

Jaarstukken 2019

Inhoudsopgave

1. Jaarverslag	5
1.1. Inleiding	6
1.2 Saldo van lasten en baten en resultaat	9
2.0 Inleiding programma's.....	11
2.1.01 Relatie inwoners en bestuur.....	12
2.1.02 Ruimtelijke Ontwikkeling	20
2.1.03 Beheer leefomgeving	39
2.1.04 Economie en toerisme.....	51
2.1.05 Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl	59
2.1.06 Jeugd, onderwijs en cultuur	73
2.1.07 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid	92
2.1.08 Werk en inkomen	105
2.2 Algemene dekkingsmiddelen	118
2.3 Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur	120
2.4 Vennootschapsbelasting	123
2.5 Paragrafen	124
3. Jaarrekening	179
3.1 Balans per 31 december 2019	180
3.2 Toelichting op de balans	182
3.3 Overzicht van baten en lasten over 2019	203
3.4 Waarderingsgrondslagen.....	205
3.5 Programma's analyse 3e w-vraag	209
3.6 Overzicht incidentele baten en lasten	231
3.7 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	235
3.8 Wet Normering Topinkomens	236
3.9 Specifieke uitkeringen Sisa	239
3.10 Taakvelden	248
4. Overige bijlagen	249
4.1 Controleverklaring	250
4.2 Krediet- en projectoverzicht per 31-12-2019	251
4.3 Monitor coalitieakkoord en extra nieuw beleid	255

1. Jaarverslag

1.1. Inleiding

Hierbij bieden wij u, als sluitstuk van de planning en control cyclus, de jaarstukken 2019 van de gemeente Montferland aan. Wij hebben 2019 afgesloten met een positief resultaat van € 305.000 ten opzichte van de begroting na wijziging.

Het saldo van de begroting 2019, na vaststelling op 9 november 2018, bedroeg € 836.000 negatief. In de bestuursrapportage in september 2019 hebben we wederom een nadelig saldo gepresenteerd van € 1.800.000 en in december een positief saldo van € 479.000. Deze saldi zijn verrekend met de Algemene Reserve.

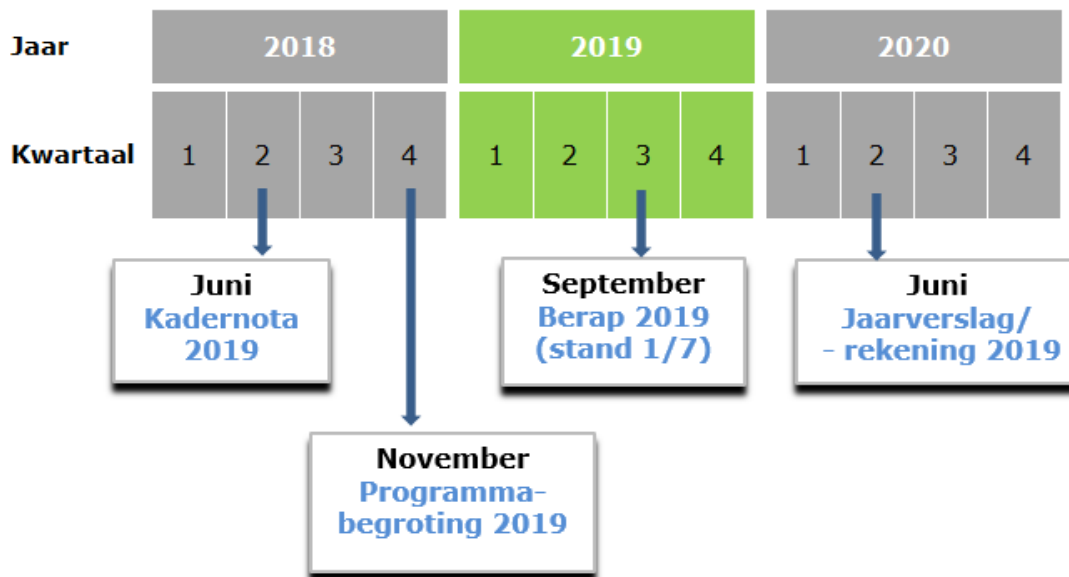
Inclusief vermeld positief resultaat dus in totaal over 2019 een nadeel van € 1.852.000.

Voordat we verder ingaan op de resultaten in 2019 willen we aangeven dat de uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 een enorme impact heeft op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Het landelijk beeld blijft dat gemeenten steeds meer moeite hebben om de exploitatie sluitend te krijgen sinds ze verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de (nieuwe) taken op het gebied van jeugd, zorg en werk.

Dit is bij ons niet anders. Onze bestemmingsreserve sociaal domein is zoals verwacht eind 2019 uitgeput. Daarnaast drukt ook nog een bedrag van € 341.000 negatief op het resultaat in 2019.

De jaarstukken 2019 vormen de bestuurlijke verantwoording over de uitvoering van het voorgenomen beleid en beheer in het jaar 2019. Onderstaand is de P&C cyclus voor 2019 weergegeven.

Resultaat

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Bedrag
Saldo van lasten en baten	-1.281
Saldo van geaccordeerde mutaties in de reserves	1.586
Resultaat	305

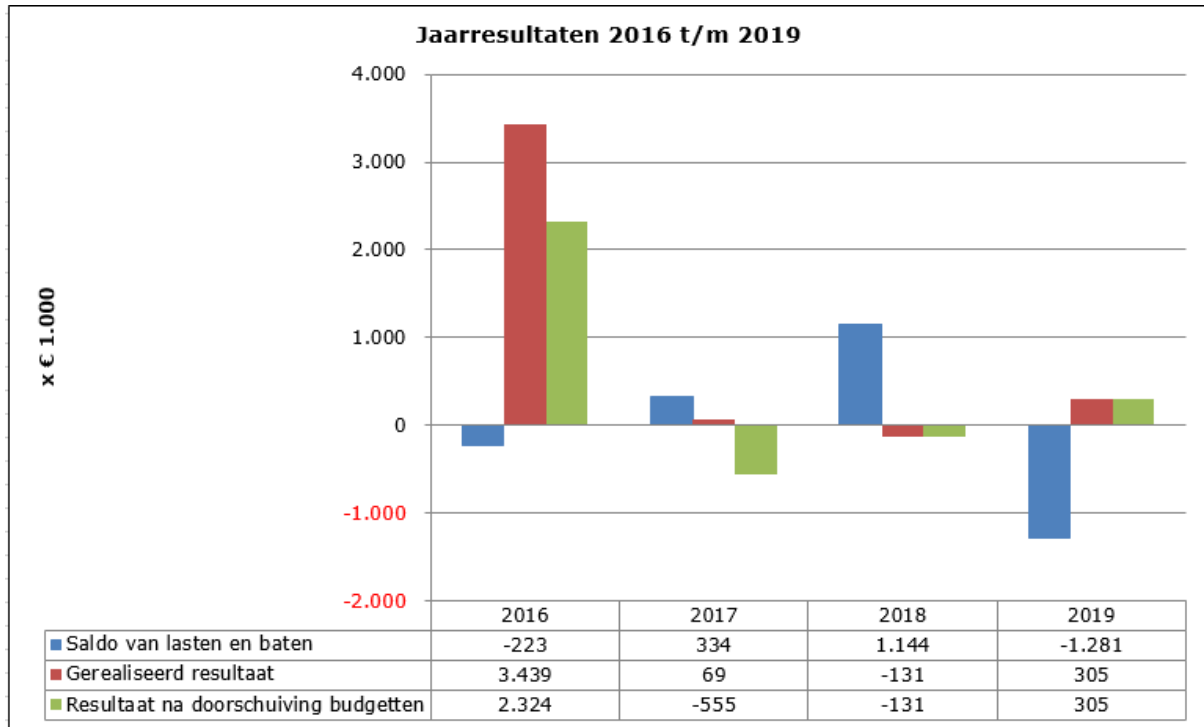
Met de vaststelling van de begroting en gedurende het jaar heeft u voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort. Tevens heeft u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Per saldo is er gedurende het jaar een bedrag van € 1.586.000 onttrokken aan reserves. In de onderstaande tabel zijn de belangrijkste afwijkingen (> € 100.000) toegelicht die tot het voordelig resultaat van € 305.000 hebben geleid.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Onderdeel jaarstukken	Bedrag	V/N - I/S*
Hogere storting in pensioenvoorziening (gewezen) wethouders	3.5.01 (p.207)	-445	N/I
Afvalinzameling en -verwijdering	3.5.03 (p.211)	-340	N/I
Sportaccommodaties (met name Specifieke Uitkering Sport)	3.5.05 (p.216)	100	V/I
Jeugdzorg	3.5.06 (p.219)	-196	N/I
WMO (nieuwe taken)	3.5.07 (p.221)	-145	N/I
Dubieuze debiteuren sociale zaken	3.5.08 (p.222)	-154	N/I
BUIG	3.5.08 (p.222)	138	V/I
Algemene uitkering gemeentefonds	3.5.40 (p.224)	947	V/I
Diverse kleinere voordelen (kap. lasten, Onderwijs achterstandenbeleid, ODA, sportbevordering, jeugdgezondheidszorg en maatschappelijk werk)	diverse programma's	378	V/I
Overig	diverse programma's	22	V/I
Totaal		305	V/I

* V = voordeel, N = nadeel
I = incidenteel, S = structureel

In het onderstaande diagram presenteren wij de jaarresultaten over de periode 2016 tot en met 2019.

Uit deze grafiek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Het saldo van lasten en baten vertoont in 2019 een sterk dalende tendens ten opzichte van de twee voorgaande jaren;
- De aanwending van de reserves blijkt uit het verschil tussen de reeksen "Saldo van lasten en baten" en "Gerealiseerd resultaat". In 2019 is een bedrag van bijna € 1,6 miljoen onttrokken aan de reserves;
- Zoals bekend schuiven we ingaande de jaarrekening 2018 geen budgetten meer door naar het volgende jaar. Dit is reeds gebeurd bij de bestuursrapportage en bij de tweede managementrapportage.

Monitor coalitieakkoord en extra nieuw beleid

Het jaar 2019 was het eerste volledige jaar van deze coalitie.

In de bijlagen vindt u een monitor over de voortgang van het coalitieprogramma en het extra nieuw beleid in 2019.

De werkelijke uitgaven op de onderdelen van het coalitieprogramma bedragen 67% van de raming. Op het onderdeel "extra nieuw beleid" bedragen de uitgaven 86% van de raming.

Voor een specificatie per onderwerp en per programma verwijzen wij u naar de betreffende bijlage.

1.2 Saldo van lasten en baten en resultaat

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-90.463	-85.101	-88.241	-112.138
Baten	91.607	83.132	84.372	110.857
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	1.144	-1.969	-3.869	-1.281
Onttrekkingen	7.823	3.972	7.814	10.133
Stortingen	-8.968	-2.003	-3.944	-8.547
Mutaties reserves	-1.144	1.969	3.869	1.586
Gerealiseerd resultaat	0	0	0	305

Resultaat

In de kolom "Rekening 2018" is het gerealiseerd resultaat reeds toegevoegd aan de Algemene Reserve (saldo rekening 2018).

Het saldo van de primaire begroting 2019 bedroeg € 836.000 nadelig. Dit bedrag is bij de vaststelling van de begroting onttrokken aan de Algemene Reserve.

Bij de bestuursrapportage heeft u besloten het nadeel van van € 1.800.000 toe te onttrekken aan de Algemene Reserve.

Enkele grote posten uit deze rapportage waren:

- WMO overig (HbH / voorzieningen voor mensen met beperking (€ 1.160.000 nadeel);
- Algemene uitkering gemeentefonds (€ 616.000 nadeel);
- Dividendopbrengsten deelnemingen (voordeel van € 289.000);
- Leefbaarheidsinitiatieven (€ 250.000 nadeel);

Bij de tweede managementrapportage hebben wij u vervolgens nog dertien ontwikkelingen gemeld met budgettaire consequenties in 2019. Het voordeel van € 479.000 is toegevoegd aan de Algemene Reserve. De grootste posten uit deze rapportage waren:

- Baten omgevingsvergunning bouwen (€ 550.000 nadeel);
- Personeelskosten (€ 500.000 voordeel);
- Diverse budgetten (€ 335.000 voordeel)
- Participatiewet -Overige arbeidsparticipatie doorgeschoven budget (€ 196.000 voordeel)

Resultaat

Het saldo van baten en lasten van de jaarrekening 2019 bedraagt € 1.281.000 nadelig.

De geautoriseerde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves leiden per saldo tot een voordeel van € 1.586.000.

Het gerealiseerd resultaat bedraagt hierdoor € 305.000 voordelig.

In dit saldo is een bedrag van € 241.000 opgenomen dat we in de decembercirculaire hebben ontvangen voor klimaatmiddelen. Dit bedrag is op een zodanig laat moment van het kalenderjaar binnen gekomen dat het ondoenlijk was hier nog beleid op te maken. In de praktijk komt het er op neer dat deze middelen beschikbaar moeten blijven voor het komende jaar c.q. de komende jaren. Ze zijn wel verwerkt in het jaar 2019. Daarom stellen we voor dit bedrag toe te voegen aan een nieuwe te vormen bestemmingsreserve voor "Klimaatmiddelen".

Daarnaast is bij de 2e marap aangegeven dat bij de jaarrekening een bedrag van € 400.000 zou worden toegevoegd aan de reserve kwaliteitsimpuls gemeentelijke organisatie. Deze toevoeging is eveneens verwerkt in de bestemming van het resultaat.

Resultaatbestemming

Wij stellen u voor het resultaat als volgt te bestemmen.

- Toevoeging aan de nieuw te vormen reserve "Klimaatmiddelen" een bedrag van € 241.000.
- Toevoeging aan de reserve "Kwaliteitsimpuls gemeentelijke organisatie" een bedrag van € 400.000.

- Onttrekking aan de Algemene Reserve een bedrag van € 336.000.

Omschrijving	Bedrag
Resultaat	305
Toevoeging reserve Klimaatmiddelen	-241
Toevoeging reserve Kwaliteitsimpuls gemeentelijke organisatie	-400
Onttrekking Algemene Reserve	336

2.0 Inleiding programma's

Indeling programma's

In de programmaverantwoording wordt uiteengezet waar het programma uit bestaat. De volgende programma's zijn vastgesteld:

- 1 Relatie inwoners en bestuur
- 2 Ruimtelijke ontwikkeling
- 3 Beheer leefomgeving
- 4 Economie en toerisme
- 5 Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl
- 6 Jeugd, onderwijs en cultuur
- 7 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid
- 8 Werk en inkomen

De twee verplichte overzichten zijn:

- Algemene dekkingsmiddelen
- Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur

De programma's hebben een vaste opzet:

Wat hebben we bereikt?

Hier worden per programmaonderdeel de belangrijkste doelstellingen die in de programmabegroting zijn opgenomen geëvalueerd. De nadruk ligt hierbij op de doelstellingen die genoemd zijn in het coalitieprogramma en in het nieuw beleid voor 2019. Hierbij zijn de indicatoren gekoppeld aan deze w-vraag.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Hier wordt aangegeven welke activiteiten hebben plaatsgevonden om de voorgenomen doelstellingen te realiseren.

Wat heeft het gekost?

De totale lasten, baten, de mutaties in de reserves alsmede het resultaat staan hier vermeld. In de jaarrekening vindt u bij het onderdeel "3.5 Programma's analyse 3e w-vraag" een analyse van de belangrijkste verschillen per programma. De gepresenteerde cijfers sluiten niet in alle gevallen exact aan, dit wordt veroorzaakt door afrondingsverschillen.

Indicatoren en prestatiegegevens.

Evenals in de begroting 2019 hebben we de indicatoren gekoppeld aan de w-vraag "Wat hebben we bereikt?" De prestatiegegevens zijn gekoppeld aan de activiteiten die zijn verricht om de doelstellingen te realiseren.

Schematisch ziet het bovenstaande er als volgt uit:

Programmabegroting	Jaarstukken	Meetgegevens
Wat willen we bereiken?	Wat hebben we bereikt?	Indicatoren
Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we daarvoor gedaan?	Prestatiegegevens
Wat mag het kosten?	Wat heeft het gekost?	€

2.1.01 Relatie inwoners en bestuur

01.1 Missie

De gemeente Montferland streeft naar een goede dienstverlening, die de inwoners, bedrijven en instellingen centraal stelt. Open en eenduidige communicatie met hen is van wezenlijk belang om zodoende aan te sluiten bij de behoefte vanuit de samenleving. Zij zullen zo veel mogelijk vooraf worden betrokken bij belangrijke beleidsvraagstukken. Waar nodig handhaaft de gemeente wet- en regelgeving. Initiatieven vanuit de samenleving worden daar waar mogelijk gefaciliteerd.

01.2 Context en achtergronden

Gemeentelijke producten en diensten:

Programmadoel

Wij streven naar een verbetering van de dienstverlening m.b.t. de levering van producten en diensten, tot uiting komend in een hogere klantwaardering.

Het streven naar verbetering van onze dienstverlening is een continue proces. In de laatste jaren is de focus daarbij met name komen te liggen op de digitale dienstverlening. Hierin hebben we als Montferland belangrijke progressie geboekt. We werkten daarbij volgens het principe 'digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet'. Dat we ons ook verder ontwikkelen in het persoonlijke contact blijkt onder meer uit de stukken in het kader van het traject 'bestuurlijke vernieuwing'. Daarnaast trachten we ook het digitale contact persoonlijker te maken. Mooie voorbeelden hiervan zijn live-chat. Een kanaal dat we in 2018 open hebben gesteld en waar veel inwoners in het jaar 2019 gebruik van hebben gemaakt en nog belangrijker: een kanaal dat erg wordt gewaardeerd.

In 2019 heeft er een aanbesteding plaatsgevonden om te komen tot een nieuwe gemeentelijke website. In de eerste helft van 2020 zal deze worden gerealiseerd/opgeleverd. Het uitgangspunt daarbij is uiteraard dat de bezoeker snel de informatie/producten vindt waar hij naar op zoek is. Ook ten aanzien van de zoekfunctie willen we een verbetering maken.

Een ander voorbeeld om onze digitale dienstverlening persoonlijker te maken is de gemeente-app. In 2019 hebben we via het panel 'Montferland Spreekt' onderzocht of inwoners behoefte hebben om proactief persoonlijk relevante informatie van de gemeente aangereikt te krijgen. Aangezien dit het geval is hebben we in 2019 de eerste stappen gezet om te komen tot een app, waarbij de informatie proactief wordt aangereikt (pushfunctionaliteit), op basis van de door de inwoner zelf ingegeven voorkeuren/themagebieden/geolocaties. Naar verwachting wordt de eerste versie van deze app in 2020 opgeleverd.

Daarnaast hebben we in 2019 wederom gekeken of we de regeldruk konden verminderen. Hiervoor hebben we onder meer 'Lean' als organisatiestrategie ingebed. Met een focus op het klantbelang zijn en worden werkprocessen kritisch beschouwd en bijgesteld.

Aangezien we de Burgerpeiling van 'Waar staat je gemeente' één keer in de twee jaar uitvoeren is er in 2019 geen klanttevredenheidsonderzoek geweest. In 2020 zullen de nieuwe onderzoeksresultaten bekend worden.

Communicatie en voorlichting

Programmadoel

Wij trachten door inzet van goede communicatie- en voorlichtingstrajecten en participatie het draagvlak en legitimiteit van het gemeentelijk handelen te vergroten, tot uiting komend in een hogere klantwaardering bij de burgerpeiling op het onderdeel 'relatie burger-gemeente'.

Bestuurlijke vernieuwing

De gemeenteraad heeft een aanpak bestuurlijke vernieuwing vastgesteld waarin is aangegeven op welke wijze het traject 'bestuurlijke vernieuwing' wordt ingevuld. Daarbij wordt bij nieuwe initiatieven gebruik gemaakt van startnotities. Daarvan is er in 2019 reeds een aantal vastgesteld. Een belangrijk element daarbij is wie er betrokken wordt en welke rol ze krijgen. Dat geldt zowel voor de direct betrokkenen en andere belanghebbenden als ook voor de raad, college en ambtelijke organisatie. De verwachtingen zijn bij aanvang helder en zo ontstaan er minder misverstanden. Binnen de ambtelijke organisatie is gestart met een training waarderend onderzoeken waarbij de focus ligt op hetgeen er goed gaat/is gegaan om vanuit dit gezichtspunt verdere ontwikkelingen te stimuleren. Inmiddels zijn de volgende resultaten geboekt:

- a. De bewustwording van de onderlinge samenwerking is vergroot.
- b. Goed wordt nagedacht over de betrokkenen bij een bepaald project en de te vervullen rollen.
- c. Gebruik wordt gemaakt van de startnotities.
- d. Het praten over de successen geeft positieve energie en leidt tot het beter inzetten van de kwaliteiten van de medewerkers, maar ook van de samenleving

Communicatie

In 2019 is het 'Communicatiebeleidsplan' vastgesteld gericht op andere en betere vormen van communicatie met onze inwoners. Een goed voorbeeld hiervan is de communicatie rondom de dorpsvisies waarbij de regie inmiddels bij de kernen zelf ligt.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Het jaar 2019 stond bijna geheel in het teken van de verbetering van de regionale samenwerking binnen de Regio Arnhem Nijmegen (inclusief de Economic Board) van de regio en de deelnemende gemeenten. Dit versterkingsproces is naar verwachting medio 2020 afgerond.

Euregio Rijn-Waal

Hierover zijn geen bijzondere ontwikkelingen te melden.

Euregio

Tijdens de behandeling van de Programmabegroting 2020 in de raadsvergadering op 7 november 2019 heeft de gemeenteraad de motie Beëindiging lidmaatschap EUREGIO Gronau aangenomen en het college verzocht 1) de opzegging voor 1 januari 2020 te regelen en 2) in overleg te treden met de EUREGIO (Gronau) om te bezien of het lidmaatschap in onderling overleg eerder kan worden beëindigd zonder financiële consequenties. Conform deze motie heeft het college bij brief van 17 december 2019 de bedoelde opzegging verstuurd, waardoor het lidmaatschap, conform de toepasselijke regeling, definitief eindigt per 1 januari 2022.

01.3 Overzicht kaderstellende (beleids)nota's

- Coalitieprogramma 2018-2022
- Kwaliteitshandvest "Dienstverleners doen we zo"
- Strategische visie Montferland 2025
- Sociale mediabeleid
- Webvisie gemeente Montferland
- Startnotitie bestuurlijke vernieuwing
- Communicatiebeleidsplan

0.1.4 Programmaonderdelen

Binnen dit programma herkennen wij twee speerpunten op de volgende programmaonderdelen n.l.

- Gemeentelijke producten en diensten;
- Communicatie en voorlichting.

01.4.1 Gemeentelijke producten en diensten

Wat hebben we bereikt?

- Bij de burgerpeiling van 'Waar staat je gemeente' scoren wij bij de eerstvolgende peiling beter dan de benchmark op het onderdeel 'Gemeentelijke dienstverlening'

De Burgerpeiling laten wij één keer in de twee jaar uitvoeren. De laatste peiling is gehouden in 2018. Daar scoorde Montferland een 6,8 en de benchmark is een 6,7. In 2020 staat er wederom een Burgerpeiling gepland.

Cijfer klanttevredenheidsonderzoek onderdeel 'gemeentelijke dienstverlening'

Periode	Meting	Streefwaarde
2018	6,83	-
2019		-
2020	-	7,00

Waardering digitale dienstverlening inwoners

Waardesoort	2018	2019	2020
Meting	7,05		-
Streefwaarde	-	-	7,00

% Binnen onze servicenorm van 3 dagen beantwoorden van e-mailberichten

Waardesoort	2017	2018	2020
Meting	76,00	84,00	-
	-	-	90,00

% Binnen 5 minuten geholpen worden aan de balie in geval van vooraf gemaakte afspraak

51% werd geholpen vóór het afspraaktijdstip.

Waardesoort	2018	2019
Meting	84,00	85,00
Streefwaarde	-	90,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Doorzetten van de campagne 'Montferland digitaal', waarbij is onderzocht of bestaande digitale formulieren vereenvoudigd kunnen worden.
- Nieuwe manieren van dienstverlening onderzoeken ingevoerd waaronder structurele inbedding van chat, onderzoeken en eventueel implementeren van WhatsApp, onderzoeken van de mogelijkheden voor een gemeente-app.
- Structureel monitoren van en sturen op onze servicenormen.
- Telefonische bereikbaarheidsonderzoek laten uitvoeren. Ditmaal niet onder het gehele personeel maar onder de doelgroep die de vorige keren niet optimaal heeft gescoord.

01.4.2 Communicatie en voorlichting

Wat hebben we bereikt?

- Bij de burgerpeiling van 'Waar staat je gemeente' scoren wij bij de eerstvolgende peiling beter dan de benchmark op het onderdeel 'relatie inwoner-gemeente'.

De Burgerpeiling laten wij één keer in de twee jaar uitvoeren. De laatste peiling is gehouden in 2018. Daar scoorde Montferland op dit onderdeel exact gelijk aan de benchmark, te weten een 6,1. In 2020 staat er wederom een Burgerpeiling gepland.

Cijfer waardering communicatie en voorlichting

Waardesoort	2018	2019	2020
Meting	6,80		-
Streefwaarde	-	-	7,00

- Bij de burgerpeiling van 'Waar staat je gemeente' scoren wij bij de eerstvolgende peiling beter dan de benchmark op het onderdeel 'waardering communicatie en voorlichting'.

De Burgerpeiling laten wij één keer in de twee jaar uitvoeren. De laatste peiling is gehouden in 2018. Daar scoorde Montferland net iets hoger dan de benchmark, te weten een 6,8. De benchmark was een 6,7. In 2020 staat er wederom een Burgerpeiling gepland.

Cijfer relatie inwoner-bestuur

Waardesoort	2018	2019	2020
Meting	6,10		-
Streefwaarde	-	-	6,30

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In het kader van het project 'begrijpelijke taal' is ook in 2019 kritisch gekeken naar onze uitgaande correspondentie om deze indien nodig korter, leesbaarder en dus begrijpelijker op te stellen
- De bijdrage is aan de Regio Arnhem-Nijmegen ingaande 2019 structureel verhoogd met € 50.000 voor het realiseren van diverse regionale programma's.
- Er is een onderzoek gestart dat wordt uitgevoerd door de HAN
- Een nieuw communicatiebeleidsplan opgesteld.
- Het project 'bestuurlijke vernieuwing' is van start gegaan. Via de methode van waarderend onderzoeken zijn medewerkers getraind om vanuit een positieve grondhouding te reageren op projecten die vanuit de samenleving komen.
- In 2019 is gestart met het nieuwe vergadermodel. De griffie en de gemeenteraad hebben hier zowel ter voorbereiding als ter uitvoering veel tijd en energie in gestoken. Voor de afwikkeling van het krediet "huisvesting politieke avond Montferland" verwijzen wij naar de kredietrapportage (bijlage 4.2). In 2020 staat de evaluatie gepland.
- Inzet van nieuwe communicatiemiddelen

01.5 Programmagegevens

Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
Inwoners (per 31 december)				
jonger dan 20 jaar	7.292	7.234	7.398	7.059
20 tot 65 jaar	20.254	20.467	20.550	20.441
65 jaar en ouder	8.084	8.329	8.202	8.514
Totaal	35.630	36.030	36.150	36.014

Gemeentelijke producten en diensten				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Alle inspanningen van de gemeente (waardering 1-10)	6,74	6,61	2018	WSJG
2. Directe dienstverlening inwoners (waardering 1-10)	6,83	6,75	2018	WSJG
3. Directe dienstverlening ondernemers (waardering 1-10)	6,60	6,40	2017	WSJG
4. Ontevreden over de dienstverlening (inwoners)	12%	13%	2018	WSJG
5. Ontevreden over de dienstverlening (ondernemers)	25%	28%	2017	WSJG
6. Percentage inwoners dat aanvragen of voorleggen gemakkelijk vindt	78%	80%	2018	WSJG
7. Percentage bedrijven dat aanvragen of voorleggen gemakkelijk vindt	58%	59%	2017	WSJG
8. Percentage inwoners dat afhandelingstijd acceptabel vindt	76%	75%	2018	WSJG
9. Percentage bedrijven dat afhandelingstijd acceptabel vindt	49%	47%	2017	WSJG
10. Percentage inwoners dat onze medewerkers voldoende deskundig vindt	80%	76%	2018	WSJG

11. Percentage `bedrijven dat onze medewerkers voldoende deskundig vindt	59%	54%	2017	WSJG
12. Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente hen aangenaam heeft verrast	50%	43%	2018	WSJG
13. Percentage bedrijven dat vindt dat de gemeente hen aangenaam heeft verrast	33%	35%	2017	WSJG
14. Percentage bedrijven dat vindt dat de gemeente zich flexibel opstelt	33%	24%	2017	WSJG
15. Waardering digitale dienstverlening inwoners (1-10)	7,05	6,85	2018	WSJG
16. Waardering digitale dienstverlening bedrijven (1-10)	6,50	6,13	2017	WSJG
17. Digitale volwassenheid producten voor inwoners	83%	77%	2019	Ministerie BZK
18. Digitale volwassenheid producten voor bedrijven	78%	64%	2019	Ministerie BZK

Communicatie en voorlichting				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Samenwerking met inwoners (waardering 1-10)	6,09	6,08	2018	WSJG
2. Communicatie en voorlichting inwoners (waardering 1-10)	6,76	6,63	2018	WSJG
3. Communicatie en voorlichting ondernemers (waardering 1-10)	5,97	5,99	2017	WSJG
4. Percentage inwoners dat vindt dat er voldoende communicatie is over verloop afhandeling	74	69	2018	WSJG
5. Percentage bedrijven dat vindt dat er voldoende communicatie is over verloop afhandeling	46	26	2017	WSJG
6. Percentage inwoners dat vindt dat de gemeente heldere taal gebruikt	68	65	2018	WSJG

01.6 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-4.629	-4.442	-4.689	-4.966
Baten	2.681	1.866	1.346	1.386
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-1.948	-2.576	-3.343	-3.580
Gerealiseerd resultaat	-1.948	-2.576	-3.343	-3.580

2.1.02 Ruimtelijke Ontwikkeling

02.1 Missie

Wij willen samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties een aantrekkelijke en goede woon-, werk-, en leefomgeving creëren.

02.2 Context en achtergronden

Ruimtelijke Ordening

Programmadoel

Het leefbaarder en aantrekkelijker maken van het landelijk gebied en het aantrekkelijker maken van kernen met speciale aandacht voor de centra van Didam en 's-Heerenberg.

In het kader van het aantrekkelijker maken van het landelijk gebied is in 2019 is het Functieveranderingsbeleid naar wonen in het buitengebied vastgesteld. Voorts zijn diverse concrete functieveranderingsinitiatieven begeleid, zoals: Zuidermarkweg 34 Beek, Braamtseweg 8 te Zeddum, Doetinchemseweg 11 in Kilder en de Melkweg 1 in Beek.

In het Centrum van Didam is een aanvang genomen met de herinrichting van het openbaar gebied, waarbij met name de Pittelderstraat en het Oranje-erf zijn uitgevoerd en voorts plannen voor overige deelgebieden 3. Spoorstraat, 4. parkeerterrein Mariakerk, 5. Lieve Vrouweplein verder zijn uitgewerkt. Daarnaast zijn samen met particuliere initiatiefnemers vorderingen gemaakt bij de begeleiding, uitwerking en contractvorming voor de herontwikkelingsplannen ter plaatse van het voormalige gemeentehuis en omgeving alsmede de Nettorama aan de Spoorstraat.

In het centrum van 's-Heerenberg zijn plannen begeleid, ontwikkeld en in enkele gevallen al uitgevoerd ter plaatse van onder andere de Maalderij (Molenpoortstraat), plan Stadsplein, 2e fase appartementengebouw tegenover Gouden Handen, afronding entree Emmerikseweg, Brede school, de Bongerd en het voormalige Katjaterrein.

Volkshuisvesting

Programmadoel

De woningbehoefte en het woningaanbod beter op elkaar aan laten sluiten en inwoners in staat stellen langer zelfstandig thuis te wonen.

In 2019 is het woningbehoefteonderzoek Montferland 2030 opgesteld en na een participatietraject vastgesteld in de raad van oktober. Zoals gebruikelijk zijn de prestatieafspraken met de woningbouwcorporatie vastgelegd en is het onderzoek naar de huisvestingssituatie van arbeidsmigranten opgeleverd.

Voorts zijn bouwprojecten begeleid en woningbouwkavels uitgegeven in onder meer de plannen Kerkwijk, Kelsehof en 't Raland in Didam, Hartjenshof in Azewijn, voormalig Katjaterrein, de Kloosterhof in 's-Heerenberg en de laatste fase van de Steegseweg in Beek.

Natuur- en Landschapontwikkeling

Programmadoel

De verscheidenheid in landschap en natuur behouden en daar waar mogelijk versterken.

Met het project "Dorp in het groen onderdeel van levend landschap Stokkum" is bijgedragen aan de versterking van de verscheidenheid in landschap en natuur. Daarnaast hebben verschillende grondeigenaren subsidie aangevraagd voor de aanleg van landschapselementen.

Monumenten

Programmadoel

Het duurzaam in stand houden en verbeteren van ons lokale erfgoed.

Uitvoering is gegeven aan de subsidieverordeningen voor onderhoud en restauratie van monumenten in de gemeente. Diverse plannen zijn aan de orde geweest in de monumentecommissie en vergund of voorzien van een bijdrage (subsidie) voor het instandhouden van het monument.

In 2019 lag de focus daarbij op duurzaamheidsmaatregelen bij de instandhouding van monumenten.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen

Het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Regio Arnhem Nijmegen richt zich op regionale beleid aangaande economie, wonen, verkeer en duurzaamheid. Uit de bijdrage voor het GO wordt ook de Economic Board regio Arnhem Nijmegen (stichting met regionale partners uit de overheid, onderwijs- & onderzoek- en ondernemerswereld) en bureau Brussel (regionale vertegenwoordiging in de Europese hoofdstad) gefinancierd. Afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie wordt besloten of deelname aan de Stichting Economic Board wordt voortgezet.

02.3 Kaderstellende (beleids) nota's

- Raadsprogramma
- Cultuurhistorisch beleid voor Montferland (2012)
- Structuurvisie Montferland (2009)
- Masterplan 's-Heerenberg (2004)
- Masterplan Didam (2016)
- Structuurvisie Didam (2009)
- Notitie Ruimte voor vernieuwing in het buitengebied (2008)
- Notitie Ruimte voor wonen in het buitengebied (2007)
- Beleidsnotitie woningbouw op inbreidingslocaties (2016)
- Nota Grondbeleid (2011)
- Nota Grip op Verandering
- Van nieuwe naobers en brood op de plank, landschapsontwikkelingsplan+ (Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek)
- Regionale structuurvisie Achterhoek (2012)
- Omgevingsvisie Provincie Gelderland (2014)
- Ruimte voor goed wonen; samen koersen naar een toekomstbestendige woonomgeving (provincie Gelderland)
- Woonagenda Liemers 2017 - 2027
- Woonvisie (2016 - 2020)

02.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Ruimtelijke ordening
- Volkshuisvesting
- Natuur- en landschapsontwikkeling
- Monumenten

2.4.1 Ruimtelijke ordening

Wat hebben we bereikt?

- Afname leegstand gebouwen buitengebied (woningen en niet-woningen)

Anno 2019 is er sprake van een zich voortzettende trend van agrarische bedrijfsbeëindigingen. Deze bedrijfsbeëindigingen, maar ook de bedrijfsbeëindigingen die in het verleden hebben plaatsgevonden leiden (vooral op locaties met een grote oppervlakte aan agrarische bedrijfsgebouwen) tot leegstand van gebouwen wanneer er onvoldoende mogelijkheden zijn om deze locaties nieuw leven in te blazen.

De gemeente Montferland biedt in het bestemmingsplan Buitengebied met de regels voor:

- functieverandering naar wonen/werken;
- nevenactiviteiten;
- opslag in voormalige agrarische bedrijfsgebouwen;
- gebruik van vrijkomende gebouwen voor bouw van praalwagens t.b.v. de carnaval;
- herbouw van bijgebouwen bij de bestemming 'wonen';

Goede mogelijkheden om verpaupering als gevolg van leegstand op deze (voormalige) agrarische bedrijfslocaties te voorkomen. Het gebruik van deze mogelijkheden is echter afhankelijk van particuliere initiatieven.

Stand van zaken

Sinds 2018 is de vraag naar functieverandering wederom toegenomen. Het gebruik van de mogelijkheden om leegstand terug te dringen is afhankelijk van particuliere initiatieven. Verschillende projecten voor functieverandering bevinden zich momenteel in de onderzoeksfase. Dit zal vooral in de komende jaren leiden tot een grote afname van voormalige agrarische gebouwen in het buitengebied en daarmee de leegstand. In 2019 zijn in het kader van

functieverandering enkel gebouwen gesloopt (2.200 m²) aan de locatie Holthuiserstraat 20 te Didam. In Braamt heeft een voormalige woonboerderij weer een woonfunctie gekregen. Op verschillende locaties (waaronder Zuider Markweg) zijn bijgebouwen gesaneerd. Het aantal locaties waarbij leegstand aan de orde kan zijn is daarmee ten minste met 3 afgenomen. In 2020 zullen de locaties in het buitengebied met een grotere oppervlakte aan (voormalige) agrarische gebouwen nader onder de loep worden genomen op leegstand. Inzicht zal tevens worden gegeven in het aantal locaties waarbij de gemeentelijke regelingen een positief effect hebben gehad in beëindigen van de leegstand.

Afname leegstand gebouwen (woningen en niet-woningen)

In de jaren van economische crisis is weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor functieverandering. In het afgelopen jaar zijn er echter diverse nieuwe verzoeken ingediend. Dit zal vooral de komende jaren (door sloop) leiden tot een aanzienlijke teruggang in het aantal locaties waar sprake is van leegstaande gebouwen. Verwachting is ook dat er nieuwe locaties met leegstand ontstaan door ontwikkelingen in de agrarische sector.

Waardesoort	2018	2019
Meting	3,00 Aantal locaties met leegstaande gebouwen	3,00 Aantal locaties met leegstaande gebouwen
0-Meting	-	Aantal locaties met leegstaande gebouwen

- Door functieverandering wordt jaarlijks 1.000 m² bebouwing in het buitengebied gesloopt. Functieverandering is afhankelijk van particuliere verzoeken.

Functieverandering is afhankelijk van particuliere verzoeken. In 2019 zijn tal van nieuwe verzoeken ingediend welke vooral in de komende jaren weer zullen leiden tot sloop van een grote oppervlakte aan voormalige agrarische gebouwen in het buitengebied. In het afgelopen jaar heeft in ieder geval sloop plaats gevonden aan de Holthuiserstraat 20 te Didam. Alleen daar is al 2.200 m² aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen verwijderd.

Stand van zaken

Er is momenteel geen exact zicht op hoeveel en welke locaties met een substantiële oppervlakte aan (voormalige) agrarische bedrijfsgebouwen sprake is van leegstand. In 2020 zullen de (voormalige) agrarische bedrijfslocaties met een grotere oppervlakte aan gebouwen worden geïnventariseerd en nader in beeld worden gebracht op leegstand. Er kan dan ook een redelijk beeld worden geschetst van locaties waar de mogelijkheden die de gemeente biedt hebben geleid tot het beëindigen van deze leegstand. In 2019 heeft het slopen van gebouwen dan wel de toekenning van een nieuwe functie in een aantal gevallen geleid tot beëindiging van leegstand. In 2018 had eerder ook al sloop in het kader van functieverandering (waaronder saldering) plaatsgevonden aan de Ravenstraat en de Bosslagstraat in Didam en de Linthorsterstraat in Stokkum.

Bebouwing gesloopt door functieverandering

Er is ruim aan de streefwaarde voor van 1.000 m² voldaan. Dit zal ook de komende jaren het geval zijn nu vooral in 2019 diverse verzoeken om functieverandering zijn ingediend, het betreft locaties met grote oppervlakte aan gebouwen.

Stand van zaken

Vanaf 2018 zijn er diverse nieuwe verzoeken ingediend voor functieverandering. Een groot aantal ingediende initiatieven bevindt zich in de onderzoeksfase. In de komende jaren zal een en ander leiden tot sloop van een grote oppervlakte aan voormalige agrarische gebouwen op die locaties.

Waardesoort	2018	2019
Meting	3.000,00 m2	2.200,00 m2
Streefwaarde	-	1.000,00 m2

- Een adequate thuisbasis (kazerne) voor de brandweer in Didam creëren, waardoor het korps op een arbo technisch verantwoorde en efficiënte wijze kan reageren op calamiteiten binnen haar werkgebied

De huidige brandweerkazerne aan de Burg Kronenburglaan in Didam voldoet niet langer aan de (arbotechnische) eisen van deze tijd. Doel is een adequate thuisbasis te creëren voor de brandweer in Didam.

Stand van zaken

In 2019 is in nauw overleg met de brandweer het raadsvoorstel voorbereid inzake de beslissing over de kazerne in Didam. Het voorstel behelst het verplaatsen en oprichten van een nieuwe kazerne langs de rondweg Didam, naast de skatebaan tussen de Vincwijkweg en de Doetinchemseweg, alsmede de daarvoor benodigde financiën beschikbaar te stellen. In februari 2020 heeft de raad conform voorstel besloten. In 2020 is de aandacht vooral gericht op het voorbereiden van de bestemmingsplanprocedure.

- Goede landschappelijke inpassing: bij minimaal 50% van de functieveranderingsinitiatieven landschappelijke inpassing toepassen

In geval toepassing wordt gegeven aan functieverandering dient (naast sloop) sprake te zijn van een goede landschappelijke inpassing. Totstandkoming daarvan wordt gewaarborgd via een voorwaardelijke verplichting in het voor de betreffende locatie op te stellen bestemmingsplan gebaseerd op een voor de locatie opgestelde erfinrichtingschets met beplantingsplan.

Stand van zaken

Bij ieder functieveranderingsinitiatief is sprake van landschappelijke inpassing. In 2019 is een plan voor functieverandering vastgesteld aan de Holthuiserstraat 20 in Didam en een plan aan de Zeddamsseweg in Braamt als onderdeel van een toen lopende actualisatie van het bestemmingsplan Buitengebied. Een goede landschappelijke inpassing is onderdeel van die initiatieven en planologisch gewaarborgd.

Functieveranderingsinitiatieven met landschappelijke inpassing

Functieverandering is afhankelijk van particuliere verzoeken. De gemeente faciliteert functieverandering door hiervoor mogelijkheden te bieden en daaraan invulling te geven bestemmingsplanwijzigingen en herzieningen. Landschappelijke inpassing is daarbij een belangrijke voorwaarde.

Stand van zaken

Na een periode van minder aanvragen om functieverandering gedurende de economische crisis, is het aantal aanvragen weer toegenomen. Dit zal leiden tot diverse plannen die in 2020 in procedure worden gebracht. Een en ander blijft afhankelijk van particuliere initiatieven.

Waardesoort	2018	2019
Meting	1,00 Aantal planwijzigingen	3,00 Aantal planwijzigingen
Streefwaarde	-	1,00 Aantal planwijzigingen

- Revitalisering centrum Didam: herinrichtingsplannen deelgebieden vormgeven
Dit onderdeel betreft de herinrichting van het openbaar gebied in het centrum van Didam. Het centrumplan Didam is daartoe opgedeeld in 10 deelgebieden met elk een eigen visie op de toekomstige herinrichting.

Stand van zaken

De eerste twee deelgebieden zijn in 2019 uitgevoerd. Het betreft hier de aanpassing van de Pittelderstraat en de herinrichting van het Oranje-erf. Voorts is het stedenbouwkundig ontwerp voor het totale gebied afgerond en is een aantal deelgebieden verder uitgewerkt, waaronder deelgebied 3 Spoorstraat, 4 parkeerterrein Mariakerk, en 5 Lieve Vrouweplein.

Herinrichtingsplan deelgebied

Elk van de 10 deelgebieden kant haar eigen uitdagingen en toekomstvisie. Per deelgebied wordt dan ook een aparte uitwerking van de herinrichtingsplannen gemaakt. Uiteraard gebeurt dit in nauw overleg met bewoners, bedrijven en overige belanghebbenden.

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	2,00
Streefwaarde	-	1,00

- Vitale bebouwing in kernen: minder leegstaande panden in het centrum

Detailhandel heeft zich de laatste jaren meer en meer ontwikkeld van stenen winkels in de richting van online winkels. Dit heeft ontegenzeggelijk zijn weerslag op de bezetting van winkelpanden in de centra van onze kernen. Op verschillende manieren trachten wij leegstaande panden in het centrum te voorkomen, hetzij zo veel mogelijk terug te dringen.

Stand van zaken

De belangrijkste actie bestond de laatste jaren uit het flexibiliseren van bestemmingen, zodat de markt meerdere mogelijkheden (functies) kreeg om panden een goede invulling te geven en zodoende leegstand te voorkomen. Daar waar plannen toch strijdig bleken, maar desalniettemin positief werden ontvangen, werden initiatiefnemers actief begeleid van planvorming tot aan besluitvorming. Voorbeelden van intensief begeleide plannen in 2019 zijn: plan Stadswal, vmg. Rabobank, de Maalderij en vmg. Katjaterrein te 's-Heerenberg. In Didam zijn dit o.a. de vmg. gemeentehuislocatie, incl. voormalig postkantoor, vmg. pand Bolder, Kerkstraat 9-11. In Beek is medewerking verleend aan uitbreiding van de Coop in het naastgelegen leegstaande pand, alsmede de herinvulling van de voormalige slagerij.

Vermindering leegstaande panden

Het gaat om concrete herinvulling van leegstaande panden.

Stand van zaken

Herinvulling van leegstaande panden, in combinatie met planologische procedures, neemt vaak meerdere jaren in beslag. Concrete herinvulling vond plaats bij de Maalderij, Molenpoortstraat in 's-Heerenberg waar in het verleden de Blokker was gehuisvest, de leegstaande winkel aan de st. Jansgildestraat in Beek waar de Coop uitbreidde en het voormalig pand van woninginrichting Bolder aan de Kerkstraat 9-11 te Didam waar woningcorporatie Plavei appartementen ontwikkelde.

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	3,00
Streefwaarde	-	3,00

- We willen een aantrekkelijk en goede woon- en leefomgeving creëren in de Bloemenbuurt in Didam

De Bloemenbuurt in Didam laat qua woonkwaliteit en openbaar gebied te wensen over. Als gevolg hiervan is deze buurt door woningcorporatie Plavei en de gemeente Montferland aangewezen als herstructureringswijk, met als doel de kwaliteit van zowel woningen als woonomgeving te verbeteren.

Stand van zaken

Inmiddels is het stedenbouwkundig plan, alsmede het bestemmingsplan vastgesteld. Gelden zijn gereserveerd zowel door Plavei voor herstructurering van woningen als door de gemeente voor herstructurering van het openbaar gebied.

Aantal opgeknapte woningen

Als indicator voor het herstructureren van de Bloemenbuurt wordt het aantal opgeknapte woningen vermeld.

Stand van zaken

De afgelopen twee jaar is hard gewerkt aan de voorbereidingen voor de herstructurering van de wijk. Daadwerkelijke uitvoering renovatie woningen is gestart in 2019. Start herinrichting openbaar gebied vindt plaats na afronding renovatie woningen en staat gepland voor 2021/2022.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Agrariërs ruimte bieden om zich aan te passen aan nieuwe ontwikkelingen en bij herbestemming en inwoning/woningsplitsing kijken naar de mogelijkheden om zo een leefbaar buitengebied te behouden.
- De agrarische sector gefaciliteerd in ontwikkelingsmogelijkheden
- Grondtransacties en kaveluitgifte begeleid
- Invulling gegeven aan functieveranderingsinitiatieven en landgoederenbeleid
- Verbreding van de landbouw met functies op het gebied van zorg, recreatie en natuur.
- Planologische procedures gevoerd
- Samen met Plavei zijn de voorbereidingen gestart voor een omvangrijke herstructurering (200 á 250 woningen inclusief openbare ruimte) van de Bloemenbuurt in Didam (gereed in 2021)
- Transformatie- en herontwikkelingsplannen begeleid
- Uitvoering gegeven aan de Omgevingswet (realisatie 2021)

2.4.2 Volkshuisvesting

Wat hebben we bereikt?

- Een positief migratiesaldo: > 0

Op 31.12.2018 stonden er 36.023 (voorlopige cijfers) ingeschreven in de gemeentelijk basisadministratie gemeente Montferland. Er hebben zich in 2019, 1.803 mensen in gemeente Montferland gevestigd, 1.727 mensen zijn vertrokken. Dit betekent een positief migratiesaldo van 82.

Migratiesaldo

Waardesoort	2018	2019
Meting	475,00	82,00
Streefwaarde	-	1,00

- Evenwicht in woningvraag en woningaanbod: door uitbreiding woningvoorraad met 75 eenheden

In 2019 groeide de woningvoorraad in de Montferland met 190 eenheden (bron cbs statline). Dit betroffen 187 nieuwbouwwoningen, 29 overig toevoegingen (splitsing, wijziging gebruik), 9 gesloopte woningen en 17 ontrekkingen (b.v. samenvoegingen, wijziging gebruik).

Uitbreiding woningvoorraad

Waardesoort	2018	2019
Meting	200,00	190,00
Streefwaarde	-	75,00

- Het vergroten van het aantal levensloopbestendige woningen

De verordening Blijverslening is november 2018 in werking getreden. Daarnaast wordt de subsidieregeling 'woningaanpassingen, monumenten en landschapselementen Montferland' toegepast. (voormalige subsidieregeling Thuis in Montferland) De subsidieregeling en de Blijverslening zijn een van de instrumenten die de gemeente toepast om mensen te stimuleren (tijdig) hun woning aan te passen zodat zij langer zelfstandig kunnen wonen. In 2019 zijn er 49 aanvragen subsidies voor woningaanpassingen (Thuis in Montferland) toegekend.

Aantal gehonoreerde subsidieverzoeken woningaanpassing

Aantal gehonoreerde subsidieverzoeken woningaanpassing.

Stand van zaken

In 2019 zijn 49 subsidieverzoeken woningaanpassing gehonoreerd.

- Het vergroten van de kansen voor jonge en startende woningzoekenden op de woningmarkt

Middels de starterslening Montferland biedt de gemeente starters een betere kans op de woningmarkt in Montferland. In 2019 zijn 8 startersleningen verstrekt. In de verdeelsystematiek van de op 1.1.2020 in werking getreden huisvestingsverordening is de positie van de starter versterkt.

Aantal verleende startersleningen

Het aantal verleende startersleningen vergroot de kansen van de starter op de woningmarkt.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Continuering van de starterlening
- De bouw van circa 100 woningen gefaciliteerd
- Op sub regionaal niveau (Liemers) overleg gevoerd en input geleverd voor afstemming en monitoring woningbouwprogramma
- Vanaf 2018 maken we gebruik van de blijverslening van Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn)

2.4.3 Natuur- en landschapontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

- Beter inzicht in de aanwezigheid van beschermde diersoorten in de kernen in relatie tot de nieuwe Natuurbeschermingswet

Door onderzoek trachten we beter inzicht in de aanwezigheid van beschermde diersoorten te krijgen.

Stand van zaken

Buiten de vereiste flora en fauna onderzoeken, zijn - wegens het ontbreken van financiën - geen nadere onderzoeken uitgevoerd.

- Uitbreiding natuur- en landschapselementen met minimaal 1 ha

Door middel van diverse acties (oa subsidieverlening) worden grondeigenaren gestimuleerd om natuur- en landschapselementen aan te leggen.

Stand van zaken

Het bevorderen van het aantal patrijzen is ondersteund door het beschikbaar stellen van zaad. Daarnaast zijn diverse grondeigenaren in het buitengebied door middel van het verlenen van subsidies gestimuleerd in de aanleg van landschapselementen.

Ontwikkeling kenmerkende natuur en landschapselementen op basis van het LOP in ha.

Waardesoort	2018	2019	2020
Meting	5,40	1,20	-
Streefwaarde	-	-	1,00

- Toename van belevingsmogelijkheden van landschap en natuur
Getracht wordt meer belevingsmogelijkheden van landschap en natuur te creëren.

Stand van zaken

Met het begeleiden en faciliteren van diverse deelprojecten binnen het Euregionale Interregproject, zijn de belevingsmogelijkheden van natuur en landschap vergroot. De in 2018 in gang gezette deelprojecten Beleefpad en Bebording uitkijktoren zijn in 2019 afgerond.

Toename belevingsmogelijkheden

Begeleiding en uitvoering geven aan deelprojecten die de beleving van natuur en landschap bevorderen.

Waardesoort	2018	2019
Meting	2,00	2,00
Streefwaarde	-	1,00

- Een betere inpassing van ruimtelijke initiatieven in het landschap in het buitengebied

Getracht wordt om bij particuliere (bouw)initiatieven in het buitengebied, zoals functieverandering, een goede inpassing van de plannen in het landschap te bevorderen.

Stand van zaken

In 2019 zijn diverse particuliere initiatieven gefaciliteerd en van een advies voorzien gericht op een goede landschappelijke inpassing.

Aantal gefaciliteerde ruimtelijke initiatieven

De indicator vermeldt het aantal ruimtelijke initiatieven dat is gefaciliteerd door middel van een landschappelijk inpassingsadvies.

Waardesoort	2018	2019
Meting	5,00	11,00
Streefwaarde	-	5,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Particuliere initiatieven gefaciliteerd
- Invulling gegeven aan landschappelijk inpassingsbeleid
- Realisatie 1 Interreg project

2.4.4 Monumenten

Wat hebben we bereikt?

- Uitbreiding van het aantal eigenaren van monumenten dat lid is van de monumentenwacht

Door middel van directe benadering / verwijzing naar de mogelijkheid van de monumentenwacht, vaak gekoppeld aan de noodzaak hiervoor in het kader van de subsidieaanvraag instandhouding monumenten, monumenteigenaren geïnformeerd / doorverwezen naar de monumentenwacht voor het lidmaatschap. Dit levert jaarlijks een toevoeging op van monumenteigenaren die lid worden van de monumentenwacht.

Stand van zaken

De toename van het aantal eigenaren dat lid is van de monumentenwacht in 2019 bedraagt: 5.

Uitbreiding leden monumentenwacht

Waardesoort	2018	2019
Meting	5,00	5,00
Streefwaarde	-	5,00

- Het aantal monumenten dat een goede staat van onderhoud heeft neemt met 5% toe. Verwijzend naar het (groeiend) aantal subsidieaanvragen voor de instandhouding van gemeentelijke monumenten, bevestigt het streven dat het aantal monumenten dat in goede staat verkeert / wordt gebracht toeneemt. Ten opzichte van 2018 zijn er in 2019 - 8% meer aanvragen ingediend.

Stand van zaken

Ten opzichte van 2018 is in 2019 een toename van 8% bewerkstelligd.

Toename monumenten met een goede staat van onderhoud

Waardesoort	2018	2019
Meting	4,00	8,00
Streefwaarde	-	5,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Bij aanvragen instandhoudingssubsidie eigenaren wijzen op nut/noodzaak inspectierapport monumentenwacht en de gemeentelijke vergoeding (abonnement) en bijdrage (subsidie) hierin
- Herstel/instandhouding monumentale graven op de Martinus begraafplaats in Didam en begraafplaats de Goede Herder in 's-Heerenberg
- Stimuleren instandhouding monumenten door het bieden van diverse subsidiemogelijkheden (koppelsubsidie gemeente en provinciale subsidie)
- Stimuleren van het herbestemmen van historische gebouwen
- Verbeteren van de voorlichting via de gemeentelijke website
- Voorlichting geven aan monumenteigenaren over actualiteiten - waaronder energiebesparende maatregelen - bij het hebben en houden van monumenten

02.5 Programmagegevens

Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
01. Ruimtelijke ordening				
Aantal Bestemmingsplannen voorbereid (1)	7	10	15	10
02 Volkshuisvesting				
Totaal aantal te bouwen woningen	80	218	100	190
Aandeel betaalbaar (>=50% van totaal) (prijs maximaal €172.000,- von)	60%	50%	50%	40%
Aantal woonruimten (incl woningen met logiesfunctie)	15.664	15.727	16.037	15.917
Aantal verleende startersleningen	20	18	20	8
03 Natuur- en landschapontwikkeling				
Aantal verleende subsidies voor aanleg landschapselementen	13	3	10	11
04 Monumenten				
Uitbreiding monumentenlijst	2	0	2	0
Aantal verleende monumentensubsidies (2)	20	25	20	25
Aantal verleende monumentenvergunningen (2)	10	9	10	10

Toelichting bij de kengetallen

(1) Het aantal voorbereide bestemmingsplannen is de laatste jaren afgenomen als gevolg van het feit dat meer en meer met verzamelplannen wordt gewerkt, bijv. bestemmingsplan kernen en veegplannen Buitengebied. Daarnaast wordt vaker gebruik gemaakt van een omgevingsvergunning in combinatie met een projectprocedure.

(2) Voor deze prestatiegegevens geldt dat zij mede afhankelijk zijn van initiatieven vanuit de samenleving. Daarmee hebben zij een meer indicatief karakter.

Kern	Oppervlakte bebouwde kom (in ha)	Oppervlakte Buitengebied (in ha)	Totale oppervlakte (in ha)	Peildatum	Info komt uit
Didam	345	2803	3206	25-8-2018	GIS

Nieuw-Dijk	24	-	-	25-8-2018	GIS
Loil	34	-	-	25-8-2018	GIS
Beek/Loerbeek	160	1709	1869	25-8-2018	GIS
's-Heerenberg	319	65	584	25-8-2018	GIS
Zeddarn	100	927	1027	25-8-2018	GIS
Braamt	32	373	405	25-8-2018	GIS
Azewijn	28	1121	1149	25-8-2018	GIS
Kilder	45	785	830	25-8-2018	GIS
Stokkum	28	572	600	25-8-2018	GIS
Lengel	25	205	230	25-8-2018	GIS
Vethuizen/Wijnbergen	-	762	762	25-8-2018	GIS
Totaal			10664		

Kern	Aantal woningen bebouwde kom	Aantal woningen buitengebied	Totaal aantal woningen	Peildatum	Info komt uit
Didam	5747	864	7317	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Nieuw-Dijk	321	-	-	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Loil	385	-	-	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Beek/Loerbeek	817	265	1082	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
's-Heerenberg	3945	9	3954	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Zeddarn	1145	65	1210	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Braamt	301	137	438	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Azewijn	182	107	289	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Kilder	415	190	605	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Stokkum	314	160	474	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Lengel	109	47	156	25-5-2018	BAG/Nedbrowser
Vethuizen/Wijnbergen	-	85	85	25-5-2018	BAG/Nedbrowser

Totaal			15610		
---------------	--	--	--------------	--	--

Volkshuisvesting				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal huishoudens	15.356		2018	CBS Huishoudens 2018
2. Verdeling woningen				
• koop	64,6%	56,5 %	2017	BAG-bewerking ABF research
• huur	35,4%	43,5 %	2017	BAG-bewerking ABF research
3. Verdeling woningen naar type				
• eengezinswoningen	82,1%	64,3 %	2019	BAG-bewerking ABF research
• meergezinswoningen	17,9%	35,7 %	2019	BAG-bewerking ABF research
4. Nieuwbouw per 1.000 woningen	6,9	7,2	2016	ABF
5. Gemiddelde WOZ-waarde woningen	€ 202.000,--		2019	Meerdere
6. Aantal personen per huishouden	2,32	2,19	2018	CBS Huishoudens
7. Huishoudsamenstelling				
• alleenstaand	28,7%	38,1%	2018	CBS Huishoudens
• samenwonend zonder kinderen	35,1%	28,8%	2018	CBS Huishoudens
• samenwonend met kinderen	36,1%	33,0 %	2018	CBS Huishoudens
8. Voorraad corporatiewoningen in verhouding tot doelgroep huurtoeslag	0,93	1,0	2016	WSJG

9. Voorraad corporatiewoningen in verhouding tot doelgroep sociale huurwoning	0,83	0,85	2016	WSJG
10. Passend gehuisveste huishoudens	73,4%	74,9%	2016	WSJG
11. Percentage scheefwoners				
• Goedkope scheefwoners	11,4%	12,0%	2017	WSJG
• Dure scheefwoners	12,9%	11,9%	2017	WSJG
12. Gemiddelde huurquote per huishoudtype				
• < 25 jaar	28,2%		2016	WSJG
• 1pvh 25 jr tot AOW	29,5%		2016	WSJG
• 1pvh AOW of ouder	28,6%		2016	WSJG
• paar zonder kinderen 25 jr-AOW	21,2%		2016	WSJG
• paar zonder kinderen AOW of ouder	20,6%		2016	WSJG
• paar met kind(eren)	18,2%		2016	WSJG
• eenoudergezin	19,2%		2016	WSJG
13. Gemiddelde woonquote	32,1%	31,5%	2016	WSJG
14. Samenstelling woningvoorraad				
• koop	64,6%	56,5%	2017	WSJG
• particuliere huur	10,59%	13,9%	2017	WSJG
• huurwoningen woningcorporatie	24,9%	29,6%	2017	WSJG
15. Verhouding kale huur/maximale huur	73%	73%	2015	WSJG
16. Huishoudens met betaalrisico in corporatiewoningen	14,2%	12,2%	2016	WSJG
17. Gemiddeld aantal huurpunten woningwaardestelsel	159	149	2016	WSJG

18. Huurprijsklasse corporatiewoningen				
• tot kwaliteitskortingsgrens	6,9%	13,1 %	2016	WSJG
• kwaliteits-korting en aftoppingsgrens	58,5%	55,5%	2016	WSJG
• tussen aftopping en liberalisatiegrens	25%	22%	2016	WSJG
• boven liberalisatiegrens	4,3%	5,2%	2016	WSJG
• onbekend	5,2%	4,2%	2016	WSJG
19. WOZ-waarde koopwoningen in prijsklassen				
• < € 170.000	27,2%	26,0%	2016	WSJG
• € 170.000-215.000	23,9%	22,9%	2016	WSJG
• € 215.000-300.000	26,9%	26,3%	2016	WSJG
• >300.000	21,9%	24,0%	2016	WSJG
• onbekend		0,8%	2016	WSJG
20. Doelgroep huurtoeslag				
• in koopwoning	31,9%	16,1%	2016	WSJG
• in corporatiewoning	48,5%	53%	2016	WSJG
• in particuliere woning	12,3%	12,4%	2016	WSJG
21. Gemiddelde WOZ-waarde koopwoningen	€ 236.800,--	€ 254.000,--	2016	WSJG
22. Migratiesaldo per 1.000 inwoners	6,2	-	2016	CBS Bev. Ontwik.
23. Natuurlijke aanwas per 1.000 inwoners	-1,4	-	2016	CBS Bev. Ontwik.
24. Huur corporatiewoningen				
• Bruto huur:	€ 556,00	€ 539,00	2016	WSJG/CBS/WSW Lokale monitor wonen

• Huurtoeslag:	€ 118,00	€ 108,00	2016	WSJG/CBS/WSW Lokale monitor wonen
• Netto huur:	€ 435,00	€ 415,00	2016	WSJG/CBS/WSW Lokale monitor wonen
25. Mutatiegraad corporatiewoningen	8,6%	6,2%	2016	WSJG/CBS/WSW Lokale monitor wonen

Natuur- en landschapontwikkeling

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal verleende subsidies voor inrichting natuur en landschap	10		2018	subsidieregister gemeente

Monumenten

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal gemeentelijke monumenten	164		2018	gemeente
2. Aantal rijksmonumenten	49		2018	gemeente
3. Aantal verleende subsidies voor instandhouding monumenten	23		Sept. 18	gemeente
4. Omvang verleende subsidies voor instandhouding monumenten	68.000 (40.000 door gemeente / 28.000 door provincie)		Sept. 18	gemeente

02.6 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-6.137	-1.992	-2.169	-5.561
Baten	4.672	524	900	4.750
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-1.465	-1.468	-1.269	-811
Onttrekkingen	1.434	53	68	2.290
Stortingen	-540	0	0	-827
Mutaties reserves	894	53	68	1.464
Gerealiseerd resultaat	-571	-1.415	-1.201	652

2.1.03 Beheer leefomgeving

03.1 Missie

Montferland wil een gemeente zijn waarin het prettig wonen, werken en recreëren is met een goede en veilige bereikbaarheid van kernen en voorzieningen. Op de manier waarop wij de leefruimte inrichten en instandhouden geven wij daar invulling aan. Daarnaast is het bevorderen van een duurzaam goede kwaliteit van de leefomgeving voor mensen, dieren en planten ons doel.

03.2 Context en achtergonden

Afval

Programmadoel

De gemeente streeft naar het terugdringen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval en een toename van recycling van het huishoudelijk afval.

In 2019 is de gescheiden inzameling van GFT verbeterd door de invoering van de separate GFT-minicontainer. GFT kan gratis worden aangeboden, ook op de aanbestedstations. Dankzij deze maatregel, in combinatie met tariefverhoging voor restafval, is de milieudoelstelling van tenminste 75% scheiding en recycling/hergebruik huishoudelijk afval nu ruim gerealiseerd (79%). De hoeveelheid ingezameld restafval is hierdoor in 2019 terug gedrongen van 134 kg per inwoner per jaar naar 94 kg per inwoner per jaar. Hiermee wordt nu reeds ruim voldaan aan de nationale doelstelling voor het jaar 2020: maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar.

Duurzaamheid

Programmadoel

De gemeente streeft naar beperking van de klimaatverandering. De gemeente wil vanuit haar verantwoordelijkheid maatregelen nemen die aan de beperking van klimaatverandering een positieve bijdrage leveren.

In 2019 is de uitvoeringsagenda Montferland Energieneutraal in uitvoering genomen. De voortgang van de vele projecten wordt jaarlijks gemonitord. De monitor 2019 is met een raadsbrief aangeboden. Ruim 70% van de projecten ligt op schema.

Een beperkt deel van de projecten heeft vertraging opgelopen, o.a. omdat het participatietraject van één belangrijk project meer tijd heeft gekost dan aanvankelijk gepland.

Dit betreft het Ruimtelijk Ontwikkelingskader Duurzame Energie (RODE). De vaststelling hiervan wordt nu voorzien in 2020. In 2019 is o.a. hard aan de weg getimmerd met zonne-energieprojecten, met bijv. "Diemse Zon" (postcoderoos in samenwerking met Plavei, met uitbreiding van 2 naar 3 daken in 2020) en "Zonnige Bedrijven" (zonnepanelen op bedrijfsdaken) als succesvolle projecten.

Ten opzichte van het landelijk gemiddelde loopt Montferland inmiddels voor met zonne-energie en achter met windenergie.

Openbare ruimte

In 2019 hebben wij de verschillende kapitaalgoederen in de openbare ruimte onderhouden volgens de door het college vastgestelde beheerplannen.

Daarnaast is, onderdeel van het Centrumplan Didam, het Oranje-erf heringericht en is een parkeerterrein aan de Pittelderstraat aangelegd.

Verder is Kerkwijk fase 3&4 in Didam verder woonrijp gemaakt, wegen, parkeerhavens en voetpaden zijn in definitieve vorm aangelegd. Ook is de rotonde Bievankweg - Ruigenhoek in Didam aangepast, waardoor de oversteekbaarheid voor de school fietsende jeugd is verbeterd en de passeerbaarheid voor vrachtverkeer is toegenomen waardoor er minder schade aan de rotonde wordt gereden.

Verbonden partijen

Reinigingsdienst de Liemers (RDL)

Met de gemeente Zevenaar wordt in deze gemeenschappelijke regeling RDL samengewerkt om de huishoudelijke afvalstoffen in de beide gemeenten op een efficiënte (kosten) en effectieve (milieu en service) wijze in te zamelen.

In 2019 is in RDL-verband o.a. de wijziging van de gemeenschappelijke regeling opgepakt.

Omgevingsdienst Achterhoek (ODA)

De ODA voert voor de tien deelnemende gemeenten en de provincie Gelderland de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van de milieuregelgeving uit. De ODA draagt samen met haar opdrachtgevers zorg voor een gezonde, schone, veilige en duurzame leefomgeving.

Montferland heeft ook in 2019 (evenals de overige partners) bijgedragen aan de ODA op basis van werkelijk afgenomen producten en diensten (outputfinanciering).

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

De gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem - Nijmegen is verantwoordelijk voor het contractmanagement en (financieel) beheer van de uitvoering van het regionale doelgroepenvervoer, dat opereert onder de naam (AVAN) voor 18 gemeenten. De gemeente Montferland neemt hierin deel alleen voor wat betreft het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer.

in 2019 is een kilometerbudget ingevoerd van maximaal 1.500 kilometer op jaarbasis. Tot 2019 was het mogelijk onbeperkt te reizen. De invoering van het kilometerbudget laat een flinke afname zien van het totaal aantal ritten in 2019. Dit betekent een verminderde uitgave op het budget.

Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (AGEM)

Wij nemen deel aan deze coöperatie om samen met de zeven andere gemeenten in de Achterhoek in 2030 de energieneutraliteit in de Achterhoek te bereiken. De AGEM jaagt de opwekking en het verbruik van groene energie in de Achterhoek aan. Hierbij streeft men ook na het geld en de werkgelegenheid in de Achterhoek te houden door samen met lokale partners aan de opwekking van groene energie te werken. De AGEM is een belangrijke samenwerkingspartner in de Uitvoeringsagenda Montferland Energieneutraal die in 2019 in uitvoering is genomen.

03.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Coalitieprogramma Montferland 2018 - 2022- Uitvoeringsagenda Montferland Energieneutraal
- Milieuprogramma
- Beleidsnota integrale handhaving Montferland (fysieke leefomgeving)
- Handhavingsprogramma
- Gemeentelijk Rioleringsplan Montferland (Verbreed GRP 2016 – 2020)
- Groenstructuurplan "Groen met karakter" (2010)
- Integraal Gemeentelijk verkeer en Vervoerplan (2012)
- Hondenbeleidsplan
- Speelbeleid (2015 - 2030) Beleidsplan wegen (2018 - 2021)
- Beleidsplan Civiele Kunstwerken (2019 - 2023)
- Beleidsplan Openbare Verlichting (2014 - 2018)
- Beleidsplan Toegankelijkheid Openbare Ruimte (2017 - 2021)
- Beleidsplan Gladheidsbestrijding (2016 - 2021)
- Uitvoeringsplan Gladheidsbestrijding (2017 - 2018)

03.4 Programmaonderdelen

- Afval
- Duurzaamheid
- Openbare ruimte

3.4.1 Afval

Wat hebben we bereikt?

- Van de ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen wordt tenminste 75% hergebruikt of nuttig toegepast

Dankzij de gescheiden inzameling van GFT d.m.v. aparte GFT minicontainers en de mogelijkheid GFT gratis te laten aanbieden (ook op de aanbestedstations), in combinatie met een tariefverhoging voor restafval, is de milieudoelstelling van tenminste 75% hergebruik/recycling huishoudelijk afval ruim gerealiseerd (79%).

hergebruik/nuttige toepassing van huishoudelijke afvalstoffen

Waardesoort	2017	2019
Meting	67,00	79,00
Streefwaarde	-	75,00

- Meer dan 89% hergebruik/nuttige toepassing afvalstromen aanbiedstation
Het gratis kunnen aanbieden van tuinafval op de aanbiedstations heeft er toe geleid dat de milieudoelstelling van meer dan 89% hergebruik/nuttige toepassing afvalstromen aanbiedstations is gehaald (90%).

hergebruik/nuttige toepassing afvalstromen aanbiedstation

Waardesoort	2017	2019
Meting	87,00	90,00
Streefwaarde	-	89,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Beheer en regie gevoerd op de inzamelstructuur huishoudelijk afval inclusief aanbiedstations
- GFT apart ingezameld en gratis laten aanbieden
- Tijdens de jaarlijkse lokale opschoondag werden scholen, verenigingen, wijk- en dorpsraden, ondersteund met het beschikbaar stellen van inzamelmiddelen, zoals hesjes, grijpers en zakken en een attentie
- Via inhuur van Technotrend zijn scholen ondersteund in de educatie op het gebied van zwerfafval en afval scheiden
- We hebben zoveel mogelijk afval verzameld dat geschikt is voor hergebruik en dus zo min mogelijk restafval, waarbij de kosten van afvalinzameling zo laag mogelijk zijn

3.4.2 Duurzaamheid

Wat hebben we bereikt?

- Montferland energieneutraal in 2030; in 2020 is de energieneutraliteit 20% Volgens waarstaatjegemeente.nl is Montferland 5,5% energieneutraal in 2017 (meest actuele en bijgestelde beschikbare gegevens). De tussendoelstelling voor 2020 is inmiddels bijgesteld naar 9%. Het resultaat over 2018 en 2019 is nog niet bekend.

Percentage inkoop groene stroom door gemeente

Waardesoort	2018	2019
Meting	100,00	100,00
Streefwaarde	-	100,00

Grote windturbines

Waardesoort	2017	2018	2019	2030
Meting	2,00	2,00	2,00	-
Streefwaarde	-	-	-	15,00

Uitgeleend bedrag duurzaamheidsleningen

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00 Euro	4.515.581,00 Euro
Streefwaarde	-	4.000.000,00 Euro

Aantal postcoderoosprojecten (vanaf 2017/2018)

Betreft project "Diemse Zon" in samenwerking met Energiecoöperatie Montferland Klimaatneutraal en Plavei (339 zonnepanelen op 2 daken). Dit postcoderoosproject in Didam wordt in 2020 uitgebreid met een 3e dak. Daarna zal een postcoderoosproject in 's-Heerenberg worden opgestart.

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	1,00
Streefwaarde	-	2,00

Aantal zonnevelden

Waardesoort	2018	2019
Meting	1,00	1,00
Streefwaarde	-	1,00

- Stimuleren sanering asbestdaken

Eind 2019 is de betreffende verordening vastgesteld. Hierdoor is in 2019 nog slechts 1 asbestlening aangevraagd. Het asbestdakenverbod is overigens uitgesteld tot 2028.

Uitgeleend bedrag asbestleningen

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00 Euro	7.796,00 Euro
Streefwaarde	-	1.000.000,00 Euro

Aantal asbestleningen

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	1,00
Streefwaarde	-	80,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Bijdrage verstrekt voor inrichten Regionaal Energiefonds
- Groene energie ingekocht
- Ruimtelijk kader duurzame energieopwekking ontwikkeld
- Geparticipeerd in Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (AGEM) t.b.v. opwekken duurzame energie
- Het duurzaamheidsloket (Verduursaam Energieloket AGEM) gepromoot.
- Initiatieven van burgers, instellingen en bedrijven m.b.t. duurzaamheid gestimuleerd en gefaciliteerd.
- Stimuleringslening opgezet waarbij woningeigenaren een lening kunnen aanvragen voor het verwijderen van asbest
- Asbestleningen verstrekt

3.4.3 Openbare ruimte

Wat hebben we bereikt?

- Ambitie is dat 90% van de schouwpunten voldoet aan de vastgestelde beeldkwaliteit. Jaarlijks vinden er meerdere schouwen van de openbare ruime plaats. Daarbij worden duizenden locaties geschouwd. Over het jaar heen moet volgens de CROW (CROW is een kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid) 90% van de schouwpunten voldoen aan de vastgestelde beeldkwaliteit. Vooral in het groeiseizoen (mei – okt) is dat nagenoeg niet haalbaar op het onderdeel groen. Met een score van 91% in 2019 voldoen wij echter wel aan de norm.

Percentage van de openbare ruimte dat voldoet aan de vastgestelde beeldkwaliteit.

Waardesoort	2018	2019	2020
Meting	91,00	91,00	-
Streefwaarde	-	-	92,00

- Afname aantal verkeersongevallen met 2% per jaar. Het aantal verkeersongevallen fluctueert per jaar en wordt door de tijd heen in aantallen per jaar minder. De gemiddelde daling per jaar in de periode 2014 - 2019 was 3,4%. In 2019 zien we echter een toename ten opzichte van het jaar ervoor. Deze toename zien we ook landelijk terug, ondanks alle inspanningen die we doen in het veiliger maken van de openbare ruimte en is o.a. te wijten aan het gebruik van smartphones in het verkeer.

Afname aantal verkeersongevallen met 2% per jaar

Waardesoort	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Meting	228,00	209,00	184,00	197,00	163,00	189,00	-
Streefwaarde	-	-	-	-	-	-	185,00

- Energieverbruik openbare verlichting verminderen met 2,5 % per jaar. Jaarlijks worden armaturen van 20 jaar en ouder vervangen door nieuwe armaturen met LED verlichting. Ook bij nieuwe plaatsing van verlichting wordt LED toegepast. Door de toepassing van LED vermindert het elektriciteitsgebruik van de openbare verlichting. De procentuele afname per jaar verschilt omdat die afhankelijk is van het aantal armaturen ouder dan 20 jaar, dat wordt vervangen. In de periode 2017 - 2019 was de totale afname 11% en dat is gemiddeld per jaar 5%.

Energiebesparing openbare verlichting van 2,5% per jaar

Waardesoort	2017	2018	2019	2020
Meting	1.380,00 MWh	1.345,00 MWh	1.227,00 MWh	-
Streefwaarde	-	-	-	1.195,00 MWh

- Vergroten waardering van de inwoners voor de woon- en leefomgeving met 2% per jaar

In het klanttevredenheidsonderzoek, zoals dat frequent wordt uitgevoerd onder onze inwoners, wordt ook de score bepaald voor de waardering van de fysieke leefomgevingskwaliteit. De ambitie is deze te laten groeien met 2% per jaar. Wordt de periode 2014 - 2018 beschouwd dan zien we wisselend toe- en afnames. Over de hele genoemde periode is de waardering afgenomen met 1%. Het waarderingscijfer over 2019 is nog niet bekend. Gelet op de investeringen die wij blijven doen in de openbare ruimte kan toch de verwachting worden uitgesproken dat we in de toekomst een toename krijgen van het waarderingscijfer.

Waardering leefomgeving in het jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek laten toenemen met 2% per jaar

Waardesoort	2014	2015	2016	2018	2020
Meting	6,73	6,62	6,79	6,68	-
Streefwaarde	-	-	-	-	6,70

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Glasvezel in het buitengebied aangelegd. In het buitengebied is gestart met de aanleg van glasvezel om zodoende het buitengebied van de gemeente te voorzien van snel internet.
- Gestart met het opstellen van een nieuw GRP. Hierin worden ook maatregelen opgenomen die in het kader van klimaatadaptie noodzakelijkerwijs genomen moeten worden om een klimaatbestendige woonomgeving te realiseren.
- De voorbereidingen voor de herinrichting van de Bloemenbuurt Didam zijn gestart. Woningbouwvereniging Plavei gaat woningen slopen en vervangen door nieuwbouw en woningen renoveren. De openbare ruimte van de wijk wordt volledig heringericht.
- In 2019 is gestart met het opstellen van een nieuw IVVP (Integraal Verkeer en Vervoer Plan). Het oude plan uit 2013 wordt volledig herzien vanwege een groter aantal ontwikkelingen w.o. de aanleg van de ontbrekende schakel bij 's-Heerenberg.
- Kruising rotonde Bievanckweg-Ruighoek is aangepast.
- Led verlichting is toegepast in de openbare verlichting bij vervanging en nieuwe plaatsing.
- Meer onderhoud gepleegd aan wegranden.
- Pilot uitgevoerd voor het opstellen van een bermenbeleidsplan met voorstellen voor een andere manier van bermenonderhoud waardoor meer natuurlijke bermen en bermen met een biodiversiteit ontstaan.
- De startnotitie van het groenstructuurplan, met als doel de woon- en leefomgeving groener te maken, is vastgesteld.
- Het participatietraject voor de reconstructie van de Sint Jansgildestraat in Beek is gestart.
- Regulier beheer van wegen, bermen, openbare verlichting, bewegwijzering, verkeers- en straatnaam borden, openbaar groen en riolering.
- In 2019 is het meer toegankelijk maken van de openbare gecontinueerd volgens het beleidsplan 'toegankelijkheid openbare ruimte 2017 -2021'.
- De verschillende fases van het Masterplan Didam zijn voorbereid en gedeeltelijk in uitvoer. In 2019 is het Oranje-erf heringericht. Dit is fase 1 van het Masterplan. Tegelijkertijd zijn de volgende fases in voorbereiding genomen.

03.5 Programmagegevens

Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
01. Duurzaamheid				
Aantal duurzaamheidsleningen (vanaf 2016), 2019: mits nieuw beleid vastgesteld door raad	131	169	100	173
Aantal projecten zonne-energie (postcoderoos vanaf 2017/2018)	1	1	2	1
02 Afval				
Tonnage ingezameld huishoudelijk afval:				
Restafval	4883	4956	3650	3360
Groente-, Fruit- en Tuinafval	2680	2466	3730	4582
Papier/Karton	2375	2268	2200	2258
Glas	802	723	825	802
PMD (plastic, metaal en drankenkartons)	803	819	700	923
03 Openbare ruimte				
Wegen, paden etc. buiten de bebouwde kom (in km.)				
• verharde wegen	183	183	183	192
• onverharde wegen	48	48	48	48
• fietspaden	37,2	37,2	37,2	41
Wegen, paden etc. binnen de bebouwde kom (in km.)				
• verharde wegen	167	168	169	179
• fietspaden	9,3	9,7	9,7	9,5
Bermen (in m2)	886.976	1.001.739	1.001.739	1.148.095
Sloten (in m1)	109.669	149.467	113.669	111.515
Te inspecteren en reinigingen riolering (5% van het totaal van 308 km)	15 km	15 km	15 km	15 km

Aantal ongevallen	197	185	194	189
• dodelijke slachtoffers	1	0	0	0

Afval				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Huishoudelijk restafval, kg per inwoner	94	-	2019	RDL/gemeente/CBS

Milieu				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Duurzaamheidsscore (0-10)	5,8	5,8	2019	gemeentelijke duurzaamheid index
2. Windenergie (MJ) per inwoner	689	1378	2018	Klimaatmonitor databank
3. Woningen met zonnepanelen	14,4%	9,1%	2018	CBS Zonnestroom
4. Opgesteld vermogen zonne-energie KW per 1.000 inwoners	434,6	261,7	2018	CBS Zonnestroom
5. Hernieuwbare energie	5,5%	6,8%	2017	RWS Klimaatmonitor
6. (Semi)publieke e-laadpunten per 1.000 inwoners	1,2	2,9	2019	RWS Klimaatmonitor
7. Bedrijfs- en personenauto's op aardgas en elektriciteit per 10.000 inwoners	56	91	2019	RDW
8. Gasverbruik woningen m3	1629	-	2018	WSJG
9. Elektriciteitsgebruik woningen kWh	3077	2789	2018	CBS

Openbare ruimte				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Wegen en Paden buiten de bebouwde kom (in km)				
a. Verharde wegen	192	139.691	2019	opendata.cbs.nl
b. Onverharde wegen	48	--	2019	
c. fietspaden	37,2	35.000	2019	opendata.cbs.nl
2. Wegen en paden binnen de bebouwde kom				
a. Verharde wegen	179	--	2019	
b. Fietspaden	9,7	--	2019	
c. Bermen (totaal binnen- en buiten de bebouwde kom)	1.148.095	--	2019	
d. Sloten (totaal binnen- en buiten de bebouwde kom)	111.515	--	2019	
3. Lengte rioleringsstelsel	304			
• Te inspecteren	15	--	2019	
4. Geregistreerde verkeersongevallen, per 1.000 inwoners	5,1	7,5	2018	Waar staat je gemeente
5. Geregistreerde verkeersongevallen naar soort				
• met uitsluitend materiële schade	86,3%	84,9%	2018	Waar staat je gemeente
• met letsel ziekenhuis	8,2%	9,5%	2018	Waar staat je gemeente
• met licht gewonde	3,8%	5,2%	2018	Waar staat je gemeente
• met dodelijke afloop	1,6%	0,5%	2018	Waar staat je gemeente
6. Ziekenhuisopname door ongevallen per 10.000 inwoners	91	72	2018	Waar staat je gemeente

3.6 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-11.824	-12.498	-12.576	-12.733
Baten	7.893	7.707	7.827	7.984
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.932	-4.791	-4.749	-4.749
Onttrekkingen	314	150	230	260
Stortingen	-649	-114	-186	-466
Mutaties reserves	-335	36	45	-206
Gerealiseerd resultaat	-4.267	-4.755	-4.704	-4.956

2.1.04 Economie en toerisme

04.1 Missie

Wij streven naar een goed ondernemersklimaat voor alle ondernemers, waarbij er, vanwege de unieke ligging en landschappelijke kwaliteiten van onze gemeente, specifieke aandacht is voor Logistiek en Leisure. Wij stimuleren het economisch klimaat en kiezen voor duurzame ontwikkeling van werkgelegenheid.

04.2 Context en achtergronden

Economie

Programmadoel

Het scheppen van optimale voorwaarden en mogelijkheden voor de vestiging van bedrijven. Meer werkgelegenheid en beter ondernemersklimaat, waarbij de aandacht specifiek is gericht op logistiek en Midden- en Kleinbedrijf.

Voldoende werkgelegenheid is van essentieel belang voor het goed functioneren van de gemeente. Ondernemers moeten ruimte hebben om te ondernemen, zowel fysiek als beleidsmatig. Er moet sprake zijn van een aantrekkelijk ondernemers- en vestigingsklimaat, in balans met de overige programmapunten. De gemeente zet zich in voor een versterking van de economische infrastructuur en een goed ondernemersklimaat. De algemene doelstelling van het economisch beleid is het scheppen van duurzame en excellente voorwaarden en het bieden van stimulansen voor bedrijven met als uiteindelijk resultaat een duurzame economische ontwikkeling van de gemeente, behoud en versterking van werkgelegenheid voor de inwoners van Montferland en de omgeving.

In dat kader kunnen wij hier vermelden dat wij er in 2019 zijn geslaagd om in totaal 13,5 ha aan bedrijfsterreinen te verkopen. Tevens hebben wij in 2019 de voorbereidingen gestart om te komen tot een toekomstvisie voor het logistieke terrein DocksNLD. Daarbij zijn ook de mogelijkheden voor duurzame energiewinning uitdrukkelijk in beeld. De vraag naar terreinen voor XXLdistributiecentra (>5 ha.) blijft onverminderd groot. Door de provincie zijn de logistieke hotspots Tiel, Nijmegen en EMZ (Emmerik, Montferland en Zevenaar) aangewezen als landingsplek voor XXL-distributiecentra. De totstandkoming van de rechtstreekse verbinding tussen A12/BAB3 en A18 nadert zijn voltooiing.

In Liemers verband is in 2019 een Economische Visie vastgesteld en in regioverband zijn de voorbereidingen om te komen tot een nieuw Regionaal Programma Werklocaties in volle gang. De uitvoering van de diverse actiepunten uit de Liemers Economische Visie zijn in voorbereiding. We blijven met ondernemers en politie in overleg in het kader van het Keurmerk Veilig Ondernemen op de bedrijventerreinen om duurzaam, schone en veilige bedrijventerreinen te realiseren.

In 2019 is de laatste toekenning van subsidie uit het innovatiefonds toegekend. Het innovatiefonds is daarmee uitgeput.

Recreatie & Toerisme

Programmadoel

Het scheppen van betere voorwaarden en mogelijkheden voor de vestiging van bedrijven. Meer werkgelegenheid en beter ondernemersklimaat, specifiek gericht op recreatie en toerisme.

Verbonden partijen

Economic Board Regio Arnhem Nijmegen

De Economic Board (rechtsvorm is stichting) houdt zich bezig met het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren Health, Energy en Food en de kruisverbanden daartussen.

Het doel van de samenwerking is om de regio Arnhem Nijmegen economisch sterk te houden en te krijgen. De stichting wordt gefinancierd via het GO Regio Arnhem Nijmegen. Binnen de Economic Board legt Montferland de nadruk op logistiek.

Stichting Achterhoek Toerisme

De kernactiviteit van de stichting is het verder uitbouwen van de marktpositie van de toeristische-recreatieve sector in de Achterhoek om maximaal rendement te halen uit de werkgelegenheids- en bestedingseffecten voor de regio. De stichting vervult ook de functie van routeontwikkelaar en –beheerder

Samenwerkingsovereenkomst bedrijventerreinen West Achterhoek (SOK)

Met de gemeenten Brockhorst, Doetinchem en Oude IJsselstreek ontwikkelen en beheren we het A18 Bedrijvenpark te Doetinchem en DocksNLD te 's-Heerenberg. Een positief saldo na verevening tussen beide bedrijvenparken genereert trekkingsrechten voor de gemeenten voor herstructureren, revitaliseren en transformeren van bedrijventerreinen in de gemeenten.

04.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Coalitieprogramma 2018-2022: 'Samen krijgen we het voor elkaar'
- Regionaal Programma Werklocaties: 'Ruimte voor economische ontwikkeling' (Regio Arnhem-Nijmegen (2018)
- Economische beleidsnota tot 2030, (2018)
- Omgevingsvisie en -verordening provincie Gelderland (2017)
- nota Grondbeleid
- Structuurvisie Montferland (2009)
- Nota 'Grip op Verandering'
- Structuurvisie DocksNLD (2020)

04.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Economie
- Toerisme

4.4.1 Economie

Wat hebben we bereikt?

- Jaarlijkse toename van 1% van het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 – 74

Aantal vestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar

Waardesoort	2018	2019
Meting	525,6	Nog onbekend
Streefwaarde	-	650,00

- Jaarlijkse toename van 1% van het aantal bedrijfsvestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 74

In 2018 is het aantal vestigingen gestegen.

Aantal bedrijfsvestigingen

Waardesoort	2018	2019
Meting	107,60	Nog onbekend
Streefwaarde	-	130,00

Waarderingscijfer ondernemingsklimaat

Waardesoort	2018	2019
Meting	6,47	Nog onbekend
Streefwaarde	-	6,75

Funciemenging

Waardesoort	2018	2019
Meting	48,00	Nog onbekend
Streefwaarde	-	52,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De interesse van (inter-)nationale hotelketens en fastfoodketens voor vestiging in Montferland is geïnventariseerd.
- Andere opties onderzocht zoals vestiging megabioscoop langs de A12.
- Bestuurlijk en ambtelijk overleg en gezamenlijke activiteiten met (m.n.) onze bureaus uit Emmerich.
- Bevorderen van het voorzien in voldoende werk- en stageplekken bij het bedrijfsleven.
- Onderzoek naar de gevolgen van vestiging van de Factory Outlet Zevenaar.
- Opstellen van een economische visie op de ontwikkeling van Montferland .
- Structureel in overleg met (o.a.) MKB over mogelijkheden toename werkgelegenheid
- Innovatieve vernieuwingen zijn gesubsidieerd (subsidieregeling Innovatiefonds Montferland).
- Verder voorbereiden van DOCKS NLD 2 (in overleg met Provincie blijven over noodzaak van ontwikkeling).
- Verkoop van Docks NLD.
- Via actieve acquisitie verkoop van bedrijfsterreinen gestimuleerd.
- Realisering van dubbel spoor tussen Zevenaar en Didam.

4.4.2 Toerisme

Wat hebben we bereikt?

- Toename van het aantal toeristische overnachtingen

Het aantal daadwerkelijke overnachtingen in 2019 waren 307.530. Dit waren er 443 meer dan in 2018.

Aantal overnachtingen

Waardesoort	2018	2019
Meting	307.087,00	307.530,00
Streefwaarde	-	313.000,00

- Toename van het aantal arbeidsplaatsen in de sector T&R tot tenminste 58 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 – 64

De gegevens van 2019 zijn nog onbekend. In 2018 was het aantal arbeidsplaatsen 44,4 per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar. Landelijk is het 45,4.

Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

Waardesoort	2018	2019
Meting	44,40	Nog onbekend
Streefwaarde	-	58,00

- Ontwikkeling van tenminste 2 nieuwe T&R producten per jaar

In 2019 is de Oranjefietsroute opgeleverd. Daarnaast is de MTB route ge-upgraded. Ook is het project Eltenberg-Bergherbos opgeleverd waarin diverse toeristische producten zijn ontwikkeld denk aan wandelkaart, cultuurhistorische wandelroute, beleefapp, informatieborden en horizontekeningen.

Aantal ontwikkelde nieuwe T&R producten per jaar

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	7,00
Streefwaarde	-	2,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Ontwikkeling en promotie van het TR-product Montferland i.s.m. de VVV

04.5 Programmagegevens

Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
01 Economie				
Aantal ha bouwrijp gemaakte bedrijventerreinen	0	0	0	0
Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
Overzicht mutaties voorraad bedrijventerreinen (in m2)				
Voorraad per 1/1	223.929	220.736	215.736	214.526
Toevoegingen	0	0	0	0
Verkopen	3.193	7.639	PM	135.342
Voorraad per 31/12	220.736	213.097	PM	79.184

Economie				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-74 jaar	107,6	125	2018	LISA
2. Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar	525,6	663	2018	LISA
3. Snelgroeiende bedrijven per 1.000 vestigingen	18,5	19	2018	CBS Lokale economie
4. Aantal banen in de sector recreatie en toerisme per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-74 jaar	44,4	45,4	2018	LISA
5. Aandeel in % van exporterende vestigingen ten opzichte van het totale aantal vestigingen	6,9	5,5	2016	CBS Lokale economie
6. De functiemengingsindex (verhouding banen en woningen)	48,0	52,8	2018	LISA

7. Percentage ZZP-ers t.o.v. het totale aantal banen	11,1	11,4	2018	CBS Lokale economie
8. Besteedbaar inkomen van ZZP-ers (dzt euro's)	35,7	37,5	2017	CBS Lokale economie
9. Aantal ZZP-ers met een laag inkomen t.o.v. totaal aantal banen	5,3	9,5	2017	CBS Lokale economie
10. Aantal failliet verklaarde bedrijven en instellingen inclusief eenmanszaken per 1000 vestigingen	0,7	2,3	2018	CBS Lokale economie
11. Aantal oprichtingen per 1.000 vestigingen	75,5	100,7	2018	CBS Lokale economie
12. Aantal opheffingen per 1.000 vestigingen	448,7	61,6	2018	CBS Lokale economie
13. Percentage werklozen t.o.v. beroepsbevolking	3,1	3,9	2018	WSJG
14. Waardering ondernemersklimaat, uitgedrukt in cijfer van 0-10	6,47	7,73	2017	WSJG
15. Waardering van het vestigingsklimaat uitgedrukt in cijfer van 0-10	6,17	6,61	2017	WSJG
16. Juiste prioriteiten economisch beleid (0-10)	24%	1,5%	2017	WSJG
17. Aantal afgelegde bedrijfsbezoeken		30	2018	
18. Hoogte regeldruk	31,4%	28,7%	2017	WSJG

04.6 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-1.218	-896	-925	-20.065
Baten	3.743	439	606	22.460
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	2.525	-457	-318	2.395
Onttrekkingen	0	0	25	25
Stortingen	-3.027	0	0	-1.517
Mutaties reserves	-3.027	0	25	-1.492
Gerealiseerd resultaat	-502	-457	-293	903

2.1.05 Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl

5.1 Missie

Inwoners van de gemeente Montferland zijn zich bewust van het belang van een mentaal en fysiek gezonde leefstijl en integreren dit in hun dagelijkse leven. Inwoners kunnen daarbij gebruik maken van een adequaat voorzieningenniveau in brede zin: Van sportaccommodaties tot sport- en gezondheidsfunctionarissen die een gezonde leefstijl stimuleren.

5.2 Context en achtergronden

Sportbevordering/sportstimulering

Programmadoel

De gemeente streeft naar een toename van het aantal mensen dat sport/beweegt, met nadruk op jeugd, senioren en mensen met een beperking. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de kracht van sportverenigingen.

In 2019 is het zorgprogramma overgewicht kinderen uitgevoerd. Kinderen met overgewicht kregen via de schoolverpleegkundige een aanbod om hun leefstijl te veranderen. Het gaat daarbij om meer bewegen, andere voeding en motiverende gesprekken. Dit is zowel in Didam als 's-Heerenberg aangeboden.

Op 3 basisscholen in Montferland werd het programma GKGK (Gezonde kinderen in een gezonde kindomgeving) aangeboden. Daarbij krijgt de hele klas extra beweglessen en ouders en kinderen kregen informatie over voeding. Halverwege het jaar is GKGK vervangen door B-Fit, omdat het laatste programma beter aansluit bij de wensen van de vakleerkrachten bewegingsonderwijs. Bij een kinderopvanginstelling en 2 basisscholen is Nijntje Beweegdiploma aangeboden. Kinderen in de kleuterleeftijd versterken hiermee hun motorische vaardigheden en krijgen meer plezier in bewegen.

Uitvoering geven aan de GLI, gecombineerde leefstijlinterventies (voorheen genaamd SLIMMER) voor mensen met overgewicht.

Op de beweegroute in 's-Heerenberg en de beweegtuin in Didam zijn het afgelopen jaar aan senioren beweegactiviteiten aangeboden, door de buurtsportcoaches.

De sportaanbieders kregen subsidie om beweegactiviteiten te organiseren. Het betreft enerzijds verenigingen maar ook andere sportaanbieders, zoals Sportfondsen, sportschool etc.

Het is van groot belang, dat de inwoners van Montferland voldoende bewegen. Voor hen zelf (verbetering gezondheid, vergroten eigen zelfstandigheid, deelname aan de samenleving), maar ook voor het algemeen belang van de gemeente: In Sportbevordering gebeurt vooral lokaal, maar voor een deel ook via het regionale samenwerkingsproject "Achterhoek in Beweging". Aib heeft zich o.a. ingezet voor het aangepast sporten, zo is onlangs een boekje ter beschikking gesteld, zodat alle sporters met een beperking weten wat, waar en welke sport zij kunnen beoefenen. Ook worden er jaarlijks unieke spelen georganiseerd in de Achterhoek waar mensen met een verstandelijke beperking, ook van onze gemeente aan kunnen deelnemen. Ook ondersteunt Aib voetbalverenigingen om Walking Football van de grond te krijgen.

Sportaccommodaties en Speellocaties

Programmadoel

De gemeente streeft naar :

- een bij de vraag passend aanbod van sportaccommodaties, die veilig en goed bereikbaar zijn en een voldoende bezetting kennen;*
- samenwerking met krachtige sportverenigingen om sportdeelname voor alle inwoners te stimuleren;*
- een groter aanbod van speelvoorzieningen, die door kinderen, maar ook andere leeftijdsgroepen als uitdagend beoordeeld worden.*

In 2019 is veel aandacht uitgegaan naar sportaccommodaties, met name het zwembad in Didam en de sportparken in 's-Heerenberg en Zeddam. Zo is de openclub De Nevelhorst gerealiseerd. Hierbinnen werken diverse partijen samen. Dit zorgt voor een duurzame oplossing, die de inwoners de mogelijkheid biedt om sport te beoefenen.

De toekomst van zwembad de Hoevert is ongewis. De bestaande overeenkomst eindigt op korte termijn. In 2019 is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid om met een beperkte bijdrage een exploitant te vinden, die gedurende 10 jaar in Didam een zwemvoorziening in stand houdt, waarbij het huidige gebouw "de Hoevert" in eigendom wordt overgedragen.

N.a.v. fusiewensen van 5 voetbalverenigingen heeft de gemeente besloten een tweetal sportparken (de Boshoeck in 's-Heerenberg en de Padevoort in Zeddam) aan te passen. Om het mogelijk te maken dat de 2 nieuwe verenigingen (VV Montferland en FC Bergh) over voldoende veld- en kleedkamercapaciteit kan beschikken, heeft de gemeente kunstgrasvelden aangelegd en bijdragen beschikbaar gesteld voor kleedkamers en de inrichting van het sportpark. Een drietal kleine sportparken (Stokkum, Lengel en Braamt) zijn afgestoten. Daarmee lijkt het voetballandschap voor een belangrijk deel weer toekomstbestendig en beschikken verenigingen over moderne en goed geoutilleerde accommodaties.

Een langslpende discussie met de voetbalverenigingen t.a.v. bezuinigingen op de sportparken (KTD 2014) is beëindigd: Verenigingen gaan een aantal werkzaamheden zelf uitvoeren en betalen een extra bijdrage voor het onderhoud door de gemeente. Daarnaast investeert de gemeente in automatische beregening op velden en in robotmaaiers.

Speellocaties:

Betreft de speelvoorzieningen is ook in 201 werk gemaakt van het nieuwe speelbeleid. Verouderde speellocaties worden opgeheven en in overleg met buurten worden bestaande speellocaties omgevormd of worden nieuwe aangelegd. Door het groot aantal 'aan te pakken' speellocaties en veranderende wetgeving (PFAS) heeft met name de herinrichting van speellocaties een vertraging opgelopen. In maart/april 2020 wordt verwacht dat deze locaties zijn omgevoerd.

Leefstijlprojecten

Programmadoel

De gemeente streeft naar een aanbod van leefstijlprojecten voor specifieke doelgroepen om daarmee gezond gedrag te bevorderen.

Een aantal groepen krijgt extra aandacht via leefstijlprojecten, naast de reguliere gezondheidszorg. Montferland kiest met haar leefstijlprojecten GKGK en Be-Fit voor het beweeggedrag/voeding voor de jonge jeugd. Ook voert de gemeente de mede-regie van een tweetal zorgprogramma's, gericht op kinderen met overgewicht.

Een andere belangrijke doelgroep zijn de senioren: In samenwerking met Welcom worden alle 67-jarigen benaderd om via een huisbezoek te spreken over de woonsituatie, maar ook over het beweeggedrag. Gezondheidschecks, valpreventie en valbreken behoren tot het aanbod van de gemeente. Daarnaast faciliteert de gemeente projecten als een Wandelchallenge voor senioren en beweegstimulering voor (beginnende) diabetes patiënten (project Slimmer).

Gezondheidsbeleid

Programmadoel

De gemeente streeft naar een integraal aanbod van activiteiten gericht op gezondheidsvoorlichting, leefstijlprojecten en eerste hulp, waardoor meer mensen de eigen regie over het leven kunnen voeren.

De basis voor 'meedoen' is dat burgers gezond zijn. Daarbij gaat staat de zelfredzaamheid van burgers voorop. Het gaat dan niet om de 'afwezigheid van ziekte' maar veel meer dat mensen in staat zijn zelf regie over hun leven te voeren ('positieve gezondheid'). De gemeentelijke taak ligt vooral op het vlak van preventie. Daarom richt de aandacht zich vooral op de eerstelijnsgezondheidszorg, voorlichting en projecten die gericht zijn op een gezonde leefstijl. Vanuit gemeentelijk beleid wordt vooral ingezet op sportbevordering, leefstijlprojecten en voorlichting. De gemeente richt zich daarbij vooral op de jeugd en senioren. Gezondheid is vaak een kwestie van bewustwording in combinatie met gedragsverandering. De resultaten zijn ook vaak pas op de langere termijn zichtbaar. Montferland ontvangt zogenaamde "GIDS-gelden". Dat staat voor "Gezond In De Stad" en is bedoeld om gezondheidsverschillen te doen verkleinen. Deze gelden zijn, net als in voorgaande jaren, gericht ingezet op kwetsbare groepen en gericht op verbetering van beweeggedrag en leefstijl. Bij dit programma zijn veel partijen verbonden: sportaanbieders, welzijnswerkers, fysiotherapeuten, gezondheidsinstellingen, onderwijs, kinderopvang, huisartsen, etc. Samenwerking is daarbij van het grootste belang.

De gemeente neemt deel aan het in 2019 afgesloten 'Preventieakkoord Achterhoek'. Met dit akkoord wordt ingezet op een 6-tal gezondheidsthema's die verder uitgewerkt gaan worden. Deze thema's zijn: Gezonde leefstijl; Roken; Alcohol; Drugs; Inclusieve samenleving en Schulden. Een goede samenwerking tussen het medisch en sociaal domein is van groot belang. Daartoe worden er jaarlijks tenminste 2 bijeenkomsten gehouden, geïnitieerd door de gemeente, waarbij professionals uit die beide domeinen worden samengebracht. Dit aan de hand van een bepaald thema.

Al sinds meerdere jaren is in de gemeente het alarmeringsproject "Hartveilig wonen" en ook de "First Responder" taak van de Brandweer (Frb-brandweer). Daarmee wordt er snel eerste hulp verleend na een melding van een hartstilstand. Daartoe is een netwerk van burgerhulpverleners en brandweervrijwilligers oproepbaar om snel actie te kunnen ondernemen. De eerste zes minuten zijn daarbij van cruciaal belang. De uitvoeringsorganisaties van Hartveilig wonen en HartslagNU zijn samengegaan onder de nieuwe organisatie "STAN" geheten. Op 31 december 2019 liep de overeenkomst met het projectbureau Hartveilig wonen af. Met STAN is een nieuwe overeenkomst in dit kader afgesloten voor een periode van 5 jaar, d.w.z. tot en met 31 december 2024. Preventief gezondheidsbeleid

De GGD is zowel de eerste adviseur van gemeenten alsook een van de uitvoerders, denk aan de Jeugdgezondheidszorg (4-18 jaar), van preventieve gezondheidstaken. Vierjaarlijks monitort de GGD de gezondheidstoestand van een bevolkingsgroep. In 2019 is de zogenaamde Gezondheidsmonitor Jeugd uitgevoerd. Voorheen E-MOVO geheten. Dit onderzoek wordt klassikaal gehouden en richt zich op jongeren in de klassen 2 en 4 van het voortgezet onderwijs. Daarnaast is er door de GGD in 2019, en voor het eerst, de Monitor Jongvolwassenen gehouden. Deze Monitor gaat onder andere over gezondheid en leefstijl van jongvolwassenen (16 tot en met 25 jaar). Met deze resultaten kunnen gemeenten en GGD het gezondheidsbeleid en activiteiten beter aanpassen op de behoefte en vragen van de jongvolwassenen. Ook kan naar aanleiding hiervan verder onderzoek gedaan worden. De doelgroep vult hiervoor een online vragenlijst in. De resultaten van zowel de Gezondheidsmonitor Jeugd, als de Monitor Jongvolwassenen worden in het voorjaar van 2020 uitgebracht en aan de gemeenten gepresenteerd.

Verbonden partijen

GGD Noord- en Oost-Gelderland

De GGD NOG is de - wettelijk verplichte - gezondheidsdienst van en voor 22 gemeenten. Het doel van de GGD is het uitvoeren van taken die de gezondheid van onze inwoners bevorderen en vallend onder de Wet publieke gezondheid. De reguliere taken die de GGD uitvoert worden gefinancierd vanuit de inwonersbijdrage. Daarnaast biedt de GGD een pakket zogenaamde 'Plusproducten' aan. Daar kunnen de gemeenten gebruik van maken tegen een vooraf afgesproken tarief.

Met ingang van 01-01-2019 in het Rijksvaccinatieprogramma vanuit het rijk gedecentraliseerd naar de gemeenten. De uitvoering ligt voor de 0-4 jarigen in handen van Yunio en voor de 4-18 jarigen bij de GGD NOG. Zie hiervoor.

5.3 kaderstellende (beleids) nota's

- Kaderverordening Subsidies Montferland
- Subsidieregeling Maatschappelijk Welzijn Montferland
- Raadsprogramma
- Regionale beleidsvisie "Achterhoek in beweging"
- Nota grip op Verandering.
- Beleidskaders Volksgezondheid 2017-2020 'Positieve gezondheid en preventie'.
- Beleidsplan "Spelen in Montferland"

5.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Sportbevordering
- Sportaccommodaties en speellocaties
- Leefstijlprojecten
- Gezondheid

5.4.1 Sportbevordering

Wat hebben we bereikt?

- Percentage volwassenen dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen is gestegen naar 65%

Laatste meetresultaten dateren van 2016. In 2020 worden nieuwe onderzoeken uitgevoerd door de GGD.

Percentage volwassenen dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Waardesoort	2016	2019
Meting	52,00	-
Streefwaarde	-	65,00

- Percentage inwoners > 19 jaar dat wekelijks sport blijft gelijk (54 %)
- Nieuwe meetresultaten in 2020 middels bevolkingsonderzoeken door de GGD.

Percentage inwoners dat wekelijks sport

Bron: Monitor Sport en Gemeenten

Waardesoort	2016	2019
Meting	54,00	-
Streefwaarde	-	54,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches zijn ingezet en voortgang is besproken met externe partijen
- Regionaal coördinator is aangesteld om mensen met een beperking te ondersteunen bij het vinden van een passend sportaanbod en/of evenement
- Sportinitiatieven van verenigingen, combinatiefunctionarissen, scholen zijn ondersteund met financiële middelen en promotie
- Sportverenigingen zijn ondersteund met subsidie, informatie en samenwerkingsmogelijkheden

5.4.2 Sportaccommodaties en speellocaties

Wat hebben we bereikt?

- Aandeel speellocaties dat voldoet aan de nieuwe visie op spelen stijgt naar 30% in 2018. Voor 2019 zouden 6 speellocaties worden verwijderd en 6 speellocaties worden gerenoveerd.

Vanwege het grote aantal locaties dat moest worden aangepakt, is besloten een externe projectleider in te huren. De voortgang van dit project verliep minder voorspoedig dan verwacht.

* De benodigde gedetailleerde aanbesteding kostte meer tijd;

* de sinds juli 2019 geldende tijdelijke regels voor de hoeveelheid PFAS in de grond heeft voor vertraging gezorgd;

* er moest onverwacht een calculatie worden uitgezet;

* drie van de te verwijderen speellocaties zijn/worden geadopteerd wat extra tijd kost;

* met bijkomende zaken als groen en grijs (fiets-/voetpaden/wegen) was geen rekening gehouden v.w.b. tijd en geld.

Met de ontbrekende 6 te realiserende speellocaties (die in maart/april 2020 uiteindelijk worden gerealiseerd) zou het resultaat voor 2019, **31%** van de speellocaties aan de nieuwe visie voldoen. De 6 te verwijderen speellocaties zijn wel afgerond.

Percentage speellocaties van het totaalaanbod dat voldoet aan de nieuwe visie op spelen

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	24,00
Streefwaarde	30,00	-

- Voetbalverenigingen spelen op een kleiner aantal voetbalaccommodaties.

In Montferland zijn in 2019 met succes 2 fusies tot stand gebracht, waar 5 oude fusieverenigingen bij betrokken waren. De fusies werden van "onderaf" op gang gebracht, maar de gemeente maakte het met investeringen in velden, verlichting, parkeren en gebouwen mogelijk dat er op 2 aangepaste sportparken door de 5 fusieverenigingen vanaf seizoen 2019-2020 verder gevoetbald kan worden.

- Ontwikkeling op gang gebracht om te komen tot een Open Club i.s.m. sportverenigingen rond de Nevelhorst.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- (Bestaande) speellocaties opheffen en (her)inrichten tot groene, natuurlijke speelplekken en/of waarbij de actieve leefstijl voor alle leeftijden wordt gestimuleerd
- Fusie voetbalverenigingen zijn afgerond en aanpassingen op het sportpark zijn uitgevoerd
- Voetbalverenigingen, die willen samenwerken en/of fuseren, zijn ondersteund.
- Open Club ontwikkeling gestimuleerd als samenwerkingspartner en financieel ondersteund.

5.4.3 Leefstijlprojecten

Wat hebben we bereikt?

- Percentage kinderen van 0 tot 12 jaar met overgewicht stijgt niet meer. De gemeente investeert in enkele leefstijlprojecten bij basisschoolleerlingen om de stijgende overgewichtcijfers uit het verleden te beïnvloeden. En er is natuurlijk ook landelijke aandacht voor dit thema. Ook de scholen maken er werk van (meer bewegen, betere voeding, meer voorlichting en sterker bewustzijn). In 2017 is voor het laatst een GGD-onderzoek uitgevoerd. In 2021 zijn nieuwe cijfers beschikbaar.

Percentage kinderen in de leeftijd 0-12 jaar met overgewicht

Bron: GGD kindmonitor

Waardesoort	2017	2019
Meting	15,00	15,00
Streefwaarde	-	15,00

- Percentage senioren (65-75 jaar) dat voldoende beweegt (NNGB-norm) is gedaald tot 66,2 %
Bewegen door senioren is een aandachtspunt. De daling heeft te maken met maatschappelijke ontwikkelingen als beweegarmoede, zitgedrag, pc-gebruik. Montferland wijkt met 66 % negatief af met de rest van Nederland (73 %). Dit behoeft aandacht in de toekomst (Sportnota 2020-2023)

Percentage senioren 65-75 dat de NNGB behaalt

Bron: GGD-Monitor

Waardesoort	2016	2019
Meting	78,00	66,20
Streefwaarde	-	81,00

- Het aantal valongelukken met ziekenhuisopname is nagenoeg gestabiliseerd.

Aantal valongelukken met ziekenhuisopname per 10.000 inwoners vanaf 65 jaar

Bron: Waat staat je gemeente.nl

Waardesoort	2015	2018	2019
Meting	150,00	146,00	-
Streefwaarde	-	-	135,00

- Het percentage jongeren van 12 tot 16 jaar dat op tenminste 5 dagen minstens 1 uur beweegt is (nog) niet bekend.

Door het toenemend zitgedrag van jongeren is het zaak door middel van voorlichting, sportvoorzieningen en uitdagend sportaanbod te zorgen voor stabilisatie van het beweeggedrag. Een volgend GGD-onderzoek onder de doelgroep kan hier inzicht in geven.

Percentage jongeren (13 t/m 16 jaar) dat op tenminste 5 dagen minstens 1 uur beweegt

Bron: GGD-monitor

Waardesoort	2011	2015	2019
Meting	58,00	65,00	-
Streefwaarde	-	-	65,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Nieuwe opzet regionale samenwerking project achterhoek in beweging vastgesteld
- Het regisseren van het project "Gezonde Kinderen in een Gezonde Kindomgeving" (GKGK).
- Het regisseren van de "Ketenaanpak Overgewicht"
- Regisseren van het project "Slimmer" (verhoogd risico op diabetes)
- Senioren stimuleren tot gezonde leefstijl en veilig huis via ontwikkeling en uitvoering project "Vitaal Veilig Wonen Montferland"

5.4.4 Gezondheid

Wat hebben we bereikt?

- Het percentage inwoners dat de eigen gezondheid als goed beoordeelt is 76 %

Het percentage volwassen inwoners dat de eigen gezondheid als goed beoordeelt bedraagt op basis van de laatste meting (door de GGD in 2016) 75%. Dit wordt 4-jaarlijks door de GGD gemonitord. In het jaar 2020 wordt een nieuwe "Volwassenen en oudermonitor" uitgezet. De daarmee opgehaalde resultaten worden door de GGD verwerkt en komen voor de gemeenten in het eerste halfjaar van 2021 beschikbaar. Tussentijds meten van dit percentage is daarmee niet mogelijk.

Het percentage volwassen inwoners dat de gezondheid als goed ervaart

Bron: Periode

Waardesoort	2012	2016	2020
Meting	78,00	75,00	-
Streefwaarde	-	-	78,00

- Het percentage volwassen inwoners dat meer alcohol gebruikt dan geadviseerd door Gezondheidsraad daalt met 2%

Hiervoor geldt hetzelfde als bij de voorgaande vraagstelling. Dat wil zeggen ook dit percentage wordt in 2020 opnieuw door de GGD gemeten bij dezelfde "monitor".

Het percentage volwassen inwoners dat meer alcohol gebruikt dan geadviseerd door de Gezondheidsraad

Bron: GGD-monitor

Waardesoort	2012	2016	2020
Meting	23,00	29,00	-
Streefwaarde	-	-	27,00

- Het percentage jongeren (klas 2 en 4 voortgezet onderwijs) dat recentelijk alcohol heeft gedronken daalt met 5%

Naast de gezondheidsmonitor Jeugd (voorheen E-MOVO) en bedoeld voor de leerlingen van de klassen 2 en 4 van het voortgezet onderwijs, voert de GGD ook de "Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen" uit. Die is bedoeld voor jongeren in de leeftijd van 16 t/m 25 jaar. Deze beide onderzoeken zijn gehouden in de 2e helft van 2019. In de maanden januari t/m april 2020 analyseert de GGD de ontvangen input. Rond juni 2020 komen de resultaten beschikbaar voor de gemeenten. Voor de scholen worden schoolrapporten opgesteld. Die zijn vertrouwelijk en ter ondersteuning van het schoolgezondheidsbeleid.

Het percentage jongeren (klas 2 en 4 voortgezet onderwijs) dat recentelijk alcohol heeft gedronken.

Door de GGD is gerichte voorlichting gegeven op de scholen.

Bron: E-Movo

Waardesoort	2011	2015	2019
Meting	38,00	39,00	-
Streefwaarde	-	-	34,00

- Percentage van gevallen, waarbij binnen 6 minuten na hartstilstand reanimatie en AED inzetbaar is, blijft 95%

Door alarmeringssysteem van 'Hartveilig wonen' (uitvoeringsorganisatie daarvan heet "STAN" na het samengaan van HartslagNu en Hartveilig wonen) én de first responder brandweertaak vanuit de kazernes in Didam en 's-Heerenberg is in deze vorm van spoedeisende eerst hulp binnen de gemeente zeer adequaat voorzien. Daarmee kan in 95% van de gevallen binnen de eerste zes - heel belangrijk- minuten het slachtoffer van eerste hulp worden voorzien. Dit verhoogt de overlevingskans maar ook de kwaliteit van leven daarna.

Percentage inzetten AED/reanimaties die binnen 6 minuten aanwezig zijn

Waardesoort	2018	2019
Meting	95,00	95,00
Streefwaarde	-	95,00

- Het percentage oproepen die voldoen aan de normen van de aanrijtijden van de ambulances stijgt met 2 %

Opgemerkt moet worden dat de gemeentelijke invloed op de aanrijtijden van de ambulance zeer gering is. Zorgverzekeraars en provincie zijn hier de meest bepalende partijen bij. Het beoogde percentage van 95% van de spoedeisende (A1) ritten binnen de geldende aanrijtijd van 15 minuten is voor Montferland, net als in voorgaande jaren, ook in 2019 nog niet gerealiseerd.

Het percentage dat de aanrijtijd van de ambulances voldeed aan de normtijd

Waardesoort	2018	2019
Meting	91,00	93,00
Streefwaarde	-	95,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Gerichte voorlichting gegeven o.a. door de GGD op scholen
- Met het opstellen van een 'Preventie –en Handhavingplan Drank –en Horecawet' het alcoholgebruik beïnvloeden
- Voorlichtingsactiviteiten over leefgewoonten georganiseerd
- Overleg gevoerd met ambulancevervoerders over hun resultaten t.a.v. de aanrijtijden
- Uitvoering gegeven aan Project Hartveilig wonen en first-respondertaak brandweer.

5.5 Programmagegevens

Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
01 Sportbevordering				
Aantal verleende sportevenementsubsidies (1)	9	6	10	9
Aantal verleende subsidies sportverenigingen (2)	44	44	44	42
Aantal verenigingen dat deelneemt aan de Nationale Sportweek (3)	5	5	5	0
02 Speellocaties en sportaccommodaties				
Aantal bijeenkomsten met gezamenlijke voetbalverenigingen	6	1	6	5
Aantal nieuw ontwikkelde kunstgrasvelden	0	0	3	2,5
Aantal speellocaties dat opgeheven of heringericht wordt	5	0	6	6
03 Leefstijlprojecten				
Aantal bijeenkomsten i.v.m. aanpak overgewicht Jeugd (4)	2	2	2	1
Aantal door de gemeente geregisseerde beweegcursussen voor beweegaanbieders in Beweegtuinten	4	3	4	3
Aantal senioren dat thuis bezocht wordt in verband met project Vitaal Veilig Wonen Montferland	150	400	600	305
04 Gezondheid				
Aantal voorlichtingsactiviteiten over leefgewoontes	4	4	4	4
Aantal goedgekeurde en gecontroleerde AED's	31	43	25	44

Aantal geregistreerde vrijwilligers Project "Hartveilig Wonen"	365	561	350	574
--	-----	-----	-----	-----

Toelichting bij de kengetallen

1. Aanvraag, onderzoek, toekenning, ondersteuning en promotie
2. Doelgroepsubsidies, onderhoudssubsidies, accommodatiesubsidies
3. Afstemming activiteit, coördinatie en promotie
4. Zgn. Ronde tafelconferenties GKGK ("Gezonde Kinderen in een Gezonde Kinderomgeving") en Project Ketenaanpak Overgewicht Jeugd.

Sportbevordering				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Beweegt voldoende	64,8%	63%	2016	GGD Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen
2. % Niet sporters	46%	48,7%	2016	GGD Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen
3. Aantal verleende sportsubsidies structureel	42	x	2019	Montferland
4. Aantal verleende sportsubsidies incidenteel	9	x	2019	Montferland
5. Percentage kinderen uit armoederegelingen Montferland dat een bijdrage ontvangt voor sport	2,1%	x	2017	Gem. Montferland
6. Percentage volwassenen (>18 jaar) dat voldoet aan de Ned. Norm gezond bewegen.	64,8%	63,4%	2016	GGD Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen
7. Percentage jongeren dat voldoet aan de Ned. Norm gezond bewegen.	22%	26%?	2015	GGD E-MOVO (Gezondheidsmonitor Jeugd)
8. Percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging/sportbond	28,4%	27,9%	2019	VSG Monitor
9. Aantal uitgevoerde projecten gericht op sportbevordering	7	x	2019	Montferland

Sportaccommodaties/speellocaties				
Omschrijving	Montferland	Peiljaar	Informatie komt uit	
1. Aantal gym en sportzalen	10	2018	Montferland	
2. Aantal sporthallen	4	2018	Montferland	
3. Bezettingsgraad gym- en sportzalen, sporthallen (gemiddeld)	43	2018	Montferland	
4. Aantal gesubsidieerde sportverenigingen				
a. Buitensport	16	2019	Montferland	
b. Binnensport	26	2019	Montferland	
5. Aantal tennisbanen	24	2019	Montferland	
6. Aantal jeu de boules-banen	4	2019	Montferland	
7. Aantal zwembaden	2	2019	Montferland	
8. Aantal voetbalaccommodaties	11	2019	Montferland	
9. Aantal graswedstrijdelden voor de voetbalsport	22	2019	Montferland	
10. Aantal kunstgras wedstrijdelden voor de voetbalsport	6,5	2019	Montferland	
11. Aantal formele sportvoorzieningen in de openbare ruimte	20	2019	Montferland	
12. Aantal speellocaties	65	2019	Montferland	
13. Tevredenheid over speelvoorzieningen	55%	2017	WSJG	

Gezondheid				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Levensverwachting, gemiddelde leeftijd in jaren	81,6	81,5	2016	RIVM
2. Inwoners met een chronische aandoening	30%	26%	2016	GGD
3. Gebruik huisartsenzorg	79,3%	78,4%	2016	Vektis

4.	Gebruik GGZ	4%	4%	2016	Vektis
5.	Gebruik wijkverpleging	4,1%	3,2%	2016	Vektis
6.	Kinderen zonder periodieke controle bij tandarts	18,3%	20,5%	2016	Vektis
7.	percentage inwoners dat zich gezond voelt	78%	81%	2016	WSJG
8.	Concentratie stikstofdioxide (NO ₂) ug/m ³	9	onbekend	2016	RIVM
9.	Concentratie fijnstof (PM ₁₀) ug/m ³	14,5	onbekend	2016	RIVM

5.6 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-3.880	-3.796	-4.711	-4.537
Baten	589	510	750	897
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.292	-3.286	-3.962	-3.640
Onttrekkingen	30	0	574	481
Gerealiseerd resultaat	-3.261	-3.286	-3.388	-3.159

2.1.06 Jeugd, onderwijs en cultuur

6.1 Missie

De gemeente Montferland wil dat jongeren opgroeien in een omgeving die gezond en veilig is. Hierin is ruimte voor talentontwikkeling, de mogelijkheid om goed onderwijs te volgen en perspectief hebben op werk en inkomen.

6.2 Context en achtergronden

Jeugd (0 t/m 18 jaar)

Programmadoel

De gemeente streeft naar:

- *de afname van het aantal kinderen in een kwetsbare positie.*
- *een effectiever en efficiënter georganiseerd aanbod van jeugdhulp.*

Het is van essentieel belang om deze groep kansen te geven om zich op een goede manier te ontwikkelen. Tijdens de jeugd jaren worden kennis en vaardigheden aangeleerd, die nodig zijn in het verdere leven. Ook het kunnen ontmoeten van andere leeftijdgenoten is voor de ontwikkeling van jeugdigen van belang. Deze groep neemt door de ontgroening, zoals al voorspeld in de Nota Grip op verandering de komende jaren af. Ook zal de afname gevolgen hebben voor het voorzieningenniveau voor de jeugdigen. Het beleid op het terrein van de jeugd kan onderverdeeld worden in preventie en jeugdhulp. Preventie richt zich op de totale doelgroep.

Preventie

Onder preventie vallen in dit kader: Voor- en vroegschoolse educatie, toezicht op het leerplichtverzuim, de integrale jeugdgezondheidszorg, het jongerenwerk in de jongerencentra en preventie activiteiten van het Sociaal Team Jeugd.

Voor en Vroegschoolse Educatie

Vanaf 2016 werken we met het gekanteld beleid "geld volgt kind" met als doel: Leerlingen starten zonder achterstand op het basisschool. Door het 'gekantelde beleid' is het bereik in 2019 stabiel gebleven op 95% (van alle peuters in de leeftijd van 2 tot 5 jaar).

De toeleiding, vanuit het consultatiebureau, is verbeterd, en ouders worden beter geïnformeerd over de voordelen van peuteropvang. In 2019 is het beleidskader voor VVE aangepast en het aantal uren is verhoogd van 10 uur per week, naar 16 uur per week. Dit kader is tot stand gekomen in samenwerking met de kinderdagverblijven, het consultatiebureau en het Sociaal Team, cluster jeugd. Dit beleidskader is door uw Raad in december 2019 vastgesteld.

Jeugdhulp

De jeugdhulp heeft zich gericht op een kleine groep van het totaal aantal jongeren. Deze jongeren hebben extra hulp nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Bij de toerekening van de budgetten is er rekening gehouden met de veronderstelling dat de gemeente de taken efficiënter kan uitvoeren en is er dus een **forse** korting doorgevoerd op het budget. Dit houdt in dat de gemeente ervoor moet zorgen dat er goede hulpverlening moet plaatsvinden maar ook dat er een efficiëncyslag moet plaatsvinden om de hulpverlening goedkoper te maken. Er zal dan ook meer ingezet worden op preventie en kortdurende ambulante zorg, om duurdere zorg te vermijden.

Ondanks de inzet van het Sociaal Team Jeugd op kortdurende ambulante jeugdhulp zien wij in 2019 nog geen afname van het gebruik van jeugdhulpvoorzieningen en de kosten in zijn totaliteit. Dit wordt deels veroorzaakt door derden (zoals huisarts en rechters) die ook gemachtigd zijn jeugdhulp in te zetten. Nadere toelichting over de tekorten wordt gegeven in de paragraaf Sociaal Domein.

De toegangspoort voor de inwoners van Montferland vindt plaats in het Sociaal Team, en met betrekking tot de jeugd in het team Jeugd. Hier kunnen dan alle inwoners terecht en wordt de problematiek vanuit de jongere en zijn omgeving (gezin) bekeken.

Onderwijs

Programmadoel

De gemeente streeft naar:

- het optimaliseren van de huisvesting van het basisonderwijs.
- het beperken van het aantal leerlingen dat het speciaal onderwijs bezoekt.

Om de huisvesting te optimaliseren, is het wenselijk dat de basisscholen in 's-Heerenberg nieuwe huisvesting krijgen. Dit is nog niet gelukt, omdat er nog geen locatie beschikbaar is. In 2019 is de locatie kruispunt naar voren gekomen. Deze locatie behoeft echter onderzoek, omdat deze deels in het buitengebied is gelegen. Om de bestemming aangepast te krijgen hebben wij onderzoek gedaan en overleg gepleegd met de provincie. Dit onderzoek hebben wij in 2019 niet helemaal af kunnen ronden.

In overleg met de scholen proberen wij de leerlingen onderwijs nabijheid te bieden, door de leerlingen op het basisonderwijs extra zorg te bieden. Op een basisschool zijn wij het afgelopen jaar een pilot gestart, waarbij een medewerker van het sociaal team wekelijks op de school is om opvoedvragen van de ouders snel te kunnen beantwoorden, zodat escalatie voorkomen wordt. Desalniettemin lukt het niet om het aantal leerlingen dat het speciaal onderwijs bezoekt nog verder te beperken. Doordat er meer leerlingen in een klas zitten met problematiek, wordt de druk vergroot op het onderwijzend personeel. Ook is de problematiek soms zodanig, dat het personeel hiervoor niet is toegerust. Wat ook duidelijk moge zijn, dat een aantal kinderen op het speciaal onderwijs beter tot hun recht komen en dit onderwijs echt nodig hebben.

Ontmoeting en Cultuur

Programmadoel

De gemeente streeft naar goede leefbaarheid en sociale samenhang in de kernen, door het verder vormgeven en versterken van het cultuuraanbod in de gemeente. Wij willen daarom stimuleren dat meer inwoners meedoen aan culturele (in de brede zin) activiteiten.

De gemeenschappen worden meer eigen verantwoordelijkheid gegeven om huisvesting te organiseren waar ook ontmoetingsactiviteiten plaatsvinden.

Cultuur is een middel om mensen te betrekken bij de samenleving, ze te activeren en daarmee langer actief en zelfstandig te houden. Cultuur draagt positief bij aan de leefbaarheid in de gemeente en de persoonlijke ontwikkeling van de inwoners. Daarnaast levert het een positieve bijdrage aan de saamhorigheid in de wijken en dorpen, kortweg de Montferlandse gemeenschap. Het –bestaande- culturele aanbod in de gemeente is zeer divers. Naast een convenant "Meer Muziek in de klas Lokaal" De Liemers is er in 2019 ook eenzelfde convenant -mede-ondertekend waar het de Achterhoek betreft. Dit omdat de gemeente Montferland voor wat betreft het muziekonderwijs in het v.m. Berghse deel van de gemeente al jaren een subsidierelatie heeft met Muziekschool Oost-Gelderland. Deze professionele culturele organisaties -voor het voormalig gebiedsdeel Didam van de gemeente is dat Stichting Culturele Voorzieningen in de Liemers Kunstwerk! (voorheen 'Musiater') - hebben een belangrijke rol bij de realisatie van "Meer Muziek in de Klas". Daarnaast is in 2019 verder invulling gegeven aan de Montferlandse Muziekvisie zoals die in mei 2018 door de raad is vastgesteld.

Naast muziek worden ook de activiteiten als zang en dans, theater en het openbaar bibliotheekwerk in de gemeente Montferland tot Cultuur gerekend. De bibliotheek is een belangrijke partij die bijdraagt aan het verminderen van laaggeletterdheid onder de bevolking, het verminderen van taalachterstanden en actief bijdragen aan het aantal inwoners dat leest (leesbevordering), waarbij de nadruk ligt op de jeugd. Op het gebied van mediawijsheid vervult de bibliotheek een taak, net als bij het ontwikkelen en verbeteren van digitale vaardigheden van inwoners die daar behoefte aan hebben. In de gemeentelijke Bibliotheekvisie is vastgelegd dat er twee vaste bibliotheekvestigingen in de gemeente zijn: in Didam en 's-Heerenberg. Voor de locatie Didam is een traject gestart om, samen met andere partijen, te komen tot herhuisvesting in de plint van Meulenvelden. Door een motie van de raad is dit verbreed tot een brede heroriëntatie op de huisvesting van 4 professionele welzijns- en culturele instellingen in de gemeente. Dit als onderdeel van een opgelegde bezuinigingstaakstelling aan deze 4 organisaties ingaande het jaar 2022.

Ook activiteiten als carnaval en kermis hebben een belangrijke verbindende functie. Er is daartoe ook in 2018 subsidie verleend aan bouwgroepen van carnavalswagens. De culturele infrastructuur is vooral kleinschalig en dicht bij huis. Dat betekent dat de inwoners van Montferland voor een meer professioneel cultuur-en theateraanbod zijn aangewezen op voorzieningen in de regio. Vanuit het Cultuur -en Erfgoedpact Achterhoek 2017-2020 zijn er zowel lokale als regionale projecten ten uitvoer gebracht. Hierover worden raden van de deelnemende gemeenten ook actief geïnformeerd. Alle welzijnsaccommodaties zijn inmiddels overgedragen en gaan in enkele gevallen deel uitmaken van de dorpsvisies.

Verbonden partijen .

GGD Noord- en Oost-Gelderland

De GGD NOG is de - wettelijk verplichte - gezondheidsdienst van en voor 22 gemeenten. Het doel van de GGD is het uitvoeren van taken die de gezondheid van onze inwoners bevorderen en vallend onder de Wet publieke gezondheid. De reguliere taken die de GGD uitvoert, waaronder de Jeugdgezondheidszorg 4-18 jarigen, worden gefinancierd vanuit de inwonerbijdrage. Sinds 1-1-2019 zijn gemeenten, door decentralisatie vanuit het Rijk, verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van het Rijks Vaccinatieprogramma (RVP). Hierover zijn -financiële- afspraken gemaakt met de uitvoeringsorganisaties. te weten: Yunio voor de 0-4 jarigen zorg en met de GGD voor de 4-18 jarigen.

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (ECAL)

Het ECAL is een gemeenschappelijke regeling voor de gemeenten in de Achterhoek en voert de wettelijke archieftaken uit conform de Archiefwet. Daarnaast voert de ECAL ook voor de provincie en drie andere gemeenten overige erfgoedtaken uit, zoals documentatie en onderzoek en heeft een publieksfunctie. Tot slot is het ECAL één van de 5 coalitiepartners waar de coördinatie is belegd van het 'Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek 2017-2020'.

Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers

De uitvoering, financiering en bekostiging van de huisvesting van het voortgezet onderwijs in de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar is aan deze gemeenschappelijke regeling opgedragen.

NV Cultureel Centrum Amphion

Amphion is een belangrijk cultureel centrum voor Doetinchem en de regio en bevordert het culturele leven in oostelijk Gelderland.

6.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Verandertraject Bestuurlijke Vernieuwing, Buiten is het hart van binnen
- Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2022
- Subsidieregeling Jeugd en Onderwijs Montferland 2019
- Subsidieregeling Cultuur en Ontmoeting Montferland 2019
- Coalitieprogramma 2018-2022
- Huisvestingsvisie 2015-2023 gemeente Montferland
- Visie Muziekonderwijs Montferland 2020

6.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Jeugd
- Onderwijs
- Cultuur en ontmoeting

6.4.1 Jeugd

Wat hebben we bereikt?

- Het percentage jeugdigen dat een beroep doet op de geïndiceerde jeugdhulp neemt af met 2% in de periode 2017-2020. Daarbinnen een verschuiving laten plaatsvinden van dure (zorg met verblijf) naar goedkopere zorg (ambulante hulp).

Het mag bekend zijn dat de transitie jeugdzorg met vele uitdagingen gepaard gaat. Desalniettemin lijkt er in 2019 een omslag plaats te vinden waarbij er sprake is van meer grip en een trendbreuk qua toename in de geïndiceerde zorg. Om de gevraagde budgetneutraliteit te behalen vergt nog een forse inspanning.

Toename percentage jeugdigen dat vrij toegankelijke hulp van het Sociaal Team jeugd ontvangt. (licht)

Door vacatures in het Sociaal team is het helaas niet gelukt om de hoeveelheid zorg zelf uit te voeren waar we naar streven.

Waardesoort	2018	2019
Meting	2,10	1,70
Streefwaarde	-	2,00

Percentage jeugdigen dat niet vrij toegankelijke jeugdhulp ontvangt ten opzichte van alle Montferlandse jongeren neemt af tot 8% in 2020.

Ondanks een stabilisatie in absolute getallen (zowel in 2018 als 2019 (657 jongeren in zorg) is het percentage gestegen. Dit komt door een afname van het totaal aantal jongeren in Montferland. Gezien de landelijke stijging van jeugdzorggebruik is dit cijfer bemoedigend te noemen,

Waardesoort	2018	2019
Meting	10,40	10,70
Streefwaarde	-	8,00

Percentage jeugdigen dat niet vrij toegankelijke jeugdhulp met verblijf ontvangt

Er is sterk gestuurd op een afname met verblijf. Naast dat dit zorginhoudelijk vaak wenselijk is, is dit financieel ook aantrekkelijk. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de wachtlijsten voor verblijf toenemen en alternatieven ook niet altijd voorhanden zijn (geschikte ambulante zorg). Daarnaast zal er in 2021 een wetswijziging woonplaatsbeginsel plaatsvinden waarvan de gevolgen mogelijk invloed hebben op deze vorm van zorg.

Waardesoort	2018	2019
Meting	14,60	13,55
Streefwaarde	-	13,00

Afname percentage jeugdigen dat door huisartsen rechtstreeks verwezen is naar niet vrij toegankelijke jeugdhulp

Door inzet van de Praktijkondersteuner huisartsen (POH-er) is de rechtstreekse instroom afgenomen. Met het breder uitrollen van deze dienst rondom 's-Heerenberg streven we naar een verdere afname. Naast kwantitatief voordeel is er ook sprake van een kwalitatieve verbetering. Er wordt gericht doorverwezen naar geïndiceerde zorg.

Waardesoort	2018	2019
Meting	26,20	21,20
Streefwaarde	-	16,20

Het percentage kinderen dat gebruik maakt van VVE stabiliseren op 95%
Het percentage is gestabiliseerd.

Het aantal kinderen dat een VVE-traject volgt

Waardesoort	2018	2019
Meting	95,00	95,00
Streefwaarde	-	95,00

- Het percentage vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie neemt af met 0,3% Het percentage vroegtijdige schoolverlaters is in 2019 iets verslechterd ten opzichte van het jaar ervoor. Het percentage schoolverlaters was in 2016/2017 1,3% (Achterhoek). In 2017/2018 is dat 1,5 % (achterhoek)*. Het is moeilijk de stijging te duiden omdat het, uitgesplitst naar onderwijsinstelling of opleiding, slechts om kleine absolute aantallen gaat. Door ministerie van OCW worden verschillende verklaringen genoemd voor de stijging van vsv. Allereerst de aantrekkelijke arbeidsmarkt, waardoor jongeren gemakkelijker een baan kunnen vinden, bijvoorbeeld een stage. Daarnaast is er mogelijk sprake van toegenomen psychische problematiek onder jongeren en van een hogere instroom van deze jongeren in het mbo.

* specifieke gegevens van Montferland zijn op dit moment nog niet beschikbaar.

Aantal relatief verzuimers per 1.000 leerlingen

Hierbij geldt dat de registratie van verzuim op schoolniveau plaats vindt. De cijfers voor de gemeente Montferland zijn niet te herleiden omdat op de scholen ook leerlingen van de hele regio zijn ingeschreven.

Percentage vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	1,50
Streefwaarde	1,00	-

- Het percentage meldingen van overlast door jongeren neemt af met 10% De continue inzet van alle partners heeft ertoe geleid dat het aantal overlastmeldingen in 2019 afgenomen is.

Aantal meldingen over overlast gevende jeugdigen (tot 18)

Waardesoort	2018	2019
Meting	260,00	184,00
Streefwaarde	-	200,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Binnen het sociaal team-afdeling Jeugd en gezin gespecialiseerde kennis ingezet op het terrein van GGZ
- Controles uitgevoerd in de openbare ruimte, op plekken waar veel jongeren tezamen komen
- De gemeente heeft geïnvesteerd op lichte en goedkopere zorgvormen en voorlichtingen, om zo de vraag naar duurdere zorg te verminderen
- De gemeente heeft deelname aan VVE voor kinderen met een indicatie gesubsidieerd
- De gemeente heeft het bezoek van een voor- en vroegschoolse voorziening, aan ouders van een VVE- doelgroepkind gesubsidieerd
- De gemeente heeft gesprekken gevoerd met de jongeren en ouders als er sprake is van relatief of absoluut verzuim
- De huisartsen zijn geïnformeerd over de hulpverleningstrajecten binnen het sociaal team, en de mogelijkheden om snel hulp in te zetten.
- Kortdurende ambulante hulp door het sociaal team ingezet
- Onderzocht wat jongeren bindt en boeit binnen de gemeente Montferland (Innovation Lab)

6.4.2 Onderwijs

Wat hebben we bereikt?

- Goede zorg voor basisschoolleerlingen op het snijvlak van de wet Passend Onderwijs en jeugdwet

Daar waar er vragen zijn op het snijvlak tussen onderwijs en jeugdzorg vindt er overleg plaats tussen de school en het sociaal team. Daarnaast is op de Galamaschool extra formatie ingezet vanuit het sociaal team, voor enkelvoudige vragen, om escalatie te voorkomen.

- Afname van de leegstand in de basisscholen met 1.100 m2 op termijn.

De leegstand zal grotendeels afnemen, zodra de brede school in 's-Heerenberg gereliseerd is. Daarnaast kan leegstand wat afnemen, als het aantal leerlingen stijgt. Het aantal leerlingen is helaas iets gedaald, waardoor de leegstand iets is toegenomen.

Minder overcapaciteit

Waardesoort	2018	2019	2023 (bij realisatie Brede School 's-Heerenberg)
Meting	4.864,00	5.034,00	-
Streefwaarde	-	-	3.500,00

- Het aantal leerlingen dat verwezen wordt naar het speciaal onderwijs neemt jaarlijks af. Het aantal leerlingen dat verwezen worden naar het speciaal onderwijs is in 2019 niet afgenomen. Dit heeft als oorzaak dat er meer kinderen zijn verwezen naar het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs. De reden hiervan is dat het regulier onderwijs handelingsverlegen is en kinderen gebaat zijn bij andere vormen van onderwijs.

Minder leerlingen op speciaal onderwijs

Waardesoort	2018	2019	2020
Meting	0,00	270,00	-
Streefwaarde	-	-	200,00

- Het percentage leerlingen, dat vervoerd wordt naar scholen voor speciaal onderwijs neemt af met 10%

Vanaf begin 2019 zien wij een stabilisatie van het aantal kinderen naar het speciaal onderwijs. Het aantal leerlingen die in aanmerking komen voor het leerlingenvervoer neemt zelfs licht toe in plaats van af. Dit kunnen wij niet beïnvloeden. De verwijzing wordt door het samenwerkingsverband geregeld. Wel blijven wij in gesprek met het samenwerkingsverband.

Minder leerlingen maken gebruik van vervoer

Waardesoort	2018	2019
Meting	192,00	196,00
Streefwaarde	-	170,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In 2019 zijn meerdere locaties de revue gepasseerd en is onderzoek gedaan naar de ruimtelijke ontwikkeling van het Kruispunt. Daarnaast is met de schoolbesturen gewerkt aan een programma van eisen voor de brede school.
- In de zomer van 2019 is de zomerschool voor kinderen van nieuwkomers georganiseerd
- In overleg met de scholen is onderzocht in hoeverre gekwalificeerde vrijwilligers bereid zijn Duitse lessen te verzorgen. Duitse les geven behoort tot het curriculum van de scholen.
- Er zijn een aantal gezamenlijke trainingen voor de beleidsafdeling en sociaal team georganiseerd om het kennisniveau over de relevante wetgeving en de samenwerkingsafspraken up to date te houden.
- Aan Leerlingen extra ondersteuning bieden op het reguliere onderwijs, zodat verwijzing naar speciaal onderwijs indien mogelijk voorkomen wordt.
- Op de Galamaschool is een pilot gestart. Een medewerker van het sociaal team zit hier wekelijks zodat ouders opvoedvragen kunnen stellen.
- Met de ouders van leerlingen die recht hebben op leerlingenvervoer, is gekeken naar alternatieve vormen: eigen vervoer, per fiets etc.
- Op basis van de wetgeving en vastgestelde plannen zijn casussen besproken met het sociaal team
- Samenwerkingsafspraken met de samenwerkingsverbanden voor het primair en voortgezet onderwijs zijn geactualiseerd.

6.4.3 Cultuur & ontmoeting

Wat hebben we bereikt?

- Het percentage Montferlandse leerlingen dat onderwijs volgt op de muziekscholen neemt toe.

Er is uitvoering gegeven aan de Montferlandse Muziekvisie 2020 zoals die door de raad in mei 2018 is vastgesteld. D.w.z. een verschuiving van het na- en buitenschools muziekonderwijs naar meer binnenschools. In 2019 is ook het Achterhoekse Convenant 'Meer muziek in de Klas Lokaal Achterhoek' ondertekend. In 2018 was eenzelfde convenant door de gemeente Montferland al ondertekend in de Liemers. Dit omdat de gemeente Montferland 2 regionaal georiënteerde muziekscholen subsidieert. De scheiding hiervan loopt langs de oude gemeentegrenzen van v.m. Didam en v.m. Bergh. Een situatie die tot op de dag van vandaag voortduurt. Beide muziekscholen zijn belangrijke partners bij de uitvoering van dit convenant. Door gebruik te maken van subsidiegelden vanuit de 'Muziekimpuls' en van het Fonds voor Cultuurparticipatie (CMK) kunnen er extra muzieklessen worden gegeven op de basisscholen die hieraan meedoen. Bij de aantallen wordt niet alleen gekeken naar de subsidiabele leerlingen maar naar alle Montferlandse leerlingen van de muziekschool. Dus naast het binnenschoolsmuziekonderwijs ook projecten als Sjors Creatief en workshops e.d..

Aantal leerlingen muziekschool (bron: jaarrekeningen muziekscholen)

Waardesoort	2018	2019
Meting	1.956,00	1.945,00
Streefwaarde	-	1.400,00

- Het percentage leden van de Bibliotheek Montferland blijft stabiel (niveau 2016). Net als in voorgaande jaren is het ledenaantal van de bibliotheek ook in 2019 licht afgenomen. Dit is een landelijk beeld en niet uniek voor Bibliotheek Montferland. De bibliotheek is zich ook aan het veranderen van 'uitleenbibliotheek' naar een meer 'maatschappelijke bibliotheek'. Daarbij wordt bevordering van zelfredzaamheid van inwoners via cursussen e.d. veel meer het doel. De uitleenfunctie heeft daarbij een ondersteunende rol gekregen en is niet meer een doel op zich. Daarmee is Bibliotheek Montferland ook een belangrijke partner geworden in de brede sociaal en maatschappelijke uitdaging waar de gemeente voor staat.

% bevolking dat lid is van de basisbibliotheek

Waardesoort	2018	2019
Meting	21,75	21,30
Streefwaarde	-	23,35

- De taalachterstand van onze inwoners neemt af en de digitale vaardigheden nemen toe. Door de bibliotheek worden er diverse cursussen en projecten opgezet om de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten die hier een beroep op doen. Voorbeelden hiervan zijn: verbetering digitale vaardigheden door cursussen als 'Klik en Tik', 'Digisterker' en 'Digitaal Café'. 60 - 120 personen maken hier gebruik van. De bibliotheekmedewerkers krijgen ook vele -digitale- hulpvragen te beantwoorden.

Projecten gericht op vermindering taalachterstanden zijn o.a. 'Taalhuis/leesclub' die in beide vaste vestigingen plaatsvindt. Taalhuis, iedere week 2 bijeenkomsten. Gemiddeld 15 deelnemers per week. De 'Zomerschool', hierbij volgen gedurende vier weken lang gedurende drie dagdelen ca. 50

kinderen in de bibliotheek onderwijs. Daarnaast zijn er de groepsbezoeken van het onderwijs. Primair onderwijs, groepen 1 en 2: 27 groepen, 388 peuters; Basisonderwijs groepen 3 t/m 8: 124 groepen ca. 2.700 leerlingen, en voortgezet onderwijs: 5 groepen 121 leerlingen. Zowel voor basisonderwijs als voortgezet onderwijs is er een voorleeswedstrijd georganiseerd. Tot slot is er nog het klassikaal lenen waarmee bijna alle basisscholen en alle groepen van het Symbion worden bereikt.

Meer deelnemers aan projecten gericht op verbetering digitale vaardigheden

Waardesoort	2018	2019
Meting	5,00	5,00
Streefwaarde	-	5,00

Meer deelnemers aan projecten gericht op vermindering taalachterstanden

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	5,00
Streefwaarde	-	5,00

- Het aantal welzijnsaccommodaties dat door de gemeenschap wordt beheerd neemt met één toe.

Ook de laatste welzijnsaccommodatie, ic De Zomp te Loil is overgedragen: aan de Stichting Hart van Loil

Aantal gemeenschapsaccommodaties in beheer van de gemeenschap.

Waardesoort	2018	2019
Meting	7,00	8,00
Streefwaarde	-	8,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De dorpsraden en verenigingen ondersteunen bij initiatieven om de leefbaarheid op peil te houden
- De gemeenschapshuizen zijn overgenomen door private organisaties
- Voor Loil, Nieuw Dijk, Beek, Braamt, Stokkum en Azewijn wordt aan een integrale dorpsvisie gewerkt (maatwerk per kern). Het gaat hierbij niet alleen om plannen voor fysieke voorzieningen
- We onderzoeken thans ook vestigingsmogelijkheden van de bibliotheek in Meulenvelden en brede school 's-Heerenberg
- Wij ondersteunen de bibliotheek t.b.v. de Taalhuizen en Digisterker.
- Wij ondersteunen de bibliotheek zodat zij activiteiten kan uitvoeren ten behoeve van leesbevordering, vnl. onder de doelgroep jeugd. Daarnaast het organiseren van activiteiten voor volwassenen om mee te kunnen doen in de maatschappij.
- Wij ondersteunen de muziekscholen om daarmee muziekeducatie in het primair onderwijs te verzorgen en toegankelijk muziekonderwijs voor de jeugd aan te bieden.

6.5 Programmagegevens

Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
01 Jeugd				
Aantal ingezette jeugdzorgvoorzieningen (in 2015 nog niet specifiek gemeten en geregistreerd vanwege 1e jaar uitvoering van eze taak)	952	1.095	900	1.059
<ul style="list-style-type: none"> Herindicatie / indicatie Sociaal team jeugd 		492		463
<ul style="list-style-type: none"> Huisarts 	187	278	250	225
<ul style="list-style-type: none"> Jeugd of kinderarts/jeugdgezondheidszorg/Medisch specialist 	57	64	50	99
<ul style="list-style-type: none"> Gedwongen kader 	117	117	100	150
<ul style="list-style-type: none"> Verwijzer onbekend 	226	1	0	1
<ul style="list-style-type: none"> Geen verwijzer 	10	4	0	13
Waardering cliënten geïndiceerde jeugdhulp	82% tevreden	88%	85%	89%
Aantal preventie activiteiten	28	26	25	24
Afname rechtstreekse doorverwijzingen van huisartsen naar jeugdhulp	187	278	250	225
Aantal gesubsidieerde plekken VVE	52	59	55	59
Aantal gesubsidieerde reguliere plekken peuteropvang	54	80	40	42

Aantal verzuimgesprekken	139	126	125	133
Uitgevoerde controles in de openbare ruimte	52	43	45	44
02 Onderwijs				
Aantal leerlingen, dat het speciaal onderwijs bezoekt	250	214	230?	215
Aantal leerlingen, dat vervoerd wordt	134	192	180	196
03 Cultuur & Ontmoeting				
Percentage scholen dat de combinatiefunctionaris bezoekt	100%	100%	100%	100%
Percentage scholen dat de bibliotheek bezoek	100%	100%	100%	100%
Aantal projecten gericht op vermindering taalachterstand-laaggeletterdheid	3	5	3	3
Aantal projecten gericht op verbetering digitale vaardigheden	2	2	4	4
Beheren welzijnsaccommodaties in gemeentelijk beheer	4	1	0	0

Jeugd				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
• 1. Aantal inwoners 0-18 jaar	6.319	x	1-1-2019	GBA
• Aantal inwoners 18-25 jaar	2.902	x	1-1-2019	GBA
2. Bevolking leeftijd 4-11	7,1%	8,5%	2019	CBS Bevolking
3. Eenouder huishouden	6,1%	7,3%	2019	CBS Huishouden
4. Jongeren met jeugdhulp	10,1%	10,0%	2019	CBS Jeugd
5. Jongeren met jeugdhulp naar soort				
• zonder verblijf	9,7%	9,7%	2019	CBS Jeugd
• met verblijf	1,1%	1,1%	2019	CBS Jeugd
• met jeugdbescherming	1,1%	1,1%	2019	CBS Jeugd
6. % Tienermoeders	0,45%	0,39%	2019 is niet beschikbaar cijfers zijn van 2018.	WSJG
9. Jeugdzorgtrajecten				
• jeugdhulp zonder verblijf	82,4%	81,2%	2019	CBS Jeugd
• jeugdhulp met verblijf	8,1 %	8,9 %	2019	CBS Jeugd
• jeugdbescherming	8,8%	8,3 %	2019	CBS Jeugd
13. Beëindigde jeugdhulptrajecten				
• volgens plan	85,4%	81,1%	2019	CBS Jeugd
• voortijdig afgesloten	12,2%	18,9%	2019	CBS Jeugd
14. Werkloze jongeren	1,0%	2,0%	2019	VJI

16.	Jongeren met delict voor rechter	0 %	1 %	2018	VJI
17.	% Jeugdwerkloosheid			2015	VJI
18.	Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jr.)	10,1 %	10,0 %	2019	CBS Jeugd
19.	Jongeren met jeugdreclassering	0,2 %	0,3 %	2019	CBS Jeugd
20.	Jongeren met jeugdbescherming	1,1	1,1	2019	CBS Jeugd
21.	Aantal meldingen overlast jeugd	184	x	2019	
22.	Aantal locaties in Montferland waar geregeld jeugd samenkomt/hangt				
23.	Didam	5		2019	
24.	Zeddam	1		2019	
25.	's-Heerenberg/Lengel	4/1		2019	

Onderwijs					
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit	
1.	Aantal leerlingen per 1.000 inwoners: wordt niet meer gemeten				
2.	Absoluut verzuim per 1.000 inw. 5-18 jr.	0	1,91	2019	Ingrado
3.	Relatief verzuim per 1.000 inw. 5-18 jr.	32,32	23,28	2018	Ingrado
4.	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)	1,5%	1,9%	2018	DUO
5.	Scholen voortgezet onderwijs per 10.000 inw.: wordt niet meer gemeten	0,3	0,4	2016	DUO
6.	Scholen basisonderwijs per 10.000 inw.: wordt niet meer gemeten	4,0	3,8	2016	DUO

7.	Afstand basisschool	0,8 km	0,7 km	2019	CBS Nabijheid voorz.
8.	Afstand voortgezet onderwijs	5,0 km	2,3 km	2019	CBS Nabijheid voorz.
9.	Aantal leerlingen speciaal onderwijs				
a.	SO	158	x	2018	WSJG
b.	VSO	113	x	2018	WSJG
10.	Aantal scholen voor gewoon Bao	13		2017	WSJG
11.	Aantal scholen voor Speciaal Onderwijs				
a.	SO	1	1	2019	WSJG
b.	VSO	1	1	2019	WSJG
c.	SBO	0	x	2019	WSJG
12.	Aantal kindercentra				
a.	BSO	8		2019	LRK
b.	kinderdagopvang	15		2019	LRK

Cultuur/ontmoeting				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal jongerencentra	2	x	2019	Montferland
2. Aantal zangverenigingen en koren	8	onbekend	2019	Montferland

3.	Aantal dansverenigingen	5	onbekend	2019	Montferland
4.	Aantal muziekverenigingen (exclusief 4 'orkestjes')	15	onbekend	2019	Montferland
5.	Aantal toneelverenigingen	9	onbekend	2019	Montferland
6.	Aantal theaters	2	onbekend	2019	Montferland
7.	Aantal filmhuizen	2	onbekend	2019	Montferland
8.	Aantal dorpshuizen	7	x	2019	Montferland
9.	Aantal inwoners dat lid is van de bibliotheek	7.557	onbekend	2019	Montferland
10.	Aantal leerlingen muziekonderwijs	1.945	onbekend	2019	Montferland
11.	Aantal verleende subsidies zang dans en toneel	22	onbekend	2019	Montferland

6.6 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primaïr)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-20.589	-18.122	-20.309	-19.798
Baten	2.057	1.896	2.066	1.699
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-18.532	-16.226	-18.244	-18.099
Onttrekkingen	352	127	280	152
Stortingen	-50	-50	-50	-86
Mutaties reserves	302	77	230	66
Gerealiseerd resultaat	-18.229	-16.148	-18.014	-18.033

2.1.07 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid

7.1 Missie

In de gemeente Montferland kunnen alle inwoners meedoen in de samenleving. Wie daar niet op eigen kracht in slaagt kan rekenen op ondersteuning van de gemeente. Daarnaast streeft de gemeente naar verhoging van de veiligheid in zowel objectieve als subjectieve zin.

7.2 Context en achtergronden

Algemeen

Net als vorige jaren was de gemeente in 2019 in het kader van de Wmo verantwoordelijk voor de ondersteuning van kwetsbare inwoners. Denk in dit verband aan mensen met een psychische en/of verstandelijke beperking. Hierbij hielden we rekening met de vereiste specialistische deskundigheid voor deze doelgroep. Het centrale doel was: meedoen aan de samenleving. Het Sociaal Team heeft hierin een grote rol gespeeld in haar contacten met inwoners. Er is wederom samengewerkt met tal van organisaties, instellingen en zorgaanbieders.

Maatschappelijke opvang en beschermd wonen waren ook in 2019 voorzieningen met een belangrijke waarde voor burgers die niet op eigen kracht kunnen participeren. Deze werden in nauwe samenspraak met de gemeente Montferland in regionaal aangeboden. Verder zijn de eerste stappen gezet voor de door-decentralisatie van deze taken door het Rijk.

In 2019 zijn ontwikkelingen in gang gezet die ook de komende jaren van invloed zijn op de uitvoering van het sociaal domein. Het aantal mensen dat een beroep deed op de maatwerkvoorziening Hulp bij het Huishouden is fors gestegen en zal naar alle waarschijnlijkheid nog verder stijgen. Dit heeft te maken met de invoering van het abonnementstarief sinds 2019. Het domein veiligheid werd voor een groot gedeelte bovenlokaal vormgegeven. Lokaal lag de focus op preventieve activiteiten.

Maatschappelijke inzet en mantelzorg

Programmadoel

De gemeente streeft naar een gemeenschap die meer (vrijwillig) ondersteuning biedt aan elkaar in buurten en sociale netwerken (lichte hulp en mantelzorg).

Mantelzorg en vrijwilligerswerk waren ook in 2019 steunpilaren van de inclusieve samenleving. Inclusie is een onontbeerlijke voorwaarde voor het functioneren van de lokale samenleving. Daarom hebben we het afgelopen jaar met Welcom en met GGNet Preventie afspraken gemaakt over de ondersteuning aan mantelzorgers. Ook de ondersteuning van vrijwilligers, van het verenigingsleven en van lokale initiatieven is door Welcom opgepakt. Dit alles heeft eraan bijgedragen dat er volop onderlinge ondersteuning is geboden door burens en naasten aan inwoners die dit nodig hebben.

Maatschappelijke ondersteuning voor volwassenen

Programmadoel

Wij streven naar een veilige en zo zelfstandig mogelijk woonsituatie van onze inwoners. De gemeente streeft naar stabilisering van het aantal inwoners dat zelfstandig in staat is deel te nemen aan de samenleving zonder aangewezen te zijn op maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo.

In 2019 hebben we ingezet op verdere versterking van het voorliggend veld. Vooral hebben we de samenwerking tussen het sociaal team, huisartsen, wijkverpleegkundigen, welzijnswerk etc. geïntensiveerd. Dit heeft bijgedragen aan meer vroegsignalering. Ook heeft dit bijgedragen aan de juiste en voor zover mogelijk lichte ondersteuning aan inwoners, zonder dat er een maatwerkvoorziening nodig was. Daarnaast zijn (oudere) inwoners gestimuleerd om hun woning levensloopbestendig te maken en om hun leefstijl gezonder te maken. Ook de veiligheid in huis was hierin een aandachtspunt.

Veiligheid

Programmadoel

De gemeente streeft naar het terugdringen van de feitelijke aantastingen van de veiligheid, het verkleinen van de veiligheidsrisico's en het verminderen van onveiligheidsgevoelens bij de burgers.

Het is belangrijk dat inwoners veilig zijn (objectieve veiligheid) en zich veilig voelen (subjectieve veiligheid). Veilig zijn en veilig voelen hoeven niet perse gelijk op te gaan. Zo hoeft het terugdringen van feitelijke aantastingen van de veiligheid niet per definitie meteen een verbetering van het veiligheidsgevoel te betekenen. In eerste instantie is de burger zelf aan zet en neemt daarbij haar/zijn verantwoordelijkheid voor de veiligheid en leefbaarheid in de eigen woonomgeving. De gemeente werkt samen met politie en andere netwerkpartners aan de randvoorwaarden om de openbare orde en veiligheid voor de inwoners te bevorderen. Binnen het veiligheidsdomein en sociaal domein is in 2019 de samenwerking geïntensiveerd in de aanpak van complexe casuïstiek. Geconstateerd wordt dat door allerlei oorzaken zich steeds meer complexe casuïstiek aandient. Evenals in 2018 is ook in 2019 de aanpak gericht geweest op veiligheidsvraagstukken betreffende kwetsbare personen, waaronder mensen met verward gedrag. Daarnaast is ook casuïstiek, samen met partners, opgepakt die voortkomen uit meldingen en/of het ondermijningsbeeld Montferland.

In 2018 bleken bij de Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG) grote financiële problemen te zijn. In 2019 is de VNOG aan de slag gegaan om toe te werken naar een toekomstbestendige veiligheidsregio. Tijdens de bestuurlijke tweedaagse in september 2019 heeft het Algemeen Bestuur (AB VNOG) richtinggevende uitspraken gedaan over de toekomst van de VNOG, die uiteindelijk verwerkt zijn in het concept 'Toekomstvisie en Opdrachten'. Hierover heeft de besluitvorming in de gemeenteraad en het algemeen bestuur VNOG plaatsgehad in januari 2020.

Verbonden partijen

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

In april 2016 is de Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen opgericht. Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. Eén van de taken van deze Vervoersorganisatie is het regelen van het doelgroepenvervoer, waarbij sprake is van een bundeling van het doelgroepenvervoer (vooral nog WMO-vervoer en Leerlingenvervoer).

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

De gemeente maakt, samen met 21 andere gemeenten, deel uit van de VNOG. De VNOG draagt zorg voor een adequate uitvoering van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening zoals is vastgelegd in de Wet Veiligheidsregio's.

7.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- Raadsprogramma 2014-2018
- Coalitieprogramma 2018-2022
- Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2019
- Wmo beleidsplan 2017-2018
- Regionaal Beleids- en crisisplan

7.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Vrijwilligerswerk en mantelzorg
- Maatschappelijke opvang
- Voorzieningen WMO
- Veiligheid

7.4.1 Vrijwilligerswerk en mantelzorg

Wat hebben we bereikt?

- Het % van de bevolking dat hulp biedt aan buurtgenoten blijft gelijk t.o.v. 2016. Het percentage inwoners dat hulp biedt aan burens is hoger geweest dan de streefwaarde. De laatste meting was in 2018.

% hulp aan burens

De laatste meting was in 2016, het is realistisch om deze gelijk te houden t.o.v. 2016.

Waardesoort	2016	2018	2019
Meting	68,00	73,00	-
Streefwaarde	-	-	68,00

% hulp aan burens in zorgwekkende situatie

Waardesoort	2018	2019
Meting	42,00	-
Streefwaarde	-	46,00

- Het % van de bevolking dat hulp biedt aan een hulpbehoevende naaste (=mantelzorg) blijft gelijk. Het percentage inwoners dat hulp biedt aan een naaste is hoger gebleken dan de streefwaarde. De laatste meting was in 2018.

% hulp aan hulpbehoevende naaste

Waardesoort	2016	2018	2019
Meting	48,00	51,00	-
Streefwaarde	-	-	48,00

- Het percentage mantelzorgers dat een hoge belasting ervaart, daalt met 3% t.o.v. 2016. Het percentage mantelzorgers dat een hoge belasting ervaart is verder gedaald dan de beoogde 3%, namelijk 6%. De laatste meting was in 2018.

Afname % mantelzorgers met hoge belasting

Waardesoort	2016	2018	2019
Meting	45,00	39,00	-
Streefwaarde	-	-	42,00

- Het % van de bevolking dat vrijwilligerswerk doet blijft gelijk t.o.v. 2016. Het percentage vrijwilligers is toegenomen van 45% naar 50%. De laatste meting was in 2018.

% vrijwilligers

Bron: Periode

Periode	laatste meting	streefwaarde	voorlaatste meting
2018	50,00	-	-
2019	-	42,00	-
2016	-	-	45,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Mantelzorgondersteuning in de vorm van begeleiding, educatie en lotgenotencontact gefaciliteerd
- Bewonersinitiatieven die informele ondersteuning door buurtgenoten zijn bevorderd.
- Stimuleren van vrijwilligerswerk door het faciliteren van een vacaturebank, promotie-activiteiten en het aanbieden van begeleiding bij het vinden van passend vrijwilligerswerk

7.4.2 Maatschappelijke opvang

Wat hebben we bereikt?

- Het handhaven van een regionaal aanbod van tenminste 60 plaatsen maatschappelijke opvang

Het aantal plaatsen maatschappelijke opvang is gelijk gebleven.

Aantal regionaal gerealiseerde opvangplaatsen maatschappelijke opvang

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	60,00
Streefwaarde	-	60,00

- Het aantal inwoners dat aangewezen is op beschermd wonen blijft stabiel. Het aantal inwoners dat gebruik maakt van beschermd wonen is stabiel gebleven.

Aantal Beschermd wonen cliënten lokaal

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	54,00
Streefwaarde	-	54,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- In regionaal verband zijn afspraken gemaakt met Centrumgemeente Doetinchem over opvangplaatsen maatschappelijke opvang
- Sluitende afspraken gemaakt over financiering en taakverdeling tussen centrumgemeente Doetinchem en de regiogemeenten rondom Beschermd Wonen

7.4.3 Voorzieningen WMO (algemeen en individueel)

Wat hebben we bereikt?

- Een betere samenwerking tussen sociaal en medisch domein

Er zijn in 2019 diverse overlegvormen en bijeenkomsten geweest waaraan een breed scala van partijen in het sociaal domein en medisch domein heeft deelgenomen. Dit heeft bijgedragen aan een betere samenwerking onderling.

- We willen bereiken dat inwoners met beperkte verstandelijke vermogens minder een beroep doen op professionele begeleiding

We hebben in 2019 in 's-Heerenberg een buurtcirkel operationeel gehad. Dit heeft bijgedragen aan een afname van het beroep op professionele begeleiding.

- Het aantal unieke inwoners met geïndiceerde ondersteuning op grond van de Wmo blijft stabiel

Het aantal unieke personen met een maatwerkvoorziening Wmo is ruim onder de streefwaarde gebleven.

Aantal unieke inwoners met een maatwerkvoorziening Wmo

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	1.795,00
Streefwaarde	-	2.180,00

- Het aantal maatwerkvoorzieningen op grond van de Wmo blijft stabiel

Het aantal maatwerkvoorzieningen Wmo blijft ruim onder de streefwaarde.

Aantal maatwerkvoorzieningen Wmo (ondersteuning individueel/groep, kortdurend verblijf, vervoersvoorzieningen, rolstoelen, hulp bij het huishouden en woonvoorzieningen)

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	3.584,00
Streefwaarde	-	4.200,00

- Het aanbod van algemene voorzieningen wordt versterkt en sluit aan bij de vraag

Via afspraken en regelmatig overleg hebben we de aansluiting tussen de vraag en het aanbod van algemene voorzieningen verbeterd.

Aantal toekenningen Thuis in Montferland

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	0,00
Streefwaarde	-	35,00

- Minimaal 85% van de inwoners ervaart de kwaliteit van de ondersteuning als goed en passend bij de hulpvraag

Het percentage inwoners dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed en passend ervaart, is gelijk gebleven.

Aantal personen dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart

Waardesoort	2018	2019
Meting	85,00	-
Streefwaarde	-	85,00

Aantal personen dat de ondersteuning als passend ervaart

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	0,00
Streefwaarde	-	85,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De gemeente biedt kortdurende ondersteuning zelf aan om daarmee doorverwijzing naar duurdere vormen van zorg te voorkomen
- De gemeente zet in op inzet van eigen kracht, het sociaal netwerk en algemene voorzieningen.
- Estinea organiseert in 's-Heerenberg wekelijks een groepsbijeenkomst. De deelnemers leren elkaar te ondersteunen, en hierdoor neemt de behoefte aan professionele begeleiding af
- Het voorliggend veld waaronder de algemene voorzieningen wordt in samenwerking met de partners versterkt
- Kwaliteitsverbetering van de geboden ondersteuning is betrokken bij de inkoop
- Organiseren van netwerkbijeenkomsten van lokale partners uit het medisch domein (wijkverpleging, huisartsen, paramedici, psychologen etc.) en het sociaal domein (gemeente, bibliotheek, welzijn, woningbouwstichting, aanbieders van ondersteuning etc.

7.4.4 Veiligheid

Wat hebben we bereikt?

- Doel is om met de uitbreiding van de capaciteit nog meer in te kunnen zetten op bestrijding van criminaliteit en overlast ter bevordering van de veiligheid en het leefklimaat. Binnen het veiligheidsdomein en het sociaal domein is in 2019 de samenwerking geïntensiveerd in de aanpak van complexe casuïstiek. Geconstateerd wordt dat door allerlei oorzaken zich steeds meer complexere casuïstiek aandient. Daarnaast is ook casuïstiek, samen met partners, opgepakt die voortkomen uit meldingen en/of het ondermijningsbeeld Montferland. Afgelopen jaar is ook een 'ondernemersalert' gehouden om ondermijnende criminaliteit onder de aandacht te brengen bij ondernemers en het bewustzijn hiervan te vergroten. Ook heeft de invoering van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en Wet zorg en dwang (Wzd) veel inzet gevergd.
- Het doel van dit toezicht in het openbaar domein door een particulier beveiliging is om de overlast in de gemeente Montferland te verminderen en de veiligheid te borgen. Dit toezicht betrof de gebieden waar overlast van jeugd wordt ervaren. Daarnaast biedt dit toezicht de mogelijkheid om 24 uur per dag/7 dagen in de week extra ingezet te worden voor specifieke opdrachten. In 2019 is extra toezicht ingezet in wijken waar meerdere inbraken in een korte tijd zijn geweest, surveillances bij evenementen zoals kermis en carnaval en toezicht bij overlastgevende panden.
- Met dit project wordt door inzet van innovatieve technologische ontwikkelingen invulling gegeven aan 'burgerhulp', waardoor men in het buitengebied langer veilig thuis kan wonen. Dit project 'Leefsamen Montferland' is voor de zomer 2019 uitgerold. Alle alleenstaande en zelfstandig wonende mensen hebben zich voor dit project kunnen aanmelden en het bleek een succes. In totaal zijn 249 aanmeldingen ontvangen voor deelname aan dit project. Er was binnen dit project uiteindelijk ruimte om 100 woningen te voorzien van deze slimme sensoren en dit is in het najaar 2019 gerealiseerd.
- Het aantal woninginbraken en diefstallen van fietsen neemt met 2% af. Het aantal woninginbraken was in 2018 en 2019 respectievelijk 62 en 63. Het aantal fietsdiefstallen was in 2018 en 2019 respectievelijk 42 en 39. Met deze cijfers wordt deze doelstelling net gehaald.

Het aantal woninginbraken

Waardesoort	2018	2019
Meting	62,00	63,00

Het aantal fietsdiefstallen

Waardesoort	2018	2019
Meting	42,00	39,00

- Het indexcijfer onveiligheidsgevoelens (2012 = 100) daalt. Op de site 'waarstaatjegemeente.nl', de bron voor deze index, staat voor Montferland deze index op 86 (peiljaar 2016). Deze index is op deze site nog niet geactualiseerd. Uit onze eigen veiligheidsenquête, gehouden onder ons inwonerpanel 'Montferland Spreekt', blijkt dat 63% van de respondenten (aantal 776 respondenten) zich nooit onveilig voelt in de eigen buurt, 15% voelt zich soms onveilig in de eigen buurt en 1% voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt. De veiligheid in de buurt wordt gemiddeld met een 7,72 beoordeeld.

Indexcijfer onveiligheidsgevoelens (2012= 100)

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	0,00
Streefwaarde	-	85,00

- Tenminste 90 % gemeentelijke functionarissen binnen de rampenbestrijding en crisisbeheersing hebben hiervoor een opleiding, training of oefening gevolgd

In 2019 zijn door de regionale ambtelijke werkgroep Opleiden, Trainen en Oefenen gemeentelijke kolom (Werkgroep OTO-g) en/of VNOG diverse opleidingen, trainingen en oefeningen voor gemeentelijke functionarissen aangeboden. Behoudens een enkele uitzondering hebben alle functionarissen met een functie in de crisisbeheersing in 2019 deelgenomen aan een aangeboden opleiding, training en/of oefening.

% Poolmedewerkers

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	0,00
Streefwaarde	-	90,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Gewerkt aan de uitkomsten die voortkomen uit het opgestelde 'ondermijningsbeeld Montferland'
- Actief gecommuniceerd over en met burgers over preventie om veiligheidsbewustzijn en zelfredzaamheid te vergroten
- Besluitvorming over de brandweerkazerne Didam is voorbereid
- Binnen de regionale context is ingezet op vakbekwaamheid van de functionarissen in de crisisbeheersing (college en medewerkers) uit de gemeentelijke organisatie
- Continueren van de samenwerking met de politie voor een vroegtijdige signalering van mogelijke trends om daarop actief te kunnen inzetten
- De beveiliging voert al meerdere jaren, voor 20 uur per week, 'toezicht in het openbaar domein' uit in die gebieden waar overlast ervaren wordt. Dit toezicht wordt uitgevoerd op wisselende tijden verdeeld over alle dagen van de week
- Het project 'Leefsamen Montferland' is uitgerold, in dit project is de mogelijkheid geboden ca. 130 huishoudens in het buitengebied te voorzien van slimme techniek en sociale alarmering, zodat zij langer veilig thuis kunnen blijven wonen
- Het gevoel van de inwoners over veiligheid is gepeild
- Vanuit veiligheid samenwerken in het bestaande project toezicht openbare ruimte en participeren in het Donkere Dagen Offensief (preventieve maatregelen tegen woninginbraak oktober - december) van de politie
- Het concept Nieuw Integraal Handhavingsbeleidsplan is gereed
- Nieuw Integraal Veiligheidsbeleid is vastgesteld
- Voortgezette aandacht voor overlastgevende jeugd
- We nemen indien nodig het initiatief, de coördinatie en afstemming voor een multidisciplinair overleg per casus. De casuïstiek kan zich voordoen op het gebied van criminaliteit, ondermijning en overlast maar zeker ook op het gebied van zorg.
- Zero tolerance op het gebied van productie, -logistiek en handel in hard en softdrugs (hennep)

7.5 Programmagegevens

Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
01 Vrijwilligerswerk en mantelzorg				
Aantal bemiddelingen naar vrijwilligerswerk	154	147	150	110
Aantal vacatures vrijwilligerswerk	82	82	75	74
Aantal begeleidingstrajecten mantelzorgondersteuning	238	263	250	213
02 Maatschappelijke ondersteuning voor volwassenen				
Aantal gestarte procedures huisverbod		11		11
Aantal opgelegde huisverboden		6		7
03 Veiligheid				
Aantal succesvolle bemiddelingen Stichting Welcom	31	34	36	26
Communicatie over preventie uitgevoerd		2	2	2
Indexcijfer voor onveiligheidsgevoelens (2012 = index 100, bron: www.waarstaatjegemeente.nl)			85	86

* Vanaf 2016 is er een gemeentelijke monitor vastgesteld. Vanaf komend jaar zullen werkelijke cijfers en streefwaardes kunnen worden bepaald.

Vrijwilligerswerk en mantelzorg				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Verbondenheid buurt (waardering 1-10)	7,45	7,33	2018	WSJG
2. Vrijwilligerswerk	50%	45%	2018	WSJG
3. het percentage inwoners dat zich inzet voor de burens	68%	67%	2018	WSJG
4. Het percentage inwoners dat actief is in het Verenigingsleven	60%	59%	2018	WSJG
5. Mantelzorg	17,2%	14,2%	2018	Gezondheidsmonitor

Maatschappelijke opvang en beschermd wonen				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. De mate waarin een inwoners naar alle waarschijnlijkheid voor hulp en zorg kan terugvallen op familie, vrienden of buurtgenoten	67%	70%	2018	WSJG
2. De mate waarin inwoners geen beperkingen ervaren om deel te nemen aan de samenleving	8,3%	8,3%	2018	WSJG

Algemene en maatwerkvoorzieningen WMO				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Inwoners met individuele Wmo-voorzieningen	65	80	1e helft 2019	CBS MSD WMO
2. Huishoudens met voorziening per wet per 1.000 inw.:				
• Alleen jeugd	32	29	1e helft 2019	CBS MSD WMO
• Alleen P-wet	22	45	1e helft 2019	CBS MSD WMO

• Alleen Wmo	103	93	1e helft 2019	CBS MSD WMO
• Jeugd en P-wet	2	3	1e helft 2019	CBS MSD WMO
• Jeugd en Wmo	2	3	1e helft 2019	CBS MSD WMO
• P-wet en Wmo	8	15	1e helft 2019	CBS MSD WMO
• Jeugd, P-wet en Wmo	1	1	1e helft 2019	CBS MSD WMO
3. Huishoudens zonder voorzieningen	83,2%	82,3%	1e helft 2019	CBS MSD WMO

Veiligheid				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Criminaliteitsindex (2012=100)	74	81	2016	CBS
2. Misdrijven totaal per 10.000 inwoners	247,1	455,8	2018	CBS Gereg. Crimi.
3. Vernielingen en openbare orde per 10.000 inwoners	35,1	54,3	2018	CBS Gereg. Crimi.
4. Gewelds- en seksuele misdrijven per 10.000 inwoners	21,1	48,4	2018	CBS Gereg. Crimi.
5. Verkeersmisdrijven per 10.000 inwoners	39,3	67,9	2018	CBS Gereg. Crimi.
6. Diefstallen per 1.000 inwoners	10,5	22,1	2018	CBS Diefstallen
7. Diefstallen naar type per 1.000 inwoners:				
• Diefstal uit/vanaf auto	1,0	3,1	2018	CBS Diefstallen
• Diefstal uit woning	1,7	2,5	2018	CBS Diefstallen
• Diefstal van fiets	1,1	4,0	2018	CBS Diefstallen
• Winkeldiefstal	0,3	2,2	2018	CBS Diefstallen

7.6 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-12.719	-12.280	-13.945	-13.805
Baten	741	622	450	495
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-11.978	-11.658	-13.495	-13.310
Onttrekkingen	4.581	2.805	2.937	3.276
Stortingen	-1.816	-1.805	-1.837	-1.845
Mutaties reserves	2.765	1.000	1.099	1.431
Gerealiseerd resultaat	-9.213	-10.658	-12.396	-11.878

2.1.08 Werk en inkomen

8.1 Missie

De gemeente streeft ernaar zo veel mogelijk mensen zowel sociaal als economisch te laten deelnemen aan de samenleving. Werk en zelfredzaamheid is daarbij het uitgangspunt.

8.2 Context en achtergronden

Algemeen

Het aanvragen van een uitkering leidde niet automatisch tot een toekenning. De aanvrager is immers in principe zelf verantwoordelijk om zijn/haar eigen inkomen te verdienen.

De gemeente deed daarom een beroep op de eigen kracht van mensen die een uitkering aanvragen en vraagt hen om zich optimaal in te zetten om zelf in hun levensonderhoud te voorzien. Lukt dit niet, dan ondersteunt de gemeente hen tijdelijk met een uitkering.

Wij hebben ons ingezet om mensen met een uitkering zo snel mogelijk aan een betaalde baan te helpen. We doen dit bijvoorbeeld door bedrijven aan te trekken, werkgevers te benaderen en bijstandsgerechtigden op te leiden.

Voor mensen voor wie betaalde arbeid op korte termijn niet haalbaar is, kunnen maatschappelijk nuttige activiteiten een uitkomst bieden. Denk in dit verband aan de voormalige Sociale Werkvoorziening, nieuwkomers en andere mensen die een uitkering ontvangen van de gemeente. Naast inkomens- en re-integratieondersteuning bestaat een deel van ons werk uit het bestrijden van misbruik van uitkeringen. Door inzet van sociale rechercheurs en de fraude alertheid van de medewerkers bestrijden we zwart werk en andere vormen van uitkeringsfraude.

Wij ondersteunden mensen met een laag inkomen niet alleen in hun levensonderhoud. Ons armoedebeleid is erop gericht de kwetsbaren ook te ondersteunen om te kunnen participeren. Kwam men in de problemen door schulden dan boden wij schuldhelpverlening aan, waarbij wij oog hadden voor de eigen verantwoordelijkheid.

Participatie en activering

Programmadoel

Meer inwoners uit de gemeentelijke doelgroep participeren naar vermogen en zijn onafhankelijk van een bijstandsuitkering.

De gemeente heeft op grond van de Participatiewet de taak om mensen met een bijstandsuitkering toe te leiden naar werk. Per 1 januari 2015 bestaat deze groep ook uit mensen met een (gedeeltelijke) arbeidsbeperking. Om dit doel te bereiken zetten wij verschillende instrumenten in, zoals een financiële compensatie voor de werkgever bij gedeeltelijke arbeidscapaciteit (loonkostensubsidie), jobcoaching, social return bij aanbestedingen, het bieden van scholing en werkervaringsplekken voor onze doelgroep en andere instrumenten. Op regionale schaal werd samengewerkt aan een gezamenlijke werkgeversbenadering.

Naast de toeleiding naar werk hebben wij de groep waarvoor betaald werk nog niet haalbaar was naar maatschappelijk nuttige activiteiten toegeleid. Hierbij werd samengewerkt met maatschappelijke partners, waaronder de stichting Welcom

Armoedebeleid en schuldhelpverlening

Wij wilden dat onze inwoners ondanks een laag inkomen konden participeren in de samenleving. Hierbij hanteerde wij het principe van maatwerk en doelgerichte ondersteuning. In geval er ondersteuning nodig was, vond er individuele toetsing plaats en werden enkele de daadwerkelijk gemaakte kosten vergoed. Via de regeling 'Meedoen in Montferland' en diverse maatschappelijke organisaties zoals de voedselbank en de kledingbank wordt ondersteuning in natura geboden. Inwoners met een laag inkomen konden in dit kader ook gebruik maken van financiële ondersteuning. Hierop kon men een beroep doen door kwijtschelding van lokale belastingen aan te vragen of een financiële bijdrage in geval van bijzondere kosten of langdurig laag inkomen. Daarnaast ondersteunden wij inwoners met problematische schulden. Daarbij houden wij wel rekening met de eigen verantwoordelijkheid van de schuldenaren. Voor de kaders is het beleidsplan schuldhelpverlening 2016-2020 vastgesteld. Hierin is ook aandacht geschonken aan het voorkomen van schulden via lichte ondersteuning of door jongeren financieel zelfredzamer te maken.

Naast schuldhelpverlening aan natuurlijke personen via de gemeenschappelijke regeling Stadsbank

Oost Nederland, ondersteunden wij ook (kleine) ondernemingen met financiële problemen. Hiervoor boden wij financiële ondersteuning op basis van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen aan.

Programmadoel

- *Meer inwoners met een laag inkomen kunnen participeren en kunnen, indien noodzakelijk, een beroep doen op aanvullende financiële ondersteuning.*
- *Meer inwoners zijn economisch zelfstandig en schulden vormen geen belemmering voor de participatie.*

Nieuwkomers

Een goede integratie van nieuwkomers is een belangrijk speerpunt binnen dit programma. De samenwerking tussen de gemeente, professionals en vrijwilligers van Welcom, de bibliotheek, Taalhuis en het Graafschap college is geïntensiveerd en is voortgezet in 2019.

Taal is de grootste barrière gebleken om in de maatschappij te participeren en te integreren. Door het ontbreken van voldoende taalkwalificatie is het moeilijk om aan het werk te komen. In het Taalhuis wordt op verschillende plaatsen taalcursussen aangeboden. Momenteel wordt een dagvullend programma, denk aan vrijwilligerswerk en workshops over de Nederlandse cultuur, ontwikkeld omdat vooral de Nederlandse taal en werknemersvaardigheden na het inburgeringstraject nog onvoldoende zijn.

Programmadoel

Meer nieuwkomers participeren naar vermogen en de zelfredzaamheid wordt versterkt.

Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw)

Doelstellingen van de Wsw zijn:

- het realiseren van werk onder aangepaste omstandigheden voor inwoners die daarop zijn aangewezen en daarvoor zijn geïndiceerd;
- het bevorderen van de arbeidscapaciteit en arbeidsbekwaamheid van mensen met een Wsw-indicatie;
- het zo mogelijk realiseren van uitstroom naar een reguliere baan.

Als gevolg van de invoering van de participatiewet is nieuwe instroom in de Wsw vanaf 1 januari 2015 niet meer mogelijk. Alle inwoners die op 31 december 2014 een arbeidscontract onder de Wsw hadden, behouden hun bestaande rechten en plichten tot het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Dit betrof bij de invoering van de participatiewet ongeveer 250 personen, waarvan 190 werkzaam bij Laborijn en 60 bij Presikhaaf. Dit aantal zal de komende jaren geleidelijk afnemen tot 0.

In 2016 is besloten het aanwijzingsbesluit voor de uitvoering van de Wsw in te trekken en uit te treden uit de gemeenschappelijke regeling uitvoeringsorganisatie Laborijn. Begin 2017 is dit besluit echter herroepen en is besloten te blijven deelnemen aan gemeenschappelijke regeling uitvoeringsorganisatie Laborijn. Ook het Wsw-personeel van Presikhaaf is per 1 januari 2018 in dienst gekomen bij Laborijn. Wij achten het van belang dat bij de uitvoering van de Wsw zo veel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden die de reguliere arbeidsmarkt biedt. De gemeente wil daarbij een voorbeeldrol vervullen door het aanbieden van een reguliere baan aan een grote groep Wsw-medewerkers, werkzaam in de groenploeg. Deze groep Wsw-medewerkers is thans bij de gemeente in dienst als vorm van "begeleid werken".

Programmadoel

Meer inwoners met een Wsw-indicatie zijn extern geplaatst bij reguliere werkgevers (via detachering of begeleid werken).

Verbonden partijen

Laborijn

Laborijn is de uitvoeringsorganisatie van arbeidsparticipatie, arbeidsondersteuning en bijstand. De gemeente Montferland neemt alleen deel aan deze gemeenschappelijke regeling voor uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (smalle deelnemer).

Stadsbank Oost Nederland

De bank is een kredietbank en heeft tot doel om een, zowel vanuit een bedrijfseconomische als ook maatschappelijke optiek gezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening gericht op schuldhulpverlening aan te bieden aan de inwoners van de deelnemende gemeenten.

8.3 Kaderstellende (beleids)nota's

- De verordeningen en beleidsregels Participatiewet 2017
- Het uitvoeringsplan re-integratie 2019
- Het Beleidsplan Handhaving Participatiewet (2015)
- Het Armoedebeleid 2016-2020
- Het beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2016-2020

8.4 Programmaonderdelen

Naast het reguliere werk herkennen wij binnen dit programma speerpunten op de volgende programmaonderdelen:

- Participatie en activering
- Minimabeleid en schuldhulpverlening
- Nieuwkomers
- Voormalige WSW

8.4.1 Participatie en activering

Wat hebben we bereikt?

- Het aantal uitkeringen daalt met 30 uitkeringen t.o.v. 2018.

Ten opzichte van 2018 is het aantal verstrekte uitkeringen gedaald van 365 (31-12-2018) naar 350 (31-12-2019). Het betreft een daling van 15 uitkeringen. Het doel, een daling met 30 uitkeringen is niet gehaald. De reden van het niet behalen van het doel is dat het voor de gemeente steeds moeilijker wordt om mensen te re-integreren naar werk. Degenen die nu nog een uitkering hebben, hebben veelal een grote afstand tot de arbeidsmarkt of ze behoren tot het zogenaamde granieten bestand.

Aantal uitkeringen P-wet, IOAW en IOAZ

Waardesoort	2018	2019
Meting	365,00	350,00
Streefwaarde	-	335,00

- Het aantal mensen dat met langdurige loonkostensubsidie arbeid verricht neemt jaarlijks toe met 10 personen

Het aantal mensen dat met een langdurige loonkostensubsidie arbeid verricht is in 2019 met 11 personen toegenomen. Het aantal personen is gestegen van 55 naar 66 mensen.

Aantal personen werkzaam met langdurige loonkostensubsidie

Waardesoort	2018	2019
Meting	55,00	66,00
Streefwaarde	-	65,00

- Het percentage van personen die een tegenprestatie voor de uitkering levert stijgt met 10% t.o.v. 2018

Het percentage van personen die een tegenprestatie voor hun uitkering verrichten bedraagt 11%. Hiermee is de doelstelling gehaald.

Het percentage van personen die een tegenprestatie voor de uitkering levert stijgt met 10% t.o.v. 2017.

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	11,00
Streefwaarde	-	10,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- Het instrument loonkostensubsidie profileren als instrument bij werkgevers om inwoners met een arbeidsbeperking ook deel te laten nemen aan het arbeidsproces
- In samenwerking met onze maatschappelijke instelling en gemeentelijke serviceteams inwoners uit de doelgroep toeleiden tot maatschappelijk nuttige activiteiten
- Instroom beperken door een uitgebreid onderzoek bij een aanvraag voor een uitkering
- Uitstroom bevorderen door inzet van re-integratie instrumenten

8.4.2 Minimabeleid en schuldhulpverlening

Ook in 2019 hebben wij ons ingezet om de regelingen in het kader van het minimabeleid bevorderen. Het gemeentelijke minimabeleid bestond en bestaat uit:

- Bijzondere bijstand
- Meedoen in Montferland
- Armoedebeleid kinderen
- Kwijtschelding gemeentelijke belastingen
- Collectieve zorgverzekering
- Schuldhulpverlening

Wat hebben we bereikt?

- Het percentage klanten dat door middel van een budgetbeheerrekening binnen een termijn van 3 jaar zelfstandig hun financiën kan beheren stabiliseert op het niveau van 2017. Het percentage mensen die financieel zelfstandig zijn na beëindiging van de budgetbeheerrekening is gedaald van 53% naar 41% gedurende de jaren 2017-2018. De daling komt overeen met het algemeen beeld van de Son. Ook daar nam het percentage af maar minder dan in Montferland. Het daalde van 60% naar 56%.

Noot: de cijfers van 2019 zijn medio 2020 beschikbaar. Hierdoor lopen de cijfers in de jaarrekening een jaar achter.

- Een stabilisatie van het aantal personen dat gebruik maakt van de regeling 'Meedoen in Montferland'

Het streven was om het aantal deelnemers te stabiliseren. Het aantal deelnemers aan de regeling is echter gestegen van 970 naar 1.090 deelnemers op 31 december 2019. Van de 1.090 deelnemers zijn er 421 onder de 18 jaar.

Aantal deelnemers Meedoen in Montferland

Waardesoort	2018	2019
Meting	970,00	1.090,00
Streefwaarde	-	970,00

- Indien noodzakelijk worden inwoners aanvullend financieel ondersteund op basis van maatwerk.

De gemeente heeft 698 aanvragen bijzondere bijstand verwerkt in 2019. In 2018 zijn 525 aanvragen verwerkt. Omdat ondersteuning individueel maatwerk is kan het aantal aanvragen bijzondere bijstand jaarlijks fluctueren. De top drie van aanvragen bijzondere bijstand betreft: kosten bewindvoering, individuele inkomsten toeslag en de eigen bijdrage kosten rechtsbijstand.

- Tenminste 120 aanbieders op de webshop "meedoen in Montferland"
Er zijn 129 aanbieders op 31-12-2019.

Aantal aanbieders webshop "meedoen in Montferland"

Waardesoort	2018	2019
Meting	129,00	129,00
Streefwaarde	-	120,00

- Het percentage klanten dat door middel van een budgetbeheerrekening binnen een termijn van 3 jaar zelfstandig hun financiën kunnen beheren stabiliseert op het niveau van 2018.

Het percentage klanten dat door middel van een budgetbeheerrekening binnen een termijn van 3 jaar zelfstandig hun financiën kunnen beheren stabiliseert op het niveau van 2018.

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00	0,00
Streefwaarde	-	55,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De regeling 'Meedoen in Montferland' promoten bij de aanbieders van maatschappelijke activiteiten
- De regeling 'Meedoen in Montferland' promoten bij de doelgroep met een laag inkomen
- De schuldhulpverlening conform de gestelde kaders in het beleidsplan schuldhulpverlening 2016-2020 (i.o.) uitvoeren waarbij het project schuldhulpmaatje is uitgebreid
- Onze financiële regelingen zijn uitgevoerd conform het vastgestelde beleidsplan en de samenwerking met maatschappelijke initiatieven als de Voedselbank, stichting Leergeld e.d. intensiveren

8.4.3 Nieuwkomers

Wat hebben we bereikt?

- De taakstelling voor 2019 wordt gerealiseerd. In 2019 zijn 34 statushouders gehuisvest. Hierdoor is de taakstelling voor dit jaar, te weten 24 personen, ruimschoots gehaald.

Taakstelling huisvesting statushouders

Waardesoort	2018	2019
Meting	0,00 %	100,00 %
Streefwaarde	-	100,00 %

- Minimaal 40% van de nieuwkomers verricht tijdens de inburgeringsperiode (onbetaalde) maatschappelijk nuttige activiteiten en/of participeert in het arbeidsproces naar vermogen. Op 1 januari 2019 ontvingen 101 nieuwkomers een uitkering op grond van de P-Wet. Op 31 december 2019 waren dit er 71. Gedurende het jaar 2019 zijn 9 nieuwkomers vrijwilligers werk gaan doen en gaan er 12 naar het taalhuis. In 2019 zijn 22 nieuwkomers aan een baan geholpen of zijn verhuisd. Concreet betekent dit dat ook in 2019 minstens 40% van de nieuwkomers naar vermogen tijdens de inburgeringsperiode (onbetaalde) maatschappelijke nuttige activiteiten verricht en/of participeert in het arbeidsproces.

Percentage nieuwkomers dat is uitgestroomd uit de uitkering als gevolg van het hebben van regulier werk

Waardesoort	2018	2019
Meting	20,00	20,00
Streefwaarde	-	20,00

Percentage nieuwkomers dat onbetaalde maatschappelijk nuttige activiteiten verricht

Waardesoort	2018	2019
Meting	40,00	40,00
Streefwaarde	-	40,00

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- We hebben in samenwerking met COA, de woningstichting Plavei en mogelijke particuliere verhuurders de huisvesting van statushouders georganiseerd
- We hebben in samenwerking met de maatschappelijke partners de toeleiding tot maatschappelijk nuttige activiteiten (bijv. vrijwilligerswerk) en betaalde arbeid georganiseerd.
- We hebben in samenwerking met Welcom, Graafschap college en de bibliotheek (waaronder het Taalhuis) de integratie geoptimaliseerd.

8.4.4 Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw)

Wat hebben we bereikt?

- Zoveel mogelijk inwoners met een Wsw-indicatie werken bij een reguliere werkgever (via detachering of begeleid werken)

Wat hebben we daarvoor gedaan?

- De medewerkers van de groeploeg zijn met ingang van 1 januari 2018 in dienst van de gemeente. De groeploeg wordt aldus ingezet als reïntegratie-instrument

8.5 Programmagegevens

Programmaonderdeel/omschrijving prestatiegegevens	Werkelijk 2017	Werkelijk 2018	Raming 2019	Werkelijk 2019
01 Participatie en activering				
Instroom uitkeringen	131	85	140	90
Uitstroom uitkeringen totaal	171	132	170	98
Uitstroom naar werk	60	50	60	38
Instroom statushouders in uitkering (1)	28	5	30	8
02 Armoedebeleid en schuldhulpverlening				
Aantal aanvragen bijzondere bijstand	600	525	605	698
Aantal deelnemers van de Collectieve zorgkostenverzekering van Menzis	747	528	750	672
Aantal kwijtscheldingen	631	710	680	520
Aantal aanbieders 'Meedoen in Montferland'	115	129	120	129
Aantal afgeronde trajecten schuldhulpmaatje	62	41	65	51
Aantal schuldhulpverleningstrajecten	-		65	0
Aanvragen Bbz	13	12	15	7
03 Nieuwkomers				
Aantal statushouders gehuisvest (individueel)	66			34
04 Voormalig Wsw				
Aantal SE met een dienstverband voormalig Wsw (31 december)	205,55			0

Participatie en activering				
Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Aantal banen per 1.000 inw.	525,6	663,0	2018	LISA
2. Personen met bijstandsuitkering per 1.000 inw. (18 jaar en ouder)	16,8	38,29	2018	CBS Participatiewet
3. Banen naar sector				
• Industrie:	16,2%	24,1%	2018	LISA
• Landbouw:	3,4%	2,6%	2018	LISA
• Handel:	17,8%	17,7%	2018	LISA
• Collectieve dienstverl:	20,8%	29,8%	2018	LISA
• Zakelijke dienstverl:	31,5%	31,5%	2018	LISA
• Overige dienstver:	2,3%	2,3%	2018	LISA
4. Huishoudens met bijstandsuitkeringen (% van totaal)	2,5%	5,3%	2018	CBS Participatiewet
5. Bijstand gerelateerde uitkering vanaf AOW-leeftijd (personen per 1.000 inw. 65 jr en ouder)	7,2	16,3	2018	CBS Participatiewet
6. Alleenstaanden met bijstandsuitkeringen (% tov huishoudens alleenstaand)	5,4	9,4	2018	CBS Participatiewet
7. Lopende re-integratievoorzieningen (eind peilperiode) personen per 1.000 inw. 15-64 jr.	12,9	15,3	2018	CBS Participatiewet
8. Nieuwe re-integratievoorzieningen per 1.000 inw. 15-64 jr.	2,8	6,9	2018	CBS Participatiewet
9. Beëindigde re-integratievoorzieningen per 1.000 inw. 15-64 jr.	2,9	5,5	2018	CBS Participatiewet

10. Werkloze beroepsbevolking personen per 1.000 inwoners 15-64 jaar	3,1	3,9	2018	CBS Arb.deeelname
11. Beroepsbevolking opleiding laag per 1.000 inw. 15-65 jr.	184	146	2018	CBS Arb.deeelname
12. Personen met lopende re-integratievoorziening naar inkomstenbron (per 1.000 inw. 15-65 jr.)				
• Werkend zonder WWB	2,9	2,4	2018	CBS Participatiewet
• Werkend met WWB	1,5	1,4	2018	CBS Participatiewet
• WWB (zonder werk)	7,7	10,2	2018	CBS Participatiewet
• Overige	1,1	1,3	2018	CBS Participatiewet
13. Inkomen als zelfstandige zzp-ers (dzt euro)	32,9	37,1	2018	CBS Lokale economie
14. Aantal huishoudens met bijstandsuitkeringen (% t.o.v. totaal)	2,5	5,3	2018	CBS Participatiewet

Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
1. Huishoudens met laag inkomen	7,0%	10,0%	2017	CBS Rio
2. Huishoudens hoog inkomen	7%	10%	2017	CBS Rio
3. Kinderen opgroeiend in uitkeringsgezin	3%	7%	2018	CBS jeugd

Uitvoering wet sociale werkvoorziening

Omschrijving	Montferland	Nederland	Peiljaar	Informatie komt uit
Aantal inwoners met een WSW-dienstverband	205,72 SE	x	2017	Begr Laborijn

8.6 Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-15.228	-16.415	-15.135	-15.065
Baten	7.960	8.108	7.537	7.293
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.268	-8.307	-7.598	-7.771
Onttrekkingen	0	0	192	0
Stortingen	0	0	-917	-980
Mutaties reserves	0	0	-725	-980
Gerealiseerd resultaat	-7.268	-8.307	-8.322	-8.752

2.2 Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting

Op grond van de BBV-voorschriften bevat het programmaplan ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien. In de begroting presenteren wij het overzicht tegelijk met de overige programma's.

Algemene dekkingsmiddelen 2019

Verbonden partijen

Alliander

Netwerkbedrijf Alliander is verantwoordelijk voor het distribueren van gas en elektriciteit en de aansluitingen van klanten op het netwerk in onze gemeente. Dit zijn wettelijk bepaalde taken.

Vitens

Vitens levert het drinkwater in onze gemeente met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.

Bank Nederlandse Gemeenten

Dit is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De strategische doelstelling van de bank is het behoud van substantiële marktaandeelen in het Nederlandse publieke en semipublieke domein en het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

Ontwikkelingen uitkering gemeentefonds

Zoals gebruikelijk fluctueerde de algemene uitkering uit het gemeentefonds weer sterk dit jaar. Bij de bestuursrapportage betrof het nadeel (netto) ruim € 600.000. Het nadeel is met name veroorzaakt door het BTW compensatiefonds, afrekening accres 2018 en bijstellingen maatstaven en accres 2019. In de tweede marap is de uitkering neerwaarts bijgesteld met een bedrag van € 70.000. In de jaarrekening bedraagt het voordeel een bedrag van € 720.000 op grond van de decembercirculaire met name als gevolg van een stijging van de aantallen (sociaal domein). Daarnaast hebben we in 2019 nog een bedrag van € 241.000 ontvangen voor Klimaatmiddelen. Deze gelden worden toegevoegd aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve.

Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primaire)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-2.784	-2.519	-2.414	-2.993
Baten	60.028	60.451	61.858	62.944
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	57.244	57.932	59.444	59.951
Onttrekkingen	1.082	836	3.508	3.649
Stortingen	-2.886	-34	-954	-2.826
Mutaties reserves	-1.803	803	2.553	823
Gerealiseerd resultaat	55.440	58.734	61.998	60.774

Mutaties reserves

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Mutatie reserves programma 04 (Economie en toerisme)				0
Mutatie reserves programma 02 (Ruimtelijke Ontwikkeling)	894	53	68	1.464
Mutatie reserves programma 03 (Beheer leefomgeving)	-335	36	45	-206
Mutatie reserves programma 04 (Economie en toerisme)	-3.027		25	-1.492
Mutatie reserves programma 05 (Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl)	30		574	481
(Mutatie reserves programma 06 (Jeugd, onderwijs en cultuur)	302	77	230	66
Mutatie reserves programma 07 (Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid)	2.765	1.000	1.099	1.431
Mutatie reserves programma 08 (Werk en inkomen)			-725	-980
Mutatie reserves programma 40	-1.934	803	2.553	823
Mutatie reserves programma 50	30			
Gerealiseerd resultaat	-1.275	1.969	3.869	1.586

2.3 Overhead, ondersteuning organisatie en bestuur

Inleiding

In het aangepaste Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn voorschriften opgenomen voor het toerekenen van kosten zoals de apparaats- en personeelskosten. Hiermee wordt getracht de financiële vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren.

Uitgangspunt van de voorschriften is dat de kosten zoveel mogelijk direct aan de programma's / taakvelden worden toegerekend. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan een taak dat gericht is op de externe klant op het betreffende taakveld verantwoord moeten worden. De bedrijfskosten die dus niet verbonden zijn aan een dergelijke taak mogen niet toegerekend worden maar worden verzameld in het overzicht "kosten overhead".

Overhead definitie

Overhead is het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Alle functies die dit doel dienen behoren tot de overhead. Het betreffen de zogenaamde PIOFACH-taken (Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting) en de taken m.b.t. bestuurszaken, bestuursondersteuning en managementondersteuning in het primair proces.

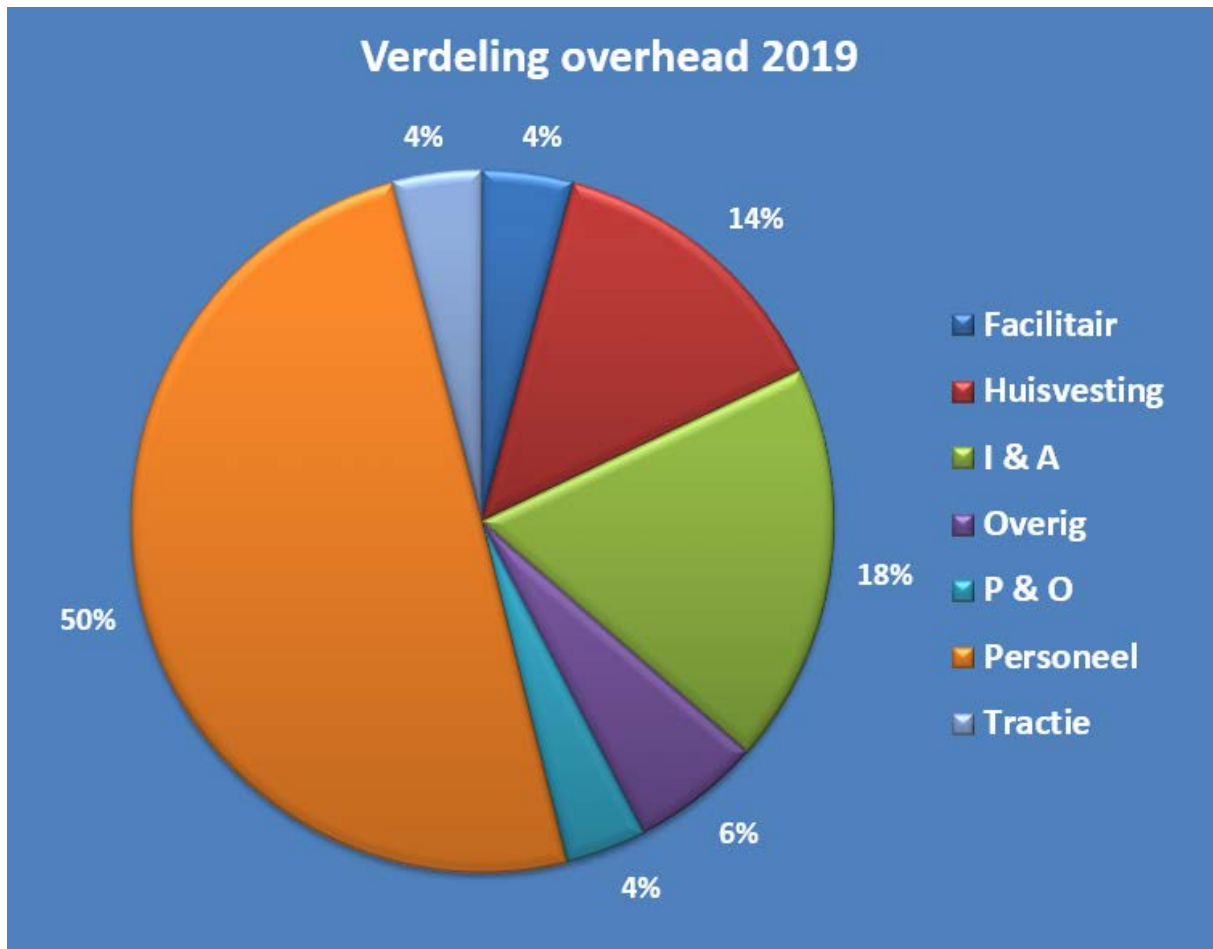
Overheadkosten

op basis van de definitie bepaalde kosten van overhead in Montferland zijn in onderstaande tabel weergegeven.

(x € 1.000)

Kosten voor:	2019 (primair)	2019 (na wijz)	2019 (werkelijk)
• Eigen en ingehuurd personeel	5.920	5.042	4.875
• ICT	1.827	1.854	1.939
• Huisvesting	1.355	1.355	1.380
• P&O/HRM	542	504	516
• Tractie	431	425	385
• Facilitair	326	280	253
• Overige	613	757	826
Totaal	11.014	10.218	10.174

*) Het verschil t.o.v. het saldo van lasten en baten van dit programma (zie het onderdeel Financiën) wordt veroorzaakt door het saldo op de verrekening van de rente aan de verschillende producten in de overige programma's ten opzichte van het totaal van de begrote rente.

Kostprijsberekening

Een gevolg van de stelselwijziging is dat op de programma's / taakvelden niet meer de integrale kosten geregistreerd worden. Tot en met de begroting 2016 werden immers de overheadkosten via een opslag verdeeld aan alle taken en programma's.

Hierdoor kan per programma/taakveld/taak niet meer de mate van kostendekkendheid vastgesteld worden en kan een dekkingsprobleem ontstaan daar geen overheadkosten aan grondexploitatie en investeringen doorberekend zouden kunnen worden.

Er zijn twee uitzonderingen m.b.t. de overhead opgenomen in de regelgeving namelijk:

1. aan lokale heffingen en leges kan fictief een aandeel in de kosten van overhead opgenomen worden (extra comptabel), en
2. aan de grondexploitatie, investeringen en projecten met een subsidiebijdrage/bijdrage van derden kan een aandeel in de overheadkosten toegerekend worden (intra-comptabel).

De methodiek van toerekenen is inmiddels verankerd in de Financiële verordening. Cf. de

Financiële verordening is de volgende methodiek toegepast:

de kosten van overhead worden naar rato van de personeelslasten en kosten van inhuur van de heffing, leges, GREX of Investering en de totale personeelslasten en kosten van inhuur van alle taakvelden exclusief overhead omgeslagen.

De formule is:

$$\frac{\text{personeelslasten betreffend taakveld}}{\text{totale personeelslasten excl bestuur en overhead}} \times \text{lasten overhead} = \text{aandeel overhead}$$

Op basis van bovenstaande formule is dit percentage 69%. Dit percentage is niet **het** overheadpercentage maar een omslagpercentage over de loonkosten van extern gerichte taken.

Het overheadpercentage, zoals opgenomen bij de indicatoren is voor 2019 10%. Dit is de wettelijk voorgeschreven indicator en wordt berekend over de totale lasten (excl. overhead) namelijk: (10 miljoen / 100 miljoen) x 100% = 10%.

Financiën

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-11.476	-12.140	-11.368	-11.409
Baten	1.242	1.008	1.031	949
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-10.234	-11.132	-10.337	-10.461
Onttrekkingen	30	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-10.204	-11.132	-10.337	-10.461

2.4 Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Per 1 januari 2016 zijn overheden verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevende activiteiten. In 2016 en 2017 zijn de financiële en organisatorische gevolgen in kaart gebracht.

Over het belastingjaar 2016 is een nihilaangifte ingediend. De aangifte over het jaar 2017 is hierop berekend en wordt in overleg met onze belastingadviseur definitief vastgesteld. Verwacht wordt dat ook aangifte Vpb over jaar 2017 zal leiden tot een nihilaangifte.

De belastingdienst geeft de mogelijkheid aan gemeenten om een vaststellingsovereenkomst te sluiten over de waarde van de grondvoorraad voor de openingsbalans en de daarmee samenhangende toerekenbare rente.

We hebben via onze belastingadviseur een verzoek voor een vaststellingsovereenkomst ingediend. Door belastingdienst is een vaststellingsovereenkomst opgesteld en ter ondertekening aan Gemeente Montferland op 10 maart 2020 voorgelegd. Na ondertekening is de vaststellingsovereenkomst een feit en staat de openingsbalans vast.

De aangifte over 2018 is voor 1 mei 2020 ingediend. De voorbereiding voor de aangifte over 2019 zal kort hierna volgen, zodat het feitelijk resultaat tot en met heden bepaald kan worden.

Vennootschapsbelasting

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	22	0	0	-1.206
Gerealiseerd resultaat	22	0	0	-1.206

2.5 Paragrafen

Paragraaf A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Missie

De missie van de gemeente Montferland is om over een weerstandsvermogen te beschikken van ten minste een ratio van 2,0.

2. Context en achtergronden (test)

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen van de gemeente wordt bepaald door de mate waarin de gemeente in staat is om in de toekomst aan haar financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

waardering	Ratio weerstandsvermogen	Kwalificatie
A	Groter dan 2,0	Uitstekend
B	1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 tot 1,4	Voldoende
D	0,8 tot 1,0	Matig
E	0,6 tot 0,8	Onvoldoende
F	Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Het financieel beleid van de gemeente Montferland is gebaseerd op drie kernindicatoren voor het nastreven van een gezonde financiële gemeente:

- een (materieel) sluitende meerjarenbegroting;
- uitstekend weerstandsvermogen;
- een houdbare schuldpositie.

3. Kaderstellende (beleids)nota's

- Nota reserves en voorzieningen (2018).

4. Ontwikkelingen

Beschikbare weerstandscapaciteit

Conform de nota reserves en voorzieningen 2018 bestaat onze weerstandscapaciteit uit de volgende componenten:

1. De Algemene reserve en de reserve "Verkoop aandelen Nuon;
2. De reserve grondexploitatie (voor zover boven de minimale buffer van € 2,5 miljoen);
3. Begrotingsruimte en de post onvoorzien.

Op grond van deze jaarstukken wordt de weerstandscapaciteit in Montferland als volgt berekend:

Verwachte weerstandscapaciteit	2018	2019
Algemene reserve	€ 5,3 mln.	€ 5,1 mln.
Reserve verkoop aandelen Nuon	€ 15,1 mln	€ 15,1 mln.
Reserve grondexploitatie	€ 2,5 mln.	€ 2,5 mln.
Mutatie Algemene reserve (jaarrekening 2019)	-/- € 0,3mln.	-/- € 0,3mln.
Totaal	€ 22,6 mln.	€ 22,4 mln.

Het verwachte saldo van de Algemene reserve bedraagt per eind 2023 € 5,1 mln.

Dit saldo is voornamelijk vrij besteedbaar.

Het saldo van de reserve verkoop aandelen Nuon wordt na de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen in november 2018 meegenomen in de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit. De stand van deze reserve bedraagt ultimo 2019 € 15,8 mln.. Op deze reserve rust echter nog een claim van € 750.000 in verband met dekking voor de impuls aan de nieuwe dorpsvoorzieningen in de kernen.

Het saldo van de Reserve Grondexploitatie bedraagt per ultimo 2019 € 5,0 mln. Deze reserve dient als buffer voor specifieke risico's in de grondexploitatie. In de nota reserves en voorzieningen 2018 is de minimale omvang van deze reserve bepaald op € 2,5 mln. Het bedrag boven deze minimale buffer wordt meegenomen in de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit. Op basis van de genoemde nota nemen we de onbenutte belastingcapaciteit niet meer mee bij de bepaling van de weerstandscapaciteit omdat deze niet direct beschikbaar is (wel latent aanwezig). Hierbij sluiten we aan bij de lijn die de provincie hanteert. Ten opzichte van 2018 is onze weerstandscapaciteit nagenoeg gelijk gebleven.

Benodigde weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit heeft er een inventarisatie van individuele risico's plaatsgevonden. Omdat niet alle risico's zich in de praktijk gelijktijdig en in volle omvang zullen voordoen is een reëel risicobedrag berekend.

Het reële risicobedrag is het gemiddeld verwachte risicobedrag dat nodig is op korte termijn.

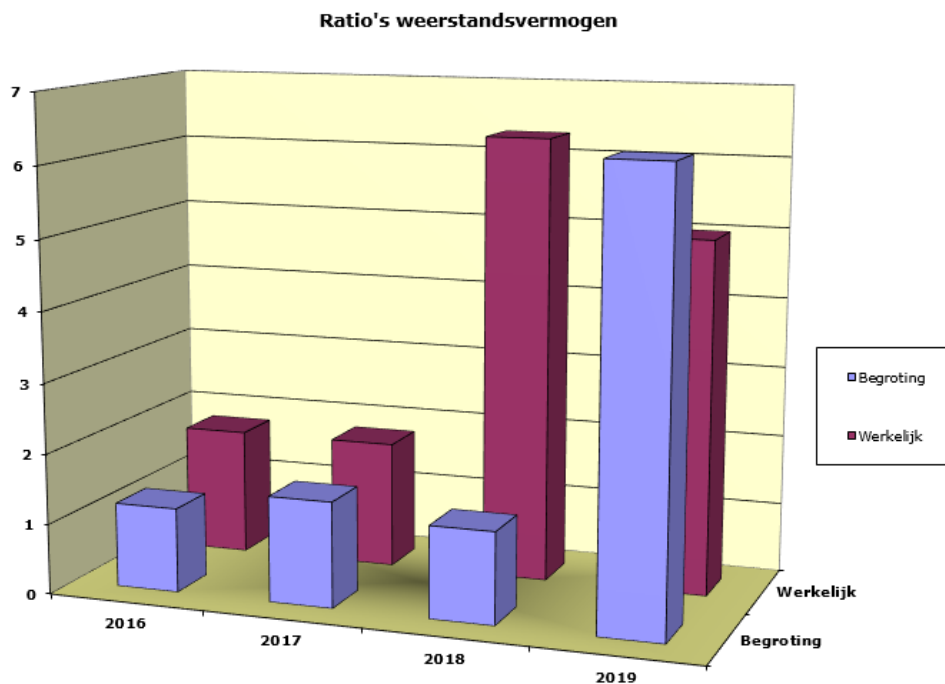
Op basis van de onlangs geactualiseerde risico-inventarisatie zijn 17 risico's in beeld gebracht en zijn tevens de beheersmaatregelen voor deze risico's aangegeven. Uit deze risico-inventarisatie en -analyse blijkt een reëel risicobedrag van afgerond € 4,475 mln. Hiervan kan € 2,235 mln. worden beschouwd als incidenteel en € 2,24 mln. als structureel.

Dit is de benodigde weerstandscapaciteit van de gemeente.

Indien de berekende weerstandscapaciteit (€ 22,4 mln.) wordt afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit (€ 4,475 mln.) dan blijkt dat de ratio 5,0 is.

Dit betekent dat de weerstandscapaciteit in Montferland per ultimo het predicaat "uitstekend" krijgt. De omvang van het eigen vermogen en de voorzieningen zijn dus op uitstekend niveau om alle mogelijke risico's op te vangen. Dit komt vooral omdat wij over een reserve verkoop aandelen Nuon beschikken van ruim € 15 miljoen.

De ontwikkeling van de weerstandsratio over de afgelopen jaren is als volgt:

Risico's

Risicomanagement kijkt per definitie vooruit. Maar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is ook voorgeschreven in het jaarverslag. Daarom kijken we ook terug in hoeverre risico's zich hebben voorgedaan die waren opgenomen in de risico-inventarisatie voor de begroting 2019. De vier grootste risico's die zich in 2019 hebben voorgedaan zijn:

Pensioenvoorziening (gewezen) wethouders

Voor de pensioenvoorziening van (gewezen) wethouders is de gemeente eigen risicodragers. De benodigde gelden voor de toekomstige pensioenen zijn in een voorziening ondergebracht. Als

gevolg van de zeer lage rentestand hebben we in 2019 een aanvullend bedrag van € 411.000 in deze voorziening moeten storten.

Leges omgevingsvergunning

In de primitieve begroting 2019 is een bate geraamd van € 1.235.000. De werkelijke baten bedroegen € 737.000. Dit betekent een nadeel van € 500.000 omdat grote projecten in 2019 zijn uitgebleven.

Gemeenschappelijke regelingen

Bij de bestuursrapportage is de bijdrage aan de VNOG verhoogd met € 185.000 in het kader van het verbeterplan van de VNOG. In deze jaarrekening is ook de bijdrage aan de ODA € 50.000 hoger dan geraamd in de primitieve begroting. Bij de bestuursrapportage is een bedrag van € 88.000 bijgeraamd, maar op basis van de afrekening 2019 ontvangen we een bedrag van € 38.000 terug.

Decentralisaties sociaal domein

Ultimo 2019 is de egaliseringsreserve sociaal domein uitgeput. De budgetten voor de jeugdzorg en de WMO (nieuwe taken) zijn overschreden met respectievelijk € 196.000 en € 145.000. Deze overschrijdingen komen derhalve ten laste van het rekeningsaldo 2019.

Als grootste risico's schatten we momenteel in de gevolgen van de herijking van het gemeentefonds, de ontwikkelingen in het sociaal domein en de gevolgen van het Corona virus. De uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 een enorme impact heeft op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen. De financiële gevolgen hiervan kunnen we op dit moment nog niet inschatten.

5. Financiële kengetallen

Toelichting financiële kengetallen

De vijf financiële kengetallen geven samen een beeld van de financiële ontwikkelingen in de gemeente. Eén los kengetal zegt echter weinig over de totale financiële positie. Of een hoge schuldquote voor een gemeente nadelig is, hangt bijvoorbeeld af van het eigen vermogen en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Onderstaande een toelichting op de verschillende kengetallen.

Weerbaarheid: kan de gemeente tegen een stootje?

Netto schuldquote (ongecorrigeerd): De niet gecorrigeerde netto schuldquote geeft het risico voor de gemeente weer als derden niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Denk bij voorbeeld aan een woningcorporatie, die geld heeft geleend bij de gemeente. Hoe lager, hoe beter.

Netto schuldquote (gecorrigeerd): De netto schuldquote geeft aan of de gemeente in staat is de schulden terug te betalen waarvoor zij volledig zelf aan de lat staat. Ook hier geldt: hoe lager, hoe beter.

Solvabiliteit: De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente. Hoe hoger, hoe beter.

Grondexploitatie: Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Hier geldt: hoe lager, hoe minder risicovol.

Wendbaarheid: kan de gemeente zich relatief snel aanpassen aan veranderende omstandigheden?

Hierbij zijn de volgende kengetallen van belang:

Belastingcapaciteit: De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Hoe lager hoe beter.

Structurele exploitatieruimte: Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken met de totale baten. Hoe hoger, hoe beter.

		Indeling categorieën (%)		
Kengetal		A 'Voldoende'	B 'Matig'	C 'Onvoldoende'
1a	Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90-130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
4	Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
5	Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

		Financiële kengetallen Montferland (%)					
Kengetal		Rek. 2018	Begr. 2019	Rek. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022
1a	Netto schuldquote	80%	97%	65%	119%	108%	95%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	73%	86%	58%	112%	102%	89%
2	Solvabiliteitsratio	26%	24%	25%	20%	22%	24%
3	Structurele exploitatieruimte	0,01%	0,23%	0,31%	-0,84%	0,27%	0,32%
4	Grondexploitatie	18%	9%	6%	5%	2%	0%
5	Belastingcapaciteit	103%	107%	107%	111%	111%	111%

Voldoende
Matig
Onvoldoende

De financiële kengetallen dienen in samenhang te worden gezien om onze financiële positie te beoordelen. Onze schuldquotes zijn in 2019 aanzienlijk verbeterd ten opzichte van 2018 en ook ten opzichte van de percentages waar we bij de begroting 2020 vanuit zijn gegaan.

In 2019 vallen vier kengetallen in de categorie voldoende (netto schuldquote gecorrigeerd, netto schuldquote gecorrigeerd, structurele exploitatieruimte en grondexploitatie) en één in de categorie matig (solvabiliteitsratio) en één in de categorie onvoldoende (belastingcapaciteit). Rekening houdend met ons uitstekende weerstandsvermogen kunnen we concluderen dat we de financiële positie van onze gemeente niet hoger dan als matig kunnen kwalificeren. De reserve sociaal domein is in 2019 volledig uitgeput is het is nog maar de vraag of alle ingeboekte bezuinigingen (volledig) kunnen worden gerealiseerd. Mede daardoor zal de druk op onze solvabiliteit in de komende jaren toenemen.

Paragraaf B. Onderhoud kapitaalgoederen

1. Missie

De gemeente Montferland heeft een grote oppervlakte aan openbare ruimte in beheer. Veel activiteiten vinden plaats zoals wonen, recreëren en werken. Daarvoor zijn kapitaalgoederen nodig zoals wegen, rioleringen, kunstwerken, openbaar groen, openbare verlichting, sportvelden en gebouwen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen en het onderhoudsniveau ervan is in grote mate bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten. We streven hierbij naar een voldoende onderhoud van onze kapitaalgoederen.

2. Context en achtergronden

Het onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte en het onderhoud aan de gemeente gebouwen wordt uitgevoerd conform de door de raad of het college vastgestelde beleids- en beheerplannen. De plannen worden frequent, in de meeste gevallen eens in de vier jaar, opnieuw vastgesteld.

Op basis van de vastgestelde plannen is per kapitaalgoed inzicht gegeven in het gemeentelijk beleid, de doelstellingen, de geplande onderhoudswerken en de kosten daarvan.

3. Kaderstellende beleidsnota's

- Het Coalitieprogramma 2018-2022
- Nota reserves en voorzieningen 2018
- Budgetkader College 2017
- Beleidsplan wegen 2018 - 2021
- Beleidsplan civiele kunstwerken 2018-2023
- Beleidsplan openbare verlichting 2014-2018
- Groenstructuurplan 2011
- Nota kunstgrasvelden
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020
- Integraal Verkeer en Vervoersplan (i-VVP)
- IBOR (raadsbesluit 2014)
- Beleidsplan Toegankelijkheid Openbare Ruimte 2017-2021
- Beleids- en uitvoeringsplan Gladheidsbestrijding 2016-2021
- Nota vastgoedbeleid 2015

4. Ontwikkelingen

Onderstaand een korte toelichting per onderdeel.

Openbare ruimte

In 2019 hebben wij de verschillende kapitaalgoederen in de openbare ruimte onderhouden volgens de door het college vastgestelde beheerplannen. Daarbij wordt zodanig onderhoud gepleegd, dat voldaan wordt aan de door de raad vastgestelde beeldkwaliteit.

Jaarlijks vinden er meerdere schouwen van de openbare ruime plaats. Daarbij worden duizenden locaties geschouwd. Over het jaar heen moet volgens de CROW (CROW is een kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid) 90% van de schouwpunten voldoen aan de vastgestelde beeldkwaliteit. Vooral in het groeiseizoen (mei – okt) is dat nagenoeg niet haalbaar op het onderdeel groen. Met een score van 91% in 2019 voldeden wij echter wel aan de norm.

Beleidsplan wegen 2018 - 2021

De raad heeft in 2017 het beleidsplan wegen 2018 - 2021 vastgesteld. De wegen worden onderhouden volgens de minimale richtlijnen CROW en het door de raad vastgestelde beeldkwaliteitsniveau.

De toevoeging aan de voorziening groot onderhoud wegen was in 2019 € 901.238. In 2019 zijn hiervoor diverse grote en kleinere werkzaamheden uitgevoerd. Onder andere de Gendringseweg in Azewijn, Oude Doetinchemseweg in Zeddam, Hoeveslag in Didam, Holthuizerstraat in Zeddam en Groot Lobberikweg in Kilder zijn aangepakt. Ook diverse fietspaden zijn onderhouden zoals fietspad Weemstraat in Loil, fietspad Beekseweg in Nieuw Dijk en fietspad Immenhorst in 's-Heerenberg.

Voor de aansluitingen van de Borgstraat met de ontbrekende schakel in Lengel staat nog ruim € 160.000 gereserveerd, deze zal in 2020 uitgevoerd gaan worden.

Voor de onverharde wegen is in 2019 het beleidsplan zand- en halfverhardingswegen 2019-2028 vastgesteld. In 2019 is een pilot uitgevoerd met het stabiliseren van de bovenlaag op de Braamweg in Braamt.

Rioleringen

In 2015 is het nieuwe GRP 2016-2020 vastgesteld. Hierin is opgenomen dat met ingang van 2018 een voorziening voor vervangingsinvesteringen wordt gevormd vanuit de exploitatie. Via deze voorziening wordt gespaard voor toekomstige vervangingsinvesteringen. De toevoeging aan de voorziening bedraagt in 2019 € 337.000. In 2019 zijn delen van het drukrioleringsysteem in het buitengebied gerenoveerd wat betreft pompen en besturingssystemen. Binnen de bebouwde kom is een deel van het vrijval riool conform planning gereinigd en geïnspecteerd. Daarnaast zijn verstoppingen verholpen en kleinere herstelwerkzaamheden aan het riool uitgevoerd. Grote vervangingen stonden dit jaar niet gepland.

In 2021 zal een nieuw GRP worden opgesteld, waarbij wij samen met onze partners van het afvalwaterteam Etten (Doetinchem, Oude IJsselstreek en het Waterschap) het beleidsmatige deel op zullen stellen.

Openbare verlichting

De toevoeging aan de voorziening vervanging lichtmasten was in 2019 € 125.408. De werkelijke uitgaven bedroegen € 107.000. In 2019 zijn ruim 150 armaturen en 70 lichtmasten op diverse locaties in Azewijn, Kilder, Nieuw Dijk en Didam vervangen. In 2019 is ruim € 76.000 minder uitgegeven dan voorzien. Dit betreft diverse projecten die nog niet geheel zijn afgerekend (€ 51.000) en het resterende deel van € 25.000 wordt doorgeschoven naar 2020.

In 2018 is een begin gemaakt met het actualiseren van het beleidsplan waarin duurzaamheid en energie belangrijke thema's zijn. In 2019 is een enquête onder de bewoners gehouden om te weten hoe zij de verlichting beleven en is de Raad uitgenodigd voor een rondrit door de gemeente om het "licht te beleven". Het beleidsplan zal in februari 2020 aan de Raad worden voorgelegd.

Civiele Kunstwerken

In 2018 is het beleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023 vastgesteld. In 2019 is, conform planning, een bedrag van € 19.130 toegevoegd aan de voorziening groot onderhoud civiele

kunstwerken. In 2019 is de brug over de Hommekesweg gerepareerd en is aan de tunnel Oude Doetinchemseweg onderhoud gepleegd. Bij de twee viaducten over de Drieheuvelenweg zijn noodzakelijke reparatiewerkzaamheden gepleegd om de verkeersveiligheid te kunnen waarborgen.

Openbaar groen

Gedurende het jaar is het reguliere onderhoud aan het openbaar groen en de bomen uitgevoerd. Dit gebeurt grotendeels door onze eigen buitendienst.

In 2019 is het een bomenbeleidsplan opgesteld en waarna dat begin 2020 aan de raad ter besluitvorming wordt aangeboden.

Daarnaast is een start gemaakt met ecologisch bermbeheer. Er is een pilot uitgevoerd waarbij de bermen anders worden beheerd. Het maaisel wordt afgevoerd en verwerkt tot bokashi (pilot). Deze wijze van bermbeheer bevordert de biodiversiteit. De ervaring wordt gebruikt voor het opstellen van een nieuw onderhoudsbestek.

Sportvelden

Gedurende het jaar heeft er frequent onderhoud plaatsgevonden op de sportvelden, inclusief de beregening van de velden.

In het kader van de fusie van een aantal voetbalclubs is het sportpark 'de Boshoeck' in 's-Heerenberg voorzien van een tweede kunstgrasveld en is de toplaag van het oudere kunstgrasveld vervangen. Ook op het sportpark in Zeddam is een half kunstgrasveld aangelegd. De sportparken in Stokkum, Braamt en Lengel zijn inmiddels buiten gebruik.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

In 2019 heeft een nieuwe inventarisatie van de gemeentelijke gebouwen plaats gevonden. Dit zal in het eerste kwartaal van 2020 leiden tot een nieuw Meer Jaren Onderhouds Plan. Hierin worden duurzaamheidsmaatregelen opgenomen. In 2019 is een 2-tal gemeentelijke gebouwen afgestoten: De woning Nieuwe Meursweg 2 is openbaar verkocht aan een particulier en het sport- en welzijnsgebouw de Zomp is verkocht aan de Stichting 't Hart van Loil. Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen is uitgevoerd conform het oude MJOP van 2015. In 2019 is in Gouden Handen een aparte vergaderruimte gecreëerd in verband met de huisvesting PAM (Politieke Avond Montferland).

Paragraaf C. Financiering

Beleid

Voor de financiering van de programma's zijn financiële middelen nodig. Om tijdig en tegen gunstige condities gelden aan te trekken of uit te zetten is de uitvoering van de treasuryfunctie belangrijk.

De treasuryfunctie omvat het sturen, beheersen, verantwoording afleggen over en het toezicht houden op:

- De financiële vermogenswaarden;
- de financiële geldstromen;
- de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.

De uitvoering van de treasuryfunctie is gebaseerd op artikel 13 van de "Financiële verordening 2017". Het treasurystatuut, zoals dit is vastgesteld op 16 februari 2016 is, geldt nog steeds. Dit treasurystatuut is gebaseerd op de geldende financiële verordening.

In het treasurystatuut is onder andere geregeld dat, conform de opgelegde verplichting door de rijksoverheid, overtollige middelen moeten worden belegd bij de rijksoverheid of bij andere openbare lichamen. Een nadere uitwerking hiervan vindt plaats in het treasurystatuut.

Kasgeldlimiet

De Wet Financiering decentrale overheden (Fido) bevat instrumenten om de risico's te beperken die gemeenten lopen bij het lenen en het uitzetten van financiële middelen. Een belangrijk instrument is de kasgeldlimiet. Hierbij gaat het om het beperken van renterisico's op de korte schuld. Korte schuld is bedoeld voor het financieren van de lopende uitgaven. De kasgeldlimiet is 8,5% van het begrotingstotaal en bedroeg voor 2019 € 7,5 mln. (afgerond). Door de opname van een vaste geldlening eind 2018, maar met name ook door de verkoop van enkele percelen op DocksNld, is er gedurende het jaar geen overschrijding van de kasgeldlimiet geweest.

In de eerste 3 kwartalen is nog gemiddeld een bedrag van € 2,5 mln. aan kasgeldleningen opgenomen. Daarna is regelmatig gebruik van het instrument "Schatkistbankieren" om kortstondig overtollige middelen te stallen. Binnen het Schatkistbankieren mag het tegoed op de bankrekeningen gemiddeld per kwartaal niet hoger zijn dan afgerond € 0,7 mln. Het meerdere dient tijdelijk te worden belegd in de schatkist. Doordat er actief maatregelen zijn getroffen, heeft er geen overschrijding van de norm voor het schatkistbankieren plaats gevonden. Als gevolg van de lage rentestanden leverde de belegging in de schatkist geen opbrengsten op.

Algemene ontwikkelingen

Belangrijke ontwikkelingen die invloed hebben op de treasuryfunctie zijn de uit te voeren investeringen, de grondexploitatie, de bedrijfsvoering en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

Door de verkoop van grond op DocksNLD is in het 4e kwartaal 2019 de algemene financieringspositie van de gemeente verbeterd. Er was derhalve ook geen behoefte om een nieuwe vaste geldlening af te sluiten.

Zoals ook reeds in de Bestuursrapportage 2019 werd verwacht is er ook in de 2e helft van 2019 geen sprake van significant oplopende rentestand. In tegendeel; er is, vooral de laatste tijd, sprake van een verder dalende rentestand. Dit is zowel het gevolg van de ruime geldpolitiek van de Europese Centrale Bank (ECB), waardoor in het algemeen de hoeveelheid geld op de geld- en kapitaalmarkt ruim is, als ook van de vertraging van de economische groei. Niet in de laatste plaats door het Coronavirus. Dit heeft er ook toe geleid dat de rente voor de korte-termijn financiering gedurende het afgelopen jaar negatief was en nog steeds is. De rentetarieven voor de langlopende leningen met looptijden tot 15 jaar zijn lange tijd negatief geweest maar zijn door de gevolgen van het coronavirus inmiddels opgelopen. Doordat de ECB weer een ruim opkoopprogramma is gestart wordt voorlopig geen verdere stijging verwacht. Voor de rest van het lopende jaar wordt dan ook nog geen rekening gehouden met een significante stijging van de renteniveau's.

Beleid bij nieuwe leningen

Bij het aantrekken van langlopende geldleningen wordt de looptijd van een lening afgestemd op de financieringsbehoefte behorende bij het totaal van de investeringen. Wel zullen investeringen voor de grondexploitatie in het algemeen worden gefinancierd met een lening met een kortere looptijd

dan voor investeringen in gebouwen of wegen. Overigens is er in de gemeente sprake van totaalfinanciering, waarbij leningen niet worden aangetrokken voor specifieke investeringen maar voor het totaal van de financieringsbehoefte.

Relatiebeheer

Met de Bank Nederlandse Gemeenten is een overeenkomst financiële dienstverlening aangegaan, op basis waarvan deze bankinstelling dagelijks onze banksaldi beoordeelt en intern verrekent met daggeld dan wel tijdelijke belegging via schatkistbankieren.

De te betalen en te ontvangen rente is gebaseerd op het zogenaamde interbancaire tarief, verhoogd c.q. verlaagd met een opslag van 0,40% en als zodanig uiterst concurrerend met andere instellingen. Alle betalingen en ontvangsten lopen via de rekeningen bij de BNG.

Bij de Rabobank loopt een bankrekening uitsluitend voor het afstorten van liquide middelen van de afdeling Publiekszaken.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en de vaste financieringsmiddelen. Onder vaste financieringsmiddelen verstaan wij de reserves en voorzieningen plus de opgenomen vaste geldleningen. Verder wordt rekening gehouden met de reguliere aflossingen op bestaande geldleningen.

Op basis van de begroting 2019 werd de additionele financieringsbehoefte voor 2019 geraamd op € 10 mln. Bij de begroting is er van uit gegaan dat de financieringsbehoefte ten behoeve van investeringen gedekt zou kunnen worden uit de aanwezige middelen.

In werkelijkheid was er gedurende de 1e drie kwartalen sprake van een financieringstekort, variërend van + € 0 mln. begin van het jaar tot maximaal € 5,0 mln. Eind 2019 is nog kortstondig sprake geweest van een opgenomen kasgeldlening. Deze kon echter in januari 2020 snel weer worden afgelost. Voorshands is er geen sprake van een verdere financieringsbehoefte. Zodra er wel behoefte zal ontstaan zal, zeker gelet op de huidige rentestand, gekeken worden naar de lange termijneffecten van het aantrekken van financiering.

Leningenportefeuille

Dit onderdeel geeft inzicht in de samenstelling, de grootte en de rentegevoeligheid van de opgenomen leningen. De (verwachte) mutaties als gevolg van nieuwe leningen, (vervroegde) aflossingen, renteconversies e.d. en bijzondere transacties worden toegelicht.

Bedragen x €1.000	Balans 1-1- 2019	Opname 2019	Aflossing 2019	Balans 31-12- 2019	Rente 2019	Gem. Perc.
Totaal langlopende geldleningen	74.792		7.256	67.536	1.657	2,33%
Totaal woningbouwleningen	2.575		205	2.370	102	4,12%

Op de balansdatum resteren voor de gemeente nog 13 langlopende leningen, waarvan er nu nog 2 leningen zijn doorgeleend aan Plavei (Woningstichting Bergh).

RENTERISICONORM

Voor de gemeente Montferland zijn er geen geplande renteherzieningen. Alle lopende leningen hebben een vast rentepercentage gedurende de resterende looptijd.

Het risicobedrag voor 2019 bedroeg € 7,25 mln en blijft daarmee ruim binnen de norm.

Ook de komende jaren blijft het renterisico ruim binnen de vastgestelde renterisiconorm.

Bedragen x € 1.000

	2019	2020	2021	2022
Renteherziening op vaste schuld o/g				
Renteherziening op vaste schuld u/g				
Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)				

Te betalen aflossingen	7.461	7.756	6.978	6.487
Te ontvangen aflossingen	205	214	222	231
Herfinanciering (2a-2b)	7.256	7.542	6.756	6.256
Risicobedrag	7.256	7.542	6.756	6.256
Begrotingstotaal oorspronkelijke begroting	87.104	87.104	87.104	87.104
Het vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisico norm wet Fido	17.421	17.421	17.421	17.421
Toets renterisico norm				
Renterisico norm (4)	17.421	17.421	17.421	17.421
Renterisico op vaste schuld (3)	7.256	7.542	6.756	6.256
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	10.165	9.879	10.665	11.165

Renteschema

Renteschema jaarrekening

Gemeente Montferland

	2019	
a. De externe rentelasten over korten en lange financiering	€ 1.769.628	+/+
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	€ -	-/-
Saldo externe rentelasten en rentebaten	€ 1.769.628	
c1. Doorberekende rente aan de grondexploitatie	€ 318.013	-/-
c2. Doorberekende rente van projectfinanciering taakvelden	€ -	-/-
c3. De rentebaait van doorverstrekte leningen	€ 107.757	+/+
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ -425.770	
d1. Rente over eigen vermogen	€ -	+/+
d2. Rente over voorzieningen	€ -	+/+
Aan taakvelden toe te rekenen interne rente	€ -	
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	€ 1.343.858	
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	€ 1.586.710	-/-
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury	€ -242.852	

Paragraaf D. Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering omvat in algemene zin alle activiteiten, middelen en systemen waarmee de dienstverlening gerealiseerd wordt.

Formatie en budget ambtelijke organisatie

De omvang van de loonkosten en de formatie van de totale ambtelijke organisatie is:

Formatie en budget ambtelijke organisatie	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting na wijz. 2019	Jaarrekening 2019
Loonkosten eigen en ingehuurd personeel (x € 1.000):				
• eigen personeel	17.449	17.638	18.863	18.438
• tijdelijk/extern personeel	2.053	1.466	1.532	1.781
	18.548	19.104	20.395	20.219
Formatie in fulltime eenheden (fte's):				
• vast	260,4	281,65	306,48	294,06
• boventallig	0,4	0,4	0,4	0,4

* De werkelijke bezetting per 31-12-2019 is lager dan de toegestane formatie (307,29 fte). Dit heeft te maken met niet vervulde vacatures.

Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke middelen voor het inzetten van personeel (loon- en overige personeelskosten), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten en dergelijke voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de ambtelijke organisatie (exclusief griffie en bestuur).

Kosten x € 1.000	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting na wijz. 2019	Jaarrekening 2019
loon- en overige personeelskosten	17.743	18.746	18.653	18.574
kosten externe inhuur	1.867	1.487	1.532	1.781
huisvestingskosten	1.494	1.379	1.355	1.379
kosten ICT	1.771	1.852	1.854	1.852
tractiekosten	367	413	425	413
facilitaire kosten	271	421	280	253
overige organisatiekosten	366	603	757	603
totaal	23.879	24.901	24.856	25.023
per inwoner	€ 676	€ 698	€ 684	€ 689

Verdieping van enkele onderwerpen

Financiën

Het verslagjaar 2019, i.c. de administratieve verslaglegging, kenmerkt zich door een bestendinging van het bestaande beleid.

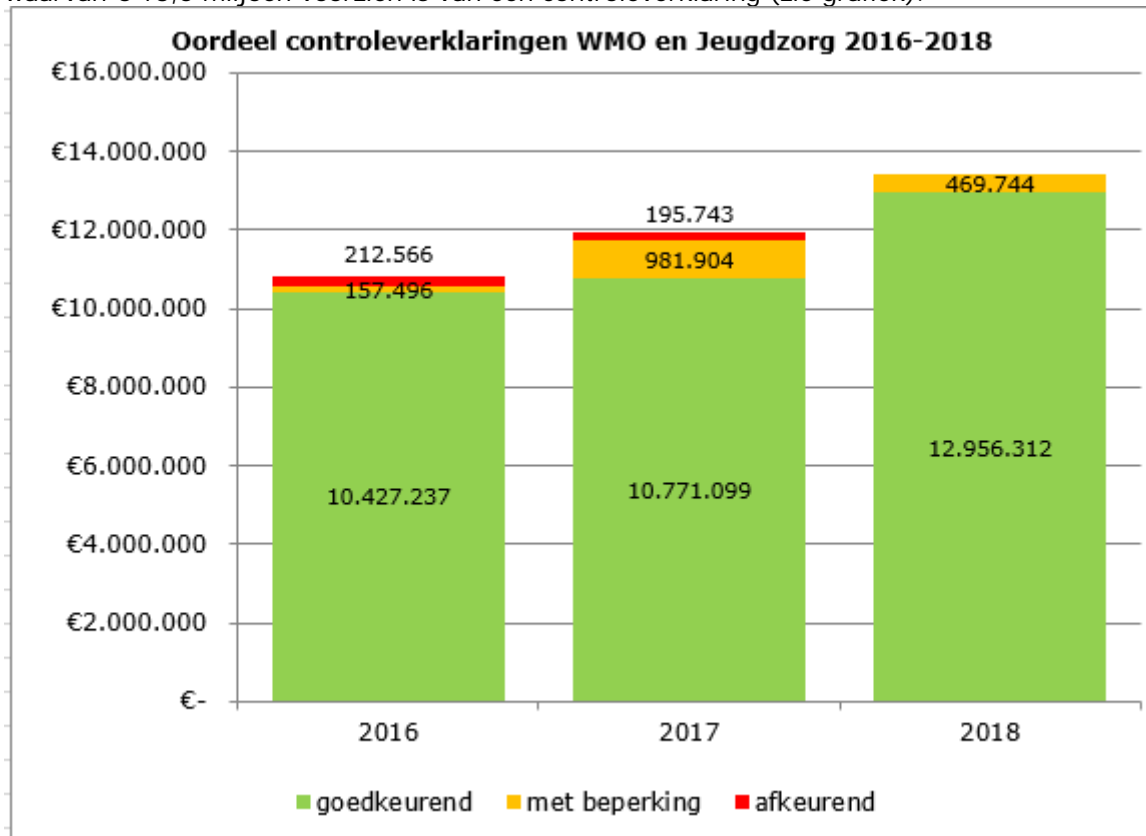
M.i.v. 2020 is een nieuw administratief systeem ingevoerd, "Unit4 Businessworld". Het laatste kwartaal stond in het teken van de implementatie en in 2020 werken we de mogelijkheden uit om te komen tot vereenvoudiging, vernieuwing en het toekomstbestendig maken van de administratie.

Accountantscontrole en (verbijzonderde) interne controle

De jaarrekening 2018 is voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de accountant. De uitvoering van de controle verliep goed. Montferland was de eerste gemeente waaraan de accountant een verklaring kon afgeven (medio mei 2019).

De verantwoording van de gecontracteerde zorgaanbieders WMO en Jeugdwet over 2018 is door de getroffen maatregelen verder verbeterd. Over 2018 is van slechts één zorgaanbieder geen verantwoording ontvangen (betreft overigens een marginaal bedrag). In 2016 waren dit er nog 35, in 2017 ook nog maar 1.

Dit betekent dat nagenoeg 100% van de uitgaven van afgerond € 14,0 miljoen verantwoord zijn, waarvan € 13,5 miljoen voorzien is van een controleverklaring (zie grafiek).

Onze organisatieopzet en onze inrichting van de essentiële financiële processen (gericht op functiescheiding van controlerend en autoriserend), in combinatie met de procesbeschrijvingen is een goede basis voor de verbijzonderde interne controle. Hierdoor is het ook mogelijk voor de accountant om zich in toenemende mate te focussen op een meer organisatiegerichte controlestrategie in plaats van een gegevensgerichte. Deze aanpak vormt een goede basis voor de rechtmatigheidsverklaring van het college (vanaf 2021). Ook de rol van de accountant wijzigt hierdoor: Zij beoordeeld m.i.v. 2021 niet langer de rechtmatigheid, maar velt wel een oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverklaring van het college.

In 2020 zullen wij verder vorm geven aan de wetwijziging.

Zoals bekend is in 2019 de (Europese) aanbestedingsprocedure voor de accountantscontrole van de jaarstukken 2019 en verder afgerond. De aanbieding van de bestaande accountant was zowel

inhoudelijk als prijstechnisch goed zodat besloten is de opdracht weer aan Baker Tilly NV te verstrekken.

Informatiebeveiliging en privacy 2019

In het Cybersecuritybeeld Nederland (CSBN) van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding over 2019 wordt gesproken over "Ontwrichting van de maatschappij ligt op de loer". Er is sprake van een permanente digitale dreiging door statelijke actoren en cybercriminelen. Een gemeente uit Oost-Nederland heeft dat ervaren en wist een gijzelsoftware-aanval ternauwernood te voorkomen. Andere gemeenten hadden eind 2019 te maken met tekortkomingen in Citrix software. De gemeente Montferland heeft hiervan geen hinder ondervonden maar is wel op de proef gesteld met phishing-mails.

In 2019 is gewerkt aan de verdere implementatie van de AVG en het voorbereiden op de overgang naar het gezamenlijke normenkader voor informatiebeveiliging van alle overheidslagen, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Daarnaast is een digitale klokkenluidersregeling vastgesteld en bleken er na een quickscan geen serieuze Brexit-gevolgen voor Montferland te bestaan.

De komst van de vernieuwde privacywetgeving (AVG) heeft ervoor gezorgd dat we bewuster omgaan met persoonsgegevens en daarvoor zo nodig een risico-effectbeoordeling (DPIA) opstellen. Er hebben geen datalekken plaatsgevonden die serieuze consequenties hadden. Het gebruik van Veilige Mail neemt toe. Er zijn in 2019 geen inzageverzoeken ontvangen.

Er is een bewustwordingsplan Informatieveiligheid opgesteld waarbij medewerkers zijn geweest op de risico's van phishing, Whatsapp- en CEO-fraude. Om voor te bereiden op calamiteiten is een crisisgame gespeeld. Deze activiteiten krijgen in de komende jaren een vervolg.

De gemeente verantwoordt zich elk jaar via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen zoals Suwinet, BRP, DigiD, BAG, BRO en BGT. De ENSIA audit over 2019 heeft een aantal punten opgeleverd die zijn opgenomen in een verbeterplan.

De focus in de komende periode ligt op "weten wat we niet weten" zodat eventueel malafide ingaande en uitgaande netwerk- en berichtenverkeer eerder gesignaleerd wordt. De VNG ondersteunt gemeenten daarin via het programma GGI-Veilig waaraan Montferland deelneemt. Voor de implementatie daarvan zijn additionele middelen nodig, wat op gespannen voet staat met de bezuinigingsdoelstelling van de gemeente.

In 2019 stond het waarborgen van de betrouwbaarheid van de gemeentelijke informatiesystemen centraal en richtten we ons op het minimaliseren van de schade door het voorkomen van beveiligingsincidenten. Ook in de komende jaren gaat het daarbij om risicobeheersing, niet om het uitsluiten van ieder laatste risico. Het behalen van 100% veiligheid is onmogelijk.

Personeel en organisatie

Per 1 januari 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren in werking getreden en vallen ambtenaren onder het private arbeids- en ontslagrecht. Het afgelopen jaar is met name P&O belast geweest met het uitvoeren van de rechtspositionele consequenties én wijzigingen die deze wet tot gevolg had. Daarnaast heeft P&O ondersteuning geboden in de totstandkoming en uitvoering van het organisatieplan Openbare Werken.

Integriteit

Ook in 2019 is het integriteitsbeleid verder ontwikkeld, waarbij met name bewustwording, de borging en het voorkomen van inbreuken op de integriteit voorop stonden. Als vervolg op de in 2018 georganiseerde workshops Integriteit zijn de medewerkers dit jaar gestart met de deelname aan de zogenaamde Integriteitsmodule. Dat is een jaarlijkse online training (tot en met 2022) om het integriteitsbewustzijn van de medewerkers scherp te houden en op die manier te borgen binnen de organisatie. De uitkomsten van deze Integriteitsmodule 2019 komen begin 2020 beschikbaar en worden dan besproken binnen de organisatie.

Paragraafgegevens

	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019
Formatie per 1.000 inwoners	7,4 fte	8,4 fte	8,5 fte
Bezetting per 1.000 inwoners	7,2 fte	7,8 fte	8,1 fte
Apparaatskosten per inwoner	€ 676	€ 698	€ 689
Externe inhuur (% van totale loonsom en kosten inhuur)	11%	7%	9%
Ziekteverzuim *	4,7%	6,6%	8,4%
Uitstroom medewerkers	9	27	18
Doorstroom medewerkers	5	5	8
Instroom medewerkers	28	48	29
Factuurbetaling binnen twee weken	80%	85%	83%

* Ingaande 2018 is het percentage ziekteverzuim incl. de medewerkers van de groenploeg

Paragraaf E. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn, volgens artikel 1 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), die partijen (privaat- of publiekrechtelijk) waarin een gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien aan de verbonden partij een bedrag beschikbaar is gesteld dat niet verhaalbaar is wanneer de partij failliet gaat of wanneer de gemeente aansprakelijk is voor een bepaald bedrag in de situatie dat de verbonden partij zijn verplichtingen jegens derden niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake indien een wethouder, raadslid of ambtenaar van de gemeente namens de gemeente plaatsneemt in het bestuur van de verbonden partij of namens de gemeente stemt in bijvoorbeeld een aandeelhoudersvergadering.

Opdrachtgever en eigenaar

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen namelijk de rol van opdrachtgever en de rol van eigenaar.

- *opdrachtgever*: de gemeente is afnemer/*opdrachtgever* van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten, is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Vaak gaat dit in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen met daarnaast een aanvullend (maatwerk) pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken;
- *eigenaar*: in de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede *eigenaar* van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De rol van eigenaar richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerking)organisatie.

Het is belangrijk dat de (beleids)doelstellingen van de gemeente ook via de verbonden partijen worden gerealiseerd. De gemeente zelf houdt uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's in de begroting. In de programma's is al aangegeven welke bijdrage een verbonden partij hieraan levert. Telkens moet worden beoordeeld of een taak wordt uitgevoerd zoals de gemeente dat voor ogen staat en of er voldoende inhoudelijk en financieel toezicht is op het uitvoeren van deze taak.

Kaders

De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) is er ook op gericht de invloed van de raad op het samenwerkingsverband sterk te maken. Enkele belangrijke punten zijn:

- De algemene en financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar moeten door het samenwerkingsverband uiterlijk vóór 15 april aangeboden worden aan de raden van de deelnemers (artikel 34b Wgr). Voor de gemeente Montferland betekent dit dat deze informatie beschikbaar tijdens de behandeling van de Kadernota;
- De jaarrekening en het verslag van de accountant moet eveneens uiterlijk 15 april worden aangeboden aan de raad;
- De termijn waarbinnen de raad een zienswijze kan indienen op de ontwerpbegroting van een samenwerkingsverband is acht weken. De vastgestelde begroting van het samenwerkingsverband moet daarom uiterlijk 1 augustus toegezonden worden aan de provincie. In de praktijk betekent dit overigens dat in verband met het zomerreces dat de huidige termijn van 6 weken uitgangspunt blijft;
- Lokale rekenkamers en rekenkamercommissies kunnen ook onderzoek doen bij samenwerkingsverbanden die op grond van de Wgr zijn ingesteld;
- Een bestuur van een samenwerkingsverband kan de overgedragen bevoegdheden niet zelf uitbreiden;
- Bij een openbaar lichaam dat uitsluitend is ingesteld door de raad, is het niet toegestaan dat leden van het college zitting nemen in het algemeen bestuur;
- Een nieuwe samenwerkingsvorm is ingevoerd: de bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO).

De huidige nota "Verbonden partijen" stamt uit 2012. In het Coalitieprogramma 2018-2022 is o.a. voor het samenwerken in gemeenschappelijke regelingen en/of andere samenwerkingsverbanden een aantal uitgangspunten opgenomen namelijk: de oriëntatie van de inwoners is leidend, helder, de te leveren resultaten moeten transparant en navolgbaar zijn met duidelijke prestatieafspraken en een zo hoog mogelijk democratische legitimiteit. Het voornemen om in 2019 een nieuwe nota

Verbonden Partijen op te stellen is door de ontwikkeling rondom de "Corporate Story / visie en missie" uitgesteld.

Indexeringsmethodiek begroting gemeenschappelijke regelingen

De Achterhoekse gemeenten bepleiten jaarlijks richting de gemeenschappelijke regelingen één systeem van indexering van de gemeentelijke bijdrage. Als norm voor de beoordeling geldt de prijsontwikkeling van het bruto binnenlands product. Deze prijsontwikkeling wordt ook gebruikt bij de basisindexatie van het gemeentefonds en wordt in de circulaires van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gepubliceerd. In de praktijk is het bijna onmogelijk gebleken om dit Achterhoekse standpunt te laten verwerken in de begrotingen van de diverse GR 's. Voor een deel is hiervan de reden dat de Achterhoekse gemeenten een minderheid vertegenwoordigen in het AB van enkele regelingen. Tevens worden de deelnemende gemeenten geconfronteerd met exploitatietekorten bij diverse GR's die op korte termijn niet of slechts gedeeltelijk zijn op te lossen met de opgelegde bezuinigstaakstellingen. Momenteel bezinnen de Achterhoekse gemeenten zich op een gezamenlijke lijn. In ieder geval is uitgesproken dat we als gemeenten in een vroegtijdig stadium zijn betrokken bij het opstellen van de diverse begrotingen voor het volgende jaar.

Procedure zienswijzen begrotingen gemeenschappelijke regelingen

Bij alle gemeenschappelijke regelingen stelt het algemeen bestuur de begroting vast. College en gemeenteraad hebben vooraf de mogelijkheid een zienswijze op de begroting te geven. De procedures van de diverse gemeenschappelijke regelingen lopen, ondanks de verruiming, qua tijdsperiode niet parallel aan elkaar en aan die van de reguliere besluitvormingsprocedure van de gemeenteraad. In de procedure adviseert de Auditcommissie de gemeenteraad een zienswijze in te dienen of niet .

De Auditcommissie en uiteindelijk de gemeenteraad doen dit op basis van een door het college vastgestelde notitie waarin kort en bondig geïnformeerd wordt over:

- belangrijke beleidsinhoudelijke ontwikkelingen die aanleidingen geven tot aanpassing van de koers van de regeling
- de gevolgen voor de financiën en/of financiële bijdrage
- financiële kerngegevens als verdeelsleutel financiële bijdrage, het bedrag per eenheid en het totaal, de reserve- en schuldpositie en de risico's en de beheersing daarvan
- concept advies zienswijze.

In 2019 heeft de gemeenteraad een tweetal zienswijzen ingediend (begrotingen 2020 van de VNOG en de ODA).

Bestuurlijk belang - bezetting bestuurszetels

De benoeming van een bestuurslid kan een bevoegdheid van de raad (raadsregeling) zijn of van het college (collegeregeling).

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Burgemeester de Baat	Wethouder Som	Wethouder Sinderdinck	Wethouder van Leeuwen	Wethouder Gerritsen	Wethouder Mijnen	Raadslid
Regio Arnhem Nijmegen (C)	1,2 en 4	bestuur	pfo economie		pfo mobiliteit en pfo duurzaamheid	pfo wonen		
Euregio Rijn-Waal (R)	1	lid euregioraad	plv lid euregioraad					euregioraad 2 leden + 2 plv leden
Euregio Gronau (R)	1							AB 3 leden + 1 plv lid
Omgevingsdienst Achterhoek (C)	3				plv AB	AB+DB		
Reinigingsdienst de Liemers (R)	3				plv AB	AB+DB		AB 3 leden + 3 plv leden
Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (C)	3 en 7			plv bestuur	bestuur			
GGD Gelre IJssel (C)	5 en 6			AB			plv AB	
Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (C)	6	AB en BC					plv AB	

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Burgemeester de Baat	Wethouder Som	Wethouder Sinderdinck	Wethouder van Leeuwen	Wethouder Gerritsen	Wethouder Mijnen	Raadslid
Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (C)	6		plv AB				AB	
Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (C)	7	AB				plv AB		
Laborijn (C)	8		AB+DB	AB			plv AB	
Stadsbank Oost Nederland (C)	8		plv AB	AB				
Vennootschappen en coöperaties								
Alliander (C)	Alg		AA	plv AA				
Vitens (C)	Alg		AA	plv AA				
Bank Nederlandse Gemeenten (C)	Alg		AA	plv AA				
CV AGEM (C)	3				AL	plv AL		
NV Cultuur Centrum Amphion (C)	6		plv GV				GV	

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Burgemeester de Baat	Wethouder Som	Wethouder Sinderdinck	Wethouder van Leeuwen	Wethouder Gerritsen	Wethouder Mijnen	Raadslid
Overige								
Samenwerkingsovereenkomst West Achterhoek (C)	4					stuurgroep		

Legenda

- AA afgevaardigde algemene
aandeelhoudersvergadering
- AB algemeen bestuur
- AL afgevaardigde algemene ledenvergadering
- BC bestuurscommissie
- (C) benoemd door het college
- DB dagelijks bestuur
- (R) benoemd door de raad
- GV gemeentelijk vertegenwoordiger
- plv plaatsvervangend

Gemeenschappelijke regelingen

Bedragen x € 1

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen gevestigd te Arnhem			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van het aantal inwoners (per 1 januari voorgaand kalenderjaar).		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	81.177	0	0
gerealiseerd resultaat	81.177	0	0
eigen vermogen	136.734	n.v.t.	n.v.t.
vreemd vermogen	0	n.v.t.	n.v.t.
oordeel accountant	goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage per inwoner	1,50	0,88	1,77
idem totaal	52.967	20.665	67.733
Risico's	De solvabiliteit van de Economic Board is eind 2018 59%		

Bedragen x € 1

Euregio Rijn-Waal gevestigd te Kleve (Duitsland)			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van het aantal inwoners.		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	-801	9.369	8.724
eigen vermogen	1.460.206	1.473.000	1.477.000
vreemd vermogen	1.302.043	1.410.760	1.410.760
oordeel accountant	goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage per inwoner			
idem totaal	7.225	7.275	7.275
Risico's	Geen informatie		

Bedragen x € 1

Euregio gevestigd te Gronau (Duitsland)			
Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen bij op basis van het aantal inwoners.		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	272.822	33.419	14.505
eigen vermogen	1.607.266	1.676.133	1.928.012
vreemd vermogen	33.358.087	300.000	300.000
bijdrage per inwoner [1]	0,29 minus 10%	0,29 minus 10%	0,29 minus 10%
idem totaal	9.217	9.299	9.403
Risico's	De financiële risico's zijn geïnventariseerd met behulp van een risicotabel. Hieruit blijkt dat de risico's matig zijn en zich beperken tot personeelskosten en financiële afwikkeling van Interreg IV A-projecten van circa € 2,1 miljoen. Vanaf 2019 wordt er van uitgegaan dat de INTERREG projecten UNLOCK en Grenzeloze Toeristische Innovatie zijn beëindigd en dat er geen vervolgprojecten zijn. Om een sluitende begroting met een gelijkblijvend niveau van de lidmaatschapsbijdrage te kunnen presenteren, moet bijzonder aandacht worden gelegd bij het afslanken van het algemeen bedrijfsbeheer.		

Bedragen x € 1

Omgevingsdienst Achterhoek gevestigd te Hengelo (Gld)			
Financieel belang	Met ingang van 2017 is er sprake van outputfinanciering op basis van af te nemen / afgenomen diensten.		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	68.000	0	0
gerealiseerd resultaat	86.000	0	0
eigen vermogen	134.000	66.000	134.000
vreemd vermogen	336.000	359.000	313.000
oordeel accountant	goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
overige bijdrage	298.485	236.132	331.400
Risico's	Outputfinanciering is rechtvaardig maar herbergt ook het risico van grote fluctuatie jaarlijkse gemeentelijke bijdrage als gevolg van verandering economische omstandigheden.		

Bedragen x € 1

Reinigingsdienst de Liemers gevestigd te Zevenaar			
Financieel belang	De kosten van de RDL worden toegerekend op basis van nacalculatie. De kosten in de begroting vormen de basis voor de voorschotten die de gemeenten Montferland en Zevenaar betalen, de uiteindelijke afrekening volgt op grond van de jaarrekening.		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	0	0	0
gerealiseerd resultaat	0	0	0
eigen vermogen	0	0	0
vreemd vermogen	0	0	0
oordeel accountant	Afkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage totaal	1.378.873	1.316.063	1.473.629
Risico's	De RDL is een uitvoerende regeling. De lasten en baten zijn daardoor zeer nauwkeurig te ramen en vast te stellen. Een exploitatieoverschot of –tekort wordt verrekend met de deelnemende gemeenten. De regeling beschikt daarom niet over een algemene reserve.		

Bedragen x € 1

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen			
Financieel belang	De kosten worden jaarlijks verdeeld: - Organisatie o.b.v. van aantal inwoners met een drempelbedrag van € 5.000 per deelnemer - Regiecentrale, vraagafhankelijk vervoer o.b.v. gebruik en route gebonden vervoer een vaste vergoeding en o.b.v. gebruik - Vervoer o.b.v. gebruik		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	0	0	0
gerealiseerd resultaat	0	0	0
eigen vermogen	0	0	0

vreemd vermogen	8.795.635	0	0
oordeel accountant	Goedkeurend	0	n.v.t.
bijdrage totaal	568.008	558.711	565.304
Risico's	De inrichting van het vervoer is gebaseerd op een "open einde" systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee. In de meerjarenbegroting van de BVO DRAN is voor 2021 uitgegaan van dezelfde provinciale subsidie voor Wmo vervoer en bijdrage beheerkosten als voor 2020. De samenwerkingsovereenkomst loopt formeel tot en met 2020. Vanaf 2021 vormt dit een financieel risico van € 1.869.333 op jaarbasis voor de BVO DRAN.		

Bedragen x € 1

GGD Noord- en Oost-Gelderland gevestigd te Apeldoorn			
Financieel belang	De indeling van de GGD-taken is: A. Wettelijke GGD-taken (gemeentelijke bijdrage: o.b.v. bedrag per inwoner); B. Wettelijke gemeentelijke taken (gemeentelijke bijdrage: o.b.v. bedrag per inwoner); C. Autonome gemeentelijke taken (gemeentelijke bijdrage: o.b.v. aantal geleverde producten/diensten tegen de kostprijs); D. Externe taken (kosten worden doorberekend aan de externe opdrachtgevers)		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	-128.000	0	-210.000
gerealiseerd resultaat	213.000	0	0
eigen vermogen	2.815.000	2.581.000	2.652.000
vreemd vermogen	138.000	300.000	125.000
oordeel accountant	goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage per inwoner			
Publieke GGZ	7,15	7,34	7,83
JGZ	6,87	6,98	7,93
Totaal *	14,02	14,32	15,76
Bijdrage totaal	498.998	510.123	567.941
Risico's	De GGD werkt (volgens afspraak) met een vuistregel. Daarbij is bij elk risico ingeschat wat de kans is dat een risico zich voor doet en wat de impact is. In deze systematiek wordt uitgegaan van een vierjaarstermijn. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt in overhead kosten en kosten in het primaire proces. Uit deze rekensom komt € 1.612.000. Beschikbaar is € 1.618.000 zodat de ratio weerstandsvermogen 1,0 is. Een nieuwe notitie over risicomanagement en weerstandsvermogen is, op advies van de accountant, in april 2019 vastgesteld door het AB.		

Bedragen x € 1

Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers gevestigd te Doetinchem

Financieel belang	De bijdrage van de deelnemende gemeenten is op basis van het aantal meters overgedragen archief. De bijdrage voor de jaren 2019 tot en met 2022 is bepaald op € 131,75 per meter per jaar. Voor Montferland betekent dit afgerond 1.265 meter namelijk: - in beheer 565,750 m - over te brengen t/m 2018 380.625 m - over te brengen 2019-2022 295,250 m - collectie 23,345 m totaal 1.264,970 m		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	-8.475	56.782	24.676
gerealiseerd resultaat	0	0	24.676
eigen vermogen	46.419	91.072	127.874
vreemd vermogen	545.283	305.042	471.936
oordeel accountant	goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage per meter archief (= inclusief omzetbelasting)	115,00	131,75	131,75
idem totaal (exclusief compensabele omzetbelasting)	152.000	157.500	157.500
Risico's	Een buffer van 10% van de omzet wordt noodzakelijk geacht. De relevante risico's zijn gering voor het Erfgoedcentrum. Een vermogen van € 20.000 wordt als voldoende geacht. Het eigen vermogen dekt dit bedrag ruimschoots.		

Bedragen x € 1

Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers gevestigd te Zevenaar			
Financieel belang	De bijdrage van de deelnemende gemeenten is afhankelijk van het aantal leerlingen van het voortgezet onderwijs dat in gemeente, voor wat betreft het voortgezet onderwijs, is gehuisvest op de teldatum 1 oktober van het voorgaande kalenderjaar. Jaarlijks wordt bij de begroting het aantal leerlingen voor het begrotingsjaar vastgesteld. Daarbij wordt de weging van de soort voortgezet onderwijs in acht genomen. Onder weging wordt verstaan de factor die het Rijk hanteert bij de berekening van de vergoeding per leerling voor huisvestingslasten in de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds.		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	0	0	0
gerealiseerd resultaat	0	0	0
eigen vermogen	-	-	-
vreemd vermogen	-	-	-
oordeel accountant	goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage	411.804	397.127	343.945
Risico's	De verrekening van de werkelijke kosten met de door de afzonderlijke gemeenten Montferland, Duiven en Zevenaar verschuldigde bijdragen aan de gemeenschappelijke regeling geschiedt via de centraal aangehouden "egaliseringsreserve huisvesting VO" bij de gemeente Zevenaar.		

Bedragen x € 1

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland gevestigd te Apeldoorn

Financieel belang	De deelnemende gemeenten dragen vanaf het jaar 2016 bij op basis van het nieuw ontwikkelde verdeelmodel met een overgangsperiode van vier jaren. Het aandeel van Montferland is 2018 4,07%, 2019 4,12%, 2020 4,17% en 2021 4,22%		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	-2.210.748	0	-852.400
gerealiseerd resultaat	-2.854.917	0	-539.400
eigen vermogen	1.919.288	1.386.000	1.809.000
vreemd vermogen	42.889.459	38.436.000	52.672.000
oordeel accountant	nog niet afgerond	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage	1.604.991	1.604.991	1.925.277
	+		(incl. effect Kadernota
	116.176		2020 € 192.844 en
	(Bijdrage in nadeel)		indexering € 51.361)
Risico's	<p>Landelijk is beleid in ontwikkeling over 'arbeidshygiëne van brandweerlieden'. Mogelijk volgt een nieuwe brancherichtlijn, op basis waarvan nieuwe taken en materialen moeten worden ingevoerd. Dit brengt onvermijdelijke verplichtingen met zich mee, die nu nog niet inzichtelijk zijn. Landelijk worden hierbij bedragen genoemd tussen € 800.000 en € 3,5 miljoen per veiligheidsregio.</p> <p>Samen met zes andere veiligheidsregio's is een nieuwe ongevallenverzekering aanbesteed. In deze nieuwe verzekering zijn vijf typen risico's niet opgenomen, omdat uit ervaring blijkt dat de kans dat hierop een beroep wordt gedaan, zeer gering is. Mocht dit onverhoopt wel zo zijn, dan wordt de claim door de veiligheidsregio gedragen. Mocht het budget niet toereikend zijn, zal een beroep worden gedaan op het weerstandsvermogen. Dit risico is echter zeer gering en daarom niet gekwantificeerd.</p>		

Bedragen x € 1

Laborijn gevestigd te Doetinchem			
Financieel belang	De uitvoeringslasten worden op basis van twee verdeelsleutels doorberekend n.l.: 1. sociale werkvoorziening (Wsw) voor alle vier gemeenten: op basis van het aantal Wsw'ers in fte per gemeente, 2. niet-Wsw activiteiten voor Aalten, Doetinchem en Oude IJsselstreek: - 50% op basis van aantal personen dat een uitkering ontvangt uit de gemeente en - 50% op basis van het aantal inwoners uit de gemeente. De rijkssubsidie sociale werkvoorziening die de gemeente ontvangt wordt aan Laborijn doorbetaald op basis van de in dienst zijnde Wsw'ers uit de gemeente		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten (WSW)	-305.000	0	0
gerealiseerd resultaat	-104.000	0	0
eigen vermogen	6.619.000	n.v.t.	n.v.t.
vreemd vermogen	1.828.000	n.v.t.	n.v.t.
oordeel accountant	goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
doorbetaling rijkssubsidie	4.887.332	3.561.000	4.517.887
bijdrage in dekkingstekort uitvoeringslasten	11.207	143.735	392.203
Risico's	V.w.b. de WSW: de exploitatietekorten lopen op door de stijgende loonkosten en de dalende rijksbijdrage.		

Bedragen x € 1

Stadsbank Oost Nederland gevestigd te Enschede			
Financieel belang	De gemeente betaald vanaf 1 januari 2016 aan de Stadsbank a. Voor het programma Algemeen bestuur (de bestaanskosten) naar rato van de afgenomen dienstverlening (75%) en het aantal huishoudens (25%); b. Voor de afgenomen diensten tegen het vastgestelde tarief dus P x Q.		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
saldo van baten en lasten	-272.800	2.800	1.700
gerealiseerd resultaat	-199.800	0	0
eigen vermogen	1.080.500	1.323.900	1.082.200
vreemd vermogen	0	2.698.300	0
oordeel accountant	Goedkeurend	n.v.t.	n.v.t.
bijdrage / kosten:			
standaard dienstverlening	160.627	150.474	122.937
bestaanskosten	140.915	51.325	147.435
additionale dienstverlening	1.876	1.812	3.408
totaal	303.418	342.548	273.780
Risico's	De ratio van het beschikbaar weerstandsvermogen ten opzichte van het benodigde weerstandsvermogen komt eind 2020 uit op 1,12. De ratio wordt hiermee gekwalificeerd als voldoende (tussen 1,0 en 1,4).		

**Vennootschappen en
coöperaties**

Bedragen x € 1

Alliander gevestigd te Arnhem			
Financiën	Jaarverslag 2016	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018
aandelen			
aantal	491.120 st. = 0,36%	491.120 st. = 0,36%	491.120 st. = 0,36%
waarde	5,00	5,00	5,00
jaarresultaat	282.000.000	203.000.000	334.000.000
dividuitkering			
per aandeel	0,859	0,669	1,100
totaal	372.662	328.502	538.529
eigen vermogen	3.864.000.000	3.942.000.000	4.129.000.000
vreemd vermogen	3.308.000.000	3.393.000.000	3.363.000.000
solvabiliteit	58%	57%	57%

Bedragen x € 1

Vitens gevestigd te Zwolle			
Financiën	Jaarverslag 2016	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018
aandelen			
aantal	34.716 st. =0,601%	34.716 st. =0,601%	34.716 st. =0,601%
waarde	1,00	1,00	1,00
jaarresultaat	48.500.000	47.700.000	13.000.000
dividuitkering			
per aandeel	3,36	3,30	0,90
totaal	116.646	114.562	31.244
eigen vermogen	489.100.000	533.700.000	533.000.000
vreemd vermogen	1.048.500.000	975.800.000	989.100.000
solvabiliteit	28,1%	30,9%	30,2%

Bedragen x € 1

Bank Nederlandse Gemeenten gevestigd te Den Haag			
Financiën	Jaarverslag 2016	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018
aandelen			
aantal	19.756 st. = 0,035%	19.756 st. = 0,035%	19.756 st. = 0,035%
waarde	2,50	2,50	2,50
jaarresultaat	369.000.000	393.000.000	337.000.000
dividuitkering			
per aandeel	1,64	2,53	2,85
totaal	32.400	49.982	56.305
eigen vermogen (exclusief hybride kapitaal)	3.753.000.000	4.220.000.000	4.257.000.000

vreemd vermogen	149.514.000.000	135.072.000.000	132.518.000.000
solvabiliteit (Trier 1-ratio conform de Basel II regelgeving)	32%	37%	38%

Bedragen x € 1

Achterhoekse Groene Energie Maatschappij (coöperatie u.a.)			
Financieel belang	De gemeente heeft een startkapitaal ingebracht van € 105.000 in een periode van vijf jaren (2012 tot en met 2016).		
	Jaarverslag 2016	Jaarverslag 2017	Jaarverslag 2018
jaarresultaat	-115.588	-2.064	86.702
eigen vermogen	126.783	124.719	212.121
vreemd vermogen	-	-	-
oordeel accountant	goedkeurend	goedkeurend	goedkeurend

Bedragen x € 1

N.V. Cultureel Centrum Amphion te Doetinchem			
Financiën	Jaarrekening 2016	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018
aandelen			
aantal	22 st.	22 st.	22 st.
waarde	450	450	450
jaarresultaat	55.792	-111.992	4.773
eigen vermogen	465.101	353.109	357.882
vreemd vermogen	36.414	24.147	10.791

Stichtingen en verenigingen

Bedragen x € 1

Fonds Stimulering Energietransitie Achterhoek			
	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2020
Financieel belang	De gemeenten Doetinchem, Winterswijk, Bronckhorst en Montferland hebben gekozen voor de oprichting van een fonds ter ondersteuning en de versnelling van de Energietransitie in de Achterhoek. Gedurende de jaren 2019-2027 voeden de gemeenten het Fonds. De bijdrage van de gemeente Montferland voor de eerste 4 jaren is geraamd op € 200.000 per jaar.		
jaarresultaat	nvt	nvt	nbn
eigen vermogen	nvt	nvt	nbn
vreemd vermogen	nvt	nvt	nbn
oordeel accountant	nvt	nvt	nbn

Overig

Bedragen x € 1

Samenwerkingsovereenkomst bedrijventerreinen West Achterhoek

Financieel belang	De gemeenten zijn verantwoordelijk en dragen financiële risico's bij een negatieve grondexploitatie na verevening tussen RBT en EBT volgens de verdeelsleutel:		
	<ul style="list-style-type: none"> - Doetinchem 35% - Montferland 25% - Oude IJsselstreek 20% - Bronckhorst 20% 		
	Jaarrekening 2017	Jaarrekening 2018	Begroting 2020
verwacht verlies A18 Bedrijventerrein Doetinchem	13.900.000	6.400.000	6.400.000
storting in verliesvoorziening A18 Bedrijventerrein (25%)	3.468.000	1.600.000	1.600.000

Paragraaf F. Grondbeleid

1. Missie

We willen een efficiënt en rechtvaardig verloop van activiteiten op de grondmarkt bereiken met het oog op het realiseren van publieke doelstellingen als bevordering van het maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten bij gebiedsontwikkeling en het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik, de zeggenschap voor de burger en de marktwerking op de grondmarkt.

2. Context en achtergronden

Gemeentelijk grondbeleid

De hoofdlijnen van het gemeentelijk grondbeleid zijn vastgesteld in de Nota Grondbeleid 2011 (actualisatie volgt in 2020). In deze nota wordt nader ingegaan op:

1. Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
2. een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
3. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
4. een onderbouwing van de winstneming;
5. de beleidsuitgangspunten betreffende de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's voor de grondzaken.

Het grondbeleid heeft met name grote invloed op programma 2 Ruimtelijke ontwikkeling, programma 3 Beheer leefomgeving en programma 4 Economie en toerisme. De geformuleerde ambities vertalen zich vaak in een vraag naar ruimte en daarmee dus ook naar een vraag over de verdeling van gronden. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. Het gaat in het grondbeleid om grote belangen en grote hoeveelheden geld. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt is, dat de gemeente afhankelijk van de financiële risico's en eigendomsverhoudingen voor een actief of een faciliterend grondinstrument kiest. Zo zal op uitbreidingslocaties bij voorkeur een actief beleid worden gevoerd. Voor herstructurerings- en inbreidingslocaties zal meer gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden, die de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de daarin opgenomen afdeling grondexploitatie te bieden heeft. De gemeente zal in die gevallen over het algemeen een (actieve) faciliterende insteek kiezen en de kaders stellen. Bij een faciliterend grondbeleid moeten de gemaakte kosten worden verhaald op de grondontwikkelaar. Waar noodzakelijk kan de gemeente binnen de beschikbare financiële bandbreedte een bijdrage leveren. De besluitvorming over ontwikkelingslocaties vindt daarom plaats op basis van de volgende overwegingen:

- Wat wil de gemeente bereiken?
- Kunnen de beoogde doelen gehaald worden?
- Wat kan de gemeente financieel en organisatorisch aan?
- Hoeveel risico kan en mag de gemeente lopen in relatie tot het weerstandsvermogen?
- Over welke grondposities beschikt de gemeente en over welke posities kan de gemeente beschikken?

Planning & control grondexploitatie

Gebiedsontwikkeling en het voeren van een grondexploitatie gaat in fasen en heeft een (door)looptijd van meerdere jaren. Het past daardoor niet goed in de jaarlijkse budgetcyclus. Gelet op de grote financiële impact is planning & control binnen de grondexploitatie essentieel. In verband hiermee zijn in zowel de nota Grondbeleid 2011 als het Budgetkader College de volgende afspraken gemaakt:

1. De gemeenteraad stelt voor aanvang van de realisatiefase van een plan de opzet van de grondexploitatie vast en stelt dan tevens de benodigde kredieten / budgetten voor de uitvoering van het plan beschikbaar.
2. De vastgestelde grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd en verwerkt in de jaarrekening. Door het vaststellen van de jaarrekening, stelt de raad ook de (herziene) exploitatieopzetten vast evenals de eventuele bijstelling van de kredieten / budgetten grondexploitatie.
3. Voor het in ontwikkeling nemen van gronden is in de begroting een budget ten aanzien van voorbereidingskosten opgenomen.

4. Het college kan strategische grondaankopen doen. Hiertoe is in de begroting een jaarbudget opgenomen van € 500.000.
5. Met in achtneming van de budgethouders regeling wijst het college op basis van de (herziene) grondexploitaties de jaarbudgetten toe aan de budgethouders binnen de door de raad gestelde budgettaire kaders.
6. Binnen de grondexploitatie wordt actief risicomanagement gevoerd door:
 - o De uitgangspunten van de planexploitatie continu te monitoren en zo nodig voorstellen tot bijstelling te doen;
 - o risicobeheersing standaard onderwerp van gesprek te maken bij projectgroep overleg;
 - o de onderdelen van de planontwikkeling realistisch in te schatten;
 - o activiteiten in het planontwikkelingsproces te toetsen aan vastgestelde financiële kaders en het planresultaat te toetsen aan de mogelijkheden en onmogelijkheden met betrekking tot het weerstandsvermogen van de gemeente.

Grondprijsbeleid

De gemeente Montferland past marktconforme uitgifteprijsen toe. De vergelijkingsmethode (vaste prijs per m²) geldt in principe voor grondgebonden woningen en bedrijventerreinen. Voor woningbouw wordt onderscheid gemaakt in sociale / betaalbare woningbouw en overige woningen. Bij stapelbouw (woningbouw en commerciële ruimten) wordt de grondprijs situationeel bepaald met gebruikmaking van de residuele methode c.q. grondquote.

Bij nieuwe exploitaties worden eventuele afwijkende uitgifteprijsen ter vaststelling aan u voorgelegd. Per 1 december 2018 zijn 2 nieuwe woningbouw categorieën toegevoegd om te voorzien in meer variëteit in woningtypes en uitstraling en sluiten woningtypologieën en prijsstelling beter op elkaar aan.

De uitgifteprijsen per m² met prijspeil 2019 en exclusief belastingen zijn:

woningbouw (sociaal max. VON € 172.000)	€ 175,00	(was € 175,00)
woningbouw (sociaal max. VON € 210.000)	€ 180,00	Nieuw per 1 december 2018
woningbouw (sociaal max. VON € 280.000)	€ 190,00	Nieuw per 1 december 2018
woningbouw (overig)	€ 231,00	(was € 231,00)
woningbouw gedifferentieerd (Kerkwijk)	€ 251,50	(was € 251,50)
bedrijventerrein (EBT)	€ 124,00	(was € 124,00)
bedrijventerrein (Matjeskolk)	€ 105,00	(was € 105,00)
bedrijventerrein (DocksNLD)	€ 125,00	(was € 125,00)

Winst- en verliesneming

Bij de jaarrekening wordt de grondexploitatie per complex geactualiseerd en - indien van toepassing – worden de ramingen van de nog te verwachten lasten en baten bijgesteld. De geraamde verliezen worden verantwoord op het moment dat deze voorzienbaar en onafwendbaar zijn. Er wordt dan per balansdatum een voorziening 'verlies' gevormd op basis van contante waarde. De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt voor alle gemeenten bepaald op 2% zijnde het maximale meerjarige streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone.

Conform de richtlijnen BBV dient de geraamde winst van een complex tussentijds te worden genomen op basis van het realiteitsbeginsel. Voor winstneming geldt de methode "Percentage of Completion". Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds winst genomen naar rato van de voortgang van de grondexploitatie. De tussentijdse winstneming

is een waarde correctie die leidt tot een neerwaartse bijstelling van de waarde van het complex en wordt door toekomstige opbrengsten geëgaliseerd.

Tussentijdse winstneming is alleen aan de orde indien voldaan wordt aan de volgende drie randvoorwaarden, namelijk:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De opbrengsten zijn voldoende zeker;
3. De nog te maken kosten en risico's zijn goed in te schatten.

In de jaarrekening 2019 heeft dit geleid tot de volgende mutaties, te weten:

I. Winstneming in exploitatie genomen complexen

Complex	Naam complex	Bijstelling winstneming 2019 POC in €	Winstneming t/m 2019 POC in €	Mutatie in
P.370	Kerkwijk - Didam	381.165	381.165	Reserve grondexploitatie
P.440	Beek - Steegseweg	93.954	556.638	Reserve grondexploitatie
P.460	Stokkum - Eltenseweg	-11.962	81.022	Reserve grondexploitatie
P.490	's-Hberg - Diekmansweide	-19.644	0	Reserve grondexploitatie
P.504	Emmerikseweg - 's-Hberg	-14.412	73.157	Reserve Masterplan 's-Hberg
P.507	Kloosterhof - 's-Hberg	67.654	73.780	Reserve Masterplan 's-Hberg
P.610	Kilder-Sportveld	17.382	149.640	Reserve grondexploitatie
P.620	Azewijn-Hartjenshof	-2.956	69.722	Reserve grondexploitatie
P.640	Didam-Polstraat	-16.979	148.008	Reserve grondexploitatie
P.660	Didam-'t Raland	-38.336	168.946	Reserve grondexploitatie
P.810	EBT	44.572	3.860.496	Reserve grondexploitatie
P.830	Matjeskolk	334.929	1.577.234	Reserve grondexploitatie
P.840	DocksNLD	4.822.150	8.802.267	Bijdrage A18 Bedrijvenpark *
Totaal resultaat / toevoeging reserve		5.657.515	15.942.075	

* De tussentijdse winstneming voor de grondexploitatie DocksNLD, conform de voorgeschreven POC methodiek, bedraagt € 8.802.267 en wordt onder aftrek van een latente vennootschap belastingverplichting van € 2.200.567 als verplichting opgenomen ter zake een bijdrage aan de grondexploitatie A18 Bedrijvenpark gemeente Doetinchem. De hoogte van de totale tussentijdse bijdrage t/m 2019 aan Doetinchem betreft derhalve € 8.802.267 - € 2.200.567 = € 6.601.700.

II. Mutatie voorziening in exploitatie genomen complexen

Complex	Naam complex	Geraamd verlies t/m 2018 in €	Bijstelling verlies in 2019 in €	Geraamd verlies t/m 2019 in €
P.040	Vinkhof-Zeddam	-270.553	-66.388	-336.941
P.210	Zinderberg-Kilder	-333.598	-174.866	-508.464
P.370	Kerkwijk Didam	-266.429	266.429	0
P.420	Suitbertusschool Stokkum	-178.559	-28.907	-207.466
P.430	Lengel-Trambaan	-65.553	-8.654	-74.208
P.450	Loerbeek-Mr. Vermeulenstraat	-18.504	-17.522	-36.025
P.490	Diekmansweide 's-Heerenberg		-1.796	-1.796
P.670	Antoniusschool Nw-Dijk	-54.104	-7.570	-61.674
Totaal resultaat / mutatie voorziening		-1.187.300	-39.274	-1.226.574

Voor een complex met een geraamd negatief resultaat wordt een voorziening 'verlies' gevormd om het verlies af te dekken.

Weerstandsvermogen

Ten behoeve van de grondexploitaties zijn twee reserves gevormd, zijnde:

- Reserve Grondexploitatie

De toevoeging van de reserve vindt plaats door tussentijdse winstneming volgens de methode "Percentage of Completion" en bij het afsluiten van een complex de gerealiseerde winst respectievelijk vrijval voorziening verliesgevend complex. Daar in tegen vindt een onttrekking van de reserve plaats als gevolg van een dotatie aan de voorziening verliesgevend complex. De reserve kent een ondergrens van € 2,5 mln. en een bovengrens van € 5 mln.

- Reserve Masterplan

De reserve dient ter dekking van het tekort van het Masterplan Centrum 's-Heerenberg. Binnen de algemene reserve zijn middelen geoormerkt, die kunnen dienen als buffer voor het opvangen van risico's. De risico's in de grondexploitatie moeten, indien het saldo van de reserve Grondexploitatie onvoldoende is, mede hieruit gedekt worden (naast alle andere financiële risico's). Met ingang van 2019 wordt geen rente meer toegevoegd aan de Reserve Masterplan.

3. Kaderstellende (beleids)nota's

- Raadsprogramma 2014 - 2018
- Nota Grondbeleid 2011 (actualisatie volgt in 2020)

- Budgetkader College
- Nota reserves en voorzieningen 2015
- De structuurvisie Montferland
- De structuurvisie Didam
- Het Masterplan Centrum 's-Heerenberg
- Het Masterplan Centrum Didam
- De vigerende bestemmingsplannen

4. Doelstellingen

Het grondbeleid is geen doel op zich. Het is een instrument om andere gemeentelijke beleidsvelden (programma's) te ondersteunen. Binnen de kaders van het gemeentelijk grondbeleid moeten op economisch verantwoorde wijze onroerende zaken worden beheerd en (nieuwe) bouwlocaties worden (her)ontwikkeld. En wel op een zodanige manier dat ruimtelijk beleid en sectoraal beleid op het gebied van wonen, werken en recreëren kunnen worden gerealiseerd.

5. Ontwikkelingen

Economische situatie en meerjarenperspectief

Na groeipercentages van 2,9% in 2017 en 2,6% in 2018 van het bruto binnenlands product (bbp) is de groei in 2019 verder afgevlakt met een percentage van 1,7%. De Nederlandse economische groei valt terug door een afzwakking van de mondiale groei en in mindere mate door de stikstof- en PFAS-problematiek. Het Amerikaanse handelsbeleid en de Brexit zijn al enige tijd belangrijke risico's voor de Nederlandse economie. Tevens zal het coronavirus een impact hebben op de economie. Een binnenlands risico is de stikstof- en PFAS-problematiek. Voor 2020 wordt een groeipercentage verwacht van 1,4% van het bbp. (bron CPB maart 2020).

De Nederlandse economie vlakt in 2019 iets af, maar met een groei van 1,7% staat de economie er goed voor. In lijn met de stand van de economie kan geconcludeerd worden dat, op hoofdlijnen, de uitgifte van kavels conform planning verloopt. Ook op de middellange termijn mag worden verondersteld dat deze lijn zich zal voortzetten. In de complexen waar de gronduitgifte achter blijft op de prognose zijn als gevolg van een lage rentestand de gevolgen beheersbaar. Daarnaast heeft in veel van de complexen al gronduitgifte plaatsgevonden waardoor de boekwaarde beperkte van omvang is.

Het totaal aanbod per 1-1-2020 van 190 beschikbare woningbouw kavels zal naar verwachting met enkele jaren zijn uitgegeven. Op de middellange termijn zal, naast de mogelijkere nieuw toe te voegen locaties, enkel in Kerkwijk nog woningbouw kavels kunnen worden aangeboden.

Prognose totaal resultaat grondexploitatie

Het resultaat van de totale grondexploitatie komt uit op een positief saldo van € 6,162 mln. eindwaarde. De tussentijdse winstneming in 2019 betreft € 5,658 mln. De totale tussentijdse winstneming t/m 2019 komt daarmee uit op € 15,942 mln. De verliesvoorziening dient in 2019 met € 39.274 te worden opgehoogd en komt uit op een totaal t/m 2019 van € 1,227 mln. De genoemde bedragen zijn afkomstig uit tabel 1, zie hoofdstuk 6.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Hieronder wordt ingegaan op de in exploitatie genomen gronden gesplitst in woningbouw (inclusief Masterplan Centrum 's-Heerenberg) en bedrijventerreinen. Het resultaat en de prognose zijn per complex gespecificeerd in de tabellen 1 en 2 van hoofdstuk 6.

Woningbouw

In 2019 zijn 17 complexen voor woningbouw actief, inclusief de nog twee resterende complexen behorende tot het Masterplan Centrum 's-Heerenberg. In totaal wordt een batig saldo geraamd van € 1,291 mln. Dit bedrag is exclusief de reeds verplicht genomen winstnemingen t/m 2019. In tabel 1 is de winstneming t/m 2019 ook weergegeven. Op hoofdlijnen hebben zich binnen de verschillende complexen zich geen grote wijzigingen voorgedaan. Enkel binnen de complexen Kerkwijk en Diekmansweide hebben zich grotere wijzigingen voorgedaan. Naast deze grotere wijzigingen wordt binnen een viertal complexen per opbod een zestal incurante kavels aangeboden. Hieronder volgt een toelichting:

Kerkwijk Didam (P.370)

Vanwege diverse omvangrijke wijzigingen in de planvorming in de fasen 5, 6 en 7 van Kerkwijk in 2018 (aanpassing omvang plangebied en een herverkaveling) is verplicht de grondexploitatie herzien. Deze herziening van de grondexploitatie met alle wijzigingen is op 27 september 2018 vastgesteld. De vaststelling van de herziene grondexploitatie Kerkwijk kwam destijds uit op een negatief exploitatieresultaat van € 247.291 Netto Contante Waarde (NCW). De kort erop volgende reguliere actualisatie van de grondexploitatie in het kader van de jaarrekening 2018 kwam uit op een negatief exploitatieresultaat van € 266.429 NCW. Conform BBV voorschriften is voor het tekort een voorziening getroffen.

Nadat de gewijzigde planvorming in sept 2018 was vastgesteld heeft veelvuldig overleg plaatsgevonden met de ontwikkelende partijen Klok, Rotij en VWR om te komen tot aanvullende afspraken gegeven deze nieuwe planopzet en met inachtneming van de aanwezige Bouwclaimovereenkomst. In de loop van 2019 is consensus bereikt met de ontwikkelende partijen over de exacte invulling van de fasen 5, 6 en 7. Hierbij moet gedacht worden aan waar welke partij welk type woning zal ontwikkelen met welke VON prijs. Deze exacte invulling heeft erin geresulteerd dat er meer vierkante meters worden uitgegeven tegen een hogere uitgeefbare vierkante meter prijs dan waar aanvankelijk vanuit is gegaan. De hogere vierkante meter prijs is het gevolg van de toevoeging van de twee extra woningbouwcategorieën per 1 december 2018. Parallel aan het overleg met de ontwikkelaars is met inachtneming van deze nieuwe planopzet gewerkt om te komen tot de planvorming van het bouw- en woonrijp maken van de fasen 5, 6 en 7. Ook de fysieke afronding van de fasen 1 t/m 4 is verder ter hand genomen.

In hoofdzaak ontstaat als gevolg van de exacte invulling van de fasen 5, 6 en 7 met meer uitgeefbare meters tegen een hogere prijs per vierkante meter een positief exploitatieresultaat van € 717.000 eindwaarde. De voorziening van € 266.429 NCW kan derhalve vrijvallen en tevens dient verplicht in 2019 een bedrag van € 381.165 aan tussentijdse winst te worden genomen. Het voornaamste risico bij de ontwikkeling van Kerkwijk betreft een verstoring in de samenwerking met de ontwikkelende partijen.

Diekmansweide 's-Heerenberg (P.490)

De aanvankelijke planopzet met 6 betaalbare vrijstaande woningen heeft er vanaf 2013 in geresulteerd dat pas 1 woning is verkocht. Gegeven de gewijzigde economische situatie en op basis van advies van een makelaar is de planopzet gewijzigd binnen de kaders van het bestemmingsplan. De wijziging voorziet in realisatie van 4 rijwoningen aan de westzijde van de reeds verkochte woning met daarbij een nieuwe insteekweg vanaf de Lengelseweg. Stedenbouwkundig sluiten de rijwoningen beter aan bij het karakter van de direct aangrenzende woonwijk. Bovendien komt de lastig te realiseren noordelijke ontsluiting naar de Diekmansweide te vervallen. Via de insteekweg aan de Lengelseweg worden de nieuw aan de leggen parkeerplaatsen bereikbaar. Deze zijn nodig, omdat bij de rijwoningen niet op eigen terrein kan worden geparkeerd. Ten oosten van de bestaande woning blijft het plan voor de bouw van één vrijstaande woning vrijwel ongewijzigd. De aanvankelijk geprognosticeerde planopzet met een positief resultaat van € 137.029 eindwaarde dient als gevolg van deze wijziging neerwaarts te worden bijgesteld in een negatief resultaat van € 1.796 NCW. Voor dit tekort dient een voorziening te worden getroffen. De twee voornaamste redenen voor de neerwaartse bijstelling zijn enerzijds de te maken kosten voor de inrichting van het openbaar gebied en anderzijds minder grondopbrengsten.

Masterplan 's-Heerenberg

Het Masterplan Centrum 's-Heerenberg is een in 2004 vastgestelde toekomstvisie voor het centrum van 's-Heerenberg en directe omgeving. Het plan beoogt de sterke kanten van 's-Heerenberg verder te ontwikkelen, de kansen te benutten en de zwakke kanten om te zetten in sterke kanten. In het Masterplan gebied zijn nog twee grondexploitaties actief. Dit betreft de locatie Emmerikseweg en Kloosterhof. Op 1 kavel na zijn alle grondopbrengsten binnen deze twee complexen gerealiseerd. Daarnaast is goed inzage in de nog uit te voeren werkzaamheden waardoor beperkt sprake is van het lopen van risico. In tabel 2 is een prognose van het Masterplan 's-Heerenberg te zien.

Aanbieden incurante kavels

Ondanks de gunstige economische situatie zijn er binnen enkele woningbouwcomplexen een zestal kavels waar de verkoop lange tijd uitblijft. Het uitblijven van de verkoop is ingegeven door de incurante vorm/ligging van het betreffende kavel met in enkele gevallen striktere planologische bouw mogelijkheden.

B&W heeft besloten deze kavels per opbod aan te bieden waarbij gunning afhankelijk is van het bod en onder voorbehoud instemming gemeenteraad. Planning hierbij is als volgt: 16 maart 2020

voorlopige gunning met op 29 mei 2020 de definitieve gunning (na raadsvergadering van 28 mei 2020). Het zestal kavels is gelegen binnen de vier complexen Zinderberg (2 stuks), Steegseweg (2 stuks), Vinkhof en Eltenseweg. In deze jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties is binnen de betreffende vier woningbouwcomplexen de minder hoge grondopbrengst verwerkt gebaseerd op een schatting. Binnen de complexen Zinderberg, Vinkhof en Eltenseweg is dit ook de voornaamste reden van het ophogen van de voorziening, zie tabel 1.

Bedrijventerreinen

In 2019 zijn 3 complexen voor bedrijventerreinen actief. Het betreft het complex Matjeskolk in Loerbeek en de twee complexen Euregionaal Bedrijventerrein (EBT) en DocksNLD beide in 's-Heerenberg. Op hoofdlijnen hebben binnen de complexen Matjeskolk en EBT zich geen bijzonderheden voorgedaan. Enkel binnen het complex DocksNLD met de bijbehorende samenwerking met het A18 Bedrijvenpark hebben zich grotere wijzigingen voorgedaan. Voor de drie Montferlandse complexen tezamen wordt een batig saldo geraamd van € 4,870 mln. Dit bedrag is exclusief de reeds verplicht genomen winstnemingen t/m 2019. In tabel 1 is de winstneming t/m 2019 weergegeven.

Hieronder lichten we van DocksNLD (gemeentelijke grondexploitatie) en van het A18 Bedrijvenpark (grondexploitatie Doetinchem) de grotere wijzigingen toe. De gemeenten Bronckhorst, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek hebben een Samenwerkingsovereenkomst Bedrijventerrein West-Achterhoek gesloten in 2010 voor het ontwikkelen van het A18 Bedrijvenpark en DocksNLD. De resultaten van beide terreinen worden onderling verevend. De gemeente Montferland heeft een aandeel van 25% in deze samenwerking.

DocksNLD (P.840)
In 2019 is voor € 13,859 mln. aan grond verkocht. Dit betreft € 7.046 mln. meer dan geprognoseerd bij de jaarrekening van 2018. De aanhoudende interesse voor logistieke XXL kavels (omvang >40.000 m²) gelegen op de juiste plek is hier de oorzaak van. Voor het laatste nog uit te geven perceel van circa 4 hectare wordt gesproken met een geïnteresseerde partij om te komen tot afname in 2020. Dit laatste perceel heeft de vorm van een ruit en de huidige entree van het bedrijventerrein steekt ver het te ontwikkelen gebied in waardoor de ontwikkeling van een distributiecentrum lastig is gebleken. In samenspraak met de Provincie Gelderland (eigenaar N816) en de geïnteresseerde partij is bezien of een verplaatsing van de huidige entree op kosten van de gemeente de mogelijkheid biedt om te komen tot een ontwikkeling op dit resterende perceel met tevens het op juiste wijze situeren van een nieuwe entree van het bedrijventerrein. Geoordeeld is dat de verplaatsing van de entree zowel resulteert in een juiste verkeerskundige afwikkeling van het bedrijventerrein alsook dat de beoogde ontwikkeling van een distributiecentrum op dit laatste uit te geven perceel mogelijk wordt. Met de verplaatsing van de huidige entree ontstaat tevens circa 3.000 m² extra uit te geven bedrijventerrein door een optimalisatie in het ontwerp van de entree. Wij verwachten een voordelig resultaat van circa. € 12.445 mln. eindwaarde (jaarrekening 2018: € 10.776 mln. eindwaarde). De voorspoedige uitgifte in de tweede helft van 2019 met de mogelijke uitgifte van het laatste perceel in 2020 beïnvloedt de grondexploitatie positief. De kosten voor de verplaatsing van de entree van het bedrijventerrein beïnvloedt de grondexploitatie negatief. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 ontstaat een voordeel van € 1.670 mln.

A18 Bedrijvenpark

Op 28-02-2019 hebben de vier Achterhoekse gemeenteraden ingestemd met de uitwerking van het rapport Feijtel. Waar aanvankelijk in het rapport Feijtel nog werd voorgesteld om fase 2 van het A18 Bedrijvenpark financieel te saneren en dit deel uit de SOK te halen gaf de marktvrage, op moment van uitwerking, juist aan dat er veel interesse is in grote kavels. In de uitwerkingen is derhalve voorgesteld om de 2^e fase wel uit te geven en dit deel (gefaseerd) in exploitatie te nemen. Dit is derhalve ook als zodanig besloten binnen de vier gemeenteraden op 28-02-2019. Voor wat betreft het A18 Bedrijvenpark betekende dat een wijziging ten opzichte het rapport Feijtel zoals die begin 2018 door de vier raden was vastgesteld.

In de jaarrekening 2018 kon hier echter nog niet op worden vooruitgelopen. Het besluit van de vier raden om het noordelijk deel weer in exploitatie te nemen vond plaats in 2019 en heeft geen betrekking op de feitelijke situatie per balansdatum 31-12-2018. Daarom zijn bij de jaarrekening 2018 met de accountant de volgende mutaties kortgesloten:

- treffen voorziening van € 6,2 mln. voor het noordelijk deel
- het zuidelijk deel kwam uit op een negatief eind resultaat van circa € 0,2 mln.

Op basis van de twee voornoemde punten is bij de jaarrekening 2018 overeenkomstig het gemeentelijk aandeel van Montferland in de samenwerking van 25% een voorziening getroffen van: € 6,2 mln. plus € 0,2 mln. = € 6,4 mln. * 25% = € 1,6 mln.

Als gevolg van het besluit van 28-02-2019, met de gewijzigde koers om gefaseerd het noordelijk deel toe te voegen, is in de raadsvergadering van Doetinchem van 27-06-2019 de grondexploitatie tussentijds herzien waarbij een negatief resultaat werd verwacht van circa € 3.8 mln. NCW. Dit betrof een verbetering ten opzichte van de jaarrekening van 2018.

De jaarlijkse reguliere herziening van de grondexploitatie van het A18 Bedrijvenpark, als onderdeel van de jaarrekening 2019, is doorgerekend en zal naar verwachting in mei/juni 2020 in de raad van Doetinchem worden vastgesteld. Doetinchem verwacht dat het negatieve eindresultaat verder zal afnemen en dat nu een nadelig resultaat resteert van circa € 1,85 mln. NCW. Weliswaar nog steeds een tekort, maar een duidelijke positieve ontwikkeling ten opzichte van voorgaande jaren. Op basis van het gemeentelijk aandeel van Montferland in de samenwerking van 25% dient een voorziening te worden getroffen van: € 1,85 mln. * 25% = € 0,46 mln.

De twee belangrijkste oorzaken voor het terug lopen van het negatieve eindresultaat voor de grondexploitatie van het A18 Bedrijvenpark zijn enerzijds de gunstige verkoopvoorwaarden van de transacties op het A18 Bedrijvenpark in 2019 en anderzijds wordt een hogere bijdrage verwacht van de grondexploitatie DocksNLD (resultaat DocksNLD neemt immers toe).

In 2019 is 4,2 ha grond verkocht en ook overgedragen op het A18 Bedrijvenpark. Tevens zijn diverse koopovereenkomsten gesloten waardoor de verwachte uitgifteprognose voor de aankomende jaren naar boven is bijgesteld. De verwachte bijdrage van DocksNLD aan de verlieslatende grondexploitatie van het A18 Bedrijvenpark is bij de jaarrekening 2019 als gevolg van het toegenomen resultaat van DocksNLD ook toegenomen met € 900.000.

6. Financiële bijlagen grondexploitatie

Tabel 1: prognose resultaten lopende exploitaties

Complexe nummer	Omschrijving complex	Resultaat 2019			Waardecorrectie 2019				Balanswaardering 2019				Prognose grondexploitatie 2020 - 2025			Te verkopen 2020 - 2025					
		Boekwaarde per 01-01-2019	Voorziening t/m 31-12-2018	Balanswaarde 31-12-2018	Lasten	Baten	Winstneming t/m 2018 (Poc)	bijstelling winstneming 2019 (Poc)	Winstneming t/m 2019 (Poc)	bijstelling boekwaarde 2019	Boekwaarde per 31-12-2019	Bijstelling voorziening in 2019 (New)	Voorziening (New) 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2019	Geraamde lasten	Geraamde baten	Verwacht resultaat (- is positief saldo)	Looptijd t/m	m2	kavels	
Woningbouw																					
P.040	Vinkhof Zeddam	350.988	270.553	80.435	8.274				8.274	359.262	66.388	336.941	22.321	22.914	38.500	6.735	2020	385	1		
P.210	Zinderberg Kilder	790.572	333.598	456.974	16.055				16.055	806.627	174.866	508.464	238.163	52.570	330.205	20.528	2021	2.182	4		
P.370	Kerkwijk Didam	3.554.844	266.429	3.288.415	514.779	840.790		381.165	381.165	55.154	3.609.997	-266.429	3.609.997	2.966.455	6.912.619	-336.166	2024	32.603	129		
P.420	Suitbertusschool Stokkum	329.280	178.559	150.721	27.073				27.073	356.352	28.907	207.466	148.897	246.288	386.798	8.376	2021	2.038	12		
P.430	Trambaan Lengel	234.447	65.553	168.893	18.172	97.020			-78.848	155.598	8.854	74.208	81.391	12.493	92.400	1.484	2020	400	1		
P.440	Steegezeg Beek	766.402		766.402	30.315	682.203			-557.334	208.468			208.468	319.082	704.601	-177.050	2021	3.535	14		
P.450	Mr.Vermulenstr. L'beek	449.046	18.504	430.542	20.187				20.187	469.232	17.522	36.025	433.207	29.721	460.725	2.203	2022	2.072	9		
P.460	Eltenseweg Stokkum	-22.998		-22.998	881				-11.081	-34.079			-34.079	62.392	122.150	-93.837	2021	893	3		
P.490	Diekmansweide 's-Hberg	90.738		90.738	13.563				-6.061	84.657	1.796		82.861	101.775	183.945	691	2021	800	5		
P.500	Rionoaalschool Zeddam	72.589		72.589	7.002				7.002	79.591			79.591	50.136	537.768	-408.041	2022	2.328	6		
P.504	Emmerikseweg	51.643		51.643	45.598				87.569	-14.412	73.157		82.827	16.610	115.038	-15.601	2020	498	1		
P.507	Kloosterhof 's-Heerenberg	-365.586		-365.586	261.441				6.126	67.654	73.780		329.095	-36.490	28.551	-7.939	2020	0	0		
P.610	Sportveld Kilder	-25.577		-25.577	2.107				132.258	17.382	149.640		-6.088	95.352	130.053	-40.789	2020	563	2		
P.620	Hartjenshof Azevijn	31.416		31.416	1.544				72.679	-2.956	69.722		30.004	28.412	301.705	-243.289	2021	1.164	3		
P.640	Klimop Polstraat Didam	-31.406		-31.406	412.71				164.987	-16.979	148.008		-7.113	5.687	-1.427	2020	0	0			
P.660	's-Raland Didam	-132.661		-132.661	142.452				207.282	-38.336	168.946		-28.546	20.273	-8.273	2020	0	0			
P.670	Antoniuschool Nv-Dijk	-77.962	54.104	-132.066	120.090				120.090	42.129		61.674	-15.546	20.779	1.233	2020	0	0			
Subtotaal woningbouw		6.065.775	1.187.300	4.878.475	1.270.804	1.620.014			1.246.214	455.864	1.702.078		106.654	39.274	1.226.574	4.945.855	4.079.488	10.316.506	-1.291.163	49.461	190
Bedrijventerreinen																					
P.810	Euregional Bedrijventerrein	2.336.319		2.336.319	138.706	676.427			3.815.924	44.572	3.860.496		1.843.170	264.102	2.705.060	-597.789	2022	21815	3		
P.830	Matjeskolk L'beek	1.624.755		1.624.755	62.494	979.545			1.242.305	334.929	1.577.234		1.042.632	122.474	1.794.135	-629.029	2022	17.087	6		
P.840	Dook'sNLD	7.550.553		7.550.553	521.483	13.858.995			3.980.117	4.822.150	8.802.267		-964.809	2.238.566	4.915.330	-3.643.573	2021	42.742	1		
Subtotaal bedrijventerreinen		11.511.627		11.511.627	722.682	15.514.967			9.038.346	5.201.651	14.239.997		-9.590.634	1.920.993	0	1.920.993	2.623.141	9.414.525	-4.870.391	81.644	10
Totaal wonen en bedrijven		17.577.402	1.187.300	16.390.102	1.993.486	17.134.981			10.284.560	5.657.515	15.942.075		8.093.422	39.274	1.226.574	6.866.848	6.702.629	19.731.031	-6.161.554	131.105	200

Tabel 2: prognose Masterplan 's-Heerenberg

Resultaat Masterplan-Centrum- 's-Heerenberg					(bedragen x € 1.000)	
complexnummer/omschrijving:		2019	2020	2021	2022 e.v. jaren	
stand reserve per 01-01:		350	413	437	337	
rente						
P.504	Emmerikseweg	-14	16			conform POC methodiek conform POC methodiek diverse infra, o.a. Lidl locatie
P.507	Kloosterhof	68	8			
B.305	project revitalisering centrum 's-Heerenberg	10		-100	-79	
stand reserve per 31-12:		413	437	337	258	

Paragraaf G. Lokale heffingen

Algemeen

In deze paragraaf geven wij inzicht in de gerealiseerde lokale heffingen en woonlastendruk 2019 in de gemeente Montferland. De heffingen van de gemeente zijn te verdelen in:

- belastingen (algemeen dekkingsmiddel);
- rechten (vergoeding voor specifiek verrichte diensten);
- leges (vergoeding voor verrichte administratieve diensten).

Opbrengst lokale heffingen

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019	Realisatie 2019
a. Belastingen		
Onroerende zaakbelastingen	6.686	6.685
Hondenbelasting	260	259
Toeristenbelasting	385	389
Reclamebelasting	42	41
Totaal belastingen	7.373	7.374
b. Rechten en leges		
Afvalstoffenheffing	2.618	2.673
Rioolheffing	4.128	4.220
Baatbelasting	3	3
Rechten begraafplaats	140	160
Marktgeden	29	29
Leges	1.468	1.475
Totaal rechten en leges	8.386	8.560

Belastingen

Onroerende zaakbelastingen / WOZ

De onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn algemene dekkingsmiddelen. Wanneer andere structurele dekkingsmiddelen, inclusief mogelijke bezuinigingsmaatregelen, ontoereikend zijn, kan deze belasting autonoom worden verhoogd. Dit in tegenstelling tot de bestemmingsheffingen zoals afvalstoffenheffing waarvan de opbrengst niet hoger dan kostendekkend mag zijn.

De tarieven 2019 zijn berekend naar de nieuwe vastgestelde WOZ-waarde met waarde peildatum 1 januari 2018.

Tarieven 2019 (% van de WOZ-waarde):

Soort tarief	Woningen	Niet-woningen
Gebruikerstarief	n.v.t.	0,1727%
Eigenarentarief	0,1397%	0,2144%

Hondenbelasting

Deze belasting is gebaseerd op artikel 226 van de Gemeentewet. De belasting wordt geheven naar het aantal honden dat wordt gehouden. Het tarief voor de eerste hond is lager dan het tarief voor elke volgende hond in een huishouden. Voor kennelhouders die geregistreerd staan bij de Raad van beheer op kynologisch gebied geldt een vast tarief. Er geldt een vrijstelling voor blindengeleidehonden, politiehonden en honden jonger dan drie maanden die bij de moederhond verblijven.

Tarieven 2019:

Eerste hond	€ 65,28
Tweede hond	€ 93,72
Kennel	€ 211,65

De opbrengst 2019 is € 259.000 en is nagenoeg gelijk aan de raming.

Toeristenbelasting

In de gemeente Montferland wordt toeristenbelasting geheven voor het overnachten in o.a.: recreatiebungalows, campings, hotels etc. De toeristenbelasting is verschuldigd als er tegen betaling een overnachting wordt aangeboden, voor personen die niet in onze gemeente staan ingeschreven. Het tarief toeristenbelasting 2019 bedroeg € 1,25 per overnachting. De opbrengst is € 389.000 en is nagenoeg conform de raming.

Rechten en leges

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt ingezameld en doorberekend volgens het "Diftar-principe". Dat betekent dat naast een vast bedrag tevens een bedrag per lediging in rekening wordt gebracht. Voor de hoogbouwpercelen is het diftar systeem niet mogelijk, aangezien hiervoor nog geen goed werkend systeem bestaat. Hiervoor geldt een vast bedrag.

Tarieven 2019:

Basistarief 280 liter duobak	€ 128,00
Basistarief 180 liter duobak	€ 128,00
Bedrag per lediging 280 liter container	€ 8,00
Bedrag per lediging 180 liter container	€ 6,00
Hoogbouw eenpersoonshuishouden	€ 158,00

Hoogbouw meerpersoonshuishouden	€ 172,00
---------------------------------	----------

De opbrengst 2019 bedraagt € 2.673.000. In de bestuursrapportage (Berap) hebben we reeds geconstateerd dat de gemiddelde inzamelfrequentie lager is dan de aanname in de primaire begroing 2019. Het nadeel da hierdoor is ontstaan bedroeg € 210.000 en is verwerkt in de Berap.

Rioolheffing

De rioolheffing kunnen worden geheven van de eigenaar en/of de gebruiker van een perceel dat op de gemeentelijke riolering is aangesloten. In onze gemeente wordt de rioolheffing geheven, van de gebruiker, op basis van het waterverbruik.

Het tarief voor 2019 bedroeg € 2,30 per kubieke meter waterverbruik.

De opbrengst 2019 zal pas definitief bekend zijn na het opstellen van de afrekeningen door Vitens (maart en augustus 2020). Vooralsnog gaan we uit van een totale ontvangst, inclusief afrekening, van € 4.220.000 en dit is € 92.000 hoger dan geraamd. De warme zomer heeft geleid tot een toename van het waterverbruik.

Marktgeden

In 's-Heerenberg kennen we een wekelijkse markt, waar voor de gemeente marktgeden in rekening brengt. In Didam heeft de gemeente geen bemoeienis met de wekelijkse markt. In Didam worden uitsluitend leges geheven voor de jaarmarkt. De tarieven zijn ten opzichte van 2018 gelijk gebleven. De opbrengsten vertoonden de afgelopen jaren een dalende tendens maar is in gestabiliseerd.

Leges

Onder de naam leges worden rechten geheven voor het verlenen van diensten door de gemeente. De leges staan genoemd in de Legesverordening 2019 en de tarieventabel die daar bij hoort. De hogere opbrengst wordt voor een groot deel veroorzaakt door, na jaren van bouwrecessie en daardoor tegenvallende legesopbrengsten, een toename van bouwactiviteiten.

Bedrag x € 1.000

	Begroting 2019	Realisatie 2019
Rijbewijzen	204	199
Reisdocument/identiteitskaart	312	295
Huwelijken	44	43
Overige leges publieksbalie	75	94
Omgevingsvergunningen	685	736
Leges bestemmingsplan (wijziging/vrijstelling)	94	48
Leges overig	54	60
Totaal leges	1.468	1.475

Kwijtscheldingsbeleid

De inwoners van de gemeente Montferland met een periodieke WWB-, A.O.W.-, W.A.O.- of A.N.W.-uitkering hebben tegelijk met de aanslag 2019 een brief ontvangen waarin vermeld stond dat zij in aanmerking kwamen voor kwijtschelding en de aanslag afvalstoffenheffing basisbedrag en rioolheffing derhalve niet hoefden te betalen. In totaal zijn dit 261 huishoudens.

In 2019 hebben 179 inwoners een toekenning ontvangen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding op basis van aanvraag. In 2019 hebben 75 inwoners een afwijzing ontvangen op het kwijtscheldingsverzoek.

Paragraaf H. Transitie Sociaal Domein

Inleiding

Na de Wmo 2007 volgde met de Wmo 2015 een nieuwe transitie. De gemeente werd verantwoordelijk voor de uitbreiding van de Wmo, de Participatiewet en de Jeugdwet. De uitvoering van deze nieuwe taken ging gepaard met in de tijd oplopende bezuinigingstaakstellingen. De budgetten die beschikbaar zijn gesteld voor deze nieuwe taken, zijn gebundeld in één budget voor het sociaal domein. Uit dit budget moet de gemeente de volgende uitgaven bekostigen:

- Uitgaven voor re-integratie/participatie van de gemeentelijke doelgroep (o.a. burgers met een uitkering op basis van de Participatiewet).
- Uitgaven voor werknemers met een lopend SW-dienstverband (groep die voor 1-1-2015 is ingestroomd).
- Uitgaven aan nieuwe taken Wmo 2015 (o.a. individuele- en groepsondersteuning).
- Uitgaven op het vlak van de Jeugdwet (lokaal, (boven-)regionaal en landelijke ondersteuning/zorg).

Gemeentelijke monitor Sociaal Domein

Bedragen x € 1.000

Nr.	Maatregel	Oorspronkelijk besluit 2019	Bijgesteld berap 2019	Gerealiseerd 2019
	Bezuinigingen, ombuigingen en vrijval			
1	Drangtraject*	130	80	80
2	Extra toets op dyslexiezorg*	100	26	26
3	Reiskosten inburgeraars	24	24	24
4	Meedoen in Montferland	200	200	161
5	Collectieve aanvullende verzekering	100	100	96
6	Innovatiebudget	102	102	102
7	Taakstelling inkoop*	50	0	0
8	Stelpost sociale zaken	17	17	17
9	Stoppen met brede intake voor iedereen*	0	0	0
	Subtotaal	723	549	506

	Transformatie			
10	Sprong voorwaarts, een andere manier van dagbesteding*			
11	Hulp bij het huishouden als algemene voorziening*			
12	Praktijkondersteuner huisartsen	125	125	100
13	Maatjesproject	10	10	10
14	Uitbreiding ambulante jeugdzorg			
15	Uitbreiding preventie*	0	0	0
	Subtotaal	135	135	110
	Lean en mean			
16	Uitvoeren fraude onderzoeken en kosten administratieve schil	98	98	98
17	Vacatureruimte afdeling ontwikkeling	65	65	65
18	Beperken telefonische bereikbaarheid*	0	0	0
19	Stroomlijnen werkprocessen			
	Subtotaal	163	163	163
20	Stelpost			
	Totaal	1.021	847	779

* Over deze maatregelen is in de Bestuursrapportage 2019 (en Begroting 2020) gerapporteerd dat ze niet gerealiseerd kunnen worden. De bezuinigingsbedragen zijn afgeboekt. Conclusie is dat € 779.000 is gerealiseerd, ofwel 92% t.o.v. de taakstelling (stand na de berap 2019).

Stand van zaken budgetten en ontwikkelingen transitie

De belangrijkste financiële uitdagingen voor wat betreft de nieuwe taken liggen op het vlak van de Jeugdwet, de Participatiewet (i.c. de ontwikkelingen rond Laborijn) en de stijgende kosten voor

Hulp bij het huishouden ten gevolge van de invoering van het abonnementstarief. Dit neemt niet weg dat er sprake is van een ontschot budget. Onder de streep hebben wij een taakstelling sociaal domein breed. De Wmo-budgetten worden betrokken bij de taakstelling sociaal domein.

Wmo nieuwe taken

De nieuwe taken Wmo zijn in 2018 met de daarvoor beschikbare middelen uitgevoerd. In 2019 hebben wij de taken niet meer met de beschikbare middelen kunnen uitvoeren. Dit houdt voor een stevig deel verband met de invoering van het abonnementstarief. Die effecten hebben we volop gezien

We hebben sterk ingezet op versterking van het voorliggend veld, informele zorg en op een afname van geïndiceerde zorg door de inzet van Praktijkondersteuners en het bieden van kortlopende ondersteuning door het sociaal team. Dit in het verlengde van onze 'oude' visie op het sociaal domein. Wij willen zoveel mogelijk verantwoordelijkheid bij de burger zelf neerleggen. Dit staat los van financiële prikkels. Wel zien we een toename in de vraag naar ondersteuning als gevolg van vergrijzing en een autonoom stijgende vraag naar zorg en ondersteuning.

In 2019 is een nieuw pakket van maatregelen vastgesteld die ons financieel moeten helpen. Deze acties zijn nagenoeg allemaal in gang gezet. Sommigen slagen direct, sommigen vertragen en soms komen we zelfs tot de conclusie dat het niet gaat lukken. Wij blijven hierin nieuwe manieren zoeken, maar we beseffen ook dat het leveren van goede zorg voorop moeten blijven staan. De realiteit is dat we steeds meer ervaren dat deze twee uitgangspunten steeds moeilijker verenigbaar zijn.

Jeugdwet

Ook in de jeugdwet speelt bovenstaande dynamiek. Er zijn stappen gezet om nieuwe manieren van werken te vinden. Hierbij moet gedacht worden aan het uitvoeren van ambulante hulpverlening door het sociaal team, de inzet van een praktijkondersteuner bij de huisartsen (wat indicaties naar dure zorg beperkt), de inzet van vrijwilligers en het in overleg met de zorgaanbieders steeds kritisch kijken naar de kosten van ingekochte trajecten. Een probleem blijft dat een groot aantal verwijzingen naar Jeugdzorg gebeurt buiten de gemeente om, door rechters en huisartsen.

Participatiewet; uitgaven uitvoering Wsw

De gemeente maakt deel uit van de GR Laborijn voor wat betreft de uitvoering van de Wsw. Het aanwijzingsbesluit wordt gecontinueerd. De rijksbijdrage per SE'er is in 2019 verder teruggelopen. Laborijn heeft dit verlies aan inkomsten voor een deel kunnen compenseren in hun bedrijfsvoering en voor een deel is de deelnemersbijdrage verhoogd. Een bedrag van circa € 346.000 is in 2019 ten laste van onze gemeente gekomen.

Bedrijfsvoering

Wij hebben deelgenomen aan de VNG-visitatiecommissie. Over de uitkomsten hiervan is de gemeenteraad geïnformeerd. Daarnaast hebben wij onze BI-Tool verder ontwikkeld. Hiermee verhogen wij ons inzicht in de doelgroep, aantallen etc. flink. De Tool heeft inmiddels veel waardering gekregen, ook buiten onze gemeente. Deze ontwikkeling blijven wij continueren.

Paragraaf I. Rechtmatigheid

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium houdt in dat de financiële beheershandelingen tot stand moeten zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's. Onrechtmatige begrotingsoverschrijdingen die conform de richtlijnen van de Commissie BBV meewegen in het accountantsoordeel zijn daarom:

1. overschrijding niet passend binnen het beleid en tegen beter weten in niet gemeld;
2. overschrijding passend binnen het beleid maar tegen beter weten in niet gemeld;
3. overschrijding gecompenseerd door niet direct gerelateerde extra inkomsten waarbij de raad (nog) geen besluit heeft genomen over die extra inkomsten;
4. overschrijding door activiteiten als boetes, procedures en naheffingsaanslagen tijdens het verantwoordingsjaar;
5. overschrijding op investeringen met als gevolg hogere kapitaallasten in het jaar van investeren.

De algemene lijn is dus dat begrotingsoverschrijdingen die binnen het beleidskader van de raad passen niet worden meegewogen in het accountantsoordeel. Begrotingsafwijkingen zijn niet strijdig met het budgetrecht mits deze tussentijds of in de jaarrekening achteraf worden gemeld en toegelicht met bijvoorbeeld een verwijzing naar raadsbesluiten of informatieverstrekking aan de raad, zoals ook vastgelegd in het budgetkader college.

De lasten van jaarrekening 2019 zijn op programmaniveau beoordeeld op overschrijdingen. Zeven programma's en de algemene dekkingsmiddelen laten een overschrijding zien. In de onderstaande tabel zijn de geraamde lasten, de werkelijke lasten, het verschil hiertussen en de soort afwijking per programma weergegeven.

bedragen x € 1.000

Programma's	werkelijke lasten	geraamde lasten	afwijking (V = voordelig; N = nadelig)	toelichting
1 Relatie inwoners en bestuur	4.966	4.689	277 N	De afwijking past binnen de afspraken
2 Ruimtelijke ontwikkeling	5.561	2.169	3.392 N	Betreft m.n. hogere lasten GREX-woningbouw die worden gecompenseerd door hogere baten; e.e.a. conform de budgetafspraken.
3 Beheer leefomgeving	12.733	12.576	157 N	De afwijking past binnen de afspraken
4 Economie en toerisme	20.065	925	19.141 N	Betreft hogere lasten GREX-bedrijventerreinen die worden gecompenseerd door hogere baten; e.e.a. conform de budgetafspraken.
5 Gezondheid en bevordering leefstijl	4.537	4.711	175 V	De afwijking past binnen de afspraken

6 Jeugd, onderwijs en cultuur	19.798	20.309	511 V	de afwijkingen zijn een gevolg van open-eind-regelingen (m.n. Jeugd) en nog niet uitgegeven bijdrage leefbare kernen
7 Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid	13.805	13.945	140 V	De afwijkingen passen binnen de afspraken en zijn met name het gevolg van open-eind-regeling WMO
8 Werk en Inkomen	15.065	15.135	70 V	De afwijkingen passen binnen de afspraken
Algemene dekkingsmiddelen	2.993	2.414	579 N	De afwijkingen passen binnen de afspraken
Overhead	11.409	11.368	42 N	Geen overschrijding
Vennootschapsbelasting	1.206	0	1.206 N	De afwijking past binnen de afspraken. De opgenomen verplichting is het resultaat van GREX
Totale lasten en verschil	112.138	88.241	23.897 N	

Toelichting overschrijding uitgaven:

Alleen de programma's en posten met een overschrijding op de lasten (het autorisatieniveau van uw raad) worden hieronder toegelicht. Het totaalbedrag van deze toelichting sluit daarom niet aan bij het totaal van de afwijking op het betreffende programma. Alleen posten die geleid hebben tot een overschrijding zijn namelijk weergegeven.

bedragen x € 1.000

Programma	Onderdeel	Afwijking	Toelichting
1 Relatie inwoners en bestuur	College van B&W	303	De nadelen worden met name veroorzaakt door de verplichte hogere storting in de voorziening verplichtingen wethouders. De hogere storting voor (voormalige) wethouders is het gevolg van de steeds verder dalende rekenrente. De hogere storting dan geraamd bedraagt € 445.000. Hiertegenover staan voordelen in de salarissfeer van € 142.000 (met name voormalig wethouders).
2 Ruimtelijke ontwikkeling	Grondexploitatie-woongebieden	2.669	Administratieve boeking n.l. activeren boekwaarde gronden waar tegenover ook hogere baten staan.

	Natuur en landschap	667	De geldstromen van het Interreg-project (ontvangen subsidie en doorbetaling) zijn niet parallel gelopen aan de raming. Het betreft een doorbetaling zonder budgettaire consequenties
3 Beheer leefomgeving	Afvalverwijdering en-verwerking	333	De nadelen worden met name veroorzaakt door hoger volume en verwerkingsprijs van het ingezameld afval. Met name hierdoor vakt de jaarafrekening van de GR RDL ook fors hoger uit
4 Economie en toerisme	Grondexploitatie	19.134	Administratieve boeking n.l. activeren boekwaarde gronden waar tegenover ook hogere baten staan.
Algemene dekkingsmiddelen	Voormalig personeel	643	Verhoging van de voorziening; een extra storting bleek noodzakelijk.
Vennootschapsbelasting		1.206	Deze verplichting is opgenomen i.v.m. de resultaten GREX

Bij de kredieten zijn de volgende overschrijdingen van € 50.000 of hoger geconstateerd (zie de bijlage Kredietoverzicht per 31 december 2019).
bedragen x € 1.000

Programma	Afwijking	Toelichting
Aanp. rotonde Bievankweg-Ruigenhoek 2019	58	De uitvoering is grotendeels klaar. Enkele aanpassingen blijken nog noodzakelijk te zijn om te voorkomen dat het vrachtverkeer schade veroorzaakt. Bij de berap 2019 hebben we € 240.000 afgeraamd, dit is achteraf te veel gebleken.
Aanleg kunstgras	92	De uitvoering is klaar. Overschrijding betreft grotendeels BTW component. Hiervoor ontvangen wij een Spuk bijdrage, die ten gunste van de exploitatie is geboekt.

De geconstateerde overschrijdingen van de uitgaven passen allen binnen het door de raad vastgesteld beleid dan wel komen voort uit het opstellen van de jaarstukken en zijn een gevolg van de rekeningvoorschriften.

Uitgangspunten van de raad

De rechtmatige totstandkoming van de uitgaven en inkomsten in de jaarrekening is, naast de getrouwheid, een aspect dat door de accountant beoordeeld moet worden. De accountant moet expliciet verklaren en dus onderzoeken dat de baten en lasten en de balansmutaties in het overzicht van baten en lasten tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting (het begrotingscriterium) en de relevante externe en interne wet- en regelgeving (het voorwaardencriterium).

In het controleprotocol 2019, vastgesteld door uw raad op 21 november 2019, geeft u nadere aanwijzingen aan de accountant over

- de reikwijdte van de accountantscontrole
- de daarvoor geldende normstellingen, en
- de daarbij te hanteren goedkeuring- en rapporteringstoleranties.

Voor de goedkeuring- en rapporteringstoleranties is uitgegaan van de wettelijk voorgeschreven maatstaven. +

Strekking controleverklaring accountant m.b.t. de rechtmatigheid en getrouwheid

	Goedkeurend	Met beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Goedkeuringstolerantie				
<ul style="list-style-type: none"> • fouten in de jaarstukken (% van lasten) 	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%
<ul style="list-style-type: none"> • onzekerheden in controle (% van lasten) 	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-
Rapporteringstolerantie	<ol style="list-style-type: none"> 1. De gemeenteraad heeft als maatstaf gesteld dat de accountant elke fout en onzekerheid vanaf € 125.000 rapporteert. 2. Voor de specifieke uitkeringen die op basis van de SISA verantwoord worden is de rapporteringstolerantie gelijk aan de BADO, namelijk voor uitkeringen met een omvang: <ul style="list-style-type: none"> • tot € 125.000 - € 12.500 • € 125.000 tot € 1.000.00 - 10% van de specifieke uitkering • vanaf € 1.000.000 - € 125.000 			

Uitgaande van de totale werkelijke uitgaven over 2019 van afgerond € 111 miljoen betekenen de genoemde percentages dat een totaalbedrag van afgerond € 1.110.000 aan fouten en een totaalbedrag aan onzekerheden van afgerond € 3.330.000 in de jaarrekening de goedkeurende strekking van de controleverklaring niet zullen aantasten.

Verbijzonderde interne controle

In de werkprocessen zijn interne beheersingsmaatregelen opgenomen. Binnen een werkproces worden de mutaties getoetst aan de wettelijke en eigen gemeentelijke regels en uitvoeringsvoorschriften.

Door middel van een verbijzonderde interne controle wordt een onafhankelijke controle van buiten het proces uitgevoerd. Hierbij wordt beoordeeld of de opzet van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) daadwerkelijk bestaat en werkt; met andere woorden worden de afspraken nageleefd en wordt er in overeenstemming met de regelgeving gehandeld.

De verbijzonderde interne controle is in 2019 uitgevoerd op basis van het Controleplan 2019. De omvang van het proces is van belang. In overleg met de accountant is de materialiteit hierin bepaald op € 693.000, afgeleid van de goedkeuringstolerantie van 1 % van de geraamde lasten van circa € 99 miljoen minus de controletolerantie van 30% (dus: 70% van 1% van € 99 miljoen). Naast de omvang (in euro) van het proces / de regeling wordt ook rekening gehouden met de volgende aspecten:

- complexiteit van de regelgeving;
- bevindingen van voorgaand jaar;
- wijzigingen in wet en regelgeving;
- getroffen interne beheersingsmaatregelen;

- mutaties in procedures / betrokken medewerkers;
- eventuele andere overwegingen (bijv. politieke focus);
- mate waarin IT-hulpmiddelen worden benut.

M.b.t. de laatste bullet: In toenemende mate worden de controles systeemtechnisch ingeregeld, dus aan de voorkant. Als gevolg hiervan verschuift de controle zich ook geleidelijk aan naar de betrouwbaarheid en juistheid van de werking van de IT-toepassingen.

In 2019 is landelijk door de accountancy, en dus ook in onze gemeente, de focus gelegd op de rechtmatige toepassing van de wettelijke aanbestedingsvereisten, i.c. de Europese aanbestedingsgrenzen. Dit heeft geleid tot een uitgebreide controleverantwoording hierover, waarvan de conclusie is dat we ondanks fouten in twee aanbestedingen (voor een bedrag van € 527.653) een goedkeurende accountantsverklaring ontvangen, zowel voor de rechtmatigheid als voor de getrouwheid.

De relevante voorwaarden van de gemeentelijke regelgeving zijn de voorwaarden m.b.t. recht, hoogte en duur.

Uitkomsten toetsing processen aan het voorwaarden criterium zijn:

Processen	Omvang in mln.	fout	onzekerheid
salarissen (personeel en bestuur)	€ 21,8 mln.	€ 0	€ 0
uitkeringen, loonkostensubsidie en minimabeleid	€ 8,4 mln.	€ 0	€ 0
WMO voorzieningen en huishoudelijke hulp	€ 3,8 mln.	€ 0	€ 0
WMO ondersteuning/begeleiding	€ 2,6 mln.	€ 0	€ 0
jeugdzorg	€ 7,3 mln	€ 0	€ 0
inkoop: aanbesteding, factuurverwerking, crediteuren en betaling	€ 60 mln.	€ 0	€ 0
grondexploitatie	€ 14,4 mln	€ 0	€ 0
verstrekke subsidies	€ 6,6 mln.	€ 0	€ 25.000
treasury	Variabel	€ 0	€ 0

verhuuropbrengsten	€ 1,2 mln.	€ 0	€ 0
belastingen, rechten en leges	€ 16,3 mln.	€ 0	€ 0

3. Jaarrekening

3.1 Balans per 31 december 2019

bedragen x 1.000			
ACTIVA	31-12-2019	31-12-2018	
Vaste activa			
<i>Immateriële vaste activa</i>		392	438
<ul style="list-style-type: none"> Bijdragen aan activa in eigendom van derden 	392	438	
<i>Materiële vaste activa</i>		95.148	94.942
Investeringen met een economisch nut			
<ul style="list-style-type: none"> overige investeringen met een economisch nut 	64.316	65.245	
<ul style="list-style-type: none"> investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding v.d. kosten een heffing kan worden geheven 	28.649	29.354	
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	2.183	344	
<i>Financiële vaste activa</i>		7.765	6.797
Kapitaalverstrekkingen aan:			
<ul style="list-style-type: none"> deelnemingen 	97	97	
Leningen aan:			
<ul style="list-style-type: none"> woningbouwcorporaties 	2.370	2.575	
<ul style="list-style-type: none"> deelnemingen 	310	465	
Overige langlopende leningen u/g	4.989	3.660	
Totaal vaste activa	103.305	102.177	
Vlottende activa			
<i>Vorraden</i>		6.875	16.399
Grond- en hulpstoffen:			
<ul style="list-style-type: none"> Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie 	6.867	16.390	
<ul style="list-style-type: none"> Gereed product en handelsgoederen 	8	9	
<i>Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar</i>		13.172	5.276
Vorderingen op openbare lichamen	3.812	3.390	
Deposito schatkistbankieren	5.498	435	
Overige vorderingen	3.862	1.452	
<i>Liquide middelen</i>		805	808
Banksaldi	805	808	
<i>Overlopende activa</i>		2.213	2.163
De van Europese en Ned. Overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met specifiek bestedingsdoel	88	200	
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die t.l.v. volgende begrotingsjaren komen	2.125	1.963	
Totaal vlottende activa	23.065	24.647	
Totaal-generaal	126.370	126.824	

bedragen x 1.000

PASSIVA	31-12-2019		31-12-2018	
Vaste passiva				
<i>Eigen vermogen</i>		31.574		32.856
Algemene reserves	26.415		27.580	
Bestemmingsreserves	4.854		5.406	
Gerealiseerde resultaat	305		-131	
<i>Vorzieningen</i>		6.410		6.176
Vorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.913		4.201	
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	2.160		1.843	
Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen	337		132	
<i>Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer</i>		69.918		77.372
Onderhandse leningen van:				
• binnenlandse banken en overige financiële instellingen	69.906		77.367	
Waarborgsommen	12		5	
Totaal vaste passiva	107.902		116.404	
Vlottende passiva				
<i>Netto vlottende schulden looptijd korter dan één jaar</i>		6.941		4.161
Overige kasgeldleningen	2.000		-	
Banksaldi	-		-	
Overige schulden	4.941		4.161	
<i>Overlopende passiva</i>		11.527		6.259
Totaal vlottende passiva	18.468		10.420	
Totaal generaal	126.370		126.824	
Borgstellingen waarborgfondsen met achtervang gemeente Montferland	63.812		71.729	
Garanties volkshuisvesting particulieren	46		46	
Garanties t.b.v. rechtspersonen	2.609		2.003	

3.2 Toelichting op de balans

(bedragen x € 1.000. Door deze afronding op veelvoud van duizend kunnen afrondingsverschillen optreden).

ACTIVA

Immateriële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2019
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	438			47	392
Totaal	438			47	392

Materiële vaste activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Overige investeringen met een economisch nut	65.245	64.316
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	29.354	28.320
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	344	2.183
Totaal	94.942	94.819

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen *	5.635	380				6.016
Woonruimten	96	2		3		95
Bedrijfsgebouwen	50.928	26		1.964	89	48.900
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	741	1.047		90		1.698
Vervoersmiddelen	514			104		410
Machines, apparaten en installaties	5.619	493		677		5.435
Overige materiële vaste activa	1.712	254		204		1.762

Totaal	65.245	2.202	3.041	89	64.316
---------------	---------------	--------------	--------------	-----------	---------------

Specificatie van de overige investeringen met economisch nut

Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Cumulatief besteed 2019
gronden en terreinen; Kruisallee, Pittelderstraat, Tolhuisstraat	375	380	380
Woonruimten; Plan bouw woningen Wilhelminastraat	39-	2	71
Bedrijfsgebouwen; restauratie Neije Raethuijs	756	26	822
Grond-weg waterbouwk. Kunstgrasvelden FC Bergh en VV Montferland 2019	956	1.047	1.047
Apparaten; 6 Sneeuwplougen en 1 strooier	114	96	96
Apparaten; Plotter/scanner Openbare Werken 2018	14	13	13
Apparaten; I-phones 2017 en I-pads	193	12	169
Apparaten; computerapparatuur (alle pc's) 2019	210	217	217
Apparaten; Laadpalen 2019	30	35	35
Installaties; glasvezel Gouden Handen+Matjeskolk	80	80	80
Apparaten; Huisvesting Politieke avond Montferland G Handen	48	40	40
Overige MVA; programmatuur Bevolking (Cipers)	50	10	55
Overige MVA; programmatuur Financien	220	105	105
Overige MVA; upgrade KA-software netwerksoftware 2018	100	101	101
Overige MVA; aanschaf GFT containers 2018	445	17	328
Overige MVA; document en record management systeem	75	17	75
Overige MVA; programmatuur midoffice	100	4	89
Totaal	3.727	2.202	3.723

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	29.354	375	132	947	28.649
Totaal	29.354	375	132	947	28.649

Specificatie investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Knelpunten wateroverlast 2019	50	20	20
Centrumplan riolering Lieve Vrouweplein	258	15	15
Centrumplan riolering Oranje-erf 2019	92	44	44
Rioolvervangng Meursweg	86	18	32
Renovatieronde drukriolering 2019	275	246	246
Vervanging pompunits drukriolering 2019	20	4	4
Vervanging rioolgemalen 2018	31	19	49
Vervanging rioolgemalen 2019	31	9	9
Totaal	843	375	418

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	344	1.839			2.183
Totaal	344	1.839			2.183

Specificatie van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Omschrijving	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2019	Cumulatief besteed t/m 2019
Reconstructie Drieheuvelenweg	858	73	186
Vervanging straatmateriaal 2018	530	71	142
Herinrichting Graaf Hendrikstraat Braamt	310	297	331
Reconstructie Sint Jansgildestraat Beek	900	48	67

Aanpassen rotonde Bievankweg-Ruigenhoek	360	418	418
Verkeersmaatregelen Zuidermarkweg 2019	60	4	4
Bloemenbuurt Didam 2019	300	119	119
Parkeervoorziening sportpark M.v.R 2019	148	16	16
Centrumplan Didam	7.665	793	884
Totaal	11.131	1.839	2.167

Het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa wordt in het onderstaande overzicht weergegeven.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings	Desinvesteringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekingen aan:					
Deelnemingen	97				97
Leningen aan:					
Woningbouwcorporaties	2.575			205	2.370
Deelnemingen	465			155	310
Overige langlopende leningen	3.660	1.515		186	4.989
Totaal	6.797	1.515		547	7.765

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 1-1-2019	Boekwaarde 31-12-2019
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	17.831	17.577	8.093
AF: voorziening verlies diverse projecten	-1.441	-1.187	-1.227
Balanswaarde	16.390	16.390	6.867
Gereed product en handelsgoederen	9	9	8
Totaal	16.399	16.399	6.875

Gronden in exploitatie

complex / omschrijving	balanswaarde 31-12-2018	boekwaarde 01-01-2019	mutaties 2019			boekwaarde 31-12-2019	voorziening verlieslatend complex		balanswaarde 31-12-2019
			lasten	baten	Winstneming		t/m 2018	2019	
I: WONINGBOUW:									
P.040 Vinkhof Zeddam	80	351	8	0	0	359	271	66	22
P.210 Zinderberg Kilder	457	791	16	0	0	807	334	175	298
P.370 Kerkwijk Didam	3.289	3.555	515	841	381	3.610	266	-266	3.610
P.420 Suibertusschool Stokkum	150	329	27	0	0	356	179	29	149
P.430 Trambaan Lengel	169	234	18	97	0	156	66	9	81
P.440 Steegseweg Beek	766	766	30	682	94	208	0	0	208
P.450 Mr.Vermeulenstr. Loerbeek	431	449	20	0	0	469	19	18	433
P.460 Eltenseweg Stokkum	-23	-23	1	0	-12	-34	0	0	-34
P.490 Diekmansweide 's-Heerenberg	91	91	14	0	-20	85	0	2	83
P.500 Roncallischool Zeddam	73	73	7	0	0	80	0	0	80
P.504 Emmerikseweg 's-Heerenberg	52	52	46	0	-14	83	0	0	83
P.507 Kloosterhof 's-Heerenberg	-366	-366	261	0	68	-36	0	0	-36
P.610 Sportveld Kilder	-26	-26	2	0	17	-6	0	0	-6
P.620 Hartjenshof Azewijn	31	31	2	0	-3	30	0	0	30
P.640 Klimop Polstraat Didam	-31	-31	41	0	-17	-7	0	0	-7
P.660 't Raland Didam	-133	-133	142	0	-38	-29	0	0	-29
P.670 Antoniuschool Nieuw Dijk	-132	-78	120	0	0	42	54	8	-20
subtotaal woongebieden	4.878	6.065	1.271	1.620	456	6.172	1.187	39	4.946

II: BEDRIJVENTERREIN:									
P.810 Euregionaal Bedrijventerrein	2.336	2.336	139	676	45	1.843			1.843
P.830 Matjeskolk Loerbeek	1.625	1.625	62	980	335	1.043			1.043
P.840 DocksNLD	7.551	7.551	521	13.859	4822	-965			-965
subtotaal bedrijventerreinen	11.512	11.512	723	15.515	5.202	1.921	0	0	1.921
Totaal wonen en bedrijven	16.390	17.577	1.993	17.135	5.658	8.093	1.187	39	6.867

Gereed product en handelsgoederen

Hierin zijn de volgende onderdelen opgenomen:

- Voorraad diesel Openbare Werken
- Voorraad Eigen Verklaringen Publiekszaken

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Saldo per 31-12-2019	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd saldo	
			31-12-2019	31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	3.812		3.812	3.390
Overige vorderingen	5.559	1.697	3.862	1.452
Totaal	9.371	1.697	7.674	4.842

De vorderingen op openbare lichamen zijn niet meegenomen bij de bepaling voorziening oninbaarheid. Dit is niet noodzakelijk.

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Deposito schatkistbankieren	5.498	435
Totaal	5.498	435

Overige vorderingen	Saldo per 31-12-2019	Voorziening oninbaarheid
Debiteuren algemeen	2.795	12
Debiteuren belastingen	376	21
Debiteuren sociale zaken	2.389	1.664
Totaal	5.559	1.697

Liquide middelen	31-12-2019	31-12-2018
Banksaldi	805	808
Totaal	805	808

Overlopende activa

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Van overheid nog te ontvangen voorschotten uitkeringen specifiek bestedingsdoel	88	200
Overige nog te ontvangen bedragen	1.682	1.597
Vooruitbetaalde bedragen	399	366
Totaal	2.170	2.163

Nog te ontvangen vorderingen met een specifiek bestedingsdoel

Omschrijving	saldo 31-12-2018	toevoegingen	vrijgevallen bedragen	saldo 31-12-2019
Provinciale subsidie instandhouding gemeentelijke monumenten 2019		6		6

Provinciale subsidie riolering spoorverdubbeling	161		161	0
Min SZW afrekening BBZ declaratiedeel en aanvullend budget	15	80	15	80
Min BZK DigID vergoeding 4e kwartaal 2019		3		3
Min BZK afrekening Algemene Uitkering 2018	24		24	0
Totaal	200	88	200	88

Specificatie overige nog te ontvangen bedragen

Omschrijving	bedrag
Vitens rentevergoeding lening 2019	5
Afrekening rioolheffing 2019	132
Afvalstoffenheffing afrekening DIFTAR 2019	690
Toeristenbelasting 2019	384
Afrekening afval Nedvang plastic	240
Afrekening doelgroepenvervoer	58
Detachering personeel	36
Bijdrage gebruikers brede scholen Didam	13
Liquidatie RAL	47
Bijdrage extra kosten sportpark	82
Ontvangsten WMO - Jeugd	44
Ontvangsten niet bestemd voor Montferland	-4
Totaal	1.726

Specificatie vooruitbetaalde bedragen

Omschrijving	bedrag
Automatisering service- onderhouds- en leasecontracten 2020 ev	100
Lidmaatschappen, abonnementen en contributies 2020	53
Onderhouds- dienstverlening en leasecontracten 2020	43
Pensioenpremie wethouders 2020	20
Doelgroepenvervoer Arnhem-Nijmegen voorschot 1eKW2020	141
Gelderland herdenkt 75 jaar vrijheid	42
Totaal	399

PASSIVA**Eigen vermogen**

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Algemene reserves *	26.415	27.580
Bestemmingsreserves	4.854	5.406
Subtotaal	31.269	32.986
Gerealiseerde resultaat	305	- 131
Totaal	31.574	32.856

Voor een verloopoverzicht per reserve wordt verwezen naar de toelichting op de reserves.

Voorzieningen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Risicovoorzieningen	3.913	4.201
Egalisatievoorzieningen	2.160	1.843
voorziening bijdr. toek. vervangingsinvest. waarv een heffing wordt geheven	337	132
Totaal	6.410	6.176

Voor een verloopoverzicht per voorziening wordt verwezen naar de toelichting op de voorzieningen.

Toelichting reserves

Bedragen x € 1.000

Reserve	Saldo per 31-12-2018	Vermeerdering wegens inflatiecorrectie	overige vermeerderingen	verminderingen	Saldo per 31-12-2019
Algemene reserves					
Algemene Reserve	6.743		2.288	-3.453	5.578
Grondexploitatie	5.000		2.186	-2.186	5.000
Saldo rekening	-131		131		0
Verkoop aandelen NUON	15.837				15.837
Totaal Algemene reserves	27.449		4.605	-5.639	26.415
Bestemmingsreserves					
<i>Bestedingsfunctie</i>					
Monumentenzorg Svn	90				90
Masterplan 's-Heerenberg	350		63		413
OLIE	25			-25	0

<i>Egalisatiefunctie</i>					
Kwaliteitsimpuls gem.organisatie	400		179	-522	57
Egalisatiereserve Afvalstoffenheffing	260			-260	0
Egalisatiereserve decentralisaties Sociaal Domein	144		917	-1.061	0
Onderhoud riolering en rioolrenovaties	680		456		1.136
Reserve kunstgrasvelden	100		50		150
Speellocaties	132		36		168
Onderuitputting Algemene Uitkering Gemeentefonds	0		180	-180	0
<i>Dekkingsreserve kapitaallasten</i>					
Onderwijshuisvesting	1.146	17	1.845	-2.152	856
Kap.lasten Sportcompl. Montferland (SCM)	1.080	16		-127	969
Centrumplan Didam	1.000	15			1.015
Totaal bestemmingsreserves	5.406	48	3.726	-3.798	5.382
Eindtotaal	32.856	48	8.331	-9.966	31.269

Hierna worden de mutaties 2019 toegelicht.

ALGEMENE RESERVE

Algemene reserve

De Algemene reserve fungeert als algemeen dekkingsmiddel. De overschotten dan wel tekorten van de jaarrekening worden gemuteerd in de Algemene Reserve.

Saldo per 1 januari 2019	6.743
<i>Toevoegingen</i>	
Vrijval reserve grondexploitatie in verband met overschrijding maximale omvang van € 5 miljoen	1.809
Saldo 2e marap	479
Subtotaal toevoegingen	2.288

<i>Onttrekkingen</i>	
Saldo jaarrekening 2018	-311
Saldo begroting 2019	- 837

Saldo berap 2019	-1.800
Aanpassingen sportparken ivm fusies voetbalverenigingen	-480
Motie Kasteelstad	-25
Subtotaal onttrekkingen	- 3.453
Saldo per 31 december 2019	5.579

Het saldo van de Algemene Reserve voor bestemming bedraagt per 31 december 2019 € 5.579.000 positief. Dit bedrag is exclusief het saldo van de jaarrekening 2019.

Wij verwachten voor de komende jaren de volgende toevoegingen en onttrekkingen:

Toevoegingen

- vrijval voorziening afwaardering grondexploitatie Lengel-'s-Heerenberg Oost ad € 740.000;

Onttrekkingen

- bijdrage voor kunstgras voor twee voetbalverenigingen voor een bedrag van € 514.000;
- negatief saldo begroting 2020 van € 302.000

Reserve grondexploitatie

Deze reserve fungeert als buffer voor de risico's van de grondexploitatie. De reserve wordt gevoed door voordelige resultaten op grondexploitaties. Voor deze reserve is bij de Nota Reserves en Voorzieningen 2018 een minimaal gewenste omvang van € 2,5 mln. vastgesteld en een maximale omvang van € 5 mln. In 2019 is een bedrag van ruim € 0,8 mln. vrijgevallen en toegevoegd aan de Algemene reserve.

Saldo per 1 januari 2019	5.000
<i>Toevoegingen</i>	
Verlaging verliesvoorzieningen	266
Vrijval voorziening bedrijvenpark A18 Doetinchem	1.137
Winstnemingen diverse complexen woningbouw	403
Winstnemingen diverse complexen bedrijfsterreinen	380
Subtotaal toevoegingen	2.186

<i>Onttrekkingen</i>	
Rentelasten ruilgronden	- 8
Advieskosten voorbereiding bouwgrondexploitatie	- 62
Actualisatie nota grondbeleid	- 1
Toename diverse verliesvoorzieningen	- 306
Vrijval reserve in verband met overschrijding maximale omvang van € 5 mln.	- 1.809
Subtotaal onttrekkingen	- 2.186
Saldo per 31 december 2019	5.000

Saldo rekening (2018)

Jaarlijks wordt het jaarresultaat van het voorgaande dienstjaar tijdelijk geparkeerd op deze reserve. Na het raadsbesluit in het volgende dienstjaar wordt het saldo verrekend met de Algemene Reserve.

Saldo per 1 januari 2019	-131
<i>-131 Toevoegingen</i>	
Toevoeging gerealiseerd resultaat 2018	131
Subtotaal toevoegingen	131

<i>Onttrekkingen</i>	
Er hebben geen onttrekkingen plaatsgevonden in 2019	0
Subtotaal onttrekkingen	0
Saldo per 31 december 2019	0

Verkoop aandelen NUON

Deze reserve is gevormd uit verkoop van de aandelen Nuon in 2009. In 2019 hebben geen mutaties plaatsgevonden.

BESTEMMINGSRESERVES (bestedingsfunctie)Monumentenzorg SVn

Doel van deze reserve is tegenhanger van het revolving fund bij het Bouwfonds welke laagrentende leningen verstrekt voor groot onderhoud en restauraties van monumenten. Voeding heeft eenmalig plaatsgevonden. Inmiddels is er een provinciale subsidieregeling waar eigenaren van monumenten gebruik van kunnen maken. De laatste lening wordt afgelost in 2026.

In 2019 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.

Masterplan 's-Heerenberg

Deze reserve dient ter afdekking van tekorten van de ontwikkeling van het masterplan te 's-Heerenberg (project revitalisering 's-Heerenberg). Dit project is in 2019 administratief afgesloten. Toekomstige uitgaven worden nog met deze reserve verrekend.

<i>Toevoegingen</i>	
Afwikkeling project revitalisering centrum 's-Heerenberg	10
Winstnemingen projecten Kloosterhof en Emmerikseweg	53
Totaal	63

Er hebben geen onttrekkingen aan deze reserve plaatsgevonden.

OLIE

Deze reserve is gevormd bij het vaststellen van de begroting 2017. De reserve OLIE (Ondersteuning Leefbaarheids Initiatieven d.m.v. Euro's) is ingesteld om projecten aan te jagen en te stimuleren in het kader van leefbaarheid. Hiervoor is een gedeelte van de Algemene reserve aangewezen als bestemmingsreserve (€ 250.000).

<i>Onttrekkingen</i>	
Uitvoering motie OLIE (subsidie leefbaarheidsinitiatieven Stokkum)	-25
Totaal	-25

BESTEMMINGSRESERVES (egalisatiefunctie)**Kwaliteitsimpuls gemeentelijke organisatie**

De reserve is gevormd ter bekostiging van de aanpak van knelpunten bij de verbetering van de gemeentelijke organisatie. Beschikbaar voor maatwerk aanpassingen en dekking van aanvullende stortingen in de voorziening verplichtingen personeel.

<i>Toevoegingen</i>	
Voordelig saldo loonkosten 2019	179
Totaal	179

<i>Onttrekkingen</i>	
Nadelig saldo voeding voorziening knelpunten personeel	-522
Totaal	-522

Egalisatiereserve afvalstoffenheffing

Deze egalisatiereserve is in het verleden gevormd uit het voordelig saldo kosten afvalinzameling etc. / opbrengst afvalstoffenheffing. Deze reserve is eind 2019 uitgeput.

In 2019 hebben geen toevoegingen plaatsgevonden.

Onttrekkingen	
Kostendekking 2019	-260
Totaal	-260

Reserve decentralisaties sociaal domein

Deze reserve dient om fluctuaties in de uitgaven op het sociaal domein op te vangen. De jaarlijkse resultaten op het gebied van Participatie, Jeugdzorg en WMO worden verrekend met deze reserve.

Toevoegingen	
Positief saldo BUIG (berap 2019)	917
Totaal	917

Onttrekkingen	
Bijdrage ter dekking tekorten sociaal domein 2019	- 1.061
Totaal	- 1.061

Onderhoud riolering en rioolrenovaties

In 2015 is het GRP geactualiseerd. Alle kosten van onderhoud en vervanging van riolering zijn hierin opgenomen over een periode van 60 jaar. Op basis van de notitie riolering van de commissie BBV van november 2014 kunnen alleen gerealiseerde efficiency resultaten op de riolering aan deze reserve worden toegevoegd. In 2020 wordt het GRP geactualiseerd.

Toevoegingen	
Kostendekking riolering 2019	456
Totaal	456

In 2019 hebben geen onttrekkingen aan deze reserve plaatsgevonden.

Kunstgrasvelden

Deze reserve dient ter dekking van de bijdrage van de gemeente aan de voetbalverenigingen DVC'26 en MvR in 's-Heerenberg ter vervanging van de kunstgrasvelden. Voor beide verenigingen gaat het om 1 kunstgrasveld.

Toevoegingen	
Jaarlijkse toevoeging	50
Totaal	50

Reserve speellocaties

Bij de vaststelling van het beleidsplan "Spelen in Montferland" op 17 december 2015 heeft de gemeenteraad besloten om met ingang van de jaarrekening 2015 een bestemmingsreserve (met egalisatiefunctie) voor speellocaties te vormen. De overschotten op rekeningbasis worden aan deze reserve toegevoegd. Conform het beleidsplan wordt vanaf 2019 actief ingestoken op de aanleg van nieuwe kansen. De extra lasten kunnen dan worden gedekt middels een onttrekking aan deze bestemmingsreserve.

Toevoegingen	
Voordelig saldo kostenplaats speelvoorzieningen	36
Totaal	36

In 2019 hebben geen onttrekkingen aan deze reserve plaatsgevonden.

Onderuitputting Algemene uitkering

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2018 is besloten een bestemmingsreserve te vormen in verband met verwachte onderuitputting bij het Rijk in 2018. Een en ander op basis van de decembercirculaire 2018.

De werkelijke onderuitputting 2018 is verwerkt in de meicirculaire 2019.

Toevoegingen	
Vaststelling jaarrekening 2018	180
Totaal	180

Onttrekkingen	
Verwerking meircirculaire 2019 in de bestuursrapportage	- 180
Totaal	- 180

Dekkingsreserves**Onderwijshuisvesting**

Deze reserve is bedoeld om uitgaven inzake onderwijshuisvesting gelijkmatig over de verschillende jaren te verdelen. Het saldo van baten en lasten op onderwijshuisvesting wordt verrekend met deze reserve. De uitgaven betreffen met name kapitaallasten.

Toevoegingen	
Rente 2019	17
Toevoeging fictief budget	1.845
Totaal	1.862

Onttrekkingen	
Verrekening saldo lasten en baten	- 1.391
Vrijval	-761
Totaal	- 2.152

Reserve kapitaallasten nieuwbouw SCM

Deze reserve is bestemd voor dekking van de optredende kapitaallasten van het Sportcomplex Montferland in 's-Heerenberg.

Toevoegingen	
Rentetoevoeging 2019	16
Totaal	16

Onttrekkingen	
Kapitaallasten	- 127
Totaal	- 127

Centrumplan Didam

De reserve Centrumplan Didam dient ter dekking van een deel van de kapitaallasten van de investeringen voor het centrumplan in Didam. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2015 is besloten om een bedrag van € 1 miljoen toe te voegen aan deze reserve.

Toevoegingen	
Rentetoevoeging 2019	15
Totaal	15

Toelichting voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Naam voorziening	Saldo per 31-12-2018	overige vermeerderingen	aanwending	vrijval	Saldo per 31-12-2019
<i>Risicovoorziening</i>					
Verplichtingen personeel	509	679	-119	-157	911
Verplichtingen wethouders	2.092	530	-83		2.539
Voorziening grondexploitatie A18 bedrijvenpark D'chem	1.600			-1.138	463
Totaal Risicovoorzieningen	4.201	1.209	-202	-1.295	3.913
<i>Egalisatievoorzieningen</i>					
Groot onderhoud sportcomplex	352	64	-22		394
Openbare ruimte	446	1.046	-842		649
Onderhoud gebouwen en accommodaties	1.045	329	-83	-175	1.117
Totaal Egalisatievoorzieningen	1.843	1.439	-947	-175	2.160
<i>Bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven</i>					
Riolering (vervangingsinv.)	132	336	-132		132
Totaal Bijdrage aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven	132	336	-132		336.667
Eindtotaal	6.176	2.985	-1.281	-1.470	6.410

RISICOVOORZIENINGENVerplichtingen personeel

Deze voorziening is gevormd ter oplossing van personele problemen waarvan de financiële omvang bekend is. Op basis van berekening van de verwachte uitgaven wordt de voorziening gevoed, waarna in de volgende jaren de afwikkeling plaatsvindt.

<i>Vermeerderingen</i>	
Aanvullende storting 2019	679
Totaal	679

<i>Verminderingen</i>	
Uitgaven 2019	- 276
Totaal	-276

Verplichtingen wethouders

Deze voorziening is gevormd om het berekende risico bij wettelijke verplichtingen (pensioenen) af te dekken.

<i>Vermeerderingen</i>	
Reguliere storting 2019 en aanvulling op basis van financieel jaarverslag APPA (betreft 50% van de verplichte toevoeging).	529
Totaal	529

<i>Verminderingen</i>	
Onttrekking i.v.m. werkelijke pensioenuitkeringen t.b.v. gewezen wethouders	- 83
Totaal	- 83

Grondexploitatie A18 Bedrijvenpark

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat voor voorziene verliezen direct een voorziening moet worden getroffen ter grootte van dit verlies. De gemeente Doetinchem heeft voor het Bedrijvenpark A18 in de jaarrekening 2019 de gevormde voorziening kunnen verlagen. De andere drie gemeenten (Bronckhorst, Oude IJsselstreek en Montferland) moeten voor hun aandeel voor de verplichting tot betaling aan de gemeente Doetinchem de voorziening navenant verlagen. Voor Montferland gaat het om een verlaging van € 1.137.500. Dit bedrag kan vrijvallen.

<i>Verminderingen</i>	
Vrijval 2019	-1.137
Totaal	-1.137

EGALISATIEVOORZIENINGENGroot onderhoud sportcomplex

Deze voorziening is gevormd om de kosten van groot onderhoud van het Sportcentrum Montferland gelijkmatig over de jaren te spreiden.

<i>Vermeerderingen</i>	
Reguliere storting 2019	64
Totaal	64

<i>Verminderingen</i>	
Uitgaven 2019	- 22
Totaal	- 22

Openbare Ruimte

Deze voorziening bestaat onderliggend uit de volgende voorzieningen: groot onderhoud wegen, vervanging lichtmasten en groot onderhoud civiele kunstwerken. Deze voorziening is gevormd om de betreffende kosten gelijkmatig over de jaren te spreiden. De bijbehorende beleidsplannen zijn actueel.

<i>Vermeerderingen</i>	
Reguliere storting 2019	1.046
Totaal	1.046

<i>Verminderingen</i>	
Uitgaven 2019 op basis van de beheers- en beleidsplannen.	-842
Totaal	-842

Onderhoud gebouwen en accommodaties

Deze voorziening is gevormd om kosten van groot onderhoud van gemeentelijke accommodaties gelijkmatig over de jaren te spreiden. In 2016 is het meerjarig onderhoudsplan geactualiseerd. In 2020 zal de volgende actualisatie plaatsvinden.

<i>Vermeerderingen</i>	
Conform onderhoudsplanningen	329
Totaal	284

<i>Verminderingen</i>	
Uitvoering groot onderhoud 2019	- 83
Vrijval voorziening gemeentewerf Didam	-23
Vrijval voorziening de Zomp	-112
Vrijval voorziening grafmonumenten	-40
Totaal	- 258

Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.

Riolering (kapitaallasten)

Op basis van artikel 44, lid 1 BBV mag een voorziening worden gevormd door bijdragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen riolering. Deze voorziening is gevormd conform het GRP 2015-2020 uit de ontvangen rioolheffingen en dient om de kapitaallasten voor de riolering op de langere termijn te drukken. In 2019 is de vermeerderingen uit 2018 onttrokken aan de voorziening en toegevoegd aan het krediet "Gemeentelijk rioleringsplan 2003".

<i>Vermeerderingen</i>	
Reguliere storting 2019 conform GRP	337
Totaal	337
<i>Verminderingen</i>	
Toevoeging aan krediet Gemeentelijk rioleringsplan 2003.	-132
Totaal	-132

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans vaste schulden met een looptijd langer dan een jaar is als volgt:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Onderhandse leningen:		
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	69.906	77.367
Subtotaal	69.906	77.367
Waarborgsommen	12	5
Totaal	69.918	77.372

In het onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2019:

Omschrijving	Saldo 31-12-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2019
--------------	------------------	-----------------	-------------	------------------

Onderhandse leningen	77.367		7.461	69.906
Waarborgsommen	5	14	7	12
Totaal	77.372	14	7.468	69.918

De totale rentelast voor het jaar 2019 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt: 1.759

Flottende passiva

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Schulden < 1 jaar	6.941	4.161
Banksaldi		
Overlopende passiva	11.527	6.259
Totaal	18.468	10.420

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Overige kasgeldleningen	2.000	
Overige schulden	4.941	4.161
Banksaldi		
Totaal	6.941	4.161

Overlopende passiva

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Nog te betalen bedragen	10.998	6.056
Vooruit ontvangen bedragen	31	133
Ontvangen voorschotten Rijk (art.49)	498	
Ontvangen voorschotten EU		70
Totaal	11.527	6.259

Specificatie nog te betalen bedragen

Omschrijving	bedrag
Transitorische rente	428
Personeel van derden ca.	94
Afrekening energiekosten div locaties	31
Werkzaamheden derden, adviezen, diensten etc	76
Afvalinzameling verwerking	119
Diverse bijdragen en (exploitatie) subsidies	231
Bijdrage en VPB DocksNLD	8.802
Kosten WMO - Jeugd	992
Verplichtingen personeelszaken	72

Afrekening Laborijn	35
Afrekening RDL	135
Afdracht legeskas publiekszaken	6-
Voorschotten-Inhoudingen SOZA	11-
Totaal	10.998

Nog te betalen jeugdzorg:

Op basis van de door zorgaanbieders, gemeenten in de regio Achterhoek en de Bovenregionaal Jeugdhulp G7 verstrekt facturen, productieverantwoordigen en opgaven onderhanden werk is een zo goed als mogelijk onderbouwde inschatting van de lasten van de jeugdhulp gemaakt en verwerkt in deze jaarrekening. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt u verwezen naar paragraaf H Rechtmatigheid van het jaarverslag.

Specificatie vooruitontvangen bedragen

Omschrijving	bedrag
Bijdrage gemeenten Stresstest wateroverlast	8
Bijdrage zwerfafvalvergoeding	10
Bijdrage gemeente Doetinchem ontbijt 75 jaar vrijheid	4
Directeuren Netwerk Achterhoek saldo 2019 naar 2020	8
Huur kantoorruimte politie 1e h/j 2020	2
Totaal	31

Specificatie ontvangen voorschotten Rijk (art.49)

Omschrijving	Saldo per 31-12-2018	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo per 31-12-2019
SU: SPUK Specifieke Uitkering Sport		373	257	116
SU: OAB Onderwijs Achterstanden Beleid		608	226	382
Totaal		980	482	498

De ontvangen voorschotten EU kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Omschrijving	Saldo per 31-12-2018	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo per 31-12-2019
SU: Interreg V Zicht op heden en verleden		70	70	
Totaal		70	70	

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

In 2019 geldt een exploitatieovereenkomst met Sportfondsen m.b.t. zwembad de Hovert. Deze is sinds 2017 van kracht voor een periode van 4 jaar (tot en met 2020). Deze overeenkomst regelt dat de gemeente vaste bedragen beschikbaar stelt (€ 162.662,- voor de exploitatie en € 35.000,- voor het onderhoud). De risico's worden gedragen door Sportfondsen en niet door de gemeente. De overeenkomst eindigt per 1-1-2021, maar opgenomen is een optionele verlenging tot 1-1-2022. Eind 2019 heeft de gemeenteraad besloten dat de huidige overeenkomst eindigt per 1-1-2021. De gemeenteraad heeft opdracht gegeven te onderzoeken of het mogelijk is met een jaarlijkse

exploitatiebijdrage van maximaal € 152.000,- een zwemvoorziening in Didam in stand te houden, waarbij het gebouw wordt overgedragen aan de nieuwe exploitant.

Voor sportcomplex Montferland bestaat een exploitatieovereenkomst. De overeenkomst loopt door tot 2030. In de afrekening 2019 is een bedrag opgenomen van € 420.000.

Afvalverwerking:

De verwerking van al het restafval uit huishoudens in Montferland geschiedt per 1-1-2020 door Attero BV. Daarvoor loopt een contract tot 31-12-2024. Per 1-1-2020 bedraagt het tarief € 101,50 per ton. (Dit bedrag is exclusief btw en afvalstoffenbelasting van € 32,12 per ton) Het tarief wordt jaarlijks geïndexeerd (loon en prijspeilwijzigingen) overeenkomstig artikel 4.2. van de overeenkomst.

Voor de verwerking van het groente-, fruit- en tuinafval loopt sedert 1-1-2018 een contract met Remondis Dusseldorp BV. Per 1 januari 2020 bedraagt het tarief € 45,45 per ton. Het tarief wordt jaarlijks geïndexeerd (loon en prijspeilwijzigingen) overeenkomstig artikel 5.4. van de overeenkomst. Het contract eindigt op 31-12-2021.

Vakantiedagen:

Eind 2019 bedraagt het saldo verlofuren 13.322.

Dit vertegenwoordigt een bedrag van € 494.000, uitgaande van een gemiddeld uurloon.

Opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen

Geldnemer	Aard/Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage Borgstelling	Restant 31-12-2018	Restant 31-12-2019	waarvan door gemeente gewaarborgd
Sportverenigingen	uitbr./bouw park/clubgebouw	1.044	100%	426	569	569
Sportverenigingen	sportleningen 50% SWS	157	50%	92	84	42
Stg Huis Bergh	restaurantie kasteel	173	100%	75	70	70
Vitens NV	aansl.sup.onrend.panden	189.200		6.807	6.807	185
Stg Plavei	vervolg BNG lening 68857	1.743	100%	1.743	1.743	1.743
Stg Plavei	woningb.achtervang WSW	138.270	50%	130.584	115.862	57.931
Stg Woonzorg Nederland	woningb.achtervang WSW	11.013	50%	10.021	9.761	4.881
Stg Vestia	woningb.achtervang WSW	2.000	50%	2.000	2.000	1.000
Gewaarborgde leningen		343.600		151.748	136.896	66.421

Ontwikkelingen na balansdatum

Het COVID-19 (corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Schatkistbankieren

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
	Verslagjaar			
Drempelbedrag	653			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	433	515	567	554
Ruimte onder het drempelbedrag	220	138	86	99
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag				
	Verslagjaar			
Begrotingstotaal verslagjaar	87.104			
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	87.104			
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
Drempelbedrag	653			
(2) Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	39.003	46.870	52.151	50.969
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	433	515	567	554

3.3 Overzicht van baten en lasten over 2019

Programmarekening over het jaar 2019

(Bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2018			Begroting 2019 voor wijziging			Begroting 2019 na wijziging			Realisatie 2019		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Omschrijving programma												
Relatie inwoners en bestuur	-4.629	2.681	-1.948	-4.442	1.866	-2.576	-4.689	1.346	-3.343	-4.966	1.386	-3.580
Ruimtelijke ontwikkeling	-6.137	4.672	-1.465	-1.992	524	-1.468	-2.169	900	-1.269	-5.561	4.750	-811
Beheer leefomgeving	-11.824	7.893	-3.932	-12.498	7.707	-4.791	-12.576	7.827	-4.749	-12.733	7.984	-4.749
Economie en toerisme	-1.218	3.743	2.525	-896	439	-457	-925	606	-318	-20.065	22.460	2.395
Gezondheid en bevord. gezonde leefstijl	-3.880	589	-3.292	-3.796	510	-3.286	-4.711	750	-3.962	-4.537	897	-3.640
Jeugd, onderwijs en cultuur	-20.589	2.057	-18.532	-18.122	1.896	-16.226	-20.309	2.066	-18.244	-19.798	1.699	-18.099
Maatsch. ondersteuning en veiligheid	-12.719	741	-11.978	-12.280	622	-11.658	-13.945	450	-13.495	-13.805	495	-13.310
Werk en inkomen	-15.228	7.960	-7.268	-16.415	8.108	-8.307	-15.135	7.537	-7.598	-15.065	7.293	-7.771
Sub-totaal programma's	-76.225	30.337	-45.888	-70.441	21.673	-48.769	-74.459	21.482	-52.977	-96.530	46.964	-49.566
Algemene dekkingsmiddelen	-2.784	60.028	57.244	-2.519	60.451	57.932	-2.414	61.858	59.444	-2.993	62.944	59.951
Overhead en ondersteuning	-11.476	1.242	-10.234	-12.140	1.008	-11.132	-11.368	1.031	-10.337	-11.409	949	-10.461
Vennootschapsbelasting	22	0	22	0	0	0	0	0	0	-1.206	0	-1.206
Sub-totaal overig	-14.238	61.270	47.032	-14.660	61.459	46.800	-13.781	62.889	49.108	-15.608	63.892	48.284
Saldo van lasten en baten	-90.463	91.607	1.144	-85.101	83.132	-1.969	-88.241	84.372	-3.869	-112.138	110.857	-1.281
Mutaties reserves												
Relatie inwoners en bestuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ontwikkeling	-540	1.434	894	0	53	53	0	68	68	-722	2.186	1.464
Beheer leefomgeving	-649	314	-335	-114	150	36	-186	230	44	-466	260	-206
Economie en toerisme	-3.027	0	-3.027	0	0	0	0	25	25	-1.517	25	-1.492
Gezondheid en bevord. gezonde leefstijl	0	30	30	0	0	0	0	574	574	0	481	481
Jeugd, onderwijs en cultuur	-50	352	302	-50	127	77	-50	280	230	-86	152	66
Maatsch. ondersteuning en veiligheid	-1.816	4.581	2.765	-1.805	2.805	1.000	-1.837	2.937	1.100	-1.845	3.276	1.431
Werk en inkomen	0	0	0	0	0	0	-917	192	-725	-980	0	-980
Algemene dekkingsmiddelen	-2.886	952	-1.934	-34	836	802	-824	3.377	2.553	-2.826	3.649	823
Overhead en ondersteuning	0	30	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sub-totaal mutaties reserves	-8.968	7.693	-1.275	-2.003	3.971	1.968	-3.814	7.683	3.869	-8.442	10.029	1.587
Saldo dienstjaar	0	131	131	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-99.431	99.431	0	-87.104	87.103	-1	-92.055	92.055	0	-120.580	120.886	306

3.4 Waarderingsgrondslagen

3.4 Waarderingsgrondslagen

Bij het samenstellen van de rekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. wettelijke bepalingen inzake jaarverslaglegging;
2. waarderingsgrondslagen;
3. grondslagen ter bepaling van het saldo c.q. resultaat.

Zowel de verschillen tussen de jaarrekening 2018 en de jaarrekening 2019 alsmede de verschillen tussen de begroting 2019 en de jaarrekening 2019 zijn op de beleidstaken afzonderlijk toegelicht.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Afschrijvingstermijnen

Materiële vaste activa	
<i>Activa derden</i>	
nieuwbouw	40 jaar
verbouw / uitbreiding	25 jaar
bijdrage restauratie	25 jaar
<i>Gronden en terreinen</i>	
ondergrond gebouwen, sportvelden en overige ondergrond	geen afschrijving
<i>Woningen/bedrijfsgebouwen</i>	
nieuwbouw	40 jaar
verbouw/uitbreiding en restauratie	25 jaar
(kleinere) bouwkundige aanpassingen (w.o. ARBO voorzieningen)	10 jaar
aankoop bestaand gebouw	25 jaar
semipermanente gebouwen	15 jaar
technische installaties gebouwen (CV installaties, liften, afzuigers)	15 jaar
airconditioning en beveiliging	10 jaar
terreininrichting (hekwerken, tuin, parkeerruimte)	20 jaar
meubilair/stoffering (bureaustoelen, koffieautomaten, gordijnen, etc.)	10 jaar
bureaus, kasten	20 jaar
paternosterkasten	15 jaar
<i>Woonwagens</i>	
nieuwbouw en standplaatsen	25 jaar
<i>Schoolgebouwen/gymnastiekaccommodaties</i>	
1e inrichting gebouw/lokaal	20 jaar
Overige (zie onder woningen / bedrijfsgebouwen)	
<i>Vervoermiddelen</i>	
overige voertuigen	8 tot 15 jaar

<i>Machines, apparaten en installaties</i>	
computerapparatuur (servers, printers, etc.)	4 jaar
computerprogrammatuur (incl. implementatiekosten)	5 jaar
verbindingsmiddelen (C2000, telefooncentrale, mobilfoon)	7 jaar
overige apparatuur	8 tot 10 jaar
<i>Overige activa</i>	
containers vuilverzameling, afvalbakken	10 jaar
luchtfoto's	3 jaar
<i>Grond, weg- en waterbouw</i>	
aanleg/herinrichting wegen incl. fiets- en voetpaden (max.)	20 jaar
openbare verlichting (armaturen)	20 jaar (max.)
openbaar groen (parken etc.)	20 jaar (max.)
straatmeubilair	10 jaar (max.)
verkeerslichtinstallaties	15 jaar (max.)
aanleg sportvelden (groene sportvelden, tennisbanen, wetervelden)	15 jaar (max.)
<i>Riolering</i>	
GRP aanleg en vervanging riool	60 jaar
GRP drukriolering	45 jaar
GRP elektromechanisch	15 jaar

Overig

Verder wordt rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Activa met een verkrijgingprijs van minder dan € 15.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Deze worden altijd geactiveerd.
- Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut, zoals bedoeld in artikel 35 lid 1c van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, worden verstaan investeringen in aanleg en onderhoud van: (inrichting) wegen, waterwegen; civiele kunstwerken, groen en kunstwerken.
- Investeringen voor aankoop en vervaardiging van activa met een meerjarig maatschappelijk nut, waartoe is besloten na 1 januari 2017, worden onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. Het actief wordt lineair afgeschreven over de verwachte levensduur van het actief met een maximum van 20 jaar.
- De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs, verminderd met eventueel ontvangen bijdragen of onttrekkingen aan voorzieningen en afschrijvingen.
- Afschrijving van de activa vindt plaats op lineaire of annuïteiten basis met in achtname van de verwachte gebruiksduur of nuttigheidsduur van het object.
- Het komt voor dat een (vervanging)investering pas in de loop van het jaar plaatsvindt. Het is dan niet reëel om over een volledig jaar af te schrijven. Als uitgangspunt is genomen dat over investeringen die plaatsvinden in de loop van het jaar niet wordt afgeschreven. De eerste afschrijving vindt plaats in het volgende boekjaar.
- Bij de behandeling van de begroting 2016 is een nieuw gemeentelijke rioleringsplan (GRP) voor de gemeente Montferland vastgesteld voor de jaren 2016 t/m 2020.
- De waardering van de overige activa en passiva geschiedt in het algemeen tegen de nominale waarden. Wanneer hiervan wordt afgeweken, is dit in de toelichting van de desbetreffende post vermeld.

- De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Hierop wordt in beginsel geen afschrijving toegepast. Wanneer hiervan wordt afgeweken, is dit in de toelichting bij de betreffende post vermeld.
- De debiteuren zijn opgenomen voor de nominale waarde. Oninbare posten < 1 jaar en kwijtgescholden belastingen worden functioneel geboekt, d.w.z. rechtstreeks ten laste van de exploitatierekening; oninbare privaat- en publiekrechtelijke vorderingen (>1 jaar) zijn ten laste geboekt van de voorziening dubieuze debiteuren.
- Reserves worden gevormd conform door de raad ter zake genomen besluiten. Ook onttrekkingen aan deze reserves geschieden door conform daartoe strekkende raadsbesluiten. Afwijkingen ten opzichte van de begroting lopen via de winstbestemming.
- Bestemmingsreserves zijn voor een specifiek doel afgezonderde bestanddelen van het eigen vermogen.
- Voorzieningen worden op grond van meerjarenramingen gevormd om fluctuaties in exploitatiekosten en risico's te kunnen opvangen. Jaarlijks worden de voorzieningen, zo nodig via extra dotaties, op het gewenste niveau gebracht. Het gewenste niveau betekent niet te hoog, maar zeker niet te laag. Voorzieningen kunnen geen negatief saldo hebben (ook niet tijdelijk).
- Ter gelijkmatige verdeling van de kosten over langere perioden zijn onder voorzieningen posten opgenomen die het karakter dragen van een egalisatierekening. Alleen de dotaties aan voorzieningen worden functioneel verantwoord.
- Grondexploitatie.

Voorraden

Onder voorraden vallen de volgende onderdelen:

- Overige grond-en hulpstoffen;
- Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie;
- Gereed product en handelsgoederen;
- Vooruitbetalingen.

De als "onderhanden werk" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, danwel de duurzaam lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw-en woonrijp maken), evenals een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerkosten. Volgens het realisatiebeginsel dient in de situatie dat voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Voor deze tussentijdse winstneming wordt de Percentage of completion (Poc) methode gevolgd. Door veranderende omstandigheden kan het zijn dat in eerdere jaren teveel winst is genomen. Deze winst moet in het huidige jaar worden verrekend door middel van een afboeking of het treffen van een voorziening. Voor berekende verliezen wordt een voorziening getroffen die van de waarde van het actief wordt afgetrokken. Gereede producten worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of tegen de duurzaam lagere marktwaarde. Dat laatste doet zich vooral voor indien voorraden incurant worden.

Grondslagen voor winst - en resultaatbepaling

De lasten en baten worden tegen de nominale waarde zoveel mogelijk toegerekend naar de periode waarop zij betrekking hebben.

- Verliezen worden genomen op het moment dat deze voorzienbaar zijn.
- Winsten worden eerst verantwoord nadat deze daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Voor winsten in de grondexploitatie wordt met ingang van 2017 de "Percentage of completion"-methode toegepast.
- De dividenduitkeringen, de vakantiegeldverplichtingen aan het personeel, de FPU uitkeringen en een gedeelte van de wethouders pensioenen zijn verwerkt op basis van het kastelsel. Het restant van de wethouders pensioenen is ten laste van een voorziening gebracht.
- De afschrijvingen worden conform de afschrijvingstermijn berekend. Indien de boekwaarden bedrijfseconomisch niet meer rendabel zijn worden extra afschrijvingen

toegepast. De rentelasten van investeringen worden via het voorcalculatorische renteomslag percentage ten laste van de exploitatie geboekt.

- Aan de reserves is, overeenkomstig het vastgestelde percentage in de begroting, rente toegevoegd.

Kostenplaatsen

De verdeling van de kosten van de hoofdkostenplaatsen geschiedt via een voorcalculatorische verdeling.

- De directe kosten van salarissen en sociale lasten, met uitzondering van de leidinggevenden en de medewerkers in de "Piofach"-functies, worden zodanig verdeeld dat deze kosten zoveel mogelijk rechtstreeks op de producten worden verantwoord.
- De uurbesteding van medewerkers ten behoeve van investeringen en grondexploitaties is op basis van de werkelijk gewerkte uren verantwoord.
- Prijsverschillen (salariskosten) zijn bij de bestuursrapportage, indien bekend, zoveel mogelijk bijgeraamd.
- Hoeveelheidverschillen zijn niet bijgeraamd en komen tot uiting op de afzonderlijke producten. In totaliteit (balans en exploitatie) hebben deze hoeveelheidverschillen geen gevolgen.
- Het restant van de niet verdeelde kosten blijft ten laste van het programma "Overhead". Verder worden de volgende kostensoorten integraal getoetst en niet afzonderlijk toegelicht op de afzonderlijke producten:
 - loonkosten
 - advertentiekosten
 - abonnementen
 - kosten voor studie en congressen
 - kapitaallasten

In de jaarrekening zijn uitsluitend de directe kosten toegelicht, niet de doorbelastingen per product.

Wettelijke bepalingen inzake de jaarverslaglegging

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag betreft de inhoudelijke verantwoording over hetgeen al dan niet is gerealiseerd. Bij de jaarrekening ligt de nadruk op de financiële verantwoording.

3.5 Programma's analyse 3e w-vraag

01. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-4.629	-4.442	-4.689	-4.966
Baten	2.681	1.866	1.346	1.386
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-1.948	-2.576	-3.343	-3.580
Gerealiseerd resultaat	-1.948	-2.576	-3.343	-3.580

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Bestaand beleid:				
Bestuurlijke samenwerking				
<ul style="list-style-type: none"> In 2019 hebben we conform begroting een bedrag van € 61.000 meer betaald aan de Stadsregio Arnhem-Nijmegen dan in 2018. De bijdrage per inwoners is verhoogd met € 15.000 om de samenwerking te versterken. Daarnaast is de bijdrage ingaande 2019 structureel verhoogd met € 50.000 voor het realiseren van diverse programma's (conform de visie en ambities van de vier portefeuillehoudersoverleggen). 	-65	N		
Burgerzaken				
<ul style="list-style-type: none"> Ingaande 2019 is het aantal verstrekte reisdocumenten fors lager dan in 2018. Met ingang van 2014 zijn de reisdocumenten 10 jaar geldig in plaats van 5 jaar. Dit betekent dat de vervangingsvraag van 2014 niet in 2019 is gekomen, maar in 2024. 	-247	N		
College van B&W				
<ul style="list-style-type: none"> De nadelen worden met name veroorzaakt door de verplichte hogere storting in de voorziening verplichtingen wethouders. De hogere storting voor (voormalige) wethouders is het gevolg van de steeds verder dalende rekenrente. De hogere 	-460	N	-303	N

storting dan geraamd bedraagt € 445.000. Hiertegenover staan voordelen in de salarissfeer van € 142.000 (met name voormalig wethouders).				
Omgevingsvergunning aanvraag				
<ul style="list-style-type: none"> Bij de tweede marap is een bedrag van € 550 afgeraad omdat grote projecten in 2019 zijn uitgebleven, waardoor de legesopbrengsten achterbleven bij de raming. Op rekeningsbasis is het tekort iets lager uitgevallen (€ 58). 	-537	N	58	V
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overige 	15	V	8	V
Diverse producten bedrijfsvoering				
<ul style="list-style-type: none"> Doorbelasting uren etc. 	-338	N		
Totaal	-1.632	N	-237	N
Nieuw beleid:				
Saldo van lasten en baten	-1.632	N	-237	N

02. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-6.137	-1.992	-2.169	-5.561
Baten	4.672	524	900	4.750
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-1.465	-1.468	-1.269	-811
Onttrekkingen	1.434	53	68	2.290
Stortingen	-540	0	0	-827
Mutaties reserves	894	53	68	1.464
Gerealiseerd resultaat	-571	-1.415	-1.201	652

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Bestaand beleid:				
Ruimtelijke Ordening				
<ul style="list-style-type: none"> In 2019 zijn kosten gemaakt voor de implementatie van de omgevingswet. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 is dit een nadeel van ruim € 66.000. Daarnaast zijn er in 2019 minder leges herziening op verzoek ontvangen. Ten opzichte van de raming 2019 een nadeel van circa € 27.000 en ten opzichte van de jaarrekening 2018 een nadeel van circa € 30.000. In de bestuursrapportage 2019 bent u reeds over beide onderwerpen geïnformeerd. De leges herziening op verzoek zijn op dat moment maar met € 10.000 afgeraad. 	-96	N	-29	N
Volkshuisvesting				
<ul style="list-style-type: none"> In 2019 heeft de gemeente een terugbetaling ontvangen van de plankosten voor de ontwikkeling van bouwkavels aan de Kloosterstraat in Loil. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 een voordeel van circa € 128.000. Daarnaast heeft in 2019 grondverkoop met woonhuis plaatsgevonden (gemeentelijke woning) aan de Nieuwe Meursweg 2 te Didam. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 een voordeel van € 220.000. 	358	V	32	V

In de bestuursrapportage 2019 bent u reeds over beide onderwerpen geïnformeerd.				
Grondexploitatie (woningen)				
<ul style="list-style-type: none"> Voor een toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf grondbeleid. Zowel winstnemingen als mutaties in voorzieningen zijn verrekend met de reserve grondexploitatie. Zoals bekend wordt met ingang van 2017 de winst genomen op basis van het realisatiebeginsel in plaats van het voorzichtigheidsbeginsel. 	274	V	554	V
Stads- dorpsvernieuwing				
<ul style="list-style-type: none"> In 2018 is het pand Stadsplein 70 verkocht. Ten opzichte van de jaarrekening 2019 betekent dit een nadeel van ruim € 76.000. Voor de voorbereiding van het Centrumplan Didam is voor 2018 een werkbudget beschikbaar gesteld van € 216.000. Hiervan is bij de bestuursrapportage 2018 € 50.000 doorgeschoven naar 2019. Bij de bestuursrapportage 2019 is € 50.000 bijgeraamd voor de kosten van juridische bijstand en het vervolg van het Wob-verzoekproces. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 betekent dit alles een voordeel van ruim € 172.000. Het werkbudget voor de dorpsvisies tenslotte levert ten opzichte van 2018 een nadeel op van € 44.000. 	52	V	10	V
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overig 	4	V	46	V
Diverse producten bedrijfsvoering				
<ul style="list-style-type: none"> Doorbelasting uren, etc. 	61	V	-156	N
Saldo van lasten en baten	653	V	457	V

03. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-11.824	-12.498	-12.576	-12.733
Baten	7.893	7.707	7.827	7.984
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.932	-4.791	-4.749	-4.749
Onttrekkingen	314	150	230	260
Stortingen	-649	-114	-186	-466
Mutaties reserves	-335	36	45	-206
Gerealiseerd resultaat	-4.267	-4.755	-4.704	-4.956

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Bestaand beleid:				
Afvalverwijdering en -verwerking				
<ul style="list-style-type: none"> Het totale nadeel ten opzichte van de begroting bedraagt € 383.000. De lasten voor de afvalverwerking waren € 72.000 hoger dan geraamd omdat er meer gft is ingezameld dan geraamd (€ 45.000). Het onderdeel afvalverwerking huisvuil is achteraf gezien te positief bijgesteld bij de bestuursrapportage (€ 27.000). Het nadeel € 72.000 wordt deels gecompenseerd door een hogere opbrengst afvalstoffenheffing van € 55.000. Het nadeel op het onderdeel afval inzameling bedraagt € 381.000. Dit nadeel wordt met name veroorzaakt door hogere uitgaven voor de inzameling van kunststoffen (€ 145.000). Daarnaast is bij de 2e marap abusievelijk een positieve afwikkeling van € 46.000 geraamd over 2015 en 2016 betreffende vergoedingen van derden. Dit had een nadeel moeten zijn. In het kader van de kostendekking afval (inc. BTW) is een bedrag van € 260.000 onttrokken aan de egalisatiereserve afvalstoffenheffing. Hiermee is deze reserve uitgeput. Hiermee komt de kostendekking uit op 90%. Het resterende bedrag van € 340.000 kon niet meer uit de reserve worden onttrokken en dit betekent een nadeel van de jaarrekening van € 340.000. Dit nadeel wordt voor een bedrag van € 135.000 veroorzaakt door hogere lasten bij de RDL. Met name door aanzienlijk hogere lasten van de aanbestedingsstations waren de lasten van de RDL aanzienlijk hoger dan geraamd (meer aanbod afval, hogere personeelskosten en hogere verwerkingskosten). Dit tekort verklaart ook het verschil tussen onze jaarrekening 2018 en de jaarrekening 2019. 	106	N	-383	N
Begraafplaatsen				

<ul style="list-style-type: none"> De begraafrechten zijn in 2019 lager uitgevallen dan in 2018, met name omdat er minder verlengingen hebben plaatsgevonden (€ 84.000). Daarnaast waren de uitgaven € 21.000 hoger. 	-106	N		
Groenvoorzieningen				
<ul style="list-style-type: none"> Het nadeel ten opzichte van 2018 bedraagt € 63.000. Dit is het gevolg van de hogere uitgaven voor het bestrijden van de eikenprocessierups. De uitgaven hiervoor bedroegen in 2018 € 34.000 en in 2019 € 95.000. 	-63	N		
Openbaar vervoer				
<ul style="list-style-type: none"> Het voordeel ten opzichte van 2018 bedraagt € 58.000. Dit betreft de kosten voor het doelgroepen vervoer (regiekosten en kosten bedrijfsvoeringsorganisatie). Deze worden ingaande 2019 geboekt op programma 7. 	58	V		
Riolering				
<ul style="list-style-type: none"> Ten opzichte van 2018 bedraagt het nadeel € 101.000. Dit wordt met name veroorzaakt door een hogere toevoeging aan de voorziening riolering (vervangingsinvesteringen) conform het vastgestelde GRP (Gemeentelijke Rioleringsplan) van € 204.000. Daarnaast waren de baten in het kader van de rioolheffing € 85.000 hoger dan in 2018. Op de overige onderdelen was nog een voordeel van € 14.000 (met name uitgaven in het kader van de drukriolering) Ten opzichte van de begroting zien we een voordeel van € 92.000 op de rioolheffing. De exploitatielasten zijn € 159.000 lager dan geraamd als gevolg van per saldo lagere lasten voor vrijvervalriolering voor een bedrag van € 94.000, drukriolering (€ 29.000) en hemelwaterinfiltratie (€ 18.000). In het kader van de kostendekking is een bedrag van € 456.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Onderhoud riolering en rioolrenovaties. Hiermee bedraagt de kostendekking 100%, evenals in de begroting 2019. 	-101	N	244	V
Verkeersmaatregelen				
<ul style="list-style-type: none"> In 2018 zijn een aantal projecten afgerekend (Kiss and ride zone Symbion van € 24.000 en asfaltverharding Langeboomsestraat € 29.000). Daarnaast zijn in 2018 Whatsapp borden geplaatst en heeft er een inventarisatie en inspectie van verkeersborden plaatsgevonden (totaal € 34.000). Het totale voordeel ten opzichte van de jaarrekening 2018 bedraagt € 91.000. 	91	V		
Wegen, straten en pleinen				
<ul style="list-style-type: none"> De uitgaven zijn in 2019 € 54.000 hoger dan in 2018. Dit wordt met name veroorzaakt door de (extra) onderhoudswerkzaamheden aan de fietspaden (Beekseweg en Immenhorst). 	-54	N		
Milieu algemeen				
<ul style="list-style-type: none"> Onze bijdrage aan de ODA (Omgevingsdienst Achterhoek) is in 2019 € 38.000 lager geweest dan begroot als gevolg van een voordelige afrekening over 2019. Het voordeel betreft met name het onderdeel vergunningverlening. Op het onderdeel klimaat en duurzaamheid bedraagt het voordeel € 19.000, als gevolg van lagere advieskosten dan geraamd en een provinciale subsidie voor de Bloemenbuurt van € 10.000. 			63	V

Diverse producten				
• Overig	-70	N	82	V
Diverse producten bedrijfsvoering				
• Doorbelasting uren etc.	-466	N	-6	N
Totaal	-817	N	-0	N
Nieuw beleid:				
Saldo van lasten en baten	-817	N	-0	N

04. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-1.218	-896	-925	-20.065
Baten	3.743	439	606	22.460
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	2.525	-457	-318	2.395
Onttrekkingen	0	0	25	25
Stortingen	-3.027	0	0	-1.517
Mutaties reserves	-3.027	0	25	-1.492
Gerealiseerd resultaat	-502	-457	-293	903

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Bestaande beleid:				
Economische ontwikkeling				
<ul style="list-style-type: none"> Voor het innovatiefonds is voor 2018 een budget beschikbaar gesteld van € 150.000. Bij de bestuursrapportage was de verwachting dat niet het gehele budget in 2018 aangewend zou worden en is een bedrag van € 75.000 doorgeschoven naar 2019. Deze inschatting is niet juist gebleken, want het volledige geraamde bedrag is nagenoeg uitgegeven (4-tal projecten). Bij de bestuursrapportage 2019 is daarom een bedrag van € 90.000 afgeraamd. Daarnaast is bij de bestuursrapportage 2019 ook budget voor breedband in het buitengebied bijgeraamd (€ 25.000). 	54	V	-17	N
Grondexploitatie industrieterreinen				
<ul style="list-style-type: none"> Voor een toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf grondbeleid. In 2019 is een bedrag van ruim € 1,1 miljoen vrijgevallen uit de voorziening grondexploitatie A18 Bedrijvenpark. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve grondexploitatie. Op grond van het BBV zijn de winstnemingen ingaande 2017 gebaseerd op het realisatiebeginsel in plaats van op het voorzichtigheidsbeginsel. De winstnemingen zijn toegevoegd aan de reserve grondexploitatie. Op basis van de vastgestelde nota Reserves en voorzieningen 2018 is het bedrag boven de vastgestelde maximale omvang van de reserve grondexploitatie ad. € 5 miljoen vrijgevallen en toegevoegd aan de Algemene reserve. Dit betreft een bedrag van ruim € 1.8 mln. Tegenover de winstneming op de grondexploitatie DocksNLD staat een bijdrage aan de gemeente Doetinchem (75%) en een verplichting vennootschapsbelasting (25%). Een en ander is expliciet besloten bij de vaststelling van de begroting 2017. 	-181	N	2.969	V

Toeristenbelasting				
<ul style="list-style-type: none"> De opbrengst van de toeristenbelasting is € 86.000 hoger dan in 2018. Dit als gevolg van de verhoging van het tarief van € 1 naar € 1,25 per overnachting. 	86	V	4	V
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overig 	27	V	15	V
Diverse producten bedrijfsvoering				
<ul style="list-style-type: none"> Doorbelasting uren, etc. 	-116	N	-258	N
Saldo van lasten en baten	-130	N	2.713	V

05. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-3.880	-3.796	-4.711	-4.537
Baten	589	510	750	897
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.292	-3.286	-3.962	-3.640
Onttrekkingen	30	0	574	481
Gerealiseerd resultaat	-3.261	-3.286	-3.388	-3.159

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Bestaand beleid:				
Groene sportvelden en terreinen				
<ul style="list-style-type: none"> Ten opzichte van 2018 bedraagt het nadeel € 550.000. Dit wordt veroorzaakt door de aanpassing van de sportparken in Zeddam en 's-Heerenberg in verband met de fusies van voetbalverenigingen. De werkelijke uitgaven hiervoor bedroegen € 480.000. Daarnaast waren de advieskosten hoger dan in 2018 (€ 70.000). Ten opzichte van de begroting bedraagt het voordeel € 111.000. Dit wordt met name veroorzaakt doordat nog niet alle uitgaven in het kader van de aanpassing van de sportparken hebben plaatsgevonden. Er resteert hier nog een bedrag van € 94.000. Overigens is dit bedrag ook (nog) niet onttrokken aan de Algemene Reserve, dus voor de jaarrekening loopt dit budgettair neutraal. Het restant van € 17.000 betreft met name lagere onderhoudskosten aan machines en apparatuur dan geraamd. 	-550	N	111	V
Speelvoorzieningen				
<ul style="list-style-type: none"> Het saldo van lasten en baten wordt verrekend met de bestemmingsreserve speellocaties. In 2019 was dit saldo positiever, als gevolg van lagere uitgaven. Tevens hebben we in 2019 is een bedrag van € 43.000 ontvangen voor de aanleg van een ontmoetingsplein in Braamt. 	65	V	36	V
Sportaccommodaties				
<ul style="list-style-type: none"> Het betreft hier voornamelijk het voordeel op de regeling Specifieke Uitkering Sport (SPUK). Deze bedraagt in 2019 € 257.000. Deze regeling is van kracht met ingang van 1 januari 2019. Het betreft wel een administratief voordeel: we zien hogere lasten op de investeringen in de kunstgrasvelden en dit leidt in de komende jaren tot hogere kapitaallasten. De SPUK bijdrage verklaart ook het voordeel ten opzichte van 2018. 	241	V	100	V
Sportbevordering				

<ul style="list-style-type: none"> In 2019 is er meer ingezet op buurtsportcoaches. Buurtsportcoaches zorgen voor een grotere sportdeelname door buiten schooltijden, in samenwerking met verenigingen en lokale partijen extra activiteiten te organiseren. Daarnaast heeft Montferland een bijdrage betaald voor een regionaal project: Achterhoek in Beweging. Ten opzichte van de jaarrekening 2018 een nadeel van circa € 108.000. Het overige bedrag heeft betrekking op diverse overige kleine nadelen. Bij de bestuursrapportage 2020 wordt € 40.000 opgenomen voor Achterhoek in Beweging en een extra combinatiefunctionaris bedoeld voor senioren. Dat betekent voor 2019 op begrotingsbasis een voordeel. 	-133	N	60	V
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overig 	31	V	15	V
Diverse producten bedrijfsvoering				
<ul style="list-style-type: none"> Doorbelasting uren, etc. 	-2	N		
Saldo van lasten en baten	-348	N	322	V

06. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-20.589	-18.122	-20.309	-19.798
Baten	2.057	1.896	2.066	1.699
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-18.532	-16.226	-18.244	-18.099
Onttrekkingen	352	127	280	152
Stortingen	-50	-50	-50	-86
Mutaties reserves	302	77	230	66
Gerealiseerd resultaat	-18.229	-16.148	-18.014	-18.033

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Bestaand beleid:				
Accommodatiebeheer				
<ul style="list-style-type: none"> Bij de bestuursrapportage 2019 is € 250.000 gevoteerd om de kleine kernen leefbaar te houden (dit bedrag betrof de kern Stokkum). Stokkum is nog niet zo ver, daarom is het bedrag in 2019 nog niet uitbetaald. Deze bijdrage wordt gedekt middels een onttrekking aan de Algemene Reserve, derhalve zijn er per saldo geen budgettaire consequenties. In 2019 is aan Stokkum wel de geraamde subsidie Leefbaarheidsinitiatieven uitbetaald van € 25.000 (o.a. voor digitaal communicatieplatform, opblaasbaar springkussen, uitbreiding Jeu de Boulesbaan). Verder is er ten opzichte van de begroting nog een nadeel van € 16.000 in de diverse exploitatielasten ten opzichte van de begroting. 	163	V	234	V
Jeugdgezondheidszorg				
<ul style="list-style-type: none"> In 2019 is de bijdrage aan de GGD (onderdeel Jeugd) hoger (circa € 25.000). Verder is er meer geld uitgegeven aan preventie voor de jeugd (m.n. Yunion Jeugdgezondheidszorg). Ten opzichte van de begroting houden we over, omdat vooraf bestemde projecten op een andere manier zijn gefinancierd. 	-85	N	57	V
Overige recreatie				
<ul style="list-style-type: none"> Bij de Bestuursrapportage 2019 is een bedrag van € 128.000 opgevoerd (doorgeschoven van 2018 naar 2019) voor huisvesting carnavalswagenbouwers. 2 carnavalsverenigingen maken nog aanspraak op de maximale subsidie van € 49.000, de Dolbotters uit Kilder en De Paverts uit Zeddam. Daarnaast hebben de 11-jes uit Nieuw Dijk nog een afrekening tegoed. De regeling komt te vervallen en het restant van circa € 19.000 valt vrij. 	-86	N	21	V
Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)				

<ul style="list-style-type: none"> De specifieke uitkering OAB is hoger voor het jaar 2019. 	83	V	96	V
Onderwijshuisvesting				
<ul style="list-style-type: none"> Abusievelijk is bij de bestuursrapportage 2019 een bedrag van € 30.000 afgeraamd voor onderhoud aan diverse technische installaties. De meerkosten voor de diverse technische installaties zijn circa € 55.000. Daarnaast is er minder terugontvangen aan gas, water, licht etc dan geraamd. Tot slot worden alle huisvestingslasten verrekend met de reserve onderwijshuisvesting. 	-49	N	-90	N
Leerlingenvervoer				
<ul style="list-style-type: none"> Eerste helft van 2018 heeft er een aanbesteding plaatsgevonden binnen het leerlingenvervoer (kosten € 20.000). Dit heeft geresulteerd in hogere tarieven vanaf het schooljaar 2018 / 2019 (augustus). De meerkosten zijn circa € 40.000. De meerkosten ten opzichte van 2018 bedragen circa € 65.000. Bij de 2e marap 2019 is reeds gemeld dat er een bedrag van € 75.000 extra nodig is voor het leerlingenvervoer. 	-65	N	-11	N
Jeugdzorg				
<ul style="list-style-type: none"> Vanaf 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk geworden voor o.a. de uitvoering van de Jeugdzorg. De Jeugdzorg vertoont binnen Montferland grote tekorten. Alle drie de transities (Jeugd, Wmo en Participatiewet) lopen budgettair neutraal door de jaarrekening 2019. Per saldo vindt er voor het totaal op de transities een onttrekking plaats ten laste van de bestemmingsreserve decentralisaties Sociaal Domein. De onttrekking is hoger dan verwacht bij de Bestuursrapportage. Per ultimo 2019 is de reserve leeg. 	763	V	- 196	N
Peuterspeelzalen				
<ul style="list-style-type: none"> In 2019 zijn kosten gemaakt voor het nieuw beleid dat wordt ontwikkeld vanuit het principe geld volgt kind. Prioriteit daarbij heeft de VVe doelgroep. De meerkosten zijn verrekend met de rijksbijdrage Gemeentelijk OnderwijsAchterstandenbeleid en vroming schakeklassen. 	-74	N	-25	N
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overig 	-90	N	59	V
Diverse producten bedrijfsvoering				
<ul style="list-style-type: none"> Doorbelasting uren, etc. 	-128	N		
Saldo van lasten en baten	432	V	145	V

07. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-12.719	-12.280	-13.945	-13.805
Baten	741	622	450	495
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-11.978	-11.658	-13.495	-13.310
Onttrekkingen	4.581	2.805	2.937	3.276
Stortingen	-1.816	-1.805	-1.837	-1.845
Mutaties reserves	2.765	1.000	1.099	1.431
Gerealiseerd resultaat	-9.213	-10.658	-12.396	-11.878

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Bestaand beleid:				
Maatschappelijk werk				
<ul style="list-style-type: none"> Projecten als preventieve maatregelen om vereenzaming en inactiviteit te voorkomen zowel bij jongeren als bij ouderen, buurtcirkel 's-Heerenberg en langer veilig thuis wonen in de Achterhoek zijn gefinancierd met andere middelen. 	9	V	52	V
Regionale brandweer en rampenbestrijding				
<ul style="list-style-type: none"> De VNOG verkeert in grote financiële problemen. Over 2018 is een tekort geconstateerd van bijna € 3 mln. Voor Montferland betekent dit een nabetaling. U bent als raad hierover reeds nader geïnformeerd via een raadsbrief. Voor 2019 en 2020 zijn voor de VNOG extra financiële middelen geraamd. 	-110	N	6	V
WMO - Beleid en toeleiding				
<ul style="list-style-type: none"> De uitgaven die op begrotingsbasis op dit product worden geraamd worden daadwerkelijk op diverse andere producten/programma's verantwoord. Het vermeld voordeel t.o.v. begrotingsraming treedt daadwerkelijk (grotendeels) niet op. 	-10	N	211	V

WMO - Voorziening mensen met een beperking				
<ul style="list-style-type: none"> De afgelopen jaren zien we een wisselend patroon in het aantal verstrekkingen en derhalve de uitgaven . In 2019 is er een minder beroep gedaan op de regelingen. Dit geldt voor alle voorzieningen, m.u.v. de vervoersvoorzieningen. 	149	V	17	V
WMO - nieuwe taken				
<ul style="list-style-type: none"> Vanaf 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk geworden voor o.a. de uitvoering van de Wmo. Alle drie de transities (Jeugd, Wmo en Participatiewet) lopen in principe budgettair neutraal door de jaarrekening 2019, met dien verstande dat de reserve van voldoende omvang moet zijn om het om het tekort te dekken. De onttrekking is echter hoger dan verwacht bij de Bestuursrapportage en hoger dan het resterende saldo in de reserve. 	-336	N	-145	N
WMO - Eigen bijdrage				
<ul style="list-style-type: none"> Door de invoering van het abonnementstarief (€ 17,50 per maand) ontvangen we minder eigen bijdrage. Het nadeel t.o.v. 2018 bedraagt € 186.000. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. Voor ons betekent dit een onzekerheid in de jaarrekening van € 382.000. 	-186	N	32	V
WMO - hulp bij het huishouden (HbH)				
<ul style="list-style-type: none"> Het beroep op de regeling, Zorg in Natura (ZIN), is in 2019 wederom toegenomen. Dit heeft alles te maken met (naast de gevolgen van vergrijzing) de invoering van het abonnementstarief. 	- 688	N	-58	N
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overig 	- 19	N	70	V
Diverse producten bedrijfsvoering				

• Doorbelasting uren, etc.	-141	N	0	
Saldo van lasten en baten	-1.332	N	185	V

08. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-15.228	-16.415	-15.135	-15.065
Baten	7.960	8.108	7.537	7.293
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.268	-8.307	-7.598	-7.771
Onttrekkingen	0	0	192	0
Stortingen	0	0	-917	-980
Mutaties reserves	0	0	-725	-980
Gerealiseerd resultaat	-7.268	-8.307	-8.322	-8.752

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

Bedragen x € 1.000

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
<i>Bestaand beleid:</i>				
Gemeentelijk minimabeleid				
<ul style="list-style-type: none"> De uitgaven zijn t.o.v. per saldo toegenomen, m.n. op het terrein van bijzondere bijstand. Naast een hausse in het 4e kwartaal van kosten van bewindvoering, inrichtingskosten en kinderopvang treedt er ook een nadeel op voor de terugontvangsten, i.c. door een balansherwaardering van de (dubieuze) debiteuren Sociale Zaken (onderdeel leningen bijzondere bijstand). Het beroep op de Meedoenregeling is ook hoger geweest dan aangenomen in de begroting 2019 en derhalve ook de uitgaven. 	- 40	N	-96	N
Inkomensvoorzieningen				
<ul style="list-style-type: none"> Het voordelig saldo op de uitvoering (Rijksbudget BUIG vs uitgaven) is evenals in 2016, 2017 en 2018 aanzienlijk: afgerond € 1,7 mln. In de Berap, en verder geactualiseerd in de 2e marap, is dit voordeel voor een groot deel ingeboekt De jaarlijkse actualisatie van de balanspost (dubieuze) debiteuren heeft een negatief effect op het resultaat 2019 	- 434	N	138	V
Statushouders				
<ul style="list-style-type: none"> Het aantal gevestigde statushouders is lager dan in de afgelopen jaren. Dat verklaart de lagere uitgaven. 	- 59	N	11	V

Uitvoeringsplan (re-integratie)				
<ul style="list-style-type: none"> Het beschikbare budget en derhalve de uitgaven waren in 2018 hoger. Overigens worden niet alle uitgaven onder dit programma verantwoord. 	251	V	-56	N
Begeleide participatie (vm WSW)				
<ul style="list-style-type: none"> de uitgaven voor de vm. WSW, uitgevoerd door Laborijn, wordt geleidelijk aan lager doordat geen nieuwe instroom meer plaatsvindt. Dit geldt dientengevolge ook voor de rijksbijdrage. Deze rijksbijdrage verloopt via het Gemeentefonds (Algemene dekkingsmiddelen). Het nadeel t.o.v. 2018 heeft te maken met extra bijdrage in het dekkingstekort van Laborijn. Hiertoe is in 2019 een begrotingswijziging door het AB van Laborijn vastgesteld. 	- 213	N	-18	N
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overige 	- 1	N	1	V
Diverse producten bedrijfsvoering				
<ul style="list-style-type: none"> Doorbelasting uren etc. 	- 8	N		
Saldo van lasten en baten	- 504	N	- 174	N

40. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-2.784	-2.519	-2.414	-2.993
Baten	60.028	60.451	61.858	62.944
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	57.244	57.932	59.444	59.951
Onttrekkingen	1.082	836	3.508	3.649
Stortingen	-2.886	-34	-954	-2.826
Mutaties reserves	-1.803	803	2.553	823
Gerealiseerd resultaat	55.440	58.734	61.998	60.774

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

Bedragen x € 1.000

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
<i>Bestaand beleid:</i>				
Gemeentefonds				
<ul style="list-style-type: none"> Ten opzichte van 2018 bedraagt het voordeel ruim € 2,7 miljoen. Hiervan is € 1,3 miljoen gereserveerd voor het sociaal domein (extra middelen jeugdhulp, loon- en prijsbijstellingen en verhoging integratie-uitkering participatie). De hoeveelheidsverschillen bedragen ruim € 0,7 miljoen en voor Klimaatmiddelen hebben we een bedrag van € 241.000 ontvangen. Het restant betreft accessontwikkelingen en diverse kleinere taakmutaties. Het voordeel ten opzichte van de begroting bedraagt € 947.000. Bij de resultaatbestemming wordt voorgesteld een bedrag van € 241.000 toe te voegen aan een nieuw te vormen reserve "Klimaatmiddelen". Deze middelen zijn pas bij de decembercirculaire aan de gemeenten beschikbaar gesteld. Het overige voordeel wordt met name veroorzaakt door de stijging van de aantallen (met name in het sociaal domein). 	2.773	V	947	V
Deelnemingen/beleggingen/nutsbedrijven				
<ul style="list-style-type: none"> Het voordeel ten opzichte van 2018 bedraagt € 128.000. Dit is het gevolg van een hogere dividenduitkering van Alliander (€ 211.000) en een lagere dividenduitkering van Vitens (€ 83.000). 	128	V		
Kapitaallasten				
<ul style="list-style-type: none"> Ook in 2019 is optimaal gebruik gemaakt van de gunstige omstandigheden op de geldmarkt (kort-geld financiering). 			50	V
Overige algemene dekkingsmiddelen				

<ul style="list-style-type: none"> Voormalig personeel: Bij dit onderdeel komen de lasten tot uitdrukking van voormalig personeel (bijstelling WW-verplichtingen, premieafdrachten e.d.) voor zover deze verplichtingen niet zijn geraamd in de voorziening "Verplichtingen personeel". Het saldo wordt betrokken bij het totaal aan loonkosten van de ambtelijke organisatie. Zie hiervoor de toelichting bij programma 50, bedrijfsvoering. Per ultimo 2019 is gebleken dat een deel van de eerder opgenomen verplichtingen kan vrijvallen. Daarentegen wordt de voorziening aanvullend gevoed voor de geactualiseerde verplichtingen. Per saldo treedt er een nadeel op. 	- 108	N	- 482	N
<ul style="list-style-type: none"> Algemene baten lasten: in 2018 heeft er een vrijval plaatsgevonden op de voorziening latente belastingverplichting. Het verschil t.o.v. 2018 wordt hierdoor grotendeels verklaard. 	-57	N		
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overig 	- 17	N	-9	N
Diverse producten bedrijfsvoering				
<ul style="list-style-type: none"> Doorbelasting uren etc. 	-12	N		
Totaal	2.707	V	506	V
Nieuw beleid				
<ul style="list-style-type: none"> N.v.t 				
Saldo van lasten en baten	2.707	V	506	V

50. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	-11.476	-12.140	-11.368	-11.409
Baten	1.242	1.008	1.031	949
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-10.234	-11.132	-10.337	-10.461
Onttrekkingen	30	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-10.204	-11.132	-10.337	-10.461

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

Bedragen x € 1.000

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Facilitaire zaken				
<ul style="list-style-type: none"> De vm. telefooncentrale is in 2018 versterkt afgeschreven. T.o.v. de jaarrekening 2018 leidt dit nu tot een voordeel. 	166	V		
Bestuursondersteuning college				
<ul style="list-style-type: none"> Ten opzichte van de jaarrekening 2018 waren de uitgaven € 123.000 hoger. Dit betreft uitgaven externe inhuur in verband met begeleiding van het project "Bestuurlijk Vernieuwen" (€ 93.000), voor werkzaamheden NK wielrennen (€ 22.000) en opleidingskosten voor het project "Samen bestuurlijk en organisatorisch vernieuwen" (€ 6.000). Ten opzichte van de begroting is het nadeel € 57.000. Dit betreft voor € 20.000 het onderdeel "Bestuurlijke Vernieuwing", voor € 6.000 het project "Samen bestuurlijk en organisatorisch vernieuwen" en voor € 31.000 rechtskundige en overige adviezen. 	-123	N	-57	N
Informatie en automatisering				
<ul style="list-style-type: none"> In 2019 zagen we een verdere groei van de digitale informatiebehoefte en diensgevolge een toename van kosten voor ICT ten opzichte van 2018. De overschrijding ten opzichte van de begroting heeft diverse oorzaken. Er zijn diverse extra modules besteld voor bestaande softwaresystemen, deels omdat dit door wetgeving noodzakelijk was en deels om de werkprocessen verder te optimaliseren. Daarnaast zien we een grote stijging van het aantal digitale identificatiemiddelen, die medewerkers nodig hebben om bij derden digitale diensten af te nemen namens de gemeente. Daarnaast betekenen diverse migratietrajecten ook extra lasten. 	-87	N	-85	N
Personeel en organisatie				
<ul style="list-style-type: none"> Loonkosten (incl. inhuur): Ten opzichte van de jaarrekening 2018 waren de uitgaven € 1.110.000 hoger. Diverse 	-1.110	N	179	V

ontwikkelingen, nadelen en voordelen, liggen hieraan ten grondslag. Genoemd kunnen worden de CAO verhoging met ingang van 1 oktober 2019 van 3.25%, meer kosten in verband met inhuur derden en meer formatieplaatsen, m.n. voortvloeiend uit het Coalitieprogramma . T.o.v. de begroting 2019 is er een voordeel van € 179.000. Overigens wordt dit voordeel teniet gedaan door een nadeel wegens verplichtingen voor voormalig personeel (saldo van vrijval van verplichtingen versus nieuwe verplichtingen). Dit nadeel is opgenomen in programma 40. Bovenvermelde voor- en nadelen worden uiteindelijk verrekend met de reserve Kwaliteitsimpuls. Per saldo leidt dit tot een onttrekking van €343.000 uit deze reserve.				
Organisatieontwikkeling				
<ul style="list-style-type: none"> De hogere lasten ten opzichte van 2018 worden veroorzaakt door het project "Lean". 	-60	N		
Griffie				
<ul style="list-style-type: none"> De hogere uitgaven betreffen met name externe inhuur in verband met ziekte (€ 32.000) en hogere salariskosten dan geraamd en dan in 2018 (restanten). 	-65	N	-52	N
Beheer overige gebouwen en gronden				
<ul style="list-style-type: none"> Het nadeel ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door een aanvullende storting in de voorziening groot onderhoud voor het oude gemeentehuis in Didam in verband met geconstateerd achterstallig onderhoud. 			-87	N
Diverse producten				
<ul style="list-style-type: none"> Overig 	- 54	N	- 22	N
Diverse producten bedrijfsvoering				
<ul style="list-style-type: none"> Doorbelasting uren etc. Ingaande 2017 vindt het grootste deel van de doorbelasting plaats op basis van voorcalculatie. Uitzonderingen daarop zijn de grondexploitatie en de investeringen. De cijfers laten zich moeilijk vergelijken. 	1.106	V		
Totaal	-227	N	-124	N
Nieuw beleid				
Saldo van lasten en baten	-227	N	-124	N

60. Wat heeft het gekost?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2018	Begroting 2019 (primair)	Begroting 2019 (na wijziging)	Werkelijk 2019
Lasten	22	0	0	-1.206
Gerealiseerd resultaat	22	0	0	-1.206

Verschillenanalyse

De belangrijkste verschillen (> € 50.000) ten opzichte van de jaarrekening 2018 en de begroting 2019 na wijziging worden hierna toegelicht.

	t.o.v. jaarrek. 2018	V/N	t.o.v. begroting 2019	V/N
Vennootschapsbelasting (Vpb)				
<ul style="list-style-type: none"> Betreft de verwachte aanslag Vpb op basis van de in deze jaarstukken opgenomen bijgestelde winstverwachting exploitatie DocksNLD. Deze bijgestelde winstneming, een verplichting op grond van het BBV, zal na aftrek van de verschuldigde Vpb worden doorbetaald aan de gemeente Doetinchem. De hier gepresenteerde verschillen hebben per saldo geen invloed op het resultaat. 	233	N	211	N
Saldo van baten en lasten	233	N	211	N

3.6 Overzicht incidentele baten en lasten

Onderstaande tabel geeft een specificatie van de incidentele baten en lasten. Dit overzicht is voorgeschreven in de BBV en geeft inzicht in hoeverre ons begrotingsbeeld wordt beïnvloed door incidentele ontwikkelingen.

Bedragen x €1.000)

Programma	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
1. Bestuur			
<i>Lasten</i>			
Wachtgeldverplichtingen	-183	-183	-628
2. Wonen			
<i>Lasten</i>			
Werkbudget centrumplan Didam	-50	-100	-101
Restauratie Braamtse molen	-25	-25	-25
<i>Baten</i>			
Vrijval reserve grondexploitatie i.v.m. overschrijding maximum omvang	0	0	1.809
3. Beheer leefomgeving			
<i>Lasten</i>			
Onderhoud begraafplaatsen	-21	-21	-21
Verkeersknelpunten (Coalitieprogramma)	-60	-60	-24
Opstellen nieuw groen structuurplan (Coalitieprogramma)	-30	-30	0
Kosten afval	0	0	-340
<i>Baten</i>			
Verkoop groenstroken	22	55	64
4. Economie en toerisme			
<i>Lasten</i>			
Topsporevenementen (vervallen budget)	100	100	100

Programma	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
Realisatie innovatiefonds	-175	-85	-85
Lobby Docks NLD (Coalitieprogramma)	-20	-20	-20
MTB route (Nieuw Beleid)	-25	-20	-20
Bijdrage aan de Liemerse uitdaging	-10	-10	-10
Toevoeging aan reserve grondexploitatie vrijval voorziening Bedrijvenpark A18	0	0	-1.137
<i>Baten</i>			
Vrijval voorziening Bedrijvenpark A18 Doetinchem	0	0	1.137
5. Gezondheid en bevordering gezonde leefstijl			
<i>Lasten</i>			
Binnensportaccommodaties	-15	-15	0
Onderzoeken fusies/open clubs (Nieuw Beleid)	-20	-20	0
Duurzame instandhouding van voorzieningen (Coalitieprogramma)	-10	-27	-27
<i>Baten</i>			
Vrijval voorziening groot onderhoud sportzaal de Zomp	0	70	112
SPUK bijdrage	0	178	257
6. Jeugd, Onderwijs & Cultuur			
<i>Lasten</i>			
Onderzoek naar realisatie centrale huisvesting basisonderwijs 's-Heerenberg	-45	-10	-6
<i>Baten</i>			
Bijdrage equalisatiereserve Sociaal Domein (incidenteel tekort maatregelen budgetneutraliteit)	879	1.192	1.124

Programma	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
7. Maatschappelijke ondersteuning en veiligheid			
<i>Lasten</i>			
Opstellen veiligheidsrapport	-15	-17	-12
Preventieve maatregelen om vereenzaming en inactiviteit te voorkomen zowel bij jongeren als bij ouderen (Coalitieprogramma)	-10	-10	0
Inloopactiviteit GGZ Stadskamer (Coalitieprogramma)	-90	-90	0
Langer veilig thuis wonen in de Achterhoek (Nieuw beleid)	-10	-10	0
8. Werk en inkomen			
<i>Lasten</i>			
Toevoeging aan de reserve sociaal domein	0	-980	-980
Actualisatie voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	0	0	-154
Voordeel BUIG	0	0	138
<i>Baten</i>			
Vrijval gereserveerde gelden Jeugd Sportfonds (Coalitieprogramma)	10	10	0
40. Bedrijfsvoering			
<i>Lasten</i>			
Extra formatie privaatrechtelijke handhaving	-72	-40	-40
Implementatiekosten website als gevolg van AVG aanbesteding	-25	-25	-15
Periodiek bedrijfsgeneeskundig onderzoek	-41	0	0
Extra capaciteit tbv uitvoering coalitieprogramma	-200	-200	-200
Toevoeging aan de Algemene Reserve in verband met vrijval reserve grondexploitatie	0	0	-1.809

Programma	Primaire Begroting	Begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
<i>Baten</i>			
Algemene uitkering gemeentefonds (klimaatmiddelen)	0	0	947
50. Overhead en ondersteuning			
<i>Lasten</i>			
Aanvullende storting voorziening voormalig gemeentehuis Didam i.v.m. achterstallig onderhoud	0	0	-82
<i>Baten</i>			
Vrijval voorziening groot onderhoud gemeentewerf Didam	0	23	23
Totaal	-141	-370	-25
Saldo rekening			305

Het saldo van de incidentele lasten en baten is € 345.000 lager dan begroot, met name als gevolg van een voordeel op de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit verschil wordt voorlopig als incidenteel aangemerkt. De klimaatmiddelen van € 241.000 zijn een incidentele baat, bij de resultaatbestemming wordt ook voorgesteld deze te reserveren.

Het in de primitieve begroting opgenomen bedrag van € 10.000 voor onvoorzien is in de tweede managementrapportage afgeraamd.

3.7 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Programma	Primaire begroting	Begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
2. Wonen			
<i>Baten</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking reserve grondexploitatie (advieskosten voorbereiding bouwgrondexploitatie) 	45	45	62
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking reserve grondexploitatie (rente ruilgronden voormalig Bergh) 	8	8	8
5. Leefbaarheid veiligheid en cultuur			
<i>Baten</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking reserve kapitaallasten nieuwbouw SCM (dekking kapitaallasten SCM) 	127	127	127
6. Bevordering gezonde leefstijl			
<i>Lasten</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • Toevoeging reserve kunstgrasvelden 	-50	-50	-50
<i>Baten</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • Onttrekking aan reserve onderwijshuisvesting (verschil tussen lasten en baten onderwijshuisvesting) 	121	220	308
Totaal (saldo toevoegingen en onttrekkingen)	251	350	455

3.8 Wet Normering Topinkomens

De Wet Normering Topinkomens is van toepassing op Gemeente Montferland. Het toepasselijke bezolderingsmaximum is in 2019 € 194.000 (Algemeen Bezolderingsmaximum)
De navolgende bedragen zijn in de jaarrekening 2019 opgenomen ten behoeve van topfunctionarissen in dienstbetrekking.

	T.M.J.M. Evers	D.Berends	M.J.J. Wagener
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier	Gemeentesecr. wnd.
Aanvang en einde functieervulling in 2019	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	22/10 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 110.596	€ 81.550	€19.610
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.535	€ 14.147	€ 6.002
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 130.131</i>	<i>€ 95.697</i>	<i>€25.612</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000	€ 194.000	€ 37.737
-/- onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	€ 133.020	€ 98.574	€20.229
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Gegevens 2018			
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	
Deeltijdfactor 2018 in fte	1,0	1,0	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 108.617	€ 78.787	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.829	€ 12.825	
Dienstbetrekking	Ja	Ja	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 189.000	
Totale bezoldiging 2018	€ 126.447	€ 91.612	

De navolgende bedragen zijn in de jaarrekening 2019 opgenomen ten behoeve van topfunctionarissen zonder dienstbetrekking.

Bedragen x € 1		E. Boers	
Funcatiegegevens	Raadsgriffier a.i.		
Kalenderjaar	2019	2018	
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	18/10 – 31/12	Nvt	
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	2,5	Nvt	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum			
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 187	€ 182	
Maxima op basis van de normbedragen per maand ⁷		nvt	
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	57.970		
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)			
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja, namelijk € 100,00		

Bezoldiging in de betreffende periode	31.000	nvt
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	31.000	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	31.000	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

3.9 Specifieke uitkeringen Sisa

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020						
OC W	D 8	Onderwijsachterstanden beleid 2019-2022 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 03</i>	
			€ 161.906		€ 63.823	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstanden beleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstanden beleid Bedrag
<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: D8 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: D8 / 06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 07</i>			
	1					

SZ W	G 2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeen tedeel 2019 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 06</i>
			€ 4.666.327	€ 145.662	€ 285.477	€ 8.882	€ 18.107	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t.</i>
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 11</i>	<i>Indicatornummer: G2 / 12</i>
			€ 38.149	€ 16.328	€ 0	€ 477.602	€ 11.932	Ja

SZ W	G 3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2019	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Indicatornummer: G3 / 01	Indicatornummer: G3 / 02	Indicatornummer: G3 / 03	Indicatornummer: G3 / 04	Indicatornummer: G3 / 05	Indicatornummer: G3 / 06
			€ 60.380	€ 91.984	€ 9.987	€ 64.190	€ 30.097	€ 0
VW S	H 4	Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>			
			Indicatornummer: G3 / 07	Indicatornummer: G3 / 08	Indicatornummer: G3 / 09			
€ 0	€ 0	Ja						
VW S	H 4	Specifieke uitkering Sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen
			Gemeenten					

	Aard controle R. Indicatornummer: H4/ 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornumme r: H4 / 05	Aard controle R Indicatornumme r: H4 / 06
1	€ 372.729	1.1 - Onroerende zaken - nieuwbouw (fusies kunstgras)	€ 183.224	€ 183.224		
2		1.2 - Onroerende zaken - renovatie (Raland)	€ 53	€ 53		
3		1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (fusies: advies kunstgras)	€ 11.629	€ 11.629		
4		1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123425 Sporthal de Muizenberg)	€ 18.037	€ 18.037		
5		1.2 - Onroerende zaken - renovatie (893271 Voorz. Onderhoud sporthal Muizenberg)	€ 178	€ 178		
6		1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123430 Sportzaal 't Raland)	€ 14.624	€ 14.624		
7		1.2 - Onroerende zaken - renovatie (893274 Voorz. Onderhoud sportzaal t Raland)	€ 216	€ 216		
8		1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123440 Sportzaal de Zomp)	€ 3.025	€ 3.025		

9		1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123445 Gymlokaal Kilder)	€ 1.949	€ 1.949		
10		1.2 - Onroerende zaken - renovatie (893253 Voorz. onderhoud gymzaal Kilder)	€ 445	€ 445		
11		1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123450 Gymlokaal Azewijn)	€ 792	€ 792		
12		1.2 - Onroerende zaken - renovatie (893250 Voorz. onderhoud gymzaal Azewijn)	€ 142	€ 142		
13		1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123810 Buitensportaccommoda ties)	€ 75.652	€ 75.652		
14		2.2 - Roerende zaken - dienstverlening derden (123210 Combinatiefuncties)	€ 31.264		€ 31.264	
	Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld	
	<i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle R</i>	<i>Aard controle R</i>	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen <i>Aard controle n.v.t.</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i>	

	Indicatornummer: H4 / 07	Indicatornummer: H4 / 08	Indicatornummer: H4 / 09	Indicatornummer: H4 / 10	Indicatornummer: H4 / 11
1	1.1 - Onroerende zaken - nieuwbouw (fusies kunstgras)	183224	49,16%		€ 31.499
2	1.2 - Onroerende zaken - renovatie (Raland)	53	0,01%		
3	1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (fusies: advies kunstgras)	11629	3,12%		
4	1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123425 Sporthal de Muizenberg)	18037	4,84%		
5	1.2 - Onroerende zaken - renovatie (893271 Voorz. Onderhoud sporthal Muizenberg)	178	0,05%		
6	1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123430 Sportzaal 't Raland)	14624	3,92%		
7	1.2 - Onroerende zaken - renovatie (893274 Voorz. Onderhoud sportzaal t Raland)	216	0,06%		

8	1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123440 Sportzaal de Zomp)	3025	0,81%	
9	1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123445 Gymlokaal Kilder)	1949	0,52%	
10	1.2 - Onroerende zaken - renovatie (893253 Voorz. onderhoud gymzaal Kilder)	445	0,12%	
11	1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123450 Gymlokaal Azewijn)	792	0,21%	
12	1.2 - Onroerende zaken - renovatie (893250 Voorz. onderhoud gymzaal Azewijn)	142	0,04%	
13	1.3 - Onroerende zaken - dienstverlening derden (123810 Buitensportaccommodaties)	75652	20,30%	
14	2.2 - Roerende zaken - dienstverlening derden (123210 Combinatiefuncties)	31264	8,39%	

3.10 Taakvelden

Overzicht van baten en lasten per taakveld

Overzicht baten en lasten per taakveld		Rekening 2019		
		<i>(bedragen x € 1.000)</i>		
Hoofdtak	Taaknaam	Baten	Lasten	Saldo
0 Bestuur en ondersteuning	Algemene uitkering en ov. ink. Gemfo	53.151	0	53.151
	Beheer ov. gebouwen en gronden	56	-225	-169
	Belastingen overig	336	-96	239
	Bestuur	1	-2.392	-2.392
	Burgerzaken	643	-1.591	-948
	Mutaties reserves	10.029	-8.442	1.586
	Overhead	866	-11.040	-10.174
	Overige baten en lasten	157	-667	-509
	OZB niet-woningen	2.136	-139	1.997
	OZB woningen	4.549	-276	4.273
	Resultaat rekening baten en lasten	0	0	0
	Treasury	2.649	-1.893	756
	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	-1.206	-1.206
Totaal 0 Bestuur en ondersteuning		74.572	-27.967	46.605
1 Veiligheid	Crisisbeheersing en brandweezorg	24	-1.977	-1.953
	Openbare orde en veiligheid	5	-608	-603
Totaal 1 Veiligheid		29	-2.586	-2.557
2 Vervoer	Openbaar vervoer	0	-7	-7
	Parkeren	19	-7	12
	Verkeer en vervoer	190	-3.211	-3.021
Totaal 2 Vervoer		208	-3.225	-3.017
3 Economie	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	29	-32	-3
	Economische ontwikkeling	0	-272	-271
	Economische promotie	574	-628	-53
	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	21.856	-19.134	2.723
Totaal 3 Economie		22.460	-20.065	2.395
4 Onderwijs	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	245	-1.594	-1.349
	Onderwijshuisvesting	731	-2.182	-1.451
Totaal 4 Onderwijs		976	-3.776	-2.800
5 Sport, cultuur en recreatie	Cultureel erfgoed	69	-248	-179
	Cultuurpresentatie, -prod. en -particip	15	-501	-486
	Media	81	-757	-677
	Musea	0	-172	-172
	Openbaar groen en (openlucht)recrea	1.284	-3.619	-2.335
	Sportaccommodaties	825	-3.285	-2.460
Sportbeleid en activering	26	-702	-677	
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie		2.299	-9.285	-6.986
6 Sociaal domein	Arbeidsparticipatie	40	-1.215	-1.175
	Begeleide participatie	0	-5.249	-5.249
	Geescaleerde zorg 18-	0	-853	-853
	Geescaleerde zorg 18+	0	0	0
	Inkomensregelingen	7.253	-8.460	-1.207
	Maatwerkdienstverlening 18-	15	-8.108	-8.093
	Maatwerkdienstverlening 18+	388	-7.607	-7.219
	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	80	-1.527	-1.448
	Samenkracht en burgerparticipatie	572	-3.276	-2.703
	Wijkteams	0	-3.387	-3.387
Totaal 6 Sociaal domein		8.348	-39.681	-31.332
7 Volksgezondheid en milieu	Afval	3.212	-2.904	308
	Begraafplaatsen en crematoria	160	-164	-4
	Milieubeheer	41	-1.047	-1.006
	Riolering	4.292	-2.846	1.446
	Volksgezondheid	11	-1.678	-1.667
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu		7.716	-8.639	-923
8 Volkshuisv, RO en sted. vernieuw	Grondexploitatie (niet-bedrijventerr.)	3.075	-2.754	321
	Ruimtelijke ordening	56	-939	-883
	Wonen en bouwen	1.147	-1.664	-518
Totaal 8 Volkshuisv, RO en sted. vernieuwing		4.277	-5.357	-1.080
Saldo		120.886	-120.580	305

4. Overige bijlagen

4.1 Controleverklaring

De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is separaat bijgevoegd.

4.2 Krediet- en projectoverzicht per 31-12-2019

					Krediet wordt afgesloten
					Realisatie verloopt volgens plan
					Overschrijding budget en/of planning
Omschrijving	L/B	Begroting	Werkelijk	Restant	Toelichting
Plan bouw woningen Wilhelminastraat	L	76	71	5	Betreft woningbouwlocatie. Gronden worden in de loop van 2020 verkocht en getransporteerd.
Plan bouw woningen Wilhelminastraat	B	-115	0	-115	
Infra-structurele voorzieningen Nieuw-Dijk	L	50	40	10	Afspraak uit verleden over infra-structurele voorzieningen na realisatie woningen noordzijde Nieuw-Dijk (Pater Smitsstraat).
Infra-structurele voorzieningen Nieuw-Dijk	B	-50	-0	-50	
Interreg V Zicht op heden en verleden	L	1.300	1.569	269	Er volgt nog een eindafrekening eind 1e kwartaal 2020 (5% van het totaalbedrag € 83.400). Qua baten wordt nog een bedrag van € 69.085 verwacht.
Interreg V Zicht op heden en verleden	B	-1.300	-1.583	-284	
Aankoop grond Kruisallee 2019	L	337	337	0	De aankoop is gedaan, maar de inrichting daarvan moet nog gebeuren (medio 2021). De lasten zullen volledig worden vergoed door Tennet.
Aankoop grond Kruisallee 2019	B	-674	0	-674	
Nog te verkopen kavel P200 Hagelcruis	L	0	159	159	Kavel wordt als onderdeel van besluit verkoop incurante kavels bij opbod verkocht. Medio 2020 helderheid over verkoop.
Blijverslening SVn 2018	L	145	0	145	Nog geen beroep op gelden gedaan wegens gebrek aan animo voor deze regeling.
Aanschaf computerapparatuur raad/college 2018	L	35	15	20	Lopend project gedurende deze raadsperiode
Vervanging I-phones 2017	L	145	119	26	Betreft reguliere vervanging. Afronding krediet vindt in de eerste helft van 2020 plaats.
Plotter/scanner Openbare werken 2018	L	14	13	1	Afgerond.
Computerapparatuur (alle pc's) 2019	L	210	217	-7	Afgerond.
Glasvezel Gouden Handen+Matjeskolk 2019	L	80	80	0	Afgerond.
Programmat. Bevolking (Cipers) 2011	L	50	55	-5	Afgerond.
Document-en recordmanagementsysteem	L	75	75	0	Afgerond.
Programmatuur midoffice (Civ BRS)	L	100	89	11	Afronding 1e kwartaal 2020
Programmatuur Financiën	L	220	105	115	Afronding 1e kwartaal 2020
Programmatuur Omgevingsvergunning	L	90	0	90	Omgevingswet wordt in naar verwachting in 2021 ingevoerd.
Upgrade KA-software netwerksoftware 2018	L	100	101	-1	Afgerond.

Programmatuur Ruimtelijke plannen	L	25	0	25	Afwikkeling naar verwachting in de 2e helft van 2020.
Reconstructie Drieheuvelenweg	L	1.023	186	837	Uitvoering herinrichting nadat de ontbrekende schakel bij 's-Heerenberg in gebruik is genomen medio 2020. Engineering loopt
Verruiming overstortriool Stokkum	L	253	213	40	De werkzaamheden zijn in 2016 afgerond. WRIJ moet nog enige duikers vergroten om de afvoercapaciteit van de aansluitende watergangen te verbeteren. Deze kosten zijn nog voor de gemeente en worden geraamd op € 7.500,-. Uitvoering staat in februari gepland. Een bedrag van € 30.000,- kan worden afgeraad.
Rioolvervanging Meursweg	L	86	32	54	Voorbereidende werkzaamheden zijn gereed op het vervaardigen van een bestek na. Gezien de bodemverontreiniging en gewenste uitbreiding van de werkzaamheden zal nog een voorstel naar college en raad volgen.
Rioolvervanging de Bongerd	L	16	0	16	Nog voor te bereiden. Oppakken bij evt. problemen of meenemen bij herstraten.
Aanp. riolering Immenhorst 's-Heerenberg	L	15	0	15	Nog voor te bereiden. Aanpassing meenemen bij nog te ontwikkelen percelen Immenhorst.
Herinrichting Graaf Hendrikstraat Braamt	L	310	331	-21	Afgerond. De overschrijding betreft interne uren die niet zijn geraamd.
Reconstructie Sint Jansgildestraat Beek	L	900	67	833	Engineering loopt. Uitvoering volgt in 2021/2022
Aanp. rotonde Bievankweg-Ruigenhoek 2019	L	360	418	-58	De uitvoering is grotendeels klaar. Enkele aanpassingen blijken nog noodzakelijk te zijn om te voorkomen dat het vrachtverkeer schade veroorzaakt. Bij de berap 2019 hebben we € 240.000 afgeraad, dit is achteraf te veel gebleken. Voorgesteld wordt een bedrag van € 75.000 bij te ramen.
Ontsluiting landbouwverkeer 2019	L	900	0	900	Het is niet bekend of en wanneer er uitgaven volgen. Problematiek kan onderdeel uit gaan maken van het op te stellen IVVP in 2020.
Verkeersmaatregelen Zuidermarkweg 2019	L	60	3	57	Na overleg met betrokken partijen wordt er nu een plan opgesteld en worden de maatregelen bepaald. Verhoging van het krediet lijkt nodig en de raad zal tzt daarover worden geïnformeerd.
Wateroverlast 2019	L	50	20	30	In voorbereiding is een voorstel om wateroverlast tegen te gaan bij VV 't Peeske in Beek.
Aanleg blauwe ader Dr. Van Heeklaan 2019	L	200	0	200	Uitvoering zal gelijktijdig met straatwerkzaamheden in de van Heeklaan, Daltuin en de geplande parkeerplaats plaatsvinden.
Rioolvervanging Prins Bernhardstr. 2019	L	116	0	116	De werkzaamheden moeten nog worden voorbereid. Deze werkzaamheden zijn gekoppeld aan de planning van het wegonderhoud.
Rioolverv. Korte Spruit/Julianastr. 2019	L	141	0	141	De werkzaamheden moeten nog worden voorbereid. Deze werkzaamheden zijn gekoppeld aan de planning van het wegonderhoud.
Renovatie drukriolering 2019	L	275	246	29	In uitvoering
Vervanging pompunits drukriolering 2019	L	20	4	16	In uitvoering
Vervanging rioolgemalen 2018	L	31	49	-18	Afgerond, zie opmerking hieronder.
Vervanging rioolgemalen 2019	L	31	9	22	Overschrijding 2018 verrekenen in 2019, restant ad € 4.000,- laten staan voor uitvoering 2020
Investering voetbalaccommodaties 2019	L	22	0	22	Krediet kan vervallen. Bedrag kan worden afgeraad.
Vervanging straatmateriaal 2019	L	530	0	530	Diverse wegen in Braamt, Zeddam en Kilder zijn in voorbereiding.
Parkeervoorz. sportpark De Boshhoek 2019	L	148	16	132	De uitvoering is gestart
Verv. toplaag veld 1 De Boshhoek 2019	L	260	302	-42	De uitvoering is klaar. Financiële afronding volgt. Overschrijding betreft grotendeels BTW component. Hiervoor ontvangen wij een Spuk bijdrage, die ten gunste van de exploitatie is geboekt. Voorgesteld wordt om een bedrag van € 106.000 bij te ramen.
Kunstgras De Boshhoek onderlaag 2019	L	200	214	-14	
Kunstgras De Boshhoek toplaag 2019	L	210	225	-15	
Kunstgras VV Montferland toplaag 2019	L	145	156	-11	
Kunstgras VV Montferland onderlaag 2019	L	140	150	-10	

Bloemenbuurt Didam 2019	L	300	119	181	Voorbereiding loopt. Uitvoering herinrichting openbare ruimte in 2020 en de jaren daarna. Krediet moet administratief nog verder worden verwerkt aangezien er nog geen exacte begroting is.
Beregeningsinstallaties 2019	L	165	0	165	De aanbestedingsprocedure loopt.
Robotmaaiers (referbished) 2019	L	98	0	98	De aanbestedingsprocedure loopt.
Goede inrichting centrum van kernen 2019	L	0	0	0	Het krediet wordt ingezet voor het centrum van Beek, dopsplan Braamt en Azewijn. Formele kredietvotering in 2021.
Piaggio Porter Maxxi 5-VHF-52 2019	L	45	0	45	Piaggio wordt niet vervangen. Voertuig is vervangen door Citroen Jumpy (lease). Krediet kan worden afgeraamd.
Piaggio Porter Maxxi 5-VHF-53 2019	L	45	0	45	Piaggio wordt niet vervangen. Voertuig is vervangen door Citroen Jumpy (lease). Krediet kan worden afgeraamd.
Strooier Stratos 11-24 PCL-350 2019	L	32	35	-3	Strooier is reeds vervangen.
Schaftwagens Wedeo	L	88	17	71	Vervanging gaat in 2020 plaatsvinden.
Regionaal energiefonds 2019	L	200	0	200	conform besluit begrotingsraad 7-11-19
Duurzaamheidsleningen 2019	L	1.000	300	700	Lopend project.
Stimuleringslening asbestverw. 2018	L	1.000	200	800	Lopend project.
In het spoor van de Oranjes	L	185	177	8	Het project is afgerond, eventuele meerkosten/nieuwe kosten kunnen gedekt worden uit het reguliere budget R&T. Overschrijding betreft toegerekende interne uren die niet zijn gesubsidieerd.
In het spoor van de Oranjes	B	-185	-187	-2	
Verduurzaming sportzaal 't Raland 2019	L	100	0	100	Afrondende werkzaamheden vinden begin 2020 plaats. Hogere uitgaven van ca. € 15.000 dan geraamd omdat we meer panelen leggen. Dit leidt uiteindelijk tot lagere energielasten.
Mindervalidenlift De Muizenberg 2019	L	15	0	15	Het krediet zal naar verwachting niet helemaal toereikend zijn omdat er aanvullende werkzaamheden noodzakelijk zijn.
Laadpalen 2019	L	30	35	-5	Afgerond.
Huisvesting Politieke avond Montferland	L	48	40	8	In april 2020 vindt een evaluatie plaats. Daar komen naar verwachting nog kosten uit voort.

Projectoverzicht jaarrekening 31-12-2019

					Project wordt afgesloten
					Realisatie verloopt volgens plan
					Overschrijding budget en/of planning
Omschrijving	L/B	Begroting	Realisatie	Restant	Toelichting
Revitalisering centrum 's_Heerenberg	L	5.541	5.146	395	Project kan als afgerond worden beschouwd. Eventueel nakomende uitgaven kunnen worden gedekt middels een onttrekking aan de reserve Masterplan.
Revitalisering centrum 's_Heerenberg	B	-5.033	-4.214	-819	

Centrumplan Didam	L	10.446	952	9.494	Lopend project. Hierover wordt u periodiek geïnformeerd.
Centrumplan Didam	B	0	0	0	

4.3 Monitor coalitieakkoord en extra nieuw beleid

Coalitieprogramma

Coalitieprogramma 2018 - 2022	Begroting 2019	Werkelijk 2019	Toelichting / stand van zaken
Programma 1			
· Bestuurlijke vernieuwing	118.000	93.000	<p>We hebben het volgende gedaan in 2019:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De raad heeft het plan van aanpak Verandertraject Bestuurlijke Vernieuwing 'Buiten is het hart van binnen' vastgesteld. • De raad heeft het format van startnotitie bestuurlijke vernieuwing vastgesteld voor projecten en beleidsplannen van enige omvang, complexiteit en gevoeligheid van onderwerp. Vooraf is er dan inzicht en duidelijkheid over de rollen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de inwoners, raad, college en ambtenaren. In 2019 zijn acht startnotities in procedure gebracht. • Alle lopende en nog startende projecten/plannen die voldoen aan de criteria van bestuurlijke vernieuwing zijn in beeld gebracht en worden gemonitord. • Er zijn twee themabijeenkomsten met de raad georganiseerd waarin de aanpak van het traject bestuurlijke vernieuwing is toegelicht en, de tweede, de stand van zaken is besproken en is ingegaan op de rol van de raad. • Er is een trainingsprogramma op basis van de methodiek "waardierend onderzoeken" voor in eerste instantie de project- en beleidsmedewerkers (circa 80 personeelsleden) ontwikkeld en uitgewerkt. De trainingen voor 19 groepen van 4 of 5 personen zijn gestart in oktober 2019 en lopen door tot en met juni 2020 (medio maart 2020 hebben 40 personen de training al afgerond). • De focus van de training waardierend ligt op hetgeen er goed gaat/is gegaan om vanuit dit gezichtspunt verdere ontwikkelingen te stimuleren met als resultaten: <ul style="list-style-type: none"> o vergroting van de bewustwording van de onderlinge samenwerking; o vooraf wordt goed nagedacht over de betrokkenen bij een bepaald project en de te vervullen rollen;

			o het gebruiken van de startnotities; o door te praten over de successen genereert positieve energie en leidt tot het beter inzetten van de kwaliteiten van de medewerkers, maar ook van de samenleving.
· Uitvoering communicatieplan	p.m.		De werkzaamheden die we in 2019 hebben uitgevoerd konden binnen de bestaande budgetten worden opgevangen. Voorbeelden zijn inhuur extra personeel via de flexpot en het opstarten van "Werken aan communicatie".
· Inzet van nieuwe communicatiemiddelen o.a. chatten en WhatsApp	5.000	5.000	Afgerond
Programma 2			
· Centrumplan Didam (kapitaallasten)			Uitwerking van de diverse deelgebieden loopt. De eerste deelprojecten Pittelderstraat en Oranje-erf zijn inmiddels uitgevoerd. Uitvoering van de projecten parkeerplaats Mariakerk en de Spoorstraat is gestart. Uitwerking en uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats in nauw overleg met bewoners, bedrijven en overige belanghebbenden. Dit betreft een omvangrijk en uitdagend civieltechnisch project dat uit meerdere deelgebieden bestaat, waarvan de uitvoering wordt uitgespreid over diverse jaren. In 2019 is voor het gezamenlijke project, inclusief opgave Blauwe ader / riolering, door de raad een krediet gevoteerd. Uitvoering van het project vindt plaats binnen beschikbaar gestelde budget.
Programma 3			
· Gemeente energieneutraal: Realistische opgave energietransitie: betrekken inwoners bij planvorming	40.000	40.000	Participatietraject ruimtelijk kader duurzame energie is intensiever opgepakt dan vooraf gepland. Personele uitbreiding (1,0 fte excl. warmtetransitie (van het gas af)) is ingevuld. Lokale uitvoeringsagenda is vastgesteld en in uitvoering genomen. Het ruimtelijke kader voor opwekking duurzame energie is in ontwikkeling en wordt naar verwachting in 2020 vastgesteld. Om beleid t.b.v. warmtetransitie (van het gas af) te kunnen ontwikkelen (in

			meerdere fasen) en de realisatie van de uitvoeringsagenda energieneutraal 2018-2022 niet onnodig te vertragen is extra personele capaciteit nodig. Deze wordt voorlopig ingeschat op 0.7 fte. Hiervoor zullen aanvullende rijksmiddelen worden ingezet
· Stimuleren duurzame kansen: duurzaamheidslening/ stimuleren lokale en particuliere initiatieven (rentelasten)			De duurzaamheidslening is vanaf de start in 2016 zeer succesvol. Lokale particuliere initiatieven worden (indien mogelijk) ondersteund binnen de vastgestelde afsluitkosten. Hierover vindt (op regionaal niveau) beleidsmatige en financiële kaders (Uitvoeringsagenda Energieneutraal en begroting).
· Levend landschap stimuleringsbudget beschikbaar stellen voor verbetering leven landschap	20.000		In 3 dorpen in de gemeente (Loil, Kilder en Stokkum) loopt het project levend landschap (zelfwerkzaamheid onder begeleiding van Landschapsbeheer Gelderland). In 2 dorpen (Kilder en Stokkum) is men in dit verband ook gestart met onderzoek aanleg klompenpaden. Elk dorp heeft zijn eigen doorlooptijd (2 jaar per dorp/project). Cofinanciering met provincie (subsidie). Vooralsnog binnen budget begroting.
· Verkeersknelpunten voor heel Montferland in beeld brengen en daar waar nodig verbeteringen aanbrengen:			De startnotitie IVVP is in april 2019 door de raad vastgesteld. In die startnotitie worden de onderwerpen die de inhoud van het IVVP gaan vormen toegelicht. Vervolgens zijn de onderwerpen uitgewerkt waarna in 2020 het IVVP door de raad kan worden vastgesteld. Uitwerking van de onderwerpen uit de startnotitie is in uitvoering. Vooralsnog zijn de beschikbaar gestelde kredieten toereikend.
- opstellen nieuw IVVP	60.000	33.000	
- goede ontsluiting landbouwverkeer (kapitaallasten)			Het is niet bekend of en wanneer er uitgaven volgen. Problematiek kan onderdeel uit gaan maken van het op te stellen IVVP in 2020.
· Goede ruimtelijke inrichting centra van kernen (kapitaallasten)			Planvorming voor de herinrichting van kern Beek loopt. De planvorming voor de kernen van Azewijn en Braamt hangen samen met de Dorpsvisies waar in 2019 aan is gewerkt.

			Vooralsnog is het beschikbaar gestelde krediet voldoende
· Goed onderhouden bermen en wegranden:			<p>Het onderhoud aan de wegranden wordt integraal meegenomen in het reguliere wegenonderhoud.</p> <p>In 2019 is een start gemaakt met een andere manier van bermonderhoud (biodiversiteit). Het gewijzigde beleid ten aanzien van bermonderhoud wordt onderdeel van het nog op te stellen groenbeleidsplan.</p> <p>In het maaiseizoen 2019 is gestart met een gedeelte van het bermenareaal volgens een andere manier te onderhouden.</p> <p>Zodra het beleid is geformuleerd, kan worden aangegeven of dat past binnen de reguliere budgetten of dat een verhoging daarvan nodig is.</p>
- extra onderhoud bepaalde (fiets)routes gedurende vijf jaar	50.000	54.000	
- aangepast onderhoud bermen t.b.v. biodiversiteit	30.000	30.000	
· Goed onderhoud onverharde buitenwegen	75.000	75.000	<p>Het beleids- en uitvoeringsplan is in 2019 vastgesteld. Inmiddels zijn een aantal wegen voorzien van een halfverharding.</p> <p>Uitvoering gefaseerd over meerdere jaren.</p> <p>De beschikbare kredieten zijn vooralsnog voldoende.</p>
Reactivering van het Groen Structuurplan:			<p>In 2019 is een startnotitie opgesteld waarin de onderwerpen en uitgangspunten staan vermeld die in het groenstructuurplan worden behandeld. Deze startnotitie is in januari 2020 vastgesteld. Verdere uitwerking van de onderwerpen volgt in 2020.</p> <p>Na vaststelling van het groenbeleidsplan zal blijken of uitvoering daarvan past binnen de reguliere budgetten of dat verhoging daarvan nodig is.</p>
- opstellen nieuw groen structuur plan	30.000		Deze gelden zijn in 2019 uitgegeven voor regulier onderhoud groen en voor bestrijding van de eikenprocessierups.
· Formatie handhaving	112.000		Vaststelling van een nieuw gemeentebreed integraal handhavingsbeleid is in voorbereiding,

			in combinatie met een notitie over de personele capaciteit van de BOA's. Inzicht in de eventuele financiële consequenties volgt later.
Programma 4			
· In samenwerking met branche kiezen voor een gedegen toeristisch beleid:			Samen met het Toeristisch Platform Montferland is de gemeente aan het werk/in gesprek om het toeristische beleid te actualiseren. Hier zijn in 2019 diverse gesprekken over gevoerd. Oplevering van beleid is uiterlijk mei 2020.
- uitvoering nieuw beleid (o.a. promotie Montferland; inrichting camperplaatsen)	15.000		
· Oog houden voor lokale tradities en cultuur: 75 jaar vrijheid in 2020			Met de samenleving wordt gekeken hoe er invulling kan worden gegeven aan de 75 jarige herdenking. Er zullen in 2020 diverse momenten/evenementen zijn die in dit teken staan.
· Lobby DocksNLD	80.000	98.000	Zoals overeengekomen bij de vaststelling van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) dient jaarlijks een monitoring van het RPW plaats te vinden. In deze jaarlijkse monitoring wordt standaard het aanbod en de uitgifte tegen het licht gehouden van onder meer de bedrijventerreinen en worden tevens nieuwe inzichten verwerkt. Bij de thans in uitvoering zijnde monitoring van 2019 ontstaat voor met name de logistiek ontwikkelruimte. De lobby is continue gaande om deze ontwikkelruimte toe te kunnen aan DocksNLD2. Naar verwachting zal de monitoring 2019 van het RPW in juni 2020 aan de gemeente worden aangeboden.
Programma 5			
· Stimuleren van samenwerking tussen sport- en cultuurvoorzieningen, de gemeente ondersteunt deze processen:			Deze werkzaamheden worden al uitgevoerd. Open club is in Didam gerealiseerd in 2019. In 's-Heerenberg is de openclub nog niet gerealiseerd, hier worden wel stappen in gezet, maar dit zal zeker doorlopen tot in 2020. Achterhoek in Beweging loopt door, is een continue proces.

			Voor 2019 zijn de werkzaamheden uitgevoerd binnen de budgetten.
- ondersteunen en deelnemen "Open Clubs"	15.000	17.000	
- deelnemen regionaal project Achterhoek in Beweging	10.000	10.000	
· Duurzame instandhouding van voorzieningen: kwalitatief hoogwaardige voorzieningen op bereikbare afstand	10.000	6.000	Afgerond
· Toekomst voor een zwembad in Didam goed in kaart brengen			Besluitvorming over een nieuw zwembad vindt plaats na marktconsultatie van partijen voor 1-7-2020.
· Verder stimuleren van sport als bindmiddel samenleving:			Lopende
- inzet combinatiefunctionarissen en buurtcoaches	20.000		Overhevelen naar 2020 voor extra combinatiefunctionaris bedoeld voor senioren € 20.000
- d.m.v. een subsidies verenigingen stimuleren nieuwe initiatieven te ontwikkelen	5.000	5.000	
· Voetbalverenigingen die samen willen werken of fuseren worden gefaciliteerd en ondersteund bij het komen tot een gezamenlijke accommodatie:			Continue proces.
- procesbegeleiding	10.000		
- overige ondersteuning	p.m.		
· Preventieve maatregelen om vereenzaming en inactiviteit te voorkomen zowel bij jongeren als bij ouderen	10.000		Lopende
Programma 6			

<p>· Maatwerk per kern in faciliterende zin, maar binnen de financiële kaders van 2017; Beek, Braamt en Azewijn</p>			<p>Voor de genoemde kernen is in 2019 aan een dorpsvisie gewerkt door de kern zelf. In 2019 is de visie voor Loil en Braamt afgehandeld en doorgestuurd naar de provincie om in aanmerking te komen voor subsidie. Bij de andere 4 kernen zitten we nog in de voorbereiding om te komen tot een afgeronde visie. Nieuw-Dijk en Azewijn zijn de contouren al in zicht. Dit geldt door Stokkum en Beek nog niet. De plannen komen vanuit de kern en de regiegroep denkt mee om tot een plan te komen, dat valt binnen de door de gemeente gestelde kaders. Er zal niet meer uitgegeven worden dan daarvoor beschikbaar is.</p>
<p>· Goede onderwijsvoorzieningen en onderwijshuisvesting:</p>			<p>De realisatie van de brede school in 's-Heerenberg is nog niet gerealiseerd. Dit wordt veroorzaakt doordat er nog geen keuze is gemaakt ten aanzien van de locatie waar deze school gebouwd wordt. De 3Heuvelenweg is als voorkeurslocatie afgewezen door de gemeenteraad. Door de gemeenteraad is opdracht verstrekt om de mogelijkheden van het Kruispunt te onderzoeken. Dit onderzoek is opgestart in 2019, maar kost helaas meer tijd dan oorspronkelijk ingeschat. We hopen in juni 2020 de resultaten voor te leggen aan de raad gemeenteraad. Eerst zal er een locatie bekend moeten zijn, voordat er daadwerkelijk gestart kan worden met de bouw van de brede school. Door verloop van tijd en de aanpassing van de verordening voorzieningen onderwijshuisvesting zullen de kosten hoger uitvallen dan de eerder indicatief geraamde kosten.</p>
<p>· De dorpsraden en verenigingen ondersteunen bij initiatieven om de leefbaarheid op peil te houden</p>	<p>35.000</p>	<p>9.000</p>	<p>Van het beschikbare bedrag van € 250.000,- is € 225.000,- uitgegeven aan 9 kleine kernen, die daar maatregelen voor hebben getroffen. Voor 2019 is er een nieuwe subsidieregeling, genaamd subsidieregeling Ondersteuning Leefbaarheidsinitiatieven 2019 (ook wel Leefbaarheid 2019). Binnen deze regeling is € 7.500 beschikbaar voor dorps- en wijkraden op jaarlijkse basis en is er € 25.000,- beschikbaar voor incidentele initiatieven (met een max. van € 2.500,- per initiatief).</p>

Programma 7			
· De sociale Wijkteams zijn bereikbaar en proactief:			Voor een deel gerealiseerd vanwege budgetneutraliteit.
- brede intake blijven toepassen	p.m.		
- telefonische bereikbaarheid niet beperken	p.m.		
- werkprocessen	p.m.		
· Ondersteuning dichtbij de inwoner aanbieden en kernen meer aandacht geven om aan de ondersteuningsvraag in de eigen woonplaats te voldoen			Budgetneutraliteit
· Inloopactiviteit GGZ Stadskamer	90.000	95.000	De Stadskamer heeft in Didam en in 's-Heerenberg elk 3 dagdelen per week een inloop- en activeringsactiviteit georganiseerd. Dit is een voorliggende voorziening. De doelgroep zijn inwoners met psychische kwetsbaarheid (ggz). Er zijn ca 100 vaste bezoekers geweest, dit mag succesvol genoemd worden. Deze voorziening draagt bij aan de opgave in het Sociaal Domein om tot minder indicaties te komen. Tevens fungeert het als vangnet voor zorgmijders en mensen met verward gedrag. De doelen zijn: meedoen aan de samenleving, verkleinen kans op terugval, vroegsignalering en zinvolle dagbesteding.
Programma 8			
· Vroeg signaleren van schulden: - systeemkosten BKR	9.000		Om vroegsignalering in te voeren zijn extra middelen nodig. Het betreft circa €140.00.- Deze middelen zijn niet beschikbaar gesteld.
Totaal	849.000	570.000	
		67%	

Extra nieuw beleid

"Extra" nieuw beleid 2019-2022	Begroting 2019	Werkelijk 2019	Toelichting / stand van zaken
Programma 1			
· Regio Arnhem Nijmegen	50.000	47.000	Het versterkingsproces loopt nog.
Programma 2			
· Bloemenbuurt Didam			Het bestemmingsplan is op 6.2.2020 vastgesteld. Momenteel wordt onder meer gewerkt aan het (definitieve) inrichtingsplan voor het openbaar gebied. Werkzaamheden (renovatie) eind 2019 van start gegaan. Project loopt conform planning. Op 6.2.2020 is er - onder voorwaarden - extra budget beschikbaar gesteld. De financiële consequenties worden betrokken bij de Kadernota 2021 / Programmabegroting 2021.
· Flora- en faunaonderzoek in relatie tot de nieuwe Natuurbeschermingswet			Project nog niet gestart. Start per 1 januari 2020. Onderwerp houdt tevens Biodiversiteitsplan in, conform raadsnotie. Budget beschikbaar per 1 januari 2020.
· Monumentale graven	40.000	14.000	In 2019 heeft het college besloten geen grootschalige renovaties uit te voeren, maar alleen de gevaarlijke situatie weg te nemen. De graven zijn niet opgenomen in de Erfgoedverordening van Montferland en hebben derhalve in dat kader geen monumentale status. De toevoeging aan de voorziening is vrijgevallen. Een subsidie aan de Joodse Begraafplaats van € 10.000 is in de jaarrekening 2019 opgenomen als nog te betalen. In de begroting 2020 is voor de jaren 2020 tot en met 2024 jaarlijks een bedrag van € 40.600 aan de voorziening monumentale graven toegevoegd. Deze toevoeging kan vervallen. In de vier jaren daarna zou nog een bedrag van € 4.000 aan de voorziening worden toegevoegd. Het wegnemen van gevaarzetting kan binnen de budgetten in de begroting worden opgevangen.
Programma 3			

· Inrichten Regionaal Energiefonds			Besluitvorming is gereed. Regionaal fonds moet nog worden ingericht. Aansluiting bij landelijk fonds wordt onderzocht.
- Inrichten Regionaal Energiefonds - Beheerskosten	4.000		
· Afsluiting Pittelderstraat Didam (kapitaallasten)			De raad heeft besloten om de Pittelderstraat niet af te sluiten. Er worden in 2020 nog wel werkzaamheden in de Pittelderstraat uitgevoerd bij het relaisgebouw van Prorail. Dit volgens afspraak met de bewoners tegenover het nieuwe relaisgebouw. Door het niet uitvoeren van de afsluiting is op het daarvoor beschikbare krediet minder uitgegeven. De financiële consequenties worden weergegeven in de kredietrapportage bij de jaarrekening 2019.
Parkeervoorzieningen zuidkant station Didam (kapitaallasten)			Aan de zuidzijde van het Station (Pittelderstraat) is het parkeerterrein aangelegd. Aanleg parkeervoorzieningen tweede helft 2019. Het werk is uitgevoerd binnen het daarvoor beschikbare krediet.
Rotonde Bievankweg-Ruighoek: kruising aanpassen (kapitaallasten)			In 2019 is de rotonde aangepast. Fietsoversteken zijn verruimd en duidelijk zichtbaar gemaakt, datzelfde geldt voor de bochtstralen waardoor vrachtverkeer de rotonde makkelijker kan passeren. Afgerond. Het beschikbare krediet is iets overschreden.
Onderzoek aanleg snelfietspaden			De komende jaren wordt een plan opgesteld als onderlegger voor de subsidieaanvraag bij de provincie. De provincie inventariseert alle wensen van de gemeentes en toetst die aan de provinciale visie of op het 'Hoofd fietsnet Gelderland'. Het is nu nog niet bekend hoe de provinciale subsidieregeling - die er wel komt - er uit gaat zien. Wel zal er sprake zijn van cofinanciering. Er is een bedrag van € 40.000,= beschikbaar voor de voorbereidingskosten en daar een uitvoerbaar plan mee te bekostigen. De

			uiteindelijke uitvoeringskosten zijn op dit moment niet bekend.
· Verkeersremmende maatregelen Zuidermarkweg in Beek (kapitaallasten)			In april 2019 is er een informatieavond gehouden. Daar is in overleg met de buurt, ondernemers industrieterrein Matjeskolk, LTO en de dorpsraad bepaald dat er op de Zuidermarkweg meer nodig is dan alleen de aanleg van een drempel op de kruising met de Kerkhuisstraat. Wij werken een voorstel uit dat in 2020 op een nieuwe informatieavond besproken wordt met de genoemde partijen. De uitvoering is afhankelijk van het overleg met de verschillende partijen. Het beschikbare krediet is gebaseerd op de kosten van de aanleg van een plateau op de kruising met de Kerkhuisstraat. De verwachting is dat er meer maatregelen nodig zijn en het krediet moet worden verhoogd. Deze verhoging wordt betrokken bij de kadernota 2021.
Programma 4			
· Klompenpad			Eind 2019 is de uitvoering van de klompenpaden in Stokkum en Kilder van start gegaan. De kosten bedragen €20.000,-
· MTB Route Montferland	25.000	15.000	In 2019 is de MTB route vernieuwd. Het plan en route is gereed. Opening was in januari 2020. Kosten € 15.000
Programma 5			
· Fusie voetbalverenigingen: investeringen uitbreidingen MVR	818.000	757.000	De gemeenteraad heeft op 28 maart jl. besloten, dat op sportpark De Boshoeck in 's-Heerenberg en op sportpark De Padevoort in Zeddam geïnvesteerd wordt in velden en gebouwen. Hierdoor wordt het mogelijk, om van 5 naar 2 fusieverenigingen te gaan in het voetballandschap. Aanpassing velden en aanleg parkeerplaats is afgehandeld.
· Onderzoeken fusies/open club (sport)	20.000		Het onderzoek om te komen tot open clubs is volop in gang. In Didam is er al instemming van een groot aantal sportclubs om te komen tot een open club/vitaal sportpark. In 's-Heerenberg maakt het onderdeel uit van de fusie-ontwikkeling bij sportpark De Boshoeck.

			DVC heeft hiervoor provinciale subsidie ontvangen en brengt de Open Club in de praktijk. Tennisclubs werken nu samen om op basis van samenwerking/Open Club te komen tot een toekomstbestendig aanbod van tennis. Plannen worden binnen het budget uitgevoerd. Budget is overgeveeld naar 2020 voor Achterhoek in beweging.
· Verduurzaming Sportzaal 't Raland (kapitaallasten)			Afrondende werkzaamheden vinden begin 2020 plaats. Hogere uitgaven van ca. € 15.000 dan geraamd omdat we meer panelen leggen. Dit leidt uiteindelijk tot lagere energielasten.
· Mindervalidenlift de Muizenberg (kapitaallasten)			Het krediet zal naar verwachting niet helemaal toereikend zijn omdat er aanvullende werkzaamheden noodzakelijk zijn.
Programma 6			
· Zorg binnen (basis)onderwijs	8.500		Het is de bedoeling, dat er bijeenkomsten georganiseerd worden waarbij deelgenomen wordt door zowel ons sociaal team, als medewerkers vanuit het onderwijs. Het is tot nu toe nog niet gelukt omdat dit van de grond te krijgen. Bijeenkomsten vinden plaats binnen het daarvoor beschikbare budget.
· Betere samenwerking tussen sociaal en medisch domein	5.000		Om de samenwerking te verbeteren tussen het sociaal en medisch domein vinden er 2 maal per jaar thema-bijeenkomsten plaats, waarvoor de partners uit het medisch en sociaal domein uitgenodigd worden. Hierdoor leren partijen elkaar kennen, dat tot gevolg heeft dat ze elkaar gemakkelijker weten te vinden.
Programma 7			
· Brandweerkazerne Didam (kapitaallasten)			Lopende
· Buurtcirkel 's-Heerenberg	25.000	20.000	Overgangsregeling pilot Buurtcirkel (€ 10.000 voor 2020), vanaf 2021 geen budget meer.
· Langer veilig thuis wonen in de Achterhoek	10.000		Afgerond

· Voortzetting toezicht openbaar domein door particulier beveiligingsbedrijf	36.000	35.000	Het budget voor de voortzetting toezicht openbaar domein door een particulier beveiligingsbedrijf (RP security) wordt vanaf 2021 geschrapt. Hieraan is gekoppeld om eind 2020 met een Integraal Handhavingsbeleid te komen waarin onder andere is vastgelegd hoe de handhaving van de openbare orde en de veiligheid binnen Montferland georganiseerd wordt en deze ter besluitvorming aan de raad aan te bieden.
Programma 50			
· Uitbreiding formatie i.v.m. werkdruk OOV met 0,28 fte	20.000	20.000	Afgerond
	1.061.500	908.000	
		86%	